BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
11 C
9

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

IV. 17. C

5.16.A_16

128.L2

QVAE IN HOC ENCHYRIDIO CONTINEANTVR.

Ioannis Iouiani Pontani Vrania ſeu de Stellis Libri quinq;.

Meteororum.	*Liber unus.*
De Hortis heſperidum.	*Libri duo.*

Eiuſdem pompæ ſeptem, quib. titulus eſt Lepidi na, Necnon.

Meliſeus, Mæon, Acon, carmina paſtoralia.

In Calce uero index eſt eorum, quæ in toto opere habeantur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

MARIANVS TVCCIVS FLORENTInus Ant. Fräciſco Albitio ſpectatiſſ. uirtutis Viro. S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

IOANNIS Iouiani Pontani Vraniam, Meteora, & de Hortis Heſperidum opuſculum, unà cum paſtoralibus quibuſdam carminibus ad te Vir praeſtantiſſ. mittimus, ut ea in enchyridii formã labore noſtro nuper exacte & diligenter redacta, authoritate et auſpiciis tuis in lucem & manus ſtudioſorum hominum prodeant. Nulla egent laude noſtra tanti huius Autoris opera. Ea nempe ſuis titulis, in quibus ſanè ſpes magna proponitur, cumulate ſatis commendantur & decorantur. Adde ꝙ iam apud Viros doctos Pontanus in ea aeſtimatione eſt, ut non reliquiae ſit tantum, quin incrementum etiam priſci temporis. Inſedit animo nobis propediem annuente Deo uniuerſa illius opera, quae ſoluta oratione compoſuit in his iiſdem typis excudere. Licebit tunc tibi planè intueri, q̃ merito tantũ Pontano ipſi iam tuo tributum ſit. Mirum tibi uiſum iri ſcio potuiſſe ab eo Marcum Ciceronem effingi adeo, hunc ſanè audire uideberis. Caeterum in praeſentia Vir humaniſſ. gratanter & uultu hilari haec ipſius opuſcula capias, in quibus aut nos amore labimur, aut in iis ſupra noſtrae aetatis captum heroici carminis ſita maieſtas eſt. Vnum hoc ſcio facturum te maxime operaepretium, ſi haec tibi iugiter erunt in mãnibus ut Xenophontem Scipioni & Homerum Arceſilae fuiſſe cõmemorãt, ſperoq́; identidem Pontani noſtri manes laetaturos mirandum in modum, ſi tuum ſibi patrocinium non denegaueris. Vale.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIum Vrania, ſiue de Stellis, Liber primus.

Qui cœlo radient ignes, quæ ſydera mundo
Labantur tacito, ſtellis q̄bus emicet ingens
Signifer, utq; ſuos ꝑagant errãtia curſus,
Vnde hominum genus, & pecudes, unde æquor, & auræ
Concipiunt motus proprios, unde optima tellus
Educit uarios non uno è ſemine fœtus,
Et rerum euentus manant, ſeriesq; futuri,
Dic Dea, quæ nomen cœlo deducis ab ipſo
Vranie, dic muſa Iouis clariſſima proles,
Et tecum caſtæ ueniant ad uota ſorores.
Dum canitis, reſonátq; cauis in uallibus echô,
Ipſe legam Lauriq; comas, ederamq; uirentem,
Ipſe aras ſtatuam uiridi de cæſpite, & umbras
Luſtrabo, tumuloq; feram ſolennia dona
Dilecti uatis, uiridi quem monte ſepultum
Parthenópe, liquidamq; colit Sebethos ad undam.
Ipſe chori pater, ac princeps, & carminis autor
Phœbe adſis, noctisq; decus Latonia uirgo,
Diq;, deæq; omnes, quorum ſub numine cœlum eſt,
Tuq; adeo comes aonidum, dux optima uatum
Alma Venus (teneros nati ſat luſimus ignes)
Dum cœli erranteis ignes, dum ſydus amatum,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit orbis,

Dum canimus quæ ſigna tibi, quod pareat aſtrum,
Diua faue, & niueis felix allabere cycnis.
O mihi ſi Charites ſpirent ſi blanda canentis
Gratia mopſopio contingat labra liquore.
Tu uero nate ingenteis accingere ad orſus,
Et mecum illuſtres cœli ſpatiare per oras,
Nanq; aderit tibi Mercurius, cui cœlifer Atlas
Eſt auus, & notas puerum puer inſtruet artes.

DE LVNA.

Prima deûm terras glaciali ſydere circum
Luna meat, cœlumq; ſuo terit ultima curru.
Dux clara in tenebris, alienæ obnoxia flammæ.
Aemula fraternis radiis, & ſolis ab ore
Ora fouens, quantumq; ab Apollinis igne recedit,
Hoc magis ipſa ſuum fundit mortalibus ignem,
Cornibus auratis primum, mox fronte refulget
Iam media medium cœli dimenſa uolumen.
Atq; hinc obliquos uultus, turgentiaq; ora
Nocte refert, tandemq; uago digreſſa meatu
Exurgit Solem contra, plenoq; coruſcam
Orbe comam, & fuluo totum caput explicat auro,
Septima quinetiam ut cœlo conceſſit ab alto
Mole grauis, ſeptem ore uices, ſeptem ore figuras
Mutat agens circum, & paruum conuertitur annum.
Hinc mare quod magnum terras complectitur imas,
Hinc uariat rerum ſpecies, quæq; humida ponti
Stagna colunt, errantq; ſuis animalia ſyluis,
Aemula creſcenti reparant à lumine uires,
Et multo in primis implentur corpora ſucco,
Mox ubi decreuere ignes, decreſcit & humor

I lle quidem,exhauſtoq; uices à lumine penſat,
P aulatim & uacuæ laſſantur ſanguine uenæ.
Q uod uarii maris acceſſus,uariiq; receſſus
O ſtendunt,quod frondoſis in collibus arbos,
Q uodq; ſalutiferæ ſuccis felicibus herbæ.
Q uàm multos etiam furiis hinc ſæpe uidemus
V exari,ſortemq; animo indignamur acerbam.
S æpe etiam morbo,aut dira languentia peſte
C orpora decubuiſſe ad humum,ſterniq; ſepulchro.
Q uid quod materies,uiridiq; è monte reciſæ
A ere trabes multaq; comam turbata ruina
F raxinus, ioniumq; abies uerſura profundum,
A nte diem effœtæ ſenſerunt damna ſenectæ,
E xhauſtasq; ſitu uires,ac robora clament,
C urua ſeneſcentis Lunæ ni cornua ſeruet
A gricola,ingenti dum uellit ab arbore uallum,
E t percuſſa graui reſonant nemora alta bipenni.

DE PROGNOSTICIS LVNAE.

Hæc eadem aerias arces,Iunonia regna,
T emperat,idq; licet certis cognoſcere ſignis.
N anq; ubi prima noues remeando colligit ignes,
F ratris ab amplexu rediens,ſi nubila frontem
O cculuit,cornu per cœlum inuecta retuſo,
P rò quantum nimbi terris,pelagoq; parantur,
Q uanti etiam ſeſe uerſent per inania uenti,
S i rutilo tum forte comam uelarit amictu,
O raq; diſperſis ſuffuderit ignea flammis.
Q uartæ dies ſine nube,ſine pluuiaq;,notoq;
S pondet ad extremum conſtanti fœdere menſem,
S i nitidis nocturna genis,ſi fronte ſerena

Incedit cœlo, & puro ſeſe exerit ortu.
Ipſa eadem Arctoo rigeat ſi tempora cornu,
Triſtis ab arctoo uentos tibi nuntiet axe.
Aſt alia de parte trucem tibi ſuſcitet auſtrum,
Triſtis ab auſtrino rigeat ſi tempora cornu.
Hunc tamen ante diem ſi nulla effulſerit, heu tum,
Heu male iactatas defenderit ancora naues,
Ni labor, & placidi ſuccurrit dextera Phorci.
Quid dicam cum plena oculis rutilantibus, aut cum
Nigra genas duplici circum caput abdidit orbe
Horrida nocte ſua? Di longe auertite iniquum
Himbremq́;, pluuiamq́;, & agenteis æquora uentos.
Cuius ut acceptæ uires, & cognitus uſus,
Templa deæ ſtatuere, ſacroſq́; ex ordine ritus,
Diſcerptumq́; uiri corpus, laniataq́; membra,
Et multum lacrimis perfuſos coniugis artus
Finxit Niliacæ tellus addicta iuuencæ,
Et querulas ſiſtra incaſſum percuſſit ad aras,
Hinc etiam graii uates ætnæia furta,
Et raptus ſiculæ toties fleuere puellæ.
Inferniq́; Iouis thalamos, lamentaq́; matris
Funereæ, erratasq́; diu terraſq́;, ſalumq́;,
Vmbrarumq́; domos, & Sole carentia regna.

DE MERCVRIO.

Proximus at ſpatiis, & longe greſſibus impar
Accelerat Maia genitus, celer ille deorum
Nuntius, auratis nectens thalaria plantis.
Hic rapidum propter Solem ſua plauſtra reflectens
Nunc matutinos agili temone iugales
Exagitat, pelagiq́; cauo caput exerit alueo.

Nunc Atlanticæ matris memor, heſperidumq;
Rura uidere parans, fuluumq; in frondibus aurum
Serus obit, ſero flauum lauit æquore crinem,
Et ſero herculeas linquit poſt terga columnas.
Sed ſiue immiſſis ſolem præcurrit habenis,
Seu ſequitur, uictusq; terit ſpatia ultima metæ,
Non ipſe ingenteis oras, non liber apertas
Audet adire uias cœli, titania tantum
Imperia, & Solis timet abſceſſiſſe quadrigis.
  Ergo ubi ter nonasq; plagas, ter nonáq; mundi
Dimenſus ſpatia, & curru dat lora ſecundo,
Siſtit equos, mox cœptum iter, ac ueſtigia rurſum
Nota legit, nunc ipſe humilem demiſſus in auſtrum,
Nunc Boreã, & ſummas pennis petit arduus arctos.
Et quoniam uolucri rapitur ſub ſydera lapſu,
Ac nunc hos iniſus equis, nunc conuenit illos,
Aut Iouis exquirens monitus, & mitia iuſſa,
Conſilia aut ſenioris aui, uiolenta'ue Martis
Imperia, & motos ſublata pace tumultus,
Hinc pedibus nectit pennas, hinc iuſſa deorum
Nuntius exequitur uario Cyllenius aſtro,
Itq; reditq; uiam toties, mandataq; portat.
Nanq; ubi deliacasq; rotas, thymbræaq; propter
Signa, & Apollineos iuſta comes aſtitit axes,
Tum uates reſponſa canit, tum pronus haruſpex
Exta notat, tunc & liquidas intentus in auras
Oſcinis explorat cantus, & præpetis alas.
  At ſi nocturnam Phœben, rorantiaq; aſtra
Et niueæ tetigit ſecreta cubilia Lunæ,
Agnouitq; deæ uultum, & mandata recepit,

Nec mora, digrediens monſtratas excitat artes,
Deducit pelago claſſem, ſecat æquora curſu,
Ignotosq́; tenet portus iam merce ſabæa
Nauem onerat, redit & tyrio ſpectabilis oſtro.
Hinc & Mercurio nomen Romane dediſti,
Quēq; & arabs, quēq; & babylon Stilbonta uocaſſet.
Aſt ubi ſummotasq́; domos, & frigida adiuit
Tecta ſenis, ſolioq́; nepos acceptus auito eſt,
Tum ſuccos meditatur, & idæam Panaceam,
Dictāmumq́; legit. tum uulnera ſiccat, & udo
Vnguine lenit agens, adhibetq́; ad munera cantus,
Tunc uero ſtrepitus armorum, atq; horrida bella,
Atq; enſes, ac tela placent, tum uiuere rapto,
Et prædas agere, & diſcindere mœnibus urbes
Gaudet, & effuſo cædem ingeminare cruore,
Belligeri cum forte ducis ſe ad ſigna recepit,
Et galea abſcondit crines, & pectora ferro
Incluſit, lateriq́; auratum accinxit & enſem,
Fert leges, ac iura fori, pacisq́; quietos
Imponit mores, mandataq́; publica defert,
Si iubeat genitor cui ciuica munera curæ,
Et patres legere, & ſanctum inſtituiſſe ſenatum.
At ſi candenteis humeros, & eburnea colla
Exeruit, placidoq́; ſimul Cytherea petiuit
Amplexu, madidoq́; recens è crine fluentem
Stillauit rorem, blandosq́; afflauit amores,
Non ipſe inachiæ memor, aut fera uincla puellæ
Exoluit, triſtiq́; obducit lumina ſomno
Cuſtodis monſtri, aut torpentis ad hoſtia lethes
Traducit miſeros per opaca ſilentia manes,

Sed reſides cantus in uertice cyllenæo,
Formoſæ ludunt ubi feſta ad carmina Nymphæ,
Perſonat, & tenueis moderatur pollice chordas,
Ac non cedenteis queritur tam creſcere curas.
Vritur, & placidum cantando nutrit amorem.
Ipſe canit, teneræ cantus riſere Napeæ.

DE VENERE.

Hinc fœlix regio, mundiq; beatior ora,
Quam luſus habitant molles, ubi ſignis amorum
Militia in uacuas exercet uulnera mentes.
Ver alit æternos flores, paſſimq; uagantes
Incuſtoditæ ludunt per gramina Nymphæ.
Ocia cantantes mulcent ignaua camœnæ.
Has inter ſuccincta ſinus, redimita papillas,
Et roſeum ſpirans fragranti uertice odorem,
Errat nuda genu per florida prata uoluptas,
Cui uolitant flaui per candida colla capilli,
Ad frontem aurato religat quas fibula nexu.
Lætatur dea, lætanti riſuſq;, iociq;
Aſſiliunt, ſomniq; leues, & mollior aura.
Hinc paſſim liquidi ambroſiæ rorantur honores.
Stillat acidalius late liquor. At uaga nantum
Ludit aquis, miſtim pueri, nudæq; puellæ
Grata cohors Veneri, chorus & genialis amorum.
Tum uideas amne in medio rutilare fauillas
Materna face quas iocus hinc, aſt inde Cupido
Excuſſit. caluere undæ, caluere natantes
Afflatu media uehitur laſciuia cymba,
Hortaturq;, monetq; habiles agitare lacertos.
Hic aliquis puer enando dum brachia iactat

Iniecitq; manum ſociæ, furtimq; papillis
Inſeruit, tener ora rubor per grata cucurrit.
Hic aliqua adnanti puero dum brachia miſcet,
Miſcuit & fœmori fœmur, & ſimul oſcula iunxit.
Interdum ſe tota cohors in flumine merſat.
Non obſtat pudor audaci, aut lux ipſa pudenti.
Luditur, & placidis immurmurat unda ſuſurris.
Emergit mox, & campis ſe fundit apricis,
Dona legens ſelecta manu, ac redolentibus hortis.
Errantis ſequentibus florum dea, coniugis auræ
Flant ſuper, & liquidis diſtillat odoribus æther.
Has cras, atq; hæc Gnidiæ loca læta uolucres
Peruolitant circum, & Paphii uectantur olores,
Numinis Idalii currumq;, rotasq; uolanteis
Qui ſubeunt, molliq; ferunt per inania lapſu.
His Cytherea ſuum poſuit pulcherrima ſydus,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit aer,
Et dulceis in corde agitant animantia motus.
Ipſa refulgenteis auro interplexa capillos
Auroræ è thalamis, radiorumq; æmula Solis
Lucem aperit, reſeratq; diem mortalibus almum.
Interdum rapidis Phœbi deſerta quadrigis
Euocat oceano noctem ſurgentibus aſtris,
Admonet & placidi per amica ſilentia ſomni.
Verum ita digreſſusq; ſuos, ſua tempora penſat,
Et ſinuoſa means niueis ſecat æthera Cycnis,
Vt ſolem petat, ad Solem ueſtigia flectat
Ipſa quidem cœli undecies ubi quina peregit
Momenta, Eoo ſeu cum nitet aurea mundo,
Oceani heſperias ſeu cum declinat in undas.

Ipſa umbram in tenebris obtendit ut æmula Phœbes,
Ipſa die radios obſtentat ut æmula Solis,
Et lucem terris, & cœlo lumina præbet,
Tantos læta ſuo de ſydere fundit honores.
Hæc decus, hæc ipſa eſt hominumq́; deumq́; uoluptas,
Qua ſine nil iucundum animis, nil dulce fatendum.

DE SOLE.

At medios cœli tractus, medii ætheris oram
Fons lucis Sol auricomus, Sol igneus ambit,
Sol, qui terrarum flammis opera omnia luſtrat.
Ipſe idem ſuperûm princeps, ductorq́; choreæ,
Ad cuius numeros & Di moueantur, & orbis
Accipiat leges, præſcriptaq́; fœdera ſeruet,
Agnoſcant auræ imperium, maria alta tremiſcant,
Audiet & longe tellus fatalia iuſſa.
Atq; hunc, nequà opere in tanto decor ullus abeſſet.
Præfecit luci rerum pater, ipſe nitenteis
Spargeret ut radios, ipſe ut luſtraret olympum,
Et terras ſimul, & magna liquidi aeris oras,
Vnde dies, quiq́; in ſua tergu reuoluitur annus,
Atq; æui ſimulacra fluunt, & tempus, & ætas.
Hinc uer purpureum ueſtit florentia prata
Spiceaq́; hinc campis flaueſcit meſſis, & ægrum
Lenitura animum, ac dulcem inductura ſoporem.
Diſtendit uacuas pinguis uindemia cellas,
Et glacialis hyems reſolutis ebria curis
Ante focum molli ſolatur frigora Baccho.
Hasq́; uices pater ille deûm uoluentibus annis
Eſſe dedit, quas ipſa æterno fœdere ſeruant
Tam certos elementa ſimul retinentia nexus.

DE ANNORVM *uarietate.*

Atq; alii (horrendum) qua brachia pandit iniqua
Parte poli, chelasq; audacius exerit ingens
Scorpius, hinc anni primos duxere meatus,
Et primam fecere uiam, cum partibus æquis
Dimidium luci, atq; umbris Sol diuidit orbem,
Ac noctem paribus ſuſpendit Libra diebus.
Aſt alii ſæuæ poſt horrida frigora brumæ
Cum premit auratos nephelæi uelleris artus
Phœbus, & imbriferum rediit uer, omnia quando
Alma parit tellus, quando omnis germinat arbos,
Cum uiret omne nemus, reſonant cum frondea rura
Concentu uolucrum uario, pecudesq;, feræq;
Exultant lætæ in Venerem, ac tritonia monſtra
Ignibus incaluere, acer furit ardor, ut ipſe
Horreat indomitas Proteus contingere phocas.
At miſera in ſcopulis, ſoloq; in littore queſtus
Alcyone ingeminat, uocesq; effundit inaneis
Multa querens, exoſa diem, nomenq; mariti
Seruat auis, Céyca uocans, Céyca requirens,
(Ah miſeram) rapidas repetens Céyca per undas.
Nec uero non è ſummo quoq; culmine cancri,
Quà regnat calor ipſe, & equos ſol ſiſtit anhelos,
Extremum inuiſens Ararimq;, atq; ultima Thyles
Littora, carceribus poſitis exordia prima
Hinc anni fecere, alacresq; egere quadrigas.
At Numa frigoribus ſub iniquum tempus, ubi ingens
Declinat cœlum, & gelidum Sol ægocerontæ
Pronus obit, pronoq; petit ſpatia ultima curſu,
Qui feſſos inſtauret equos. Hinc uiribus auctus

Deſerit antipodum ſedes, digreſſus & auſtro
In boream obuertit ſinuoſo calle, diemq́;
Auget, & obſcuras nocti iam ſurripit umbras,
Inſudatq́; ſequens cliuo, atq; aſſurgit in auras.
Has igitur ſolis metas, hæc tempora ſeruans
Egeria monſtrante ſuum traduxit in annum,
Vt quæ prima noui repararet tempora curſus,
Principia hæc ſpatiis ſua ſortiretur oberrans
Annus, & ad ſolem firmaret ſigna cadentem,
Sed phœben, phœbesq́; rotas, & plauſtra ſecutus
Fraternum impleuit germanæ menſibus annum.
At Cæſar, ſolemq́; ſequi, ſolemq́; tueri,
Et ſolem lucisq́; auctorem dicere, & anni,
Solis & ad metam totas effundere habenas,
In luſtrumq́; ſuperuacuas concurrere parteis
Iuſſit, & hoc latios inſcribi nomine faſtos.
Dicendum & uariis fuerit qui gentibus annus,
Aegypti primum ueteres fecere bimenſtrem,
Moxq́; quatergeminis complerunt menſibus, inde
Per biſſena pari duxerunt ſydera tractu
Arcades, at noſter quot tempora continet annus,
Annorum numero cenſebant arcades, ante
Iam geniti, quàm Luna ſuos oſtenderit ignes,
Tantus honos, tanta eſt antiquæ gloria genti.
His totidem adiunxere animis & acarnanes altis,
Tutati ferro patriam, mox funere in ipſo
Coniecere animas, & honeſta morte ſuorum.
Italiæ licet antiquos euoluere faſtos.
Nanq; alium primo Romæ naſcentis in ortu
Inſtituit pater, & gyro breuiore coegit.

Promouit ſpatium Numa. Nec laurentibus idem,
Idem erat albanis. Alium qui Tyburis arua,
Quiq; ferentina Cererem metit incola falce,
Et tenuere ſuis, habuereq; in urbibus orbem.

DE SOLIS PROGNOSTICIS.

Ille etiam uentos, tempeſtatesq; futuras,
Atq; imbres, æſtusq; graues, & frigora monſtrat.
Nanq; ubi cœruleo rapidum petit æquore cœlum
Exoriens, aperitq; diem natalibus undis,
Si nigram obſcuro faciem uariauerit ortu
Concauus, inq; atram condentur lumina nubem,
Et pelago, & terris uiolentior incubat Eurus,
Turbatasq; amnis in pontum deuehet undas.
Quinetiam ut nullæ denſentur in aere nubes,
Si tamen aut hebetes radii torpere uidentur,
Aut ſi plus nimio torrens incanduit ardor,
Collige uenturos imbreis. At pallida quando
Aurora oceano caput exerit, horrida ue inter
Nubila, diuerſis rumpit Sol partibus, & nunc
Obliquos effert radios, nunc pallidus ore
Delituit nimbo (heu) rupto fœdere cœlum
In terras ruet, & ſæuum per inane rotatæ
Præcipitent nimborum acies, quæ grandine miſta
Arboribus ſtragemq; dabunt, & Vitibus almis,
Vix ouium ut clauſos defendant culmina fœtus,
Non mihi tum nõ clauſtra boũ ue, armenta ue equarũ
Ducenda à ſtabulis, non me extra tecta domorum
Ducet iter. Seruanda dies, quam rite ſerenam
Spondeat, Oceani feras cum lucidus undas

Intrarit,

Intrarit, non nube comam, non turbidus ora,
Sed qualem heſperio tethys ſuſpirat in antro.
Quòd ſi tum quoq; nigranti uelatus amictu
Occiderit, ſiue ipſe ſuo quanquam emicat ore,
Si tamen aut atras nubes raptauerit, aut ſi
Palleat, & maculæ fundant ſeſe undiq; nigræ,
Venturam expectes pluuiam. non te optima fallent
Indicia, & multis nota experientia ſæclis.
Vidi ego cum rutilos aurora immitteret ortus,
Igneus aut roſeo ſe tingeret æquore titan,
Ventorum ingenteis ſudum per inane cateruas.
Vidi & cum rutilus maculis inſpergitur ignis,
Præcipitem iactari undoſa ad littora nauem
Amiſſis fluitantem armis, ac dura gementem
Verbera, & effracto nudatam lintea malo,
Nulla ſalus, ſpes nulla uiris. in uota, precesq;
Vertuntur. uacat ars. miſeræ exoptantur arenæ.
Et dulcis terræ exortes tanguntur amore,
Tanta mole ruunt immiſſis imbribus euri.
Deniq; cum rebus cauſas, cum ſemina cauſis
Sufficiat grauido fœcundans uiſcera partu,
Nec quicquam ſine ſole nouas in luminis auras
Prodierit, pater ipſe hominum, pater ipſe animantum
Quæcunq; aut uiridi nemorum paſcuntur in umbra,
Cæruleos'ue ſecant latices, aut aera carpunt,
Hinc biſſena deo ſoluebant uota quotannis
Phœboq;, & Nomio, Lycioq;, patriq; Lyæo,
Et quibus ad lucos, quibus in ſolennibus aris
Nominibus uenerata deûm officioſa uetuſtas,
Delion, ac clarium, nec ficto nomine Oſirim,

Conficit certis uel qui pythona ſagittis
Sanguine fœdantem terras, uirusq; uomentem.
Plurima quæ ueteres graiûm cecinere poetæ.

CVR Apollo dicatur Pythonem occidiſſe.

Nanq; ubi ſe informis rerum, atq; incondita moles
Digerit, inq; ſuas abeunt elementa figuras,
Tum tellus grauis imbre, & adhuc ſtagnātib. aruis
Fumida, anhela uagos tollebat ad æthéra tortus
Inuoluens cœlum nube, & caligne opaca,
Hic ille immanis Python, immania cuius
Corpora, iamq; deos, & diuûm tecta petebant,
Ipſum etiam inuaſura Iouem, cum delius arcum
Intendens tulit acer opem. nanq; agmine facto
Emittens rapidas torrenti è ſydere flammas
In gremium matris luctantem, & acerba tuentem
Intorſit. ſtetit ille tremens, tum colla reuinctum
Centum implexa modis, centum religata catenis
Ad maneis imos, atq; intima tartara traxit
Victor, & obſcura cœlum caligne ſoluit.
Hic Python, hæc tela dei, uictoriaq; hæc eſt.

CVR Apollo, & Diana Latonæ filii.

Latonæ gemini partus, bina edita Delo
Pignora, nunc quæ ſint (paucis aduerte) docebo.
Latonam graii terram dixere poetæ,
Latonam dixere ſolum. Latonia tellus
Omnia progenuit, mater, diuumq;, hominumq;,
Atq; ubi ſe in proprias cœpere elementa figuras
Induere, optatumq; locum, & data munia obire,
Ipſa quidem medio manſit, ſed mole liquenti
Inſtabiliſq;, etiamq; tremens, quādo æquora nōdum

Incertas ierant ſedes, ſed corpore miſto
Pugnarent, et adhuc nullo ſub fœdere pontus,
Terraq; ſe duris urgerent legibus, ut iam
Vnda ſolum traheret, tellus maria alta teneret,
Paulatim calor ille (deus) cedentibus undis
Telluri ſeſe inſinuat, gremioq; receptus,
Fœlicem partu genitricem impleuit, & inde
Di geniti Phœbusq; potens, Hecateq; triformis
Emergunt. Illa acta polo interiore reſedit
Horridior, glaciem ſpirans, & degener ore
Fœmineo, minus atq; habilem ſortita calorem.
At Phœbo natura mares, animosq;, uigoremq;
Addiderat. Volat acer equis, atq; æthera carpit
Iam mediũ. Stetit hinc ſuperũ lõgo agmine cinctus
Et pharetra inſignis humeros, & crinibus aureis.

CVR DICANTVR DELO *Geniti.*

Hos Delo genitos magna, magni æquoris oris
Crediderant, Delo excelſa, cui uertice ſummo
Splendet apex, quoties cœlo Latonia Luna
Exoritur, uiſitq; ſuum Sol aureus orbem.
Fluctibus hinc rapidis, tremuloq; emergere ponto
Credebant, uaſtoq; maris delabier alueo,
Indulgente ſuis Delo cunabula natis.
Quin etiam ogygiis olim cum merſa ſub undis
Paulatim exereret tellus caput, oceanusq;
In ſua iura, ſuos feſſus concederet æſtus,
Et tandem emicuit ſtellanti lumine cœlum.
Tum prima ex undis, uaſtoq; e gurgite Delos

Proſiluit. Fulſere apices, & uertice Cynthus
Lucifero, qua parte dies ſurgebat, & altum
Sol oriens. curruq; & equis inſignis obibat.

CVR PASTORES, IANVS. PHOEBVS. APOLLO.

Hunc & paſtorem conuerſo nomine dicunt,
Quòd paſcat quicquid ſub coeli naſcitur oris,
Quòdq; fores naſcentũ aperit, quòd clauſtra relaxat
Gignentum, tenerosq; educit in aera foetus,
Hinc Iano nomen fecere, hinc nomina Phoebo
Ipſa dedit ſpecies, nitidoq; in corpore fulgor
Idem quòd uolucreis neruo ſtridente ſagittas
Torqueat, & certo defigat uulnera ictu,
Morbosq; illuuiemq; ferens, hinc notus Apollo.

CVR SOL, LIBER. HERCVLES. OSYRIS. LYCIVS.

Quòd Solus coelo apparet fulgentibus aſtris,
Solus & immenſo lato loca lumine luſtrat,
Hinc Solem dixere patrem luciſq; dieq;.
Sponte etiam immiſſis coelo quia fertur habenis,
Liber. At herculeo lætus cognomine, quando
Diſiicit aerias nubes, lucemq; miniſtrat
Aeris ipſe decus, decus, & ſua gloria coeli.
Quin & threicius diuino carmine Vates
Hunc nitidum Phaneta uocat, quòd ſurgat eoo
Orbe recens, quòd mane nouos inſtauret, & ortus.

Inde etiam Auritum Aegyptus ueneratur Oſyrim,
Aegyptus, cui cura deum, quòd lumina mille,
Mille micent oculis paſſim radiantibus ignes.
Lyncea quin etiam quòd uis populantibus umbras
Luminibus, quòdq; & radiis fugat humida paſſim,
Terreſtreisq; abigit fumos, & nubila differt.
Vt lupus inſidias meditatus, paſcua circum
Inſectatur oues rabie ferus, & ferus armis,
Pertentatq; aditum, & ſeptis ſeſe arduus infert
Dentibus infrendens, & morſu exaſperat iras.
Hinc Lycius ſibi nata deus cognomina fecit.

DE MERCVRIO, ET ARGO.

Quin & Mercurium mutato nomine dicunt,
Argum ſomnifero uictum ſtrauiſſe caduceo.
Inſomnem, centumq; oculos, ac lumina centum
Pandentem, & niueae ſeruantem paſcua uaccae.
Argus enim coelum eſt. Vigilantia lumina flammae
Aetheriae, & uario labentia ſydera mundo,
Quae paſſim multa ſubluſtris noctis in umbra
Collucent, ſed mox Phoebo exoriente perempta
Torpent luce noua, & candenti lampade uicta
Emoriuntur, & obſcuro conduntur olympo.

DE ADONIDE, ET VENERE.

Nec deploratum Veneri linquamus Adonim,
Venantem quem durus aper ſub dente peredit.
Non illum fontes, nec amici flumina Nili

I nfletum uoluere. Nouus dolor attigit amnes
S eptem illi totis ripa latuere diebus,
E t ſeptem plenis ſpumanti margine ripis
E xiluere, cauo digreſſi fluminis alueo,
S tragem agris, ſtragem & pecori, ſtragemq; colonis.
C um ferrent, miſeri tantum mors angit amici.
B alſama te & Myrrhæ, te cedrus fleuit Adoni,
T e lauri ſtrata per humum luxere corona.
T er myrtus conata ſequi miſerabile funus,
T er radice retenta ſua eſt. ter brachia flexit,
T er fruſtra lentos conata eſt flectere ramos.
I pſa Venus poſtq̃ lacrimæ effluxere, geniſq;
D efecit liquor, & capiti coma longa reuulſa eſt,
T er menſem exanimis iacuit. Vix deniq; quarto
L ucem hauſit, uultus & adhuc ſuſpirat amatos.
T erra etenim Solem queritur deſerta cadentem,
I nuidit quem triſtis hyems, cui ſæuior apri
H orret cana gelu facies, cui plurimus imber
C rine madet, geminos & cum male concutit armos,
D iglomeratq; niues, & grandine uerberat auras.
N am cum Sol rebus præſit pater ipſe creandis,
V t ſeſe ad manes brumæ ſub frigora transfert,
T um tellus uidua ſulcos oblimat in aluo,
A c ueluti uirgo abſenti cum ſola marito
S uſpirat ſterilem lecto traducere uitam,
I llius expectans complexus anxia charos.
E rgo ubi Sol imo uictor conuertit ab auſtro,
T um grauidos aperitq; ſinus, & cæca relaxat
S piramenta, nouas ueniat qua ſuccus in herbas,
E t tandem complexa ſuum lætatur Adônim.

DE HEBONE DEO.

At quam Sebethi fontes, quam cærula lambit
Phormelle, quæq; & muſas colit, ociáq; ornat
Pieridum, & magni tumulo tegit oſſa Maronis
Parthenópe, regum domus, & decus ipſa uirorum,
Clara armis, clara ingeniis, & fortibus auſis,
Hæc annis florentem, oculiſq́; & crine decentem
Hebonem uenerata, ſuos ritus, patriumq́;
Inſtituit morem, & ſacris iam rite peractis
Vrbs Hebóna ſalutat, agriq́; Hebóna frequentant,
Hebóna & referũt ſimul antra, & littora, & amnes.
Hic etenim florem ætatis, roburq́; iuuentæ,
Et ſpeciem deus, & formæ dat habere decorem,
Oráq;, lumináq;, & moderanteis corpora ſenſus.
Sed prius Herculei torrentia ſydera monſtri
Solſtitio uicina domus, locaq; edita cœli
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,
Ante & conſpicui ſummo de cardine mundi
Flaua Lycaonio ſurget Pallantias axe,
Atq; diem auerſo ſubteruehet auſter olympo.
Stabunt & cœli ſeptem labentia ſigna,
Quam fando, patremq́; hominum, regemq́; deorum
Laudibus, aut meritis tollam, aut æquem ipſe canẽdo.
Quem centum celebrant aræ, quem numina centum.
Vt ſiquis iubare exorto phœbeia demens
Auſit obire oculis ora, atq; haurire uidendo,
Ilicet ecce illi torpeſcunt lumina, & ipſa
Caligant in luce oculi. tum tempora circũm
Offundit ſeſe nubes, & fumida oberrans

Caligo, ac nigræ cœlum eripuere tenebræ.
Vſq; adeo nec fas oculis comprendere cuiquam,
Nec fando terræ decus, & decus etheris alti
Vnde ſibi proprias ducunt animalia uitas,
Vnde trahunt noſtræ cœleſtia ſemina mentes,
Quo ſine nec ſpirat quicq̃ nec naſcitur uſquam,
Nec color ullis erat rebus, tenebriſq; malignis
Et cœlum, & terras nox circunfuſa tenebat.

DE MARTE.

Et iam intacta mei ſuperat pars maxima cœpti,
Ac mentem calor inſtigat. Iuuat alta uagari
Sydera, & immenſo propius ſuccedere cœlo.
Magnum opus, & iam ſigna dei fulgentia terrent,
Armorumq; haurit ſtrepitus, clangorq; tubarum.
Ipſe deus rapidis inſiſtens pronus habenis
Tela manu quatit inſultans, acerq; cruento
Ore tonat: pellunt agili temone iugales
Exanguis metus, atq; tremor. tum ferreus ora
Terror. ſanguineumq; pauor quatit ante flagellum.
Ille quidem diuis iam formidabilis ipſis.
Sed mihi digna uiro, atq; animi ſibi conſcia uirtus
Suadet iter, penituſq; aditus intrare repoſtos.
Hanc non terriſono proſternere fulmine Cyclops,
Non facibus, crinem ipſa feris implexa Megæra,
Nec uis ulla queat ſtygiis emerſa tenebris.
Illi ferratum galea caput, inclyta bellis
Atq; deûm fato maior prudentia ſeruat.
At Clypeo indomitum munit conſtantia pectus.

S unt adamante togæ, totosq; infuſa per artus
T emperies, ualida ſeſe metitur in haſta.
A nte uigor mentem, hortaturq;, animosq; uiriles
A ere ciens magno laudum ſuccendit amore.
H ac duce Iunonis odiis iactatus iniquæ
A mphitryoniádes, tot monſtra ingentia uictor
F udit humi. Non hunc liuentibus obſitus umbris
C ocytós, non ſparſa nouem per iugera monſtrum,
A ut impacatæ deterruit incola Lernæ,
Q uo minus infernosq; lacus, & opaca uideret
T artara, captiuum & ſupera ad conuexa referret
I pſe canem. Quin aſtrigerum ſubnixus olympum,
L abenteisq; domos diuum ceruice refulſit.
E t dubitem mente hæc complecti, & pandere dictis?
Efferus has habitat ſedes deus, huic comes hæret
E t bellum, belliq; parens diſcordia, & iræ,
I niuſtum, inſidiæq;, & pallida tabe cruenta
C ædes, inq; ſuum rabies armata cruorem.
I pſe enſes, ac tela inter, radiosq; rotarum
V erſatus ferrum, exercetq;, aptatq; ferendo,
E xacuitq; mares animos, & ſuſcitat ira
I mplacādus. Martem hinc ueteres dixere latini.
H unc Iunone ſatum nullo Ioue, patréq; nullo
O leniis conceptum herbis per creſia rura,
E ductumq; Hebri ripis rodopeia ad antra.
C rediderāt, animi indomitū, aduerſumq; Mineruæ.
S cilicet ætheric mens eſt de fomite. Ad artus
C orporeos, molem diſcordi è ſemine cretam
I uno agitat. Ciet hæc turbato in pectore uerſans
S anguinis ingenteis æſtus, & colligit iras.

Vnde auidus belli furor, atq; inſania ferri
Præcipitant. Iacet ingenti ceu preſſa ruina
Mens ſuper. at rapidus feruet ſub pectore Mauors.
Hinc quondam magni tellus Iouis inſula Crete
Ionii Crete pelagi decus, inclyta bellis,
Clara uiris, capere arma, & acutum cingere ferrum
Prima dedit, curuo & ſpicula tendere cornu.
Poſt Thraces coluere, ferum genus, aſpera duro
Terra ſolo, gens ipſa iugis aſſueta niuoſis,
Et prædas agitare, & opimo uiuere rapto.
Hoc etiam genitore ſatus Romanus, & ipſe
In patrium decus, & belli ſeſe extulit artes,
Tranſgreſſus latii fines, tranſgreſſus & alpes,
Oceano ſtetit, & Bactris ſera intulit arma,
Atq; indis, poſt edomiti ſeptem hoſtia nili,
Atq; triumphatos non uno ex orbe Britannos.
Sed quanq̃ imperii impatiens, & pectore ſæuus
Indomito, ac ruptis præceps rapiatur habenis,
Ipſe tamen ſolium ſolis ueneratus, adacto
Curru ſiſtit hanelus equos. mox lora remenſo
Contorquet ſpatio, non ante ad munera recto
Conuertens curſu, q̃ princeps, duxq; deûm Sol
Iuſſerit, illum adeo timet, obſeruatq; tuendo.

DE IOVE.

Iuppiter hinc ſolio longe ſpectandus ab alto
Exerit os placidum terris, & fulgidus aureo
Sydere, felices mortalibus explicat igneis.
Hinc ego, ſi qua fides aſtris, aut ſi quid ab alto
Aethera cognatum noſtris in mentibus hæret,
Crediderim fas, ac leges, & iura, piumq;

Et rectum manare, & amicæ fœdera pacis.
Crediderim inſonteis ſcelerum, experteisq; malorum
Mortaleis agere, & felicibus addere ſæclis
Sæcula, perpetuumq; annos extendere in æuum,
Tanta Iouis placidi clementia, ni malus atro
Sydere, torpenteis Saturnus funderet ignes,
Funderet & læti cauſam infelicis, & omne
Morborum genus, & miſeræ mala plurima uitæ
Iuppiter inde pater cunctorum autorq; bonorum.

IOVEM HABITVM PRO DEO, PRO ETHERE, PRO AERE.

Quin uarios etiam ipſa Ioues commenta uetuſtas.
Iuppiter omnipotens rerum qui ſumma poteſtas.
Tu rerum ſator, & diuûm pater, atq; hominum rex.
Ab Ioue principium generis. Iouis omnia plena.
Ille colit terras. Illi ſunt omnia curæ.
Hinc tot ſacra deo, fumantiaq; exta ferebant,
Hinc capitolinæ dominator Iuppiter arcis,
Totq; triumphanteis uidit de rupe quirinos
Sanguine tingenteis aram, & candenti iuuencos.
Quinetiam rapido qui turbine uertitur æthér
Ignibus incandens, quiq; áéra luſtrat opacum
Pro Ioue reſperſas ſenſit ſibi frugibus aras.
Hic tener ille calor, tepidæq; ex ignibus auræ,
Quo terræq;, fretumq; & magnus concipit orbis,
Conceptosq; fouent turgentia ſemina fœtus,
Dictus ob hæc late in gremium deſcendere amatæ
Coniugis & placidam amplexu captare quietem,

Aeris ipſe etiam campos tenet. Vnde per auras
Fulmineo inuehitur curru, quo maximus Atlas
Intremuit. Tonuere poli, atq; exterrita preſſit
Corda uirûm pauor exanguis. Ruit arduus acta
Ventorum mole, ac rutilantia fulmina torquens
Alta petit, uallisq; cauas in nocte profunda
Inuoluit, nigra & coelum caligine condit.
Tum pluuia, & largis exundant imbribus amnes.
Subiectiq; natant campi. Crepitantia grando
Tecta ferit. Dirum lapides uertuntur in imbrem
Infandi. Proſtrata iacent armenta per agros,
Spiranteisq; uident natos ſtagnantibus aruis,
Mox uno immerſa exitio, cum montibus altis
It torrens, præcepsq; inſano uortice torquet
Obuia, & obſtanteis annoſo robore ſyluas,
Implumesq; auium nidos cum matribus ipſis
Proruit inuoluitq; ferarum horrentia luſtra.
Ipſe autem ſulco inſudans dum inſiſtit arator
Auulſus ſtiua, immenſum per inane rotatur
Turbine iactatus uolucri, & nigrante procella.
Illumq; & miſeros ſub adunco uomere tauros,
In latus aduerſi montis iacit, & prærupta
Valle uiatorem reſupino corpore uoluit
Præcipitem, & latis excindit moenibus urbes.
Nec minus interea uentis maria acta tumeſcunt.
Aſſurgunt undæ, & montes uoluuntur aquarum
Aequati coelo. Fluctuq; exterrita rauco
Saxa ſonant. Ecce abruptis aſſultibus æſtus
Incumbit pelago, atq; ingenti uortice nauem
Infligit ſcopulo agglomerans, & littora complet

Funeribus miſerorum, atro aut ter gurgite tortum
Haurit hians, operitq; cauo mox æquore pontus.

VNDE NATA SVPERSTITIO.

Qualia dum attonitæ mentes mirantur, & horror
Corda quatit, certæ nec cognita cauſa ruinæ,
Inuenit metus ipſe Iouem, cui fulmina dextræ
Aſſignant, ac tela nigris humentia nimbis,
Et cœlo reſonante leues per inania currus
Has iras Iouis eſſe canit longæuus aruſpex.
Aduerſi non æqua dei portenta ſacerdos
Terrificat. dira ingeminat per pectora curas
Relligio, illa quidem magnorum cauſa malorum.
Cæduntur lectæ paſſim de more bidentes,
Et cadit ante aras infelix uictima taurus.
Diſcurrunt trepidæ per templa adolentia matres,
Matres, atq; uiri. Tum longa in ueſte Dialis,
Thura tenens ferit exta Ioui, flammisq; per aras
Exquirit ueniam, & ſummiſſa uoce precatur.
Ipſe nouem caſtis repetens ſtata ſacra diebus.
Artibus his metus ille deûm percreuit, & error
Inuaſit miſeras ſub honeſto nomine gentes.
Quid uexare deos fruſtra iuuat? Ordine certo
Fert natura uices, Labuntur & ordine certo
Sydera, tam uarios rerum parientia caſus.
Illa ſuos peragunt curſus, ſeruantq; tenorem
Sorte datum. Parent illis elementa, fidemq;
Imperii mutare timent. Sic omnis ab alto
Natura eſt. ſequitur leges quas ſcripſerit æther.

Ipſe deus læto ſpectat mortalia uultu.

DE SATVRNO.

Vltima ſorte ſenex loca poſſidet. ultimus auras
Ambit, & æterno contriſtat frigore terras.
Nigra ſeni facies, tardus gradus, horrida barba,
Et cani crines, & membra effœta ſenecta.
Ingenio tamen ipſe bonus, nec inutile pectus
Conſiliis, conſtansq; animi, prudensq; futuri.
Hic olim, ut fama eſt, regnis expulſus olympi
Poſt uarios tandem caſus, cœliq;, mariſq;
Littore in heſperio thuſci prope Thybridis amnem
Conſedit, laribus tum primum acceptus amicis.
Hic regem æquæum reſidemq; ad munia gentem,
Arbuteo auertit uictu. tum uomere tauros
Subiungens, docuit tellurem inuertere, & aruis
Semina committi, quæ mox iam uere peracto
Stringeret, & fragili contunderet arida culmo.
Quinetiam ſcrobibus uites, ſua munera primus
Committens, curuaq; premens iam falce nouellas.
Lenæos latices, ignotaq; pocula monſtrat
Diſperſoſq; uocat populos, ac mœnia ponit.
Hinc latium latitante deo, hinc Saturnia tellus
Dicta uiris. Deus hinc latiis, deus additur aris
Viſitator, curuam ſeruans ſub imagine falcem.
Mos erat antiquo in latio, ac laurentibus aruis
Qui meritis patriam, inuentaſq; auxere per arteis,
Atq; acuêre ſuos ad publica munera ſenſus,
Vtile conimenti in medium, & noua cõmoda uitæ,
In numerumq; referre deum, atq; hos addere tẽplis.

Vt Ianum, faunosq́;, ut quem pollentibus herbis
Fecit auem, & uariis pinxit dea Dædala pennis.
Vt geminos etiam pilunnia numina fratres.
Vt cuius famulata domus pinaria ſacris,
Et carmentali tribuit quæ nomina portæ.
Purpura quinetiam ad ſummos ubi uenit honores.
Ambitioq́; caput cœlo intulit, hinc Hadrianos,
Et Neruas, hinc Cæſareæ tot numina gentis,
Et coluere quidem, & templis poſuere dicatis.
Heu rerum ignaræ mentes, ignaraq́; ueri
Pectora, q̃d ſimulachra iuuãt? Quid luce carentum
Corpora? Et incenſis pacem tot poſcere ab aris?
Vnus enim ſator eſt rerum, qui cuncta gubernat,
Quemq́; oculis neq; cernere erit, neq; tangere palmis,
Sed tantum mente inuenias, nanq; arduus imas
Deſpectat nubes, & cœli culmina preſſat
Cuncta regens, nã cuncta tulit longe optimus autor
Perfectorum operũ, & rerum cauſa una bonarum.
Hunc neq; marmoreis renitentia templa columnis,
Non auri pretioſus honos, non indica concha,
Nec quæ Phidiaco ſpirant ſimulachra metallo,
Aut tauri ante aras fuſi ceruice cruores,
Sed precibus ieiuna piis, & conſcia recti
Mens placare queat facilem, paruoq́; uolentem
Munere, ſiqua pii ſummittunt thura ſabæi,
Sed nos incertum ſpatiis dum currimus æquor,
Longius euehimur uento rapiente per altum.
Iam portus capere optatos, & cedere feſſum
Aura iubet, littusq́; ſinum conuertere ad ipſum,
Syderaq; alta ſequi, certosq́; intendere curſus.

Prima igitur niueis Phœbe Latonia bigis
Inuehitur. Poſthinc ales Cyllenius altis
Excurrit ſpatiis, iuſtaq; Erycina canoras
Iungit aues, cui blãda comes fert lora uoluptas,
Diuinum ſtillans rorem, ambroſiamq; capillis.
Quadriiugis hinc uectus equis ſol igneus ambit,
Quem procul inſequitur rutilanti ſydere Mauors.
Poſt felix cœli ſydus Iouis emicat ignis.
Vltimus extremo torpet Saturnus in orbe.
Hic prope terdenis mundum uertentibus annis
Ambit, & in parteis quas liquerat ante reuertens,
Percurrit tardis cœli momenta quadrigis
Pallidus, ac duros affert mortalibus annos.
Clara Ioui facies, ac lumine ſydus amico,
Biſſenisq; annis biſſena relabitur aſtra:
Bis Cererem legit meſſor, bis uinitor uuas,
Dum bis ſex rutilus percurrit ſydera Mauors,
Mauors arma ferens, & triſtia crimina belli,
Thymbreas paulo ante rotas, Venus aurea metam
Attingit, cupidas acuens in pectore curas;
Siue diem lætè ſecum fert roſcida uultu,
Seu noctem heſperiis decedens ſuſcitat undis;
Hanc curru properante celer Cyllenius anteit,
Ipſe quidem ad cauſas, & linguæ promptior arma.
Terdenas iter aſſuetum Latonia nocteis,
Nocteis, atq; dies & menſem peruigil errat,
Dum ſolem rurſum aſſequitur, nouaq; aſtruit orſa.
Oceanum interea alternos ductura per æſtus,
Viſura & blando creſcentia ſemina uultu.
Sed quanq̃ properare uiam iuuat, ipſa relicto

Aethere

A ethere (cogit amor) per amici deuia Latmi
F urtim ſaxa petit complexus inter amatos
A ttrectare ſuis tenerum endymiona lacertis,
N on tamen auſa uiri mollem turbare quietem.

LVNAM EX SE NON LVCERE.

Sed quanq̃ uario fulgent quæ ſydera mundo,
Q uæſitum eſt, num luce quidem Phaetontide fulgent.
A n proprios natura illis indulſerit ignes,
N on dubium quin luna notho ſplendore per auras
R aptetur, minuatq; ſæquens, fugiensq; rependat
L uminis alternos hauſtus, fraternaq; rurſus
O ra fouens, nullos terris diffundat honores,
A t procul è regione means, tum deniq; toto
O re uomit flammas, & luce refulget honora.

LVNAM SEMPER MEDIAM lucere.

Et quanq̃ uarias mutat tamen una figuras,
N on unquam medio magis, aut minus emicat orbe.
N am cum deſertas amiſſo lumine terras
N ulla fouet, tum plena diis, cœloq; miniſtrat,
T um quoq; prætumido ſuſpectat ſydera, uultu,
C um noua curuatos reparando colligit ignes.
S ydera, dum terrasq; æquata fronte tuetur,
O rbe micat medio, mox curuo ſydera cornu
S uſpiciens, tumido ſpectat mortalia uultu.
T um nullis cœlum radiis, nullo ore tuetur,
P lena ferit tremulis cum ſtagna liquentia flammis.

Hinc ſuperis, cœloq; datur quod demitur orbi.
Ergo aliena fouens inopaco lumina ſemper
Corpore phœbea nuſquam de lampade fulget
Corpore non medio, non plena lucida fronte.
Sed ſpecie tamen alterna, ni forte ſub umbram
Inciderit terræ, atq; hinc luce laboret adempta.

CVR LVNAE PROPRIVM LVmen non ſit tributum.

Quæ quoniam uolucri fertur ſub ſydera lapſu,
Aeſtiui tam ſæpe premens caua tergora cancri,
Nimboſum tam ſæpe etiam delata ſub auſtrum,
Incandens tam ſæpe æſtas, ac frigida bruma
Inſtaret, ſortita ſuum ſi Luna calorem,
Proxima natiuis ſuccenderet ignibus arua,
Aut longinqua neget proprium ꝑcul acta uigorem,
Vnde maris certi acceſſus, totidemq; receſſus?
Vnde & perpetuo manantia flumina curſu?
Aut alimenta trahant gignentia? Quæ pater ipſe
Proſpiciens, luna obſcura ferugine tinxit,
Cœruleos moderantem æſtus, liquentiaq; arua.

DE LVNAE MACVLIS.

Quin etiam licet atra genas, & opaca per ora
Pallor eat, tamen interior qua cogitur orbis,
Denſa ſitu magis, & ſcabra rubigine ſordet.
Ergo & cũ ſolem aduerſum ſe agit undiq; & ipſum
Impleuit radians Phœbei luminis orbem,

Qua ſqualet parte, atq; horret caligine, denſas
Obducit maculas, & ſe ſua reddit imago.
Aerea qualis ubi clypei fulgentis ab ipſo
Sole repercuſſa eſt, aurato fluctuat orbe
Clara aciem flammis, & luce coruſca decora.
Verum ſi qua tamen nitido ſuper aere reſedit
Scabra ſitu, turpiſq; atra rubigine labes,
Stat maculis obducta aciem, ſtat ſqualida uultum,
Non Phœbi radiis, non ulli peruia flammæ.

CVR STELLAE SCINTILLENT. *planetæ uero minime.*

Præterea cur ſola acies immota deorum
Cernitur? obtutuq; hæret defixa ſub ipſo?
Cum tot, & illa quidem ſidentia ſigna, micanti
Scintillent radio, tremulusq; internatet ardor?
Scilicet alta illis regio, ſedesq; repoſtæ,
Quo poſtquam aduenit defeſſo lumine uiſus,
Defeſſus tremit ipſe, tamen tremere ipſa uidentur
Aſtra micant radii. Sed lumina noſtra tremiſcunt.
At contra uicina deûm ſtatio, ardua quanquam
Proſpectu facilis tamen atq; immota tuenti.
Quo penetrans ſtat certa loco, inſiſtitq; uidendo.
Noſtra acies, fixisq; oculis immobilis hæret.

DE MOTV IGNEM EXCITARI.

Plumbea ſi acta manu balearis pondera fundæ
Concipiunt male gratũ ignem flãmisq; liqueſcunt

Si ferro præfixa, & neruo impulſa ſagitta
Aera per uacuum, igneſcitq́;, ardetq́; uolando,
Quid mirum circunfuſus, ſi candeat aer
Percitus æterno motu, atq; urgentibus aſtris?

QVIBVS E PRINCIPIIS *conſtent ſtellæ.*

Principiis uero ex illis conſtare uidentur
Sydera, & ætherium inde olim traxiſſe uigorem,
Qua uolitant, rapidaq́; polum uertigine luſtrant,
Et celeri biiugum curſu uectantur equorum.
Quæ poſtquam facili perfecit ſingula nutu
Ille opifex rerum, & mundi inuiolabilis autor
Concilium uocat, & ſuperos arceſſit olympo.

DEORVM CONCILIVM.

Eſt procul immenſi regio late ardua mundi
Non homini explorata, humano aut cognita ſenſu.
Hic ſedes auguſta dei ſiquando uocatis
Dat leges ſuperis, aut publica munera tractat.
In medio ſedet ipſe. aſtat ſapientia dextra,
Leua amor, & ſolio reſident tria numina in uno.
Sub pedibus natura potens, tempusq́;, locusq́;,
Et uarians fortuna, atq; immutabilis ordo.
Inde alii proceres, & conuenientia late
Numina, & inceſſu iam tum grauiore notatus
Aegocerontei referens ſpolia inclyta monſtri
Saturnus gratam ſenior iuxta aſtitit urnam,

S aturnus, cui cana coma, cui ſordida ueſtis,
Quē iuxta pháretram incinctus, uolucreisq; ſagittas
L ætus achémenio conſedit Iuppiter arcu,
S quamea cui geminis horreſcunt baltea monſtris.
H inc Mauors rigido criſpans haſtilia ferro,
S uſpenditq; nepam galea, conoq; minanteis
L ibrat agens chelas. T um cornibus acer aduncis
A ſperat, & clypeo pugnas meditatur aheno.
E xcuſſatq; aries caput, & pede proterit auras.
T um uoce, & cithara gratus, nitidaq; iuuenta,
H orridus idem etiam pháretra, ſpolioq; leonis
P hœbus adeſt, phœbiq; comes lux aurea, cuius
M unere, non ténebras ſuperi, non nubila norunt.
A t Venus auratis humeros armata ſagittis,
C andentemq; manum flammis, licet editus eſſet
N ondum amor urenteis iam tum meditatur amores,
I am tum ſollicitis animos incendere curis.
A tq; illi uario radiabat candida limbo
V eſtis, & in molli ſurgebant lilia prato,
E t quot uere nouo tellus parit alma colores,
I nter quos tenerum niueo candore iuuencum
V rit amor, nunc ille notos, atq; aéra captans,
H eu male dilectos queritur deſertus amores,
N unc mœret uiridi infelix proiectus in herba,
I nterdum ingenti frondoſa per auia ſaltu
Proripitur, ſequiturq; inuentam fortis amicam
I am uictor, mox uictus, & ex ſpes. hinc latet antro
Abditus, & miſeras rumpunt ſpelæa querelas.
I pſa autem media diuorum in parte reſedit,
A utumnus paribus, qua tempora diuidit oris.

Virginis hinc facie inſignis, flauoq; capillo
Mercurius geminæ nectunt talaria plantæ.
Ipſe puer lætus ſtudio, & puerilibus annis,
Ac tandem rapidis uelox Latonia bigis
Alba genas, niueæq; nitens in uellere lanæ,
Candida ſubrutilis redimita monilia cancris.
Ergo ubi conuenere animisq;, opibusq; parati,
Quales iuſſi aderant, intentiq; agmine longo
Expectant ſignum, atq; alacres præcepta capeſſunt.
Tum genitor ſolio placidus ſic cœpit ab alto.
Cuncta equidē ô ſuperi, placuit quæcunq; creaui,
Sic uolui, nec nos unquam feciſſe pigebit.
Autorem illa ſuum referunt, nec defuit illis
Ipſe opifex. operi decor, & præſtantia iuncta eſt.
Eſt rebus ſua cuiq; fides. eſt & locus. ignem.
Et terras ieci primordia, quæ tamen inter
Aeris immenſos campos, neptuniáq; arua,
Quo ſibi perpetui conſtaret machina mundi
Congeſſi, mundumq; æqua compage ligaui
Nexibus alternis, & amico ſingula uinclo.
Vos autem cœli meliore in parte locaui,
Aetheriumq; dedi inſonteis habitare receſſum.
Nam quāquam geniti, & cœptis mortalibus orti,
Naſcendiq; uices, & iam reuocabilis ordo
Obſiſtunt, at noſtra illis pollentior eſt uis
Non rerum cauſis, non ulli obnoxia fato.
Nunc igitur quæ certa manet ſententia menti,
Accipite, & quæ ſit reliquis mihi cura creandis.
Abſoluenda quidem mundi inferioris imago,
Quando etiam generis rerum tria ſemina reſtant,

Nec manibus tractare deûm mortalia fas eſt.
Quare agite, & celeres quàprimum aſcendite currus
Aggreſſi mortale opus, & genus omne animantum,
Aerias celebrate plagas, ſerite æquoris undas,
Tellurisq; ſinus grauidos, ut nequa peracto
Pars operi, aut rebus deſit pater ipſe creandis.
In primis teretes hominum fingentibus artus
Artificem nauare operam, tum condere membra
Curaſit, ætherios diuini ſeminis hauſtus
Apta haurire, animos cœleſti è fomite ductos.
Hi fundare urbes populis, hi ponere iura,
Addere & imperio faſces, dare nomina rebus,
Aſſueſcant rectumq; ſequi, atq; offerre periclis,
Et pugnare malis, & honeſto uiuere parto,
Atq; inopes rerum caſus ſuperare ferendo,
Dum fluidum ſoluetur opus, dum carcere laxo
Iuſſi ſydereas cœli reuocentur ad arces.
Interea altrices operas, uictumq; uolentes
Fundite, & ingenteis animos accendite laudi,
Rectorem ut noſcant ſuperum, patriamq; requirant,
Et genus, & cœli ſurſum templa ardua cernant,
Autorisq; ſui memores, iuſtumq;, piumq;
Seruent, & placidos diſcant non temnere diuos.
Sic placitum, ſic noſtra fluant certo ordine fata.
Dixit, & ingentem nutu concuſſit olympum.

GENERATIO RERVM INFERIORVM.

Illi præcipites liquidum circum æthéra lapſi,

Iuſſa obeunt, uerruntq; rotis properantibus auras.
Nec mora ueſtiri colles, & roſcida prata,
Innariq; aer pennis, atq; æquora caudis.
Quadrupedum & reſonare graui ſola concita cornu
Fagiferæ uiridante iugo, uiridantibus alpes
Vallibus, & uiridante cacumine Caucaſus ingens
Lætatur, furtis olim doliturus iniquis.
Illicet ecce caput uiridi circundat amictu
Aetna giganteæ dolitura incendia pugnæ.
Illicet umbroſis ueſtita eſt uallibus ida,
Ida grauis Troiæ deploratura ruinas.
Frondet athos, frondetq; iugis immanibus œta
Herculeum uiſura rogum, creberq; erymanthus
Ilicibus, longáq; coma ſpectabilis hæmus.
Oſtentat rhodope comitantis Orphéa ſyluas,
Orphéa, mulcentem tigres, & carmine lyncas,
Sed non fœmineos moderantem uoce tumultus.
Mænalio ſtupet in ſaltu dum increſcere cornum,
Non ſenſit quercu ſeſe frondere lycæus.
Gargano in magno, in nimbifero appennino
Dum creſcunt tiliæ, atq; orni, dum uertice pindi
Surgit acer, pinu interea ſe ſulleuat alta
Pelion, & late pelago ſua ſigna minatur.
Iam uideas canentem oleis frondere taburnum,
Aſinios ſimul & colleis, clituniáq; arua,
Iamq; cybelæis undare & dindyma ſyluis,
Pampinea caput Aenarie, biiugusq; ueſcuus
Fronde tegunt, tegit & piceæ ſe ſila ſub umbra,
Ac buxo uarius nectit ſibi ſerta cytorus.
Proueniunt late campis cœleſtia dona,

Plurima nux, & pruna rubentia, & aurea ramis
Mala, & odoratis non indecor arbutus hortis.
Ingenteis patulæ ramos, ingentia ſurſum
Brachia porrigere, ac radice in tartara ferri,
Et ceraſi, palmæq́; & lotos amica lyæo,
Atq; in ſanguineam morus poſt uerſa figuram,
Cœpere, & menſis ſorbus placitura ſecundis.
Erumpuntq́; ſolo biferæ, atq; cydonia canis
Frondibus. erumpunt ſudanti balſama ligno,
Puniceq́; & fragili nitens in ſtipite præcox,
Ac de textilibus pendentia citria ramis,
Citria quæ ſemper (uiſu mirabile) uernum
Spirant flore decus, ſemperq́; nitentia gratis
Floribus, ac fœtu, æternaq́; uirentia fronde
Citria amalphæis latebra haud incõmoda nymphis.
Cœpere & uirides mirari flumina ripas.
Canenteis ufens ſalices, & flauus arena
Populeas thybris frondes, quiq́; æquora findit
Gallica quondam etiã lacrimas phaethontis amati
Eridanus miſturus aquis. miratur & alnum
Nar præceps, frondentem alnum. miratur & ipſe
Cæruleus liris, tum cinctus arundine crinem
Vulturnus, flammasq́; deũm ſenſurus enipeus.
Senſit odoratos indus ſubceleſcere ramos
Cæruleo cum gange, cauo & caput extulit antro.
Senſit thuriferum late nemus altus hydaſpes,
Et ſua oronteæ ſenſerunt cynnama ripæ.
Dum tagus aurifluo uectatur gurgite, & undis
In mare rumpit Anas ſublato lumine uterq́;
Pyrenes ſcopulis uiridantia robora late

Proſpiciunt uariare comas, admotaq́; cœlo
Iam nemora, & denſas per ſaxa rigentia taxos.
Ecce ſub hæc uaria ſeſe tagus integit umbra,
Ipſe & canas uiridi ripas ueſtitus amictu,
Frondenti uehitur per flumina ſumma phaſelo.
Haud illi inuidit ſicoris'ue, aut cultor hiberus
Gentis iulææ. quin qua uagus æquora findit,
Hic choreas agit, & præcinctus arundine frontem
Gaudet agros, gaudet lenæo palmite terram
Heſperiam frondere, & aleſcere uitibus ulmos.
Quid frondes Penee nouas mirare? quid umbras,
Et lauros? uiſure deum per paſcua lætas
Ducere oues miſeroſq́; caua teſtudine amores
Sclantem, teq́;, & Daphnen per prata uocantem,
Viſure & patriis natam frondeſcere ripis,
Tendentemq́; manus, & flumina nota precantem,
Candida dum ſubitus ſerpit per pectora cortex,
(Ah miſeram) & uiridem ducunt dum mēbra rigorē.
Interea colles florere, uireſcere ualles
Incipiunt, late & foliis molleſcere rura.
Ver halat. Zephyris mulcent ſpirantibus auræ.
Chloris odorato deuecta per aëra curru,
Lætata & uarias nemorum increbeſcere frondes,
Spargit humi uarios, fertur quacunq́;, colores,
Quaq́; mouet greſſus ſurgunt uiolæq́;, roſæq́;
Coritiiq́; croci, atq́; immortales amaranthi,
Candida nec niueis ceſſura liguſtra pruinis.
Ipſæ etiam charites ſocio ſimul agmine fundunt
Certatim illa thymum, roremq́;, & molle cyperon.
Hæc caſias, caltaſq́;, hæc & uacinia nigra,

Narciſſi & lacrimas, hyacinthi & nobile gramen,
Et thymbram, & quot nunc tellus fert dædala flores.
Ipſe deus læto ſpectat ſua munera uultu.
Tum maris horriſoni fluctus, liquentiaq; arua
Neptunni pecus, & ſquamoſo corpore piſces
Inſiliunt. alii ſcopulos, & littora paſſim
Curua petunt, alii pelagusq;, atq; ima profundi;
Aut tendunt ſcythici mæotica ad hoſtia ponti,
Infidum genus in fraudem, prædamq; paratum.
Erranteis paſſim, & nullo cuſtode uaganteis
Cæruleus longe nereus uidet. aduocat udum
Protéa, qui ſocias acies, ſocia agmina iungat.
Et ſtatuit paſtorem. illi data ſigna ſequuntur,
Ipſe agit erranteis ad pabula, & ipſe reducit
Inde domum. clarum è ſpecula dat buccina ſignum.
Aéra quin etiam pictæ petiere uolucres
Armatæ accuruis roſtris, atq; unguibus uncis.
Ipſæ iter intendunt pennis, & cantibus auras
Demulcent, tectæ nemorum uariantibus umbris.
Nullæ illis certæ ſedes, connubia certis
Temporibus, tunc tecta locant, tunc figere nidos
Cura ſubit. mox oua fouent, ac pignora curant,
Atq; edunt teneros plumoſo corpore fœtus,
Optatasq; ferunt aut ore, aut unguibus eſcas.
Fatidicos auium cantus, alasq; futuri
Præſagas dixere, neq; aut ſine numine diuûm
Tendere iter pennis, leua, dextrá ue ferantur,
Aut canere, & uarias è ramis edere uoces
Nocturnas, ſeu de tectis ululare querelas.
Cernere erat longum in campis depaſcier agmen

Quadrupedum, ſociosq́; greges in paſcua ferri.
Vna ingens bos, una ariesq́; & ſetiger hircus
Cornibus armati frontem, & pede fortior ibat
Acer equus, iam tum inſidias & dura timentes
Arma lupi, & rabiem ſæuorum, irasq́; leonum.
Diſcordes brutorum animæ, atq; auerſa uoluntas,
Diſcordi quoniam fuerint è ſemine cretæ.
Hinc pars indulgent herbis per paſcua læta,
Aut latis quærunt ſyluis dodonida quercum:
Pars altis in ſpeluncis per deuia luſtra
Inuigilat parto, & prædas agit ore cruento.
Pars repit terræ occultis armata uenenis.
Parcendi ſtudium nullum, nec cura futuri.
Sola hyemi metuens latébroſo pumice condit
Triticeos populata hominum formica labores.
Idem amor, atq; apibus eadem experientia parcis.
Sed nec agros populare palã, aut incumbere furtis,
Cum iuuet è proprio uitam tolerare labore.
Iuſtitiam norunt ſolæ, & ſeruare pudorem.
Aequales cunctis operæ, ſtudiumq́; parandi.
Mane nouos adeunt flores examine denſo,
Cœleſtemq́; legunt rorem, atq; in tecta reportant.
Mox uacuis ſtipant cellis, ut nectare largo
Ignauas ducant hyemes, & frigora temnant.
Quinetiam tempeſtates, & ſydera norunt,
Armatæq́; repentinas uincere procellas
Pendentis ſaxi molem ad caua crura ferendo,
Vſq; adeo referunt diuinum à ſtirpe uigorem.
Has pater è ſummi deſpectans uertice olympi,
Miratur tenueis animas conamine tanto,

N unc fundare urbeis, aditus, ac mœnia late
M unire, & multo portas cuſtode tueri.
N unc aliam natis patriam monſtrare parandam,
I mmunes operum reges dare iura uocatis
I n populis, illos iamdudum aſtare ſilentes.

DE HOMINE.

V ltimus erupit grauida tellure creatus
S pe puer ingenti, ſed corpore debilis ipſo,
N udus, inops, quem dura ſolo ſuſcepit æge ſtas,
E ductum foliis herbarum, & cortice crudo,
A ut corno, aut ſiquam dederat dodonia glandem.
M ox umbras nemorum captare, aut ſicubi montis
E xeſi ſpecus. hic æſtus, & frigora primum
V itare, & ſubita ſe à tempeſtate tueri
M onſtrauit, tectum ſtipulis, cannáq; paluſtri.
S emina quinetiam ſiccis hærentia culmis
H erbarum paſſim lecta, & ſeruata per annum
C ondere poma, nuceſq; hyemi ſiconare repoſtas
F ormica monſtrante, cauis dum condit in antris.
I pſa dies, multuſq; labor docuere colendo
N aturam in melius formare, & peruigil uſus.

IGNIS INVENTIO.

E cce autem è mediis terræ fornacibus ignis,
S iue ille excuſſus cœlo pugnantibus euris
S eu ſilicis uenis manus extudit, arida circúm
C orripuit fomenta, leuiq; impulſus ab aura

S ucœnſos ramos flamma crepitante cremauit,
E t lux frondoſa nemorum diffulſit in umbra.
E ximuit primo flammas ignobile uulgus.
P oſt ubi ſubſedere ignes,& fulgidus ardor,
C ognitus & tandem diuini muneris uſus,
E xcipitur dextra fumanti ſtipite carbo,
I nferturq́; focis,tenebras,& frigora noctis
Q ui foueant,calidisq́; aſſent & uiſcera prunis.
P aulatim quoq; diuerſos idem ignis in uſus
T ransfertur,donec liqiudum explorare metallum
C ogitur,atq; nouis ferrum expumare caminis.
H inc marræ,curuusq́; bidens,& uomer aduncus,
Q uis terram uertere,atq; edomuere colendo.
H inc falces curæ,atq; ærata fronte ſecures,
R obora quis,tiliæq́; leues,& fraxinus ingens
E xciſæ,primas domibus fecere columnas,
E t ſtatuere nigris anguſta mapalia tectis.
E x illo cœtusq́; hominum,atq; frequentia cœpit.
V rbibus hinc poſitis ſtatuunt connubia,& æquas
D eſcribunt leges,& diis ſua templa dicarunt.
M ille artes,rerumq́; dehinc commenta bonarum
C reuere,& laudum acceſſit generoſa cupido.
S ulcatum mare nauigiis,& ſydera cœlo
Q uæſita,expreſſumq́; cauis è montibus aurum.
T um rerum cauſæ inuentæ.tum copia fandi
E xtulit os,mouitq́; foro popularia bella.
T um canere heroum laudes,& fortia facta
P ierides cœpere,æternumq́; addere carmen
L audibus,æternamq́; in ſæcula condere famam.

IO. IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD L. FRANCISCVM FILIVM. LIBER II.

Vnc age ſyderibus quæ ſit natura mouendis
Nate hauri, cœliq; ſitum Patre ſub duce noſce,
Et q́s cuiq; locus, neq; n. p̄s iſta docenti
Ignota ē, nec Muſa nouũ inſtaurare laborem
Feſſa negat. Da thura puer, tumulumq; parentis
Sparge roſa. Vos minciadæ, uos o mihi manes
Eſte boni, fluat ut liquidis è fontibus unda,
Grataq; uicinis ſpiret de uallibus aura.

DE MOTV COELI & *planetarum.*

Principio cœlum, ac cœli pars extima circum
Sponte ſua uehitur, primoq; oriente profecta,
Oceani heſperios amnes, ſcleraq; cadentem
Tendit agens. Hinc præcipiti uertigine merſa
Eoos rurſum nabathæaq; regna reuiſit.
Quam contra obliquo ſurgunt pugnantia niſu,
Aſtra deûm, uariisq; agitant ſub legibus orbem.
Ac licet ingenti retrorſum agitata ferantur
Turbine, & aduerſo trudantur uicta repulſu,
Non oblita ſui tamen obliquantia tendunt
Aduerſum, tandemq; rotis uictricibus acta
Contingunt, propriam certo poſt tempore metam,

N on'ne uides Lunam ut quarto ſeſe extulit ortu
O ceano properare? dehinc ubi ſeptima cœlum
L uſtrarit, uadentem alti per culmina mundi?
D onec ab eoo uictrix effulſit olympo
P lena animis, plena & radiis, atq; æmula ſolis
N ec uero errantumq; acies, & ſparſa deorum
A gmina, conſtanti peragunt ſua munera curſu,
S ed nunc promotis incedunt greſſibus, & nunc
V erſa pedem referunt, modo declinantia in auſtrum,
E t modo hyperboream curſu ſurgentia in Arcton.
I n medio ſol ipſe deos moderatur, & æquis
P aſſibus incedens fluitantia tempora penſat,
D iſponitq; uices rerum, nectitq; futura.

DE ZODIACO.

Hæc plaga circuitusq; ingens flexusq; deorum
B iſſenas patet in parteis, ac tramite lato
O bliquat ſeſe in libyen, unde horrida bruma
A duentat. ſecat hinc medium curuatus olympum
Q ua de parte nouum ſpirat uer, inde uolutus
I n Boream, unde æſtas flauentia démetit arua,
C onuertit rurſum in medium ſinuatus olympum,
A utumnus, paribus qua tempora diuidit horis.
H inc iterum in Libyæ ſitientis flectit arenas.
A tq; hunc obliquis circundare flexibus orbem
I uſſerat ille hominum, diuûmq; æterna poteſtas,
Q uo uariæ rerum ſpecies, quo tempora rebus
Certa forent, obſtringat hyems, uer ſtricta relaxet.
C oncoquat Autũnus quod & ante coegerat æſtas.
Q uin & biſſenis paſſim uariata figuris

Signa uehit,pictoq; micat Zona aurea textu,
Zona Iouis monimentum ingens. Hæc munera quōdā
Vraniæ pater ipſe dedit,quo tempore leges
Ponebat ſuperis,arcanaq; iura ferebat,
Tum natam dictis,ac munera laudibus ornat,
Multa docens. Splendent latis noua cingula bullis
Fulua auro,nitida argento,ac radiantia gemmis.
Illa patris monitis,& tanto munere læta
Incedit cœlo,oſtentans memorabile donum,
Ecce uidet fortunam unà,atq; urgentia fata
Per uarias errare domos,nullamq; tenere
Certa locum,ſperniq; patrem,ac mandata tonantis.
Ilicet explicuit Zonam,atq; innexuit arcte.
Fataq;,fortunamq; & nodo incluſit aheno.
Inde manent infixa locis,quæ balteus ambit
Signifer,& ſtabili cuſtodit fibula nexu.

DE ARIETE.

Primus ab æquali ſurgit nepheleus ortu,
Oſtentatq; auratum Aries de corpore uillum.
Ingenti late tergo,atq; ingentibus armis,
In pedibusq; micant ignes. micat igneus ore
Fulgor,& ardenti meditatur prœlia fronte
Bellator quadrupes. ſtant fuluo armata metallo
Cornua,& Hellææ apparent ueſtigia dextræ.
Vectabat Phryxumq; unà,phryxiq; ſororem.
Inſignisq; auro,& uillis maria alta ſecabat.
Aurea per fluctus ſplendebat lana tumenteis,
Cœruláq; aurato rutilabant æquora cirro.
Radebant niueas undoſa uolumina plantas.

Illa timens, udo plantas ſubducit ab æſtu
Aura leues, leuis ipſa ſinus implebat. At illi
Pectora candenteis nudant exerta papillas.
Dumq; Aries ſeſe attollit, dum ſubiicit undis,
Nunc mutat uarios infelix ore colores,
Nunc effuſa comas miſeræ ſuccurrite clamat
Nereides, ſiqua eſt pietas, ſi numina poſſunt
Veſtra aliquid cohibete undas, & porgite dextram.
Clamorem excepere deæ. Tum candida Drymó,
Et faciem miſerata, & primos uirginis annos,
Labentiq; manum inſinuans comitatur euntem,
Ac placido ſermone leuat. Mox cærula Tyro,
Flauáq; Laodice, Panopeáq;, Cymothoéq;
Et Tysbe, & niueo conſpecta Peloris amictu,
Puniceóq; ſinu Xanthò, exertisq; papillis
Niſeæ, longáq; coma ſpectabilis Atte,
Attéq;, Opisq;, Orithyiáq;, Theſpioq;
Et niueis Galatea genis, Arethuſa lacertis,
Saltantes circumſiſtunt, & cantibus auras
Permulcent. At blanda Hyale non lumina torquet
A puero, Phryxiq; oculis immobilis hæret,
Pertrectatq; ſinum & pietatis imagine iungit
Oſcula, marmoreáq; onerat ceruice lacertos.
Vritur, & mediis feruet maleſana ſub undis.
His ducibus ſpumoſa aries freta celſus obibat
Corniger ipſe auro, & gemino uectore ſuperbus.
At mater læta è cœlo proſpectat eunteis,
Quam tamen & monſtra oceani, & fraus inſita ponto
Sollicitant natis metuentem. ea nube propinqua
Auxilium parat, & caſus timet uſq; futuros.

Ecce ingens undante ſalo late obuia celſum
F oca caput, totaq; extans ceruice per aurasq;.
Huc illuc oculos uertens attollit, & ipſum
O re uomens pelagus, fluctus ad ſydera iactat.
S pumeſcunt auræ, pontusq; dehiſcere uiſus,
E t lux nimboſa undarum nigreſcit in umbra.
O bſtupuit ſubito monſtro, atq; horrentibus undis
A ſſuetus terræ quadrupes, pauitansq;, tremensq;
O buertit ſeſe in gyrum. mox rurſus in altum
P rouehitur, Rurſum ante oculos ſeſe obiicit atrox
B ellua, & immani fera guttura pandit hiatu.
I lle iterũ in gyrũ inſinuans, & ab æquore tractus
A ffligit ſcopulo latus, atq; exterrita uirgo
E xcutitur dorſo exanimis, quam ſedula nymphe
S ulleuat, & dictis pauitantem hortatur. ibi amens
A pprehendit cornu dextra, tenuitq; prehenſum.
Q uoq; æſtus magis ingeminat, tantò arctius illi
N ititur, & geminis innodat cornua palmis.
T er fluctus cauti illiſit, ter cornibus hærens
S ubſtitit, ac ter niſa manu ſe à caute recepit.
V iribus hinc defecta ſuis, excuſſaq; cornu
L abitur, & ſurdas fluitans deplorat ad undas,
N ec reuocata poteſt miſeræ dare brachia mater,
E xceptamq; ſinu Drymo, ac ſolata dolentem,
I n uitreas defert ſedes. ubi molliter udæ
N ereides ducunt choreas, pars fila remiſſis
D educunt digitis, tenui pars pectine telas,
A ut picturatas uariat ſubtegmine ueſtes
O ceano magno, & Cyaneo Euxino.
H anc poſt uirginæ ſpatiantem littore Naxi,

C arpentem uarios operoſa inſerta colores,
N ereus impleuit, quo partu Pæona magnum
P rogenuit, latas iſter cui ſubdidit urbes.
Q uin formæ ob meritum regno donauit aquarum.
V nde hodie rapidus nomen tenet Helleſpontus,
Non ingrata quidem miſeræ ſolatia matri.
A t poſtquam aurato ditatum eſt uellere Colchos,
Q uadrupedemq́; ſuum cœlo Mars intulit alto,
A c ſuperi & formam, & monimenta ingentia facti
M irantur, ſed & ante alias miratur Apollo
T ergaq́;, ceruicemq́;, & pectora lata, pedesq́;
A urigeros. ſtupet in primis ingentia fronti
C ornua. quis pueros pelago indignante tuliſſet.
T um placido Iouis aſſenſu fulgentibus aſtris
I lluſtrat. micuit ſtellato uellere dorſum
L anigerum. micuere aures, ceruixq́;, pedesq́;
V nguifidi, ac rutilo ſcintillat lumine cauda.
V enterq́;, & caput igniferis ſub cornibus ardens.
Q uaq́; manus teneræ cornu ſtrinxere puellæ,
H ac geminum accendit candenti lampade ſydus,
A tq; annis aperire uiam per ſæcula iuſſit.
I pſe nouis lætus ſtellis, & uellere diues,
H oc ſolium ſibi conſtituit, quo rite quotannis
D um rerum generi, atq; hominũ, dum conſulit orbi,
E t dicit leges naturæ, & iura recludit.
H æc ſedes, hæc eſt generoſi regia Martis.
H inc pugnator equos, armatq́; in prœlia dextram.
I pſe aries quanq̃ ſtabulis aſſuetus, & herbæ,
S ectaturq́; uagi paſtoris in agmine ſignum,
N on minus ingenteis animos, ac regia iuſſa

Præſefert, campoq́; audax inſultat aperto
Bellator, cornuq́; ferox defertur in hoſtem,
Duraq́; ſub molli meditatur prœlia lana.
Sic mauors iubet armipotens, princepsq́; deûm ſol
 Hinc quibus effulſit naſcentibus aureus Helles
Corniger, & primo radiarunt uellera cœlo,
Hos animi uigor inſignes, hos libera corda
Audaces reddunt effando, & recta monenteis.
Imperioſa uiris maieſtas. hi ſua plebi
Deſcribunt iura, & populo dominantur, & urbi,
Quiq́; ipſi norit parère, & ducere, & altæ
Ceruice excuſſiſſe iugum, atq; odiſſe nocenteis.
Inconſtans uitæ tenor, & mutabile pectus,
Elatum tamen, ac cupidum rectiq́;, probiq́;
Quod facile ingentes uerſent iræq́;, minæq́;.
Ergo & contemplare oculis, metitor & alto
Vadenteis cœlo dominos ſigniq́;, lociq́;,
Et ſolii, & cui terna uenit per ſigna poteſtas.
Hi tibi naturæ leges, præſcriptaq́; ſigni
Oſtendent, quodq́; ingenium, & uis inſita cordi.
Quidq́; aries oriente loco, præſtetq́;, negetq́;.
Te cœli rimantem oras, & fata domorum,
Natalemq́; locum ſigni ſurgentis, & ortus
Luciferos, licet uſq; deos, licet uſq; deorum
Conſilia explorare, ſitum, ingeniumq́; locorum,
Vnde fluant & opes, unde auxiliumq́; fauor'ue,
Vnde & honos uenit, aut rurſum indignatio, & iræ
Damnaq́; & inſtantes inſigni clade ruinæ.
Portendant quæ læta domus, quæ triſte minentur,
Quæ teneat loca ſorte, quibus dominetur in oris

Regnator, quæ uis aliorum ex ordine regum.
Quo rerum pateat ſtatus, & ſors ipſa futuri,
Et quid quodq́; ferat ſignum'ue, locus'ue, deus'ue.
Hoc ſurgente aliquis ueniens ad munera uitæ,
Ingenteis nunc diuitias, cumulabit, opumq́;
Affluet undanti riuo, nunc rurſus in arctam
Pauperiem coniectus, inopsq́; arentibus undis
Vix ſedare ſitim poterit. nam ſyderis huius
Eſt mutare uices, alternaq́; fata referre.
Ipſe uides nunc lanifico pendentia uillo
Terga ouis, ac ditem felici uellere lanam,
Nunc tonſos errare greges, ac tergore nudo
Spicula per ſyluas fugitare ſequentis Aſyli,
At mihi naſcenti ſub eodem ſydere mater
Non fratres fœcunda dedit, nec germine ab uno
Paſſa eſt germanos natura adoleſcere ramos,
Sed fandi libertatem, arbitriumq́; loquendi
Addidit, & dictis uires, & pondera rebus.
O quoties ſterilemq́; fidem, ingratosq́; labores
Conqueror, & quòd nulla meis bene gratia factis
Reſpondet, ſine fruge operam, ac ſine munere finem.
Quòd ſi forte nouas ueniens quis lucis in auras
Lanigerum medio fulgentem in culmine cœli
Aſpiciat, non illi aditus, non limina regum
Claudentur. primosq́; inter proceresq́; patresq́;
Diuerſans, hinc diuitias, hinc commoda uitæ,
Hinc faſces, notos atq; affectetur honores.
Non illum tamen aut animi generoſa cupido,
Aut recti mens certa ſibi tutabitur, ut non
Pauperiem, tenueisq́; lares ſuſpiret, & idem

Lætetur dites mutata ſorte penateis,
Alternetq; uices rurſum, ac referatur eodem.
At ſi præcipitem occaſu, atq; Atlantis in undis
Mergentem aſpiciat, iam tandem cana ſenectus
Felicem agnoſcet, placidaq; in ſede quietum,
De thalamo tamen, aut thalami conſorte quærentem,
Interea magnis iactatum ſæpe periclis
Externas urbeis, peregrinaq; tecta petentem,
Deſertis errare locis fata aſpra iubebunt.
Aſt ubi ſeſe imo acclinans torquebit olympo,
Errores paſſim uarios, ac triſtia flenti
Fata feret, charæq; obitum conſortis, acerbumq;.
Aut nati funus, languenti aut corpore morbos.
Quin in amicitias magnorum, aulasq; uirorum
Inſinuans, nunc tollit humo, ſtatuitq; ſedentem
In ſolio, nunc rurſus humi proſternit, & inde
Euehit ad ſolitos ſublato uertice honores,
Lætitiam & mœſtis, requiemq; laboribus affert.
Hæc aries, hæc lanificum denuntiat aſtrum.
Hoc olim dominante noui ſub origine mundi,
Et felix ætas, & libera ſæcla fuere.
Non hominum certæ ſedes, non ulla deorum
Formido. natura illis tectumq;, laremq;
Præbebat, qua ſe Oceano nox acta ferebat,
Carpebant feſſi ſomnos, & membra locabant
Aut antro tecti, aut nemorum frondentibus umbris.
At poſtquam ſol nigranteis diſcuſſerat umbras,
Mirati lucem horriferam, & uaga lumina Phœbi,
Illum oculis, illum ore obeunt. lætum inde canebant
Pæana, auricomumq; deum clamore ferebant.

Errantcis impune greges per paſcua læta
Cernere erat, commune ſolum, communia tellus
Ignauis alimenta dabat. tum pocula riui,
Et paſſim uiuis lapſi de fontibus amnes.
Non ullæ rerum curæ, manuúm'ue labores,
Omnibus una quies, & amor ſimul omnibus idem,
Communesq; tori, & dulces circúm ubera nati
Per ſaltus, & opaca loca, umbroſósq; receſſus
Ludebant miſtæ pueris impune puellæ.
Ocia mulcebant uenerem, atq; ignauia deſes
Progenies ſic aucta hominum, atq; increbruit orbis
Gentibus, ac mutare habitum natura coacta eſt.
Inſurgebat enim tergo properantibus aſtris
Taurus, & ingenti auerſum ſe mole ferebat
Mugitu horrificans cœlum, & capite obuia quaſſans,
Ipſe atrox, tamen aſſuetus tolerare magiſtrum,
Et perferre iugum, atq; oneri inſudare trahendo.

DE TAVRO.

Hoc igitur regnante uiri didicere colendo
Dura pati, uerſare ſolum, ac proſcindere raſtris
Aequora, & aſſiduo manuumq;, operumq; labore
Quærere præſidium uitæ, atq; agreſtibus armis.
Quod uero tauri meritum, quæ cauſa tonantem
Mouerit, ut cœlo impoſitum, ſtelliſq; micantem
Præficeret ueris floribus, Zephyrosq; cientem
Iuſſerit æthereo renouare elementa uigore.
Quo natura nouos paſſim ſuſpiret amores,
Vos ô uos charites iuuet immemorata referre,
Et mecum occultas ſignorum expromere cauſas.

Squalebat manuum attritu defecta iuuentus,
Vrgebat labor, ac iuſſu Iouis acris egeſtas
Acta erebo, miſeriq; ſenes, feſſæq; puellæ
Non ultra tolerare famem, aut ſubſiſtere matris,
Aut poterant miſeræ ſufferre incommoda uitæ.
Inq; dies magis, atq; magis miſeranda uideri
Sors hominum quantumq; labor cumulabat, eò illa
Acrius inſtabat, deerant quoq; plura paratis.
Sed non ulterius paſſa eſt induſtria quæſtus
Humanos, ea præſidium commenta per artem
Succurrit populis, & iniquo ex hoſte recepit.
Hanc olim genitam labor, atq; immitis egeſtas
Expulerant tecto infantem. non territa uirgo
Per campos errare, hominumq; uidere labores,
Metiri caſus inopes dum ſingula luſtrat,
Perquiritq; oculis, multumq; in corde uolutat,
Aduertit niueum procul à genitrice iuuencum
Errantem, cui cornigeris in frontibus aurum
Fulgebat, ſtellatum aurum, cui ſydera tergo
Scintillant, iam tum cœlo qui dignus haberi
Poſſet, ut ætherios olim uenturus ad axes.
Huic dea, nunc uiridis ramos, & gramina lecta
Porrigit, inuitatq; manu, nunc tempora blandis
Pertrectat digitis atq; ora rigentia mulcet.
Nunc frontem uariis redimitam floribus ornat,
Ac picturatis intexens cornua ſertis,
Mollibus hirſutas uerbis blanditur ad aures.
Ille autem teneræ correptus amore puellæ
Nunc decumbit humi, uertitq; ad munera frontem
Demiſſa ceruice, alte & ſuſpiria ducens,

Mugit,& ipſe ſuas ſolatur murmure curas.
Nunc hæret,pendetq; oculis ludentis,& ipſo
Laſciuit greſſu exiliens geſtitq; per herbas.
Inſequitur ſimul,& niueis per gramina plantis
Inſultat uirgo,& greſſum mox ſiſtit. At ille
Inſilit,& pedibus ceruicem innectere tentat.
Nympha procum aſpernata fugitq;,& lenta moratur.
Et nudata genu,riſuq; inuitat amantem.
Ille autem blando componens murmura queſtu,
Affingit teneros motus,& fronte coruſcat.
Hos inter luſus uirgo innodauit amantem
Cornibus,& duplici aduoluit funabula nexu.
Nympha trahit,ſequiturq; uolens,& lætus amator,
Ac nigrum ſponte admirans defertur in antrum.
Hunc poſtquam ſociumq; operum, aſſuetumq; labori
Et domita ceruice iugum,ac tolerare magiſtrum
Agnouitq; Dea,tum feſſos miſerata parentes,
Ac mortale genus tauro donauit,& artem
Iungendiq; bouis docet,ac telluris arandæ,
Et quis cuiq; loco cultus,quæq; hora ſerendi.
Vomeris hæc,curuiq; uſum monſtrauit aratri,
Et uerſare ſolum,& currus agitare ſonanteis.
Munere quo genus acre hominum ſqualore leuatum
Exercet rura,& terræ dat iura ſubactæ
Auxilio bouis,atq; uſum mox uertit in artem.
Forte hominum inſuetas arteis,ſtudiumq; nouandæ
Telluris,iunctoſq; boues,flauentiaq; arua
Iuppiter è ſummi admirans ſpectabat olympi
Culmine,& humanos hæc ipſa ad munera ſenſus
Aſtabat Venus,aſtabat Latonia uirgo,

Vtraq; in aſtrigerum conuerſæ lumina taurum,
Tum Venus. Et meritis ſtellato & tergore dignum
Haud pater ipſe nouo cœli dignaris honore?
His Dictynna preces, precibus ſimul oſcula iungit,
Quæ natum deceant, & ſint optata parenti.
Arriſit pater, & cœlo plaudente locauit.
Vt cœlo ſtetit attonitus nouitate locorum,
Huc, illuc oculos uertit, ſociumq; requirens
Aſſuetorum operum, & tanquam ſubiturus aratrum
Vertit ad argolicos horrentia cornua fratres,
Ac terræ memor, & ſyluas, & paſcua nota
Suſpirat. Tum blanda Venus, tum Delia uirgo
Certatim obiiciunt cytiſos, caſiamq; recentem.
Quæq; & luciferi paſcuntur gramina Solis
Quadrupedes. Ille ambroſiæ per pabula ſuccum
Senſit, & ætherium ſtillantia gramina rorem.
Mox qua lunatæ ſtant horrida cornua fronti,
Et qua demiſſo pendent palearia mento,
Atq; ubi durato proſciſſa eſt ungula cornu,
Quáq; genu, quáq; & ceruix, & pectus, & armi,
Spináq;, & ingenti curuant ſeſe ilia tractu,
Accendit Cytherea ignes, atq; innuba Phœbe,
Effulſitq; nouis Taurus ſpectabilis aſtris.
Regaleis addit ſtellas, ac regia iura
Iuppiter, & raro Taurum inſigniuit honore
Parcarum memor. hoc etenim iactante per undas
Ediderant fore, uti tyrio de littore uectam
Europam, idæas uictor deferret ad urbeis.
Mugiuit deus in Tauro, freta nauit adulter,
Quis credat? Stetit in ſtabulis ad pabula uinctus,

Tantum amor, & teneræ potuit noua forma puellæ.
Nunc age naturam tauro, quam delia uirgo
Indiderit, quam cæruleo de gurgite creta
Expediam tibi nate, atq; hæc quoq; percipe dicta
Nate patris, nate & canæ ſpes blanda ſenectæ.
Principio cytherea domum, dulceisq; receſſus,
At phœbe ſolium, ſoliiq; inſigne ſuperbum
In tauro poſuere. illic nam regia iura
Exercent, ſociaq; tenent ditione tribunal.
Hinc amor, hinc ſtudium formæ, citharæq; ſonantis,
Hinc choreæ, cantusq; placent, pexusq; capillus,
Excultiq; ſinus, & multum lauta ſupellex,
Aduectusq; aliunde odor, aſſyriiq; liquores,
Munditiæq;, iociq;, & quidquid blanda uoluptas
Suadet, & ornatis rorantia pocula menſis.
Hinc etiam hortorum cultus, & cura ſerendæ
Arboris, hinc deflexa comis in mille figuras
Myrteta, inq; nouam creſcentia citria formam,
Cultaq; per uarias genialis amaracus artes.
Nec uero exoriens taurus, non ipſe labores
Naſcenti accumulat, primoq; in tempore partas
Perdit opes. ſed mox & mollia tempora, & ipſos
Succeſſus rerum amplificat, ſemperq; iacentem
Sternit humi, ſiquis contra inſurrexerit hoſtem.
Idem diuitias, atq; ornamenta ſecundæ
Fortunæ dabit, è medio ſi culmine cœli
Naſcentem aſpiciat. non illi munera regum
Deficient, non è ſacris compendia templis,
Publicaúe aſſuetæ commiſſa negocia curæ.
Non tamen intacti thalami, non florida coniux

Continget, ſed anus, ſed cui ſeruilia uincla,
Aut occultus amans, & non ſine labe iuuenta,
Triſtior, ut feſſas eat ipſe hymenæus ad aras
Taurus ab occaſu, pronoq; à cardine mundi
Et partas labefactat opes, & rurſus eaſdem
Inſtaurat, patrioq; hæredem ſiſtit in ære,
Peruincitq; inimicum odium, ac male conterit hoſtem.
Quin etiam rapidos flammarum exuſcitat æſtus
Ex oculis, parat atq; oculis immite uenenum
In dulcem ueneris rorem, atq; in pocula amantum.
Aſt imo poſitus cœlo, atq; in parte profunda
Aetheris, unde nouum ſeſe conuertit ad ortum
Plurima felici promittit ſydere nato.
Ille inter proceres, atq; intra limina regum
Verſatus, longaq; fide ſpectatus in aula,
Magnarum curas rerum, ac molimina magna
Suſcipiet, credentur opes, credetur & amplæ
Summa domus, claris & famam extendet in actis.
Tantus ineſt tauro uigor, & uis cornibus aureis.

DE GEMINIS.

Hunc poſt tyndaridæ concordia pectora fratres
Virtute illati cœlo, atq; inſignibus actis,
Quos pater æterno meritis donauit honore.
At tu, cui ſecreta poli, cuiq; abdita rerum
Vranie ſunt nota, ad quas numeroſa uetuſtas
Vix penetrat, pande antiqui memorabile facti
Et decus, & pretium. nam te quoq; ſyderis huius
Tangit honos. tangunt chari monimenta mariti,
Coniugis & meritis, æternæ & conſule famæ.

Viderat é ſumma cœli Cyllenius arce
Paulatim coiiſſe homines, & condere tecta,
Partiri medios ſignato limite campos,
Et quantum primis ſolers induſtria cœptis
Addiderat. Placuit mutato corpore terras
Viſere, & agreſteis hominum cognoſcere mores,
Ocyor ac Zephyris cœlo delabitur alto,
Et ſtetit in duplices aptata ueſte gemellos,
Diſcat ut hic, doceat facundo pectore ut alter.
Ipſe ferens, ille accipiens præcepta magiſtri
Traxit in exemplum mortalia pectora, donec
Legitimi acceſſit ſtudium, rectiq; boniq;,
Viuendiq; uiam ratio, ac doctrina parauit.
Hinc artes creuere bonæ, Succreuit & uſus
Laudatorum operum. Fando commercia primum
Inuenta. hinc pretium duplicandi & cura peculi.
Creueruntq; & opes, & opum comes apta ſupellex.
Atq; his excoluit ſtudiis Cyllenius orbem.
Ipſe etiam numeros, & rerum pondera, & uſum
Menſuræ docuit, fandi quoq; tradidit artem,
Atq; animi concepta nouis depromere ſignis
Inſtituit, ſcriptis & commendare tabellis.
Moribus his exculta hominum præcordia, duros
Mutarunt ſenſus, & ab agri munere, ad arteis
Ingenium uertere nouas. Tum magnus haberi
Mercurius. tum cœlicolæ mortalia corda
Aſſenſu laudare uno, ſtirpemq; deorum
Eſſe hominem, genus & cœlo deducere ab ipſo,
Tantum animo, tantum ingenio, ac ratione ualerent,
In primis pater omnipotens mortalibus orſis

Obſtupuit. Videt ingenteis aſſurgere turres,
Aequari quoq; tecta polo. uidet aurea templa,
Ornatusq́; deûm uarios. uidet oppida, & arces
Collibus impoſitas. Tum ſic effatus, ut omnes
Cœlicolæ annuerent. cœlo teſtanda ſereno
Cylleni monimenta. illum tot adire labores,
Tot mandata deûm, tamen & uoluiſſe relicto
Aethere per terras ſuſcepta parte magiſtri
Exuere agreſteis hominum de pectore mores,
Humanumq́; genus cultas efferre per arteis,
Vnde & honos ſuperis, & uictima creuerit aris.
Tum pater in geminas diſtincto ſydere formas
Signauit cœlo, facinus memorabile, & aſtris
Indidit æternis, cælſaq́; in parte locauit.
His capita effulgent ſtellis, humeriq́; manusq́;.
Quaq́; lacertoſo curuantur brachia nodo,
Genuaq́;, ſummotiq́; pedes, ſed parte ſiniſtra
Irradiat quo uix cœlo ſplendentius, aſtrum,
Vnde per obliquum Sol iam declinat olympum.
Hic ſedem, patriamq́; domum, dulceisq́; penates
Ipſe ſibi ſtatuit uolucer Cyllenius. hic ſe
Exercet, proprias & ſigno accommodat artes,
Nam rerum occultas cauſas, arcanaq́; ſacra
Rimantur, uerbisq́; modo, & carmina neruis
Adiungunt pretio aut capti fora multa frequentant,
Aut ueterum monimenta docent, & ſcripta uirorum,
Aut operam impendunt linguis interprete cura
Et decus, & quicquid monſtrat ſapientia, norunt
Cœleſtes gemini, concordi fœdere iuncti.
Vnde ſub exortum, primaq́; in parte locati,

N on nullos natis ineunte ætate labores
P ortendunt,tamen haud illis pia cura parentum
D efuerit,ſeu blandus amor.cœleſtibus inde
A rtibus imbutos decorant,iunguntq́; fideli
P rincipibus ſtudio,& dominis placuiſſe laborant.
A t media de parte poli,atq; è culmine ſummo
P romictunt faciles olim naſcentibns annos.
H os fandi decus inſignes,hos delphica laurus
I lluſtres reddit populis,his infula ſacris
A ſſurgit ueneranda comis,capitiq; tiaras.
H inc ſibi diuitias,hinc ornamenta benignæ
F ortunæ accumulant,auro hinc laquearia ſulgent.
H os merces peregrina,aut teſtamenta beatos,
P ræclaræ'ue artes,aut uirtus rara,deum'ue
R elligio efficiunt.nam uirginis aſtra per ortum
S ufficiunt geminis uires,& robora præſtant.
A t cum præcipitem occaſum,cauaq; antra ſubibunt
O ceani,dias ueniunt,qui lucis in auras,
H i perferre malum,& duros tolerare labores,
D amnaq;,& aduerſos conſtanti pectore caſus
A ſſueſcent,celare odium,ac ſimulare parati.
N on his aut ſtudium recti.aut ſapientia deerit,
I ngenii'ue fauor,docti ſeu pectoris artes.
S uccesſſus ſed opum ſeri,primaq; ſenecta
S uſcipient tardos chara cum prole nepotes.
D ant imo poſiti morbosq;,ægrumq; laborem,
A ut uitium occultum,aut ſecreta in parte dolores,
E ripiunt & opes partas,cenſumq; paternum.
P oſt tamen uberiore manu cum fœnore magno
I ngeminant & opes,& lucra ignota reponunt,

Suppeditent

Suppeditent unde & multis alimenta miniſtris.
Hos felix fatoq; tamen cogente ſenectus
Ah procul à patria externis tumulabit in oris.

DE CANCRO.

Hac etiam de parte, imoq; è cardine ſurgens,
Si teſtudineus moueat ſub brachia Cancer,
Humidaq; impreſſis figat ueſtigia plantis,
Plurima diuino promittit munere natis.
Illis diuitiæ ingentes, & copia rerum
Undabit uariarum, & latis prædia campis
Sufficient lætam cererem bacchumq; fluentem.
Illis nobilitas, & claris infula uittis
Conferet inſignis titulos, magnoq; fauore
Decernit ſtatuas fauſtisq; inſignibus ornat.
Annuerit placido facilis ſi Iuppiter ore,
Sed iuuat intonſus crinis, promiſſaq; barba,
Atq; inter titulos ſordenti ſtamine ueſtis.
Quinetiam inſidias cognati, & ſanguinis iram
Nuntiat, aduerſosq; inimica mente propinquos,
Quos & ab occaſu grauiori concitat ira.
Tum uero felix multa cum laude ſenectus
Continget, tunc clarus honor præſtantibus actis,
Cum medio poſuit cœlo ueſtigia & æquor
Deſpiciens bibulis tantundem diſtat arenis,
In mare, qua Ganges, & qua tagus aureus, intrat.
Ac ueluti lento ſenſim per littora paſſu
It Cancer, tardusq; graui ſub mole laborat,
Paulatim ſic diuitias, ſic lentus honores

Accumulat, donec grauidos compleuit aceruos.
Vix tamen ut gemino fœcundet uiſcera partu.
Exoriens placidos mores, animiq́; quietum,
Ingenium, & ſolers mentis promittit acumen
Naſcenti, tamen ut facile indignatio, & iræ
Exagitent, facile iratos componat ut æſtus
Mollibus officiis, ac miti pectore natus.
Ipſe acer uitiorum ultor, cum fronte ſeuera
Iurgator ſcelerum, atq; ad publica munera uerſus
Præſidia inde domus, & uictus quæret honeſtos.
Et tamen indigna decumbet morte peremptus,
Aut grauibus capitur morbis, aut lumine mœſto
Spectabit raptos non uno funere fratres.
Hoc aſtro poſt tyndaridas ſubeunte, per æquor
Mortales fecere uiam, primiq́; reperta
Vix auſi tentare caua uada fluminis alno.
Mox uſus, poſt & præceps audacia textis
In mare nauigiis remo deſcendit adacto,
Paulatim & pelago ſe credidit. Inde per altum
Ignotos portus, peregrinaq; regna petiuit.
Hinc merces, & longinquis commercia terris,
Hinc ueſper nouit quicquid celarat eous.
Eridano Nilus ſubuenit, & Adua Nilo,
Vt quæ deficerent, ſummiſerit omnia Nereus
Velifer, & fuluum ratibus deuexerit aurum
Tritonum chorus, ac uerſis per marmora tonſis
Diuitiæ narint hominum, terræq́; mariſq́;
Cancris imperio, atq; uidæ dominantibus aſtris.
Vos ô Nereides decus æquoris, & mea ſæpe
Serta, meos flores ad littora nota petiſtis,

Et nittere comis argentea lilia ueſtris
Aenario quæ rure legens, quæ colle beato
Parthenópes, miſtáq; roſa, blandisq; hyacinthis
Ipſe dedi, caſtis multo cum thure ſacellis,
Et ſparſi largo ſupplex crateras iaccho,
Nec mea uicinæ ſiluerunt carmina rupes.
Vos precor ò pelagi placidiſſima numina, cauſas
Tentati maris, & primos expromite motus
Irarum Iouis, & raptum inter ſydera cancrum.
Aſſuerant Dryádes uulgo, aſſueuere Napææ
Syluarum, nemorumq; umbra, riuisq; relictis
Impune optatos per littora ducere ſomnos,
Hic chóreas agitare, hic grato miſta ſuſurro
Inter ſeſe áperire animi ſecreta latentis,
Hic luſus, hic delitias, Geniumq; colebant,
Et nulla reſides ducebant ocia cura.
Aduertit paſtor liquidi maris, & modo ſummis
E ſcopulis, modo ſe ſtrata oſtentabat ab alga,
Nunc ſummo labens innabat littore, & udis
Cœrula per liquidum findebat mármora palmis,
Interdumq; alto exiliens clamore uocabat
Armentum, & toto cogebat ab æquore monſtra,
Oſtentans pecus indomitum, & ſtabula abdita Nerei.
Ipſe ingens baculo inniſus cum crine madenti
Stillabat madidos per membra rigentia fluctus,
Verſabatq; dolos animo, & ſuſpiria ducens,
Vritur, ac tacitis ſuccendit pectora flammis,
Aſſiduusq; oculos, mœrensq; ad littora, torquet,
O quoties uiridi crinem circundatus alga
Tentauit faciles aditus per carmina. At illæ

Longa per occultos petierunt auia calles,
Et ſibi conſuluere fuga. Magis incitus heros,
Conuertit ſolitas fœcundum pectus ad artes.
Et cum ſe in uarias mutaſſet ſæpe figuras,
Ac nulla poſſet Dryadum ratione potiri,
Adnauit terræ Cancri ſub imagine tectus
Littoribus celer obrepens. Vagus inde per herbam
Miſcetur Nymphis, uiolas ut forte legebant
Certatim, & paſſis nectebant ſerta capillis
Candida purpureo uariantes colla hyacintho.
Vt dryades uidere ferum manſueſcere in herba,
Non auſæ tractare tamen gratantur eunti,
Et plaudunt ſocio curuanti brachia motu,
Molliaq; adductis tondenti gramina malis.
Ille ut ſe gratum agnouit, placidaſq; napæas
Ridere intonſi carpentem paſcua campi
Octipedem maris, in ſalſos ſe rettulit æſtus
Molliter, obliquoq; gradu caua brachia flectit,
Ac nequa rediens non ora, oculoſq; iocantum
Spectet, & ut placido riſu, ac ſermone fruatur,
Verſa retro tenuit curuo ueſtigia greſſu,
Intrat & in pontum mutato corpore Proteus.
Artibus his terræ obuerſans, nec cognitus ulli,
Vt quàm ſecreto capientem littore ſomnos,
Aut uda ſolam ſpatiantem uidit arena,
In propriam uerſus repetito corpore formam,
Comprimit, optato & fruitur maleſanus amore.
Sic matrem nitidi Almonis, ſeptemq; ſorores
Vfentis, ſic Vmbronis tria pignora, centumq; e
Eridani, totidem & Nili, nepteſq; Timaui

T ergeminas, neptem & Xanthi, neptemq; feſellit
V ulturni, qua non oculis, non ulla papillis
G ratior, aut poſito tantum placitura capillo.
Q uin etiam demens Phœben tentauit, ut illa
E urótæ nitidos curabat in amne capillos,
E t uim paſſa foret monſtri, ni ſtrenua uultus
I n Lunam conuerſa foret, ni cornua toruæ
A ptaſſet fronti, & nube oblituiſſet opaca.
A tq; illum iam complexus, iam furta parantem
S uſpendit geminis pauitantem cornibus, & mox
S ublatum cœlo longe intulit, ipſe nigranteis
I actatus ſupra nubes, implorat amicum
N eréa, ſed ſurdis obſiſtunt uocibus auræ.
H inc præceps iterum, atq; iterum per inane rotatur.
M ox pelago abſorptus, tantum ferit ima profundi,
Q uantum nubiferas fuerat ſublatus ad auras.
D iſſiliunt undæ, & ſpumoſum incanduit æquor,
Q ua cecidit, timuitq; intorto gurgite uortex
C œruleus, nigramq; alte uomit æſtus arenam.
A t Virgo celeri ad ſuperos regreſſa uolatu
S icut erat laniata comas, diſciſſaq; pallam
I mpleuit cœlum gemitu. quo celſa tonantis
I ntonuit domus, & foribus ſe pandit apertis.
V t medio ſedere foro, & res cognita diuis.
I ndignum clamant facinus, monſtra æquoris auſa
D ianam tentare? mouet reuerentia diuæ
A ſtantis, mouet ipſe locus, uiolentaq; Protei
I n Venerem rabies, & quòd Neptunnia regna
N on ultra toleranda. Illum nec ſorte ſecunda
C ontentum, terris inhiare, & poſcere Olympum.

T um pater omnipotens ſolio ter ſurgit ab alto
T er tacet, iratusq́; nouem de parte ſiniſtra
C œrula fulminibus percuſſit regna triſulcis.
I ntremuit Nereus. At territa numina ponti
O ceano oblituere imo, ac timuere profundo,
N e caua ſulfureis arderent æquora flammis.
A t decimo Cancrum octipedem per littora curua
E rrantem, ſed adhuc meditantem furta per herbas,
A c natam flaui captantem ad ſaxa Lycormæ
E xaminat, dura crepuerunt fragmina teſta
H uc illuc diſiecta, & fumo indenſuit aer,
Q uæ collecta pater cœlo intulit, ac monimentum
E ſſe dedit ſcelerum maris, infelicis & auſi
A c ſummo poſuit cœlo teſtantia crimen.
O re ignes, pedibusq; ignes, & pectore, & ipſo
F ragmine ſuccendit, ſed hebenti lumine quoſdam,
N on aliter, q̃ quos pudeat commiſſa fateri.
Q uinetiam ignauos teſtæ cælauit aſellos,
E t ſtatuit præſepe, & nubæ infecit opaca,
I nfamemq; notam dorſo ſignauit inuſto.
V tq; recens facinus memori per ſæcula pœna
N oteſcat, maneantq; audacis premia culpæ,
P erpetuis ſignata notis, uerrenda carinis
P ermiſit maria, & remis freta ſalſa cienda,
I mperiumq; uiris ponti dedit, edomitoq;
A equore, per fluctus ſinuoſo currere uelo
N eptunnum, & tonſis, laniare, & ſcindere roſtris,
E dictumq; ingens tabula ſignauit eburna,
Q uòd notum populis demiſſus ab æthere fecit
P rognatus Maia, & terræ tenuere uerentes,

Tum probra obiecit monſtro, mutumq́; ſalaxq́;,
Et natum turbis, uariosq́; agitare tumultus,
Incola non conſtans, pelagi non aduena terræ
Incertus, ſed aquæ rerum, terræq́; uorator
Aſſiduus, gaudens longarum errore uiarum.
Auratum poſthinc ſolium teſtudine ſumma
Affixit, geminis ſubnixum utrinq́; columnis.
Atq; hic biſſenis æuo manantibus annis
Dat iura, & ſpoliis gaudens exultat opimis,
Solenneisq́; agitat ludos, & uina coronat.
At phœbus patris edicto permotus, & ira
Germanæ & lacrimis, & quod maris æquora monſtrum
Nutrirant, ſenſu latices infecit amaro,
Decreuitq́; ſuper cancri caua terga quotannis
Quadriiuges agitare ſuos, & inurere flammis
Infelix teſtum, & ſiccata caloribus ora.
Ipſa autem pelago pœnas has dixit, ut omni
Tempore per numeros alterno fluctuet æſtu.
Nec mora, nec requies ſit certa fluentibus undis.
Quin dorſo ſuper, & fallacis corpore ſigni
Admouit biiuges, atq; ad præſepia iunxit,
Et ſtabulum feſſis ſtatuit de more, ſibiq́;
Atria perpetuum poſuit teſtantia factum.

DE LEONE.

Quæ frater iuxta aſſiſtens, dum tecta ſororis
Continuare parat, tectis diſcrimine nullo
Sedulus inualido poſuit ſua ſigna Leone,
Et ſtruxit nitidis ornata palatia gemmis

Conſilio patris. hic thalamos, hic atria centum,
Hic tercentenis incluſit limina portis.
Argento radiant poſtes, adamante columnæ
Stant circum, & fuluum ſplendet laquearibus aurũ.
Qui tantas habeant ſedes, quæ numina portis
Aſſideant, Vnde & libycus Leo uenit ad aſtra,
Dicite Pierides. nam uos & carmina Phœbi
Excipitis, uos & chóreas agitatis in aula,
Et ſecreta dei ſolæ nouiſtis, & artes.
Fata domum, ac decreta, loci penetralia ſeruant,
Et rerum ſeries, æuiq; ſenilis imago,
Temporaq; & longis ætas incana capillis,
Imperiumq; & opes, & regno accommoda uirtus,
Et pia relligio cinctis ad tempora uittis
Ante fores, ipſisq; in poſtibus, aurea ſeruat
Aurora, illuſtrisq; dies, & mobilis annus,
Horaq; non certis nectens modo facta futuris.
Tum ſpecies rerum, ac generum numeroſa propago,
Et color, & claro radians lux aurea curru,
Necnon ante nigris fugiens nox atra quadrigis,
Ipſe autem leo ſydereas perlatus ad arcis,
Non ut fama refert, magno quòd ab Hercule uictus
Fœdarit calido ſitientia rura cruore,
Graiáq; nec fuluos tellus parit ipſa leones,
Sed libiæ crudele ſolum, quæ uicta calore
Inſignem Phœbo pauit generoſa leonem,
Admouitq; aris, tinxitq; in ſanguine cultrum.
Et ſolata ſitim miſero requieuit ab æſtu.
Tranſlatum cœlo Pæan, miratur & ora,
Ingenteisq; humeros & lumina torua, iubasq;.

Obſtupuitq; armis, fixitq; in pectora uultum,
Ac memor armorum uates, cladisq; futuræ
Terrigenûm, latos iam tum meditatur, & ungueis
Induere, & uilloſa albis cum dentibus ora,
Porphyriô quibus, & ferratum abſumpſit Ophelten.
Tum Iouis ante pedes diuorum aſtante corona
Conſtituit. placuit ſuperûm inter ſigna referre
Conſenſu magno, & nomen retinere leonis.
Nec mora ſydereis accenſa eſt bellua flammis,
Effulget ſtellis caput, & micat aurea ceruix
Ignibus, effulget claro ſpina ardua dorſo,
Iliáq;, Incuruiq; pedes, & cauda, genuq́;,
Præradiatq; nouo pectus regale ſub aſtro,
Atq; inſigne decus toto ſe uellere fundit.
Regius hinc illi uenit uigor, imperiiq;
Cura ingens, ſummiq; loci ambitioſa cupido.
Ergo cui primæ radiabit lucis in ortu
Notus erit. feret hic celebris præconia famæ,
Faſcibus atq; operam dabit, atq; inhiabit honori,
Quæret opes, proprio ſemper tamen ipſe labore.
Spelunca fremit in magna, dominatur in altis
Montibus, æthiopumq́; fremunt deſerta leonem,
Quærendo tamen inſudat per deuia paſtu.
At cui de ſummo naſcenti fulget Olympo,
Perferet ille graueis forti cum corde dolores,
Poſt tamen aut domini pergrata potentia ditem
Efficit, aut ſiqua eſt domino congnata poteſtas,
Vnde etiam charis alimenta miniſtret amicis.
Ducit ab occaſu litem, iratoſq; propinquos
Efficit, & multos aduerſum concitat hoſtes,

I urgiáq; indignumq́; torum, moresq́; ſiniſtros
C oniugis, & nullo thalamos dignatur honore.
A ſt ima de parte dabit, cenſumq́; bonasq́;
D iuitias, dabit & tabulas, ſcribetur & hæres,
P artáq; felici ſeruat patrimonia cura.
S ole igitur dominante ſimul dominante Leone,
R elligio caput exeruit, per templa, per aras.
Multi inter diuos, cœliq; in ſede locati,
C aſta ſacerdotes cecinerunt ſcripta per orbem,
A c pietas non ficta uiam affectauit Olympo.
T unc etiam imperii creuit generoſa cupido
I n populis, creuit quoq; iuſta licentia regni,
S anctáq; maieſtas dicta eſt, S anctusq́; ſenatus,
A c ſummo patiens uirtus conceſſit honori.
N obilitasq́; etiam duris quæſita ſub armis.
P ugnatum eſt. Victo uictor præſcripſit, & acti
I n prædam populi, cecidere ſub enſibus urbes,
I uſtitia, & poſitis uenit captiua ſub haſtis.

DE VIRGINE.

Ocia mox, & delitias, unguenta, roſasq́;
M onſtrauit Virgo. ſunt hæc nam Virginis artes,
I ntonuitq; foro eloquium, lætumq; theatris
A urea penſilibus diffudit tibia carmen,
E t muſæ inſolitos ſonuere ad pulpita cantus.
O rnatus etiam acceſſit tam diſcolor uſus,
P ercurritq; auri uilloſum bractea textum,
E t pictura nouo fulſit uariata decore.
T um magicæ cœpere artes, ſtudiumq; futuri

Crebruit, & ſacris admota ſilentibus ora,
Sydera & ipſa nouo paulatim cognita ſenſu,
In numerosq; redacta ſuos, omnisq; locorum
Fortuna, & certi ſignata potentia fati.
Quæ Dea per populos multum uerſata docebat
Fama refer, tibi geſta hominum, tibi facta deorum
Noſſe datum. tu nam fatorum euenta per urbes
Diuulgans reuocas in lucem obſcura, & honorem
Dans claris, facta extollis fingisq; futura.
Ergo agedum, quibus officiis, quo munere terras
Ornauit uirgo, cur cælum illata petiuit
Præſidio alarum, & nitidis mox fulſerit aſtris.
An ne deûm proles, hominum ne? an miſta propago?
Certa parens Iſæa fuit, qua nulla per orbem
Doctior iratos animi componere motus
Incertus pater, à populo ſed cognitus Etheus.
Illam Mercurius docuit, quo tempore genteis
Imbuerit ſacris, quibus & deducere Olympo
Cælicolas, poteratq; Erebo ſubducere maneis.
Doctrinæ pretium amplexus, repetitaq; lecto
Gaudia, poſt decimo enitens Iſæa da menſe
Celat adulterium, commiſſo utroq; parentum
Nomine, cumq; humeris alas inſignia patris
Redderet, has tacita uellebat ſedula dextra
Docta parens, nudamq; oculis non obtulit ullis.
Ergo Mercurius natæ memor, artibus illam
Inſtruit, & docili componit pectora cura,
Conſtituitq; animum, & cæleſti robore firmat.
Tum donat ſerto inſignem, cui ſydera circum
Clara nouem, totidemq; micant per ſydera gemmæ.

Vt Virgo capiti impoſuit uenerabile donum,
Hauſit diuinas arteis, didicitq́; ferendo,
Quæ pater impreſſis ſignauerat omnia gemmis.
Nec mora, perq́; urbis, & compita nota uiarum
Affatur populos ſocialis munera uitæ
Præcipiens, animumq́; docens formare colendo
Iuſtitiam, & mites uſu componere mores.
Illa etiam in templis diuorum arcana monebat
Munera prima hominum, & ſacris iam rite peractis
Placari humanis cœleſtia numina donis,
Quæ patriæ ſint iura, etiam quæ iura parentum,
Coniugiiq́; fides, lecti & concordia uincla.
Vidiſſet domito terram proſcindere tauro
Agricolam, quæ ſint ſua tempora monſtrat arandi,
Errabant pecudes, pecudum docet illa magiſtros,
Cunctaq́; diuino præſcribit munere Virgo.
Donec eam ſyluas moderantem, & ſaxa trahentem
Venator captus forma, & iuuenilibus annis,
Inuadit ferro demens haurire paratus,
Ni ſecum ſocio iungat ſua membra cubili.
Extimuit Virgo, & leuibus ſe ſubſtulit alis,
Intentamq́; fugæ, ſinuoſo pallia limbo
Implicitant, ſequitur furiata mente ſatelles,
Et iam iam geminis apprenſat ſyrmata palmis.
Accurrit pater, ut cœlo properabat ab alto,
Et natam amplexu fouet, ac ſuper æthera ſecum
Deuehit, & læto ſtatuit noua ſydera mundo.
Illum autem minitantem oculis, ac torua tuentem
Terbaculo deus ipſe cauum per tempus adacto
Percuſſit, riguere artus, frigusq́; per imum

Pectus iit, calor in uentos, & uita receſſit.
Mox ungues, digitiq́; ſolo radicibus actis
Hæſerunt, ſubiitq́; locum cutis horrida cortex.
In ramos abiere manus, curruiq́; lacerti,
In frondem coma. fit reliquo de corpore lignum,
In ſentesq́; rigent ſparſæ per corpora ſetæ.
Nec mora iam ſpinis horret rubus aſper acutis.
Salue uirginibus cœli decus addita, cuius
Vocibus æterni patuerunt abdita mundi.
Tu genus humanum inſtituis, tu munera uitæ
Diſtinguit. Salue innumeras ueneranda per aras.
Sparge roſam, Da thura puer, linguisq́; fauete,
Annua dum patrio perſoluit carmine uates.
Sacra ſenex, caſtusq́; aſcendit templa ſacerdos.
Tu uero mihi chare, oculis age ſuſpice cœlum
Nate, uides qua parte ingens ſeſe exerit aſtrum
Virginis, hæc dextra eſt cerealia munera libans.
Et qua tam claro candeſcit lumine ſydus
Ala deæ, qua ſe uiolento ex hoſte recepit.
Quaq́; ſub obſcuris palleſcunt ignibus aſtra.
Illa quidem extremæ ſinuoſa uolumina pallæ.
Non humeros pater ipſe (igneis hoc aſpice nate)
Non caput, ingreſſusq́; pedum, non brachia liquit
Inteſtata. micant cœlo ſpectanda ſereno
Sydera, & ardenti ſcintillant lumina flamma,
Quæ tibi naſcenti cunabula prima dedere,
Hæc quãquam duros ineunte ætate labores
Portendunt, tamen in melius conuerſa, beatæ
Cana ſenectutis promittunt tempora natis,
Quos aut ſacra deûm & pendentibus infula uittis,

Ingenio aut partum decus, ac præſtantia linguæ.
Artibus aut uariis excultum pectus honeſtat,
Maiorum aut tabulæ, aut merces peregrina beabunt.
His amor, his ſtudium recti, & uetus illa priorum
Simplicitas, his chara fides, pectusq; deorum
Præſidio innitens, ac nota penatibus ora.
Hinc illis reſponſa deûm, atq; inſomnia ueris
Semper imaginibus, uenerandaq; ſortibus antra
In dubiis reddunt uigilata oracula rebus.
Tu uero mihi chare puer (per ſydera teſtor
Quæ tibi uel magnos non inficiantur honores:)
Illecebris ne dede animum, neu deſide ſomno
Ocia corrumpant mentem, procul effuge, & artes,
Quas Virgo teneris molles meditatur ab annis.
Poſt etenim in duros conuertet pectora mores,
Et præcepta dabit uitæ, & bene conſulet annis.
Hæc faſces, hæc diuitias è culmine fulgens,
Hæc populus dat iura, & magnis præficit actis,
Et tamen ingratos queritur perſæpe miniſtros,
Diuitias quibus, aut primos conceſſit honores
Hoc & ab oceano queritur. ſed candida coniux
Solatur facileis curas, & brachia collo
Implicitans, prolem optatam, charosq; nepotes,
Oſculaq; incuruæ promittit blanda ſenectæ.
Atq; utinam non hæc leuior, non ille nepotum
Vulnus, & extincti ſuſpiret funera nati,
Depoſitumq; ſenex mutam deploret ad urnam,
Et fruſtra uariis exornet buſta coronis
Dona ferens aduecta arabo, ac bene olentibus indis,
Imprudens, qui non & amatæ coniugis atrum

F unusq; & thalamos uideat ſine honore relictos.
H unc labor, hunc & cura premet iuuenilibus annis,
H uic & felicem præſtabunt fata ſenectam.
Q uem læta ex imo V irgo ſpectarit Olympo,
O rnatumq; animi donis, & mercibus amplis.
H æc dea dat curas animis, dat & utile pectus
C onſiliis, dat ſecretas exquirere cauſas.
M oliturq; nouas arteis, mentemq; deorum
E xplorat, dubiis quærens oracula rebus,
N il intentatum ingenio, nil linquit inauſum,
Q uod natura tegat, tegat & uis inſita fato.
S ic illam pater inſtituit, quo tempore cœlo
T ranſtulit, & tectumq; unà, ſoliumq; locauit.

DE LIBRA.

Hanc iuxta Cytherea tenens nitidiſſima tecta
S tat foribus radians, auro gradibusq; ſub ipſis.
S parſa nitent uariis argentea limina pomis.
V eris opes pendent tectis, circumq; ſupraq;
E xplicat ipſe ſuas merces autumnus, & alte
S uccincta incedit nudis uindemia plantis.
A c noua calcatis deſpumant præla racemis.
N ec uero Dea cœlicolis, prælata puellis
I pſa ſuas non culta domos, non aurea ſedes
I nuiſit, non lauta dapes, & uina quotannis,
R uſticaq; hic poſitis ſtatuit conuiuia menſis
A utumni memor, inſolitasq; ad plectra choreas
I nſtaurat, mox & menſæ placitura ſecundæ
S eligit è plenis bene olentia poma caniſtris.

Quis onerat formoſa toros, & odoribus afflat.
Cauſa latet, memini. Sed me per curua uagantem
Littora Caietæ, qua Formius aurifer amnis
In mare ſe uoluit, uiridisq; in margine ripæ
Aurea fragranti ſpirant redolentia flore
Citria, & albenti miſcet ſe laurus oliuæ,
Et myrtus complexa maris nitet æmula rorem,
Illic ſiue ea Nereidum fuit una ſororum,
Seu Siren, quæ finitimis uerſatur in antris,
Audiſſe intonſa modulantem carmen in umbra,
Cantanti uitreá ſocias plauſiſſe ſub unda,
Littoraq; arguti referentia murmuris auras.
Damnabat Venerem Iuno, damnabat & ipſe
Palladis armiſonæ chorus, inuiolataq; Deli
Virgo, quòd aurato poſtq̃ lux addita Tauro,
Fulſiſſetq; aſtris, tantum illi florea rura,
Et tantum curæ pratenſia dona fuiſſent.
Illam inter frondes, inter uernantia prata
Deſidias agitare, atq; ocia ducere inertem,
Non fructus, non poma daret de pinguibus hortis,
Sed ſolum ſtudio delectaretur inani,
Munditiis operoſa, & inerti ſegnis in umbra.
Subriſit dea ceruleis generata ſub undis,
Ac niueis delapſa polo per inania cycnis
Culta ſinum, grauidos autumni uenit ad hortos.
Affuit intranti Deus. At nitidiſſima cultu
Illecebriſq; armata, ſenemq; amplexa fatigat,
Nec precibus contenta, etiam blanda oſcula iungit,
Vt ſibi de nitidis liceat pendentia ramis
Carpere poma manu, & croceas de uitibus uuas,

Ille ut

Ille ut ſe dignum amplexu, ſenſitq; per ora
Ora deæ, ac tener ille calor per membra cucurrit,
Nil ò nil dea non noſtros lectura per hortos
Carpe, tuum quodcunq; uides, quodcunq; repoſtis
Pendet in arboribus. facilis dea tum dedit illi
Tractandam, quæ de geminis erat una papillis
Rorata Ambroſiæ ſucco, ac redolentibus auris,
Attactuq; hauſit Deus immortale uenenum,
Confeſtimq; imis defluxit ad oſſa medullis.
Tum ſponte arboribus ceciderunt poma recuſſis
In gremium delapſa deæ, quæcunq; uel ortus,
Quæq; uel occaſus, uel quæ creat humidus auſter.
Quin famulam (famulæ fuerat Pometia nomen)
His onerat, iunctosq; iterum conſcendit olores.
Vt cœlo ſtetit, expoſuitq; hortenſia dona,
Inuidere deæ. riſit Vulcania coniux,
Quóq; mage inuidiam moueat, librantibus illa
Lancibus imponit famulæ & uenalia tradit.
Cœlicolæ riſere aſtum, magnóq; fauore
Conueniunt fuluis & mutant poma talentis.
At memor antiqui furti rhodopeius heros
Dum ſimulat legere è multis fragrantia mala
Candentis dextræ articulos, ſummamq; ſiniſtram
Furtiuus tetigit. rubuit Venus aurea. At illi
Decidit è manibus pretium, & ſuſpiria mouit
Exanimis. ciet extinctas noua flamma fauillas.
Quóq; dolus lateat, ad auum conuerſa racemos
Obtulit, impleuitq; ſinum ſenis. ille renidens
Excepit neptem amplexu, & blanda oſcula iunxit.
At Veneris teneras pupugit barba aſpera malas.

Q uæ poſtq̃ diuorum oculos impleuit, & amnes
E miſit late fluidos Leneidos undæ,
D ecreuit teſtatum aſtris inſigne trophæum,
E t longa egregium facinus producere fama,
A ffigens cœlo, famulam, cunq́; ignibus aureis
I ncendens trutinam, trutinæq́; uolubilis haſtam.
T alia cantabat memorans ad littora Siren.
Hoc igitur ſigno genitos primum æqua, probumq́;
D electant, liquor, atq; olei, & baccheia merces,
P ræcipites ſed liuor agit. tum pondera tractant,
A nnonamq́; unguentaq́; & æquis corbibus inſtant.
S ed uariat fortuna ſuis mutabilis alis.
E t molles animum mores, & auara Cupido
I nficiunt. Igitur Libra fulgente per ortum
I n lucem quicunq́; uenit, non ille deorum
C ontemptor, non recta animi ſententia mentem
D eſeret, aut raris exurgens gloria factis.
A t uitæ tenor inconſtans, moribusq́;, labosq́;,
T urbabunt & multa nouis diſcrimina rebus.
H unc lites, atq; immeritis certamina cauſis,
H unc aduerſa fori uexabunt arma, ſed ipſe
I nuictus feret, ac multo ſe robore firmat.
Q uem tamen amiſſis proſternent funera natis.
A t cum ſe ſummo librarint æthere chelæ,
F elices dant euentus, dant proſpera rerum
S ubſidia & quoties aliquid fortuna malignum
V exerit, inſtaurant alieno funere damnum.
A ut ex alterius iactura, aut forte latenti
T heſauro, ſed nec pietas cultusq́; deorum
D efuerit nato, quibus annua uota per aras

Perſoluat rite incolumis, nec carmina deerunt.
Culta, nec aurato reſonans caua tibia buxo.
Hunc dulcis lepor, & grato facundia geſtu
Adiuuat, & blanda comitatur gratia lingua.
Quod ſi nimboſo occaſu, atq; Atlantis ab hortis
In mare præcipitent, dant publica munera natis,
Et regum inſinuant domibus. mutabilis aura
Hos manet, & nigris poſt albos urna lapillis,
Ut neq; conſtanti perſtet fortuna tenore,
Ex imo cenſum patrium, proauisq; paratas
Perdunt diuitias, nulloq; in munere primos
Conſtituunt, uerum poſt damna, graueisq; labores,
Lucra parant, atq; e tabulis ſecreta miniſtrant,
Et longa tandem conſumant fata ſenecta.
Nec cineri extremum muto inficiantur honorem
Nocti pares chelæ. Quibus aurea cypria quondam
Conſtituitq; & auo, ſolium, & ſibi tecta parauit,
Adiecitq; hortos, quorum Pometia curam
Fida gerit, dominæq; ſuæ pomaria ſeruat.

DE SCORPIO.

Quis deus, aut quæ nam fati ſententia cœlo
Tranſtulit infelix monſtrum, quæ cauſa tonantem
Mouit ut acceptumq; polo, ſtellisq; micantem
Sit paſſus terrere fera ſub imagine mundum
Scorpion, & toto uirus diſpergere olympo.
Nec uos compellare auſim Permeſides, undas
Quæ colitis, nec quæ uati ſacra numina adeſtis.
Virginei non oris opus. Martisq; furorem

Quis diuûm non pertimeat? cui pectora ferro
Tecta rigent, ſemperq; ferus lateri hæreat enſis
Ferrato, cui ſanguinea manus horreat haſta,
Oraq; flammiuoma rutilent afflata chimæra,
Vos precor, ô uos quæ terris inſomnia noctu
Luce polo ſecreta hominum, ſecreta deorum
Vulgatis (ueſtrũ hoc opus atq; hæc munera ueſtra)
Pandite per tenebras cauſam, cur peſſima cœlo
Bellua conſtiterit, cur tetro armata ueneno
Afflarit ſuperos. neq; enim mauortia tela
Horretis tenues umbræ, & ſine corpore ſenſus,
Nec teſtes uobis ulli referentibus aſſunt.
Sparſa papauereis rorabunt atria ſuccis,
Et nulla excludet ſomnos patefacta feneſtra.
Sic ego. ſopitam ſic ſomnia fantur ad aurem.
Arderet miſero Veneris cum captus amore
Ac tantum dominæ imperium Mars ipſe timeret,
Ceſſiſſet ſtudium armorum, fera bella quieſſent,
Pro lituis citharæ, pro telis plectra iuuarent,
Ac ſolæ Veneris torquerent pectora curæ,
Pomiſeram dominæ ante domum, myrtetaq; culta
Suſpendit clypeum, ac tentoria fixit inermis.
Ipſe deos, ipſe heroas, ſuſpectaq; ponti
Numina, riualisq; timet cocytidas umbras.
In primis facie inſignes, nitidaq; iuuenta
Paſtorem Penee tuum, Atlantisq; nepotem,
Neu dulcis citharæ ſtudium, neu carmina longe
Præferrent. dolor ingeminat, quod uterq; pharetram
Exercet, quod tantum alter uirtute palæſtræ
Polleat, hæc miſeris urebant pectora curis.

Quid non cogit amor? furtim deus æthere ab alto
Labitur, obſcuras ciconum & peruenit ad oras,
Ignotusq́; premit uiroſæ littora ponti.
Hic legit quidquid ualles, & prata ueneni,
Quidquid habent colles, aconitaq́; plurima carpſit
Quæ contuſa ſimul, geminoq́; interſita ſaxo
Defodit clypeumq́; ſuper, ſuper indidit arma.
Nec multum poſt effluxit, cum prodiit ingens
E ſaxis fera, prouerrens & littora cauda,
Et cœlum fœdans ſqualore, & numina flatu.
Vt iam cœlicolæ mortalia fata timerent.
Senſit & ipſa malum formæ ſibi conſcia, cultrix
Idalii, ſummoq́; ſuper de culmine tecti,
(Ne tanti noua cauſa mali ferretur) ibi omnem
Ambroſiæ uim diffudit, ſparſitq́; per auras
Diuini roris ſuccum, extinxitq́; uenenum.
Tum ſuperi fremere in Martem, accuſare tonantem,
Præcipitem quòd non cœlo iecisſet ab alto,
Aptabatq́; pater telum, uetuere ſorores
Fatorum memores, quòd prœlia ſæua Gigantum
Huius ope extinguenda forent, quòd brachia monſtri,
Et caudæ telum lætale, quòd ora ueneno
Armata indueret Mauors, quibus inclytus armis
Sterneret anguipedes diuerſo uulnere fratres.
Iuppiter attonitum ad ſeſe uocat, & lethæi
Gurgitis admonuit. Tum mars iráq́;, metúq́;
Inſtinctus cauda apprenſum, deciesq́; rotatum
Aera per udum patriis alliſit in aruis
Nigrantem. trahit icta graui de uerbere hiatum
Terra tremens, patuere imi clauſtra abdita auerni.

Obriguit nepa, datq; atrum de gutture uirus,
Mox repit terræ inſinuans, cauáq; antra ſecuta,
Succeditq; Erebo, ſtygióq; in littore ſiſtens,
Inficitq; & aquas tabo, & fœdauit arenas,
At manes trepido fugêre in tartara curſu.
Hinc deus admonitu parcarum, & ſorte futura
Bellorum monſtri effigiem, atq; horrentia membra
Armauit flammis, acuitq; in uulnera caudam,
Oráq;, pectoráq;, & minitantem incendia uentrem.
Hæc ait, & madidis ſomnus ſe ſubſtulit alis,
Permanſit ſigno uirus, quod pectora longe
Natorum referunt. hinc his periuria cordi,
Et fraus, inſidiæq;, & amor ſceleratus habendi,
Armatumq; dolo facinus, tinctiq; ueneno
Crateres, carmenq; nocens, uisq; inſita ferri,
Et ſcelerum longe infamis per corda libido.
At quibus in primo naſcentibus affuit ortu,
Non his dexteritas rerum, non mentis acumen
Defuerit, uerum ira ingens, & pectoris æſtus,
Et uarii exagitant motus, multumq; fatigant
Aduerſa, & tamen hos felicia fata, potensq;
Euentus manet, ac ſobolis iucunda propago.
Atq; utinam non & patria tellure relicta
Externas quærant urbes, non prima ſepulchro
Pignora dent, non ob ueteres certamen amicos,
Damnáq;, & immenſos ſubeant quandoq; labores.
Nam cum de ſummo naſcentibus affuit orbe
Difficiles animi mores, ſed fortia præſtat
Pectora, ſed magno claros extollit honore
Ex humili perſæpe loco, dominiq; potentis

Subleuat officio. Tamen & conſortis acerbum
Funus, & indignos affert de prole dolores,
Nec patitur certa errantis conſiſtere terra.
Efferet uxorem optatam, primosq; hymenæos
Lugebit, cui mauriſio de littore caudam
Vibrarit nepa fatiferum iaculata uenenum.
Non tamen ingenio deſes, non pectore ſegnis
Ipſe geret magna commiſſa negocia cura.
Decumbet terra ignota, cœlóq; alieno,
Et cadet infelix uiolenta cæde peremptus,
Siue repente ruens fato rapietur acerbo,
Quanq̃ prima gerens, & magna negocia primus
Eximo cui ſorte loco ſe Scorpius offert
Armatum, ipſe ima minitans fera uulnera cauda,
Fraude potens, nitensq; aſtu, dominóq; ſuperbus,
Quando etiam ſocio iunxit ſua tecta ſub antro.

DE SAGITTARIO.

Dic ò dic age ſancte ſenex, dic maxime Chiron.
Nam te fama tenet ſtellis radiare ſub iſtis,
Dic age quæ te cauſa polo, quis'ue indidit aſtris,
An'ne alius tanti lætetur munere ſigni.
Sic ego, ſic placido cœpit pater optimus ore,
Educens antro caput, & nitido igne coruſcans.
Saturnus pater, at genitrix mihi Phillyris, una
Nympharum, quæ nimboſis in montibus herbas
Carpebat, ſuccosq; premens miſcebat, & ægris
Arte ſua præſtabat opem, quo munere patrem
Traxit in amplexus, quamuis formoſa, nec ulli

Cederet aut facie, aut longis ſpectanda capillis.
Cunq; hominum thalamos fugeret, ni cōprimit illam
Clauſus equo deus. hinc partem prognatus equinā,
Qua genuit refero. matris pars rettulit ora.
Hæc puerum inſtituit cithara, docuitq; per artem
Cogere ſub numerum uerba, atq; innectere chordis.
Poſt etiam ſuccos herbarum, uſumq; medendi,
Et curare manu uulnus, cantuq; leuare.
Sæpe etiam aonides fuſæ cum matre per herbas,
Diuinos luſere modos. hæ carmina nobis
Monſtrarunt, hæ cœlicolas placare colendo,
Et ſedere animos, & uincere dura ferendo.
Nec uero pater acceſſit, cum fortior ætas
Abiecit nati curam, nam uiuere parce
Monſtrauit, rectiq; uiam, ſortisq; futuræ
Admonuit memorem, præſentem expendere caſum,
Iuſtitiamq; ſæqui, & grata pietate parentes.
Hæc ſeruans alios monui, in primisq; deorum
Ipſe memor, Sacro mortalia pectora cultu
Formaui, & caſtas reſperſi frugibus aras.
Inde deos mihi concilians, Diuertit ad antrum.
Sæpe meum clarius uates, auiumq; uolatus,
Et uoces didici, quid'ue exta trementia ueri
Portendant feriat neruo quo miſſa ſagitta
Certa modo, didiciq; uias, cœliq; meatus
Hoſpite Mercurio. quin & monimenta reliquit
Digna deo, plectrum auratum, citharamq; ſonantem,
Cui ſeptem geminæ radiant per tympana chordæ.
Ipſa ebore intertexta, auroq; interlita, cælat
Cuſtodis monſtri languentia lumina, uirgæ

Attactu redit in propriam Iō uerſa figuram.
Talia narrabat ſenior, ſubitoq; retexens
Auratam clamydem. ſunt hæc ſua premia laudi.
Hoc inquit meritum uirtutis, & exerit arcum
Inſignem ſtellis, claramq; ſub ære ſagittam,
Inſignemq; manum, cubitumq; inſignibus aſtris,
Et caput, & fuluo radiatum ſydere pectus,
Genuáq;, tergoráq;, & fulgenti uellere caudam.
Moxq; ſubit. poſtrema dies, atq; ultima uitæ
Hora mihi, finisq; aderat iam certa ſenectæ.
Sicut eram, pater omnipotens circundedit actum
Candenti nube, & ſullatum ad ſydera uexit.
Aſtra micant. candet nubes circundata membris.
Aetasq; in uiridem mutata eſt cana iuuentam.
Quin & concilio fratrem, numeróq; deorum
Iuppiter optaſſet, ni pars obſtaret equina,
Quod ſimplex natura deûm. tamen aurea iunxit
Tecta meis. iuncta eſt & fratris Regia fratri.
Hoc olim ſignum, ac minitantem uulnera cornu
Semihominem, cœli præſertim hac parte locauit
Iuppiter, ut uidit tetra mauortia cauda
Monſtra polo furere, & ſtellas fœdare ueneno.
Armauitq; manum neruo, celeremq; ſagittam
Addidit, immanemq; feram, caudamq; rotantem
Sectari iuſſit telo, atq; infigere coſtas.
Siqua unquam poſitis ceſſiſſet bellua clauſtris.
Hinc primum cœlo admotus, flammisq; coruſcat
Centaurus. poſthac etiam me parte recepit
Fraternæ pietas curæ, meritumq; laborum.
Quin etiam precibus matris, ſtudioq; ſororum

A onidum, cantata etiam ob certamina diuûm,
R esq; hominum bello illuſtres, & fortia facta,
V irtutesq;, laboresq;, & decora ampla uirorum
A urato in cœlum curru, atq; in nube ſerena
S uſtulit, & mecum hoc templo ſacrauit Homerum,
P ræſtantemq; tuba, & uincentem carmine cycnos,
A c matrem inſigni referentem uoce camœnam.
A ccepi uatem hoſpitio, lætusq;, libensq;
C antorem ueteris belli, ac pugnacis Achillei,
Q uem puerum cithara inſtitui, docuiq; uel arcum
L unare, ac pugnare pede, aut certare quadrigis,
E xtinctum hic cecinit, cantúq; ad ſydera uexit.
P oſt Veneris natæ precibus, meritóq; fauore
A eneæ indigetis, magnóq; inſtante quirino
I nſignitum aſtris, fulgentem in nube Maronem
I uppiter his tectis, noſtráq; in ſede locauit.
H ic ubi biſſenis circúm redeuntibus annis,
I nſtituitq; dapes pater, & carcheſia libat
T itanum pugnæ memor, Hi certamina uoce
I ngeminant, plauſu reſonant caua tecta ſonoro.
Mirantur ſuperi uates, & carmina totis
A uribus arripiunt. T acito tum corde Meletes
L ætatur, tacito lætatur pectore felix
Mincius, & liquidis irrorant atria lymphis,
P oculáq; effuſis tergunt argentea riuis.
N e uero noſtri patria ignoretur Homeri,
V ergilii aut iaceant proprio ſine honore parentes,
I lli Aon patria eſt. genitum mons ſuſcipit antro,
E ducens nemore in lauri, dulcíq; liquore
C aſtaliæ, alternóq; ſinu fouere ſorores

Pieriides, cantúq; leuem induxere ſoporem.
Mincius hunc genuit conceptum ex Andide nympha,
Quam Phœbe ſociam, atq; anguis de uulnere tardam
Commendat Mantoî, furtim ſed cœrulus amnis
Languentem, & ſola, tacitus ſub rupe iacentem
Impleuit. poſtq̃ ex utero iam prodiit infans,
Quo partus lateat, denſo pater ipſe ſalicto
Occultans (ut forte locis habitabat in illis)
Pignora ſollicitæ commendat chara Meliſſæ.
Hæc natum gremio excipiens, flauentia mella
Inſtillat puero, & dulci rore illinit ora.
Ille faui ducens tenerum de nectare ſuccum
Paulatim ſomno capitur, circumq; frequentes
Ora uagantur apes, lectumq; è flore liquorem
Intingunt labris, & rore madentia fingunt.
Atq; hunc cœrulei nantem ad uada nota parentis
Nereides, (nam forte pado procul æquore nabant)
Inſpectum rapuere. aderat tum candida Siren,
Quæ uocis merito, & blandæ modulamine linguæ,
Formoſum dono puerum tulit. Inde per altum,
Sullatumq; humeris, ponto plaudente ferebat,
Littora finitimo repetens coniuncta ueſeuo.
Hæc puerum inſtituit cantu, ac mox capta pudore,
Arſit, & aſſuetis fouit maleſana ſub antris,
Parthenias iuueni nomen de uirgine manſit,
Nec temere huic ſigno tantum tribuiſſet honoris
Iuppiter, iratus ni contra tela gigantum
Centaurum indueret. nanq; arcu corpora læto
Anguipedum biſſena dedit, biſſenáq; equinis
Calcibus, & toto uictor diſcurrit olympo.

Hinc etiam natura Iouis ſub ſydere manſit,
Nam recti ſtudium, atq; animi præſtantia magni,
Et fratrum commendat amor, uisq; inſita cordi
Dulcis amicitiæ. ſtimulat generoſa cupido
Nominis, ac pretium famæ, & certamen honoris,
Arcitenens quos ipſe ſuo tutabitur ortu.
Iudiciis iidem inſignes, opibusq;, operáq;,
Qui prodeſſe uelint aliis, qui uincere norint
Certantes, quiq; & lucris amiſſa repenſent
Rurſus, & aduerſo fato diſperſa reponant.
Nate uides quid certa fides, quid docta ſenectus
Promittant. meruit cœlum, noua ſydera Chiron
Effulſit, certantq; deo cœnante poetæ
In laudes, diq; ingeniis præſtantibus aſſunt.
Fata hominũ, cœliq; ſitum, & ſua numina monſtrant.
Nanq; heros ſæpe andæus ſimoentida diuam
Inuiſens, thalamo geniali exceptus, & aula,
Colloquio fruitur dominæ, Charitumq; choreis,
Immiſtus canit Aeneam, tum ſedula mater
Incingitq; comam, frondenti & tempora myrto,
Inuitatq; hortis, ubi mollis amaracus illum
Floribus, & dulci ſpirans amplectitur umbra.
Inde ſinum pomis onerat Pometia & ipſe
Autumnus ſpoliis ramorum, & fructibus implet,
Ambroſiæq; fluunt per prata uirentia riui.
Iam primo quoties cœlo fulgentia Chiron
Ora effert, quicunq; nouas in luminis auras
Prodierit quantum ille maris? quot flumina obibit?
Quæ terræ errantem excipient? quos uiderit hoſtes?
Et tamen inſperata etiam patrimonia adibit?

P ublicáq; inſpecta geret ipſe negocia cura,
I ngenio bonus, atq; arteis inſtructus honeſtas.
E rrores etiam uarios, hoſtemq; potentem
I ndicat, inſidiasq;, & multa pericula, cœlo
S i medio aſpiciat patrimonia perdit, & idem
R eſtituens aliena dabit, ſtudioq; fideli
I ungit amicitias, conceptáq; fœdera ſeruat.
E xercens habile ingenium, & mentem aptat agendo.
S æua tamen pueri tela, immanemq; pharétram
I rati ciet, atq; incenſos uentilat ignes,
P erq; oculos placidum demittit ad oſſa uenenum,
I ncolet externas urbeis, peregrináq; tecta
I actatus fato tandem patriamq;, ſuosq;
I nuiſet diuûm ipſe memor. Sed pectora curæ
E xagitant, & ſæpe dolor per corda recurſat.
S entiet iratos hoſtes, cladisq; ſuorum
E xitii aut fratrum, magni ſeu cauſa pericli,
I lle quidem occiduo Chiron cui mergitur aſtro,
H unc cœli fauor arridens, hominumq; fauorem
C oncilians ſtatuit templis, & præficit aris,
I ngeniiq; bonis, atq; artibus ornat honeſtis,
C ui fauet ex imo ſenior centaurus olympo.
Q uin dulcis natorum amor, & iucunda propago
F elicem efficiunt. nam quãuis pignora prima
E fferat, optata rurſum noua gaudia prole
S uſcipiet. cumulabit opes pietate ſuorum,
D ebeat ut charis cenſum, & bona parta propinquis.
Multa etiam in ſuperos pietate utetur, & aris
P lurima pro meritis perſoluet uota, benignos
T hure deos ueneratus. & igne calentibus extis.

Hoc ſigno ſeſe cœlum regione ſub ima
Præcipitat. mergitq; cauo nox atra profundo,
Hybernumq; latet cæcæ caliginis antrum.
Vltimaq; obliqui ſqualet procul orbita mundi.
Quo poſtquam Sol præcipiti uertigine merſus
Decliues impegit equos, languensq;, madensq;
Defeſſus curru, & longarum errore uiarum
Siſtit iter, pronaq; caput ceruice reclinans
Demerſos ſpectare locos timet, inde ſupinos
Attollens oculos, elato lumine cliuum
Ingentem late cliuum timet, & ſuſpirans
Suſcepti queritur tantum ſupereſſe laboris.
Rurſus ut æſtiuum cliuo rediturus ad axem,
Hinc laſſos inſtaurat equos, & firmat eunteis.
Nos quoq; defeſſos operum, rariq; laboris
Hortatur Sol ipſe operis dux, ſiſtere currum,
Et iuga fumanti taurorum demere collo.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM. LIBER III.

LVce noua bonus annus eat. Iā ſuſpice nate
Roranteis Phaethōtis equos en aurea cano
Purpureos aurora ſinus de gurgite tollit. (Sic tibi cōiux
Carminis hæc noſtri fuerit dux
Perſtet in amplexu placido, uiridemq; iuuentam
Induat, & ſit nulla tuis iniuria tedis.
Sic nati ſacros manes ſic Memnonis umbram
Ales ab antiquo celebret uenerata ſepulchro.)
Pande uiam qua Solis equi, quáq; orbita currus
Luciferi aſſurgit. tibi enim, tibi credita primæ
Cura foris. tu mane nouos ad frœna iugaleis
Exagitas, lucemq; cauis è poſtibus effers,
Vnde dies toto paſſim diffunditur orbe.
Bruma tibi ueteris finem, naſcentis & anni
Principium dux certa dabit, quo tempore Phœbus
Vltima centauri peragrat momenta biformis.
Mox celeres impellit equos in cornua, quis ſe
Armatum ingentis cliui de limine primo
Aegoceros offert. hæc incunabula Solis,
Surgentisq; anni prima eſt infantia, dum ſe
Induit in uires paulatim firmus adultas,
Phryxeiq; premit radiantia uellera monſtri,

E t lucem, noctemq́; pari diſcriminat hora.
A tq; hinc digrediens animis iuuenilibus uſus
I nſultat cœlo, ſpatiisq́; ingentibus actis
V ix aliquid tenebris linquit, feſſosq́; iugaleis
S iſtit, ab æſtifero ſpargens incendia cancro.
H inc ſenſim lux ſurripitur, tenebrisq́; malignis
C edit feſſa dies, tamen ut conſiſtere contra
A udeat, impreſſis figens ueſtigia chelis.
S ed mox prona fugit, uiolenti excuſſa ruina,
E xuperantq́; hyemes, paſſimq́; horrentibus umbris
S qualeſcit cœli facies, cum luce repulſa
I ngeminat nigras nox importuna tenebras,
E t cadit infelix æuo uariabilis annus
I pſe tamen redit in gyrum, uiresq́; reſumit
I mpiger, æterno ſemper remeabilis ortu.
H inc mortale genus paſſim cadit uſq; reſurgens
P er ſpecies tamen, atq; æuo reparabile durat.

DE CAPRICORNO.

Principium capricorne tibi debetur & anni,
P er te nanq; hominum generi lux optima ſurgit.
P er te Sol terris Iteratos ſuſcitat ortus,
A nnuaq́; Ingenti parat incunabula mundo.
L ætaturq́; nouo ſurgens infantia cœlo.
T e uero horrendum cornu, caudaq́; minacem,
P ræfecit cœli foribus prudentia diuûm,
I anitor & fato poſitus magna hoſtia ſeruas
P arcarum monitu. Nanq; olim aſtante deorum
C oncilio, legesq́; orbi dicente ſenatu
T alia conſtanti cecinerunt uoce ſorores

Fata colo,

F ata colo, rerum ac ſeriem quæ pollice ducuntur.
C œlicolæ ſeruate fores. uigilesq; locate
L iminibus. furit iratis noua bellua terris
F œdare afflatu cœlum, atq; irrumpere olympo,
A c thalamis reptare deûm, & ſparſiſſe ueneno.
I am poſtes, atroxq; irrumpit Limina Phython,
S parſáq; torpenti liueſcunt hoſtia tabo,
I am manus anguipedum cœloq; irata iuuentus
I nſultat portis, Iamq; ex adamante ſecurim
P orphyrios quatit, & poſtes diffringit apertos,
I mmictiq; acies Briareus, & agmina denſat.
H as uoces fuſæq; comæ, lachrymæq; ſequuntur.
A ttoniti fatis ſuperi in diſcrimine tanto
D iuerſas agitant uariato pectore curas.
A c tandem è multis una hæc ſententia ſedit,
C urarent, ſeniorq; pater Saturnus ab æuo
I am ſapiens, Marsq; armipotens cui pectora bello
A ſſuerant, nequid portis fraudum'ue, mali ue
A cciderit, nequa cœlo uis extera obeſſet.
C uſtodes lecti foribus tentoria figunt,
C aſtra locant, uigilemq; ſuum in ſtatione recenſent.
M ulta quoq; inter ſe uaria ratione uolutant.
D um ſenior cuſtodem erebi, tripliceq; latratum
C ommemorat, placuit cœli quoq; limina monſtro
H orrifico armare, & terrorem adiungere clauſtris,
A c ſubito in Libyes fixerunt lumina terris.
E cce uident Nomadum in cãpis tritonida ad undam
E rrantem, ac gemino cornu capita hirta ferentem,
S quamoſáq; feram cauda, atq; horrentibus armis,
S ulcantemq; arua, & pedibus iuga celſa prementem.

I licet accitam cœlo, flammisq; micantem
P ræficiunt foribus, radiisq; ardentibus armant,
L iminaq; ignito uallant ſibi credita monſtro.
C ui nares efflant candenti è ſydere flammas,
E t caput & ceruix geminatis ignibus ardent,
C ornuaq; hirſuta ſpargunt incendia fronte,
C ui pectus radiat flammis, uenterq;, pedesq;
E t clara innumeris, ſcintillant terga fauillis.
A ccenditq; globos flammarum in uulnera cauda,
Q ua quondam Cœum implicitum, deciesq; rotatum
A mbuſtum flammis, & tinctum membra ueneno
I n mare prouoluit, Cœoq; ruente fauillas
C ontraxere auræ, incenſusq; incanduit aer.
V nde hodie ueteris remanent ueſtigia flammæ
N ubibus in mediis, quoties aut fulgurat aer,
I gneáue ætherios percurrit linea tractus.
N ec uero non & pelagus qua corruit ardens
A nguipes obſtrepuit flammis, ſtrinxitq; fauillas,
I ntortumq; hauſit fumanti gurgite monſtrum.
H orruit Oceanus uiſum, obriguitq; capillis.
S pumeus eq; humeris tremulo delapſus amictus
M ox ira accenſus fumantem, æſtusq; uomentem
P ercuſſit ſæuo lacerum ſub corda tridenti
V ulnere, quo (nanq; hæc inerat uis inſita telo,)
I n ſquamas abiit cutis, atq; è corpore tanto
P rodiit immanis ſcopuloſo tergore Piſtris.
A ſt umbra infelix, erebumq;, & opaca ſubiuit
T artara, ferratasq; domos. Ibi uincta catenis.
A mbeſoq; trahens adamantina uincula collo,
F ert montem fumantem humeris, ruptatq; caminos.

Hinc igitur Sol ipſe uias orditur, & æquis
Paſſibus incedens, medio ſe temperat orbe.
Non leuum, deſtrum'ue petens latus. Annuus inde
Huc redit, aſſuetumq; iter, aſſuetosq; labores
Inſtaurat, portisq; nouus bipatentibus exit,
Victricesq; rotas cliuo ſummittit anhelo.
Hoc igitur ſigno genitos, curæq;, laboresq;
Exercent, cultusq; Soli, terræq; domandæ.
Hos dulces uerborum auræ, teneriq; lepores
Delectant. Sed multa tamen mendacia uanos
Efficiunt, neq; enim dictis conſtantia perſtat.
Quin etiam fœdi mores, urensq; libido
Sollicitat cupidas mentes, ſtudiumq; nocendi.
Nam quibus in primo ſurgens apparuit ortu,
His ſuperat res ampla domi, ſed ſponte per orbem
Viſendi ſtudio allecti, peregréq; uagantur,
His amor in teneras ſuccendens corda puellas,
Subiicit imperiis dominæ. Verum arida poſtquam
Deſæuit ſitis, & longe exatiata libido eſt,
Sectanturq; odiis, & iniqua uoce laceſſunt.
Degener his animus. Sed mens famulata deorum
Obſequiis, precibusq; aras, ac templa fatigat,
Verum inſtructa dolis, fraudemq; in corde uolutans.
Ingratisq; operas ipſi, & beneſacta locabunt.
At famæ pretium nobis, & gloria creuit.
Quòd medio fulſit radians Capricornus olympo.
Hinc etiam ſecreta poli, atq; occulta deorum
Panduntur, uariisq; manent accommoda rebus
Pectora, & ingenio quæſitum nomen ab ipſo eſt.
Hinc multis alimenta damus, noſtróq; fouemus

Præſidio,& magnis primi quoq; præſumus actis,
Et primi ueterum colimus monimenta uirorum.
Pronus ab oceano mentis portendit acumen,
Ingeniumq; capax,& ueſtigantia longe
Corda,ſed occultos languenti in parte dolores
Corporis.aut animi uarios denunciat æſtus,
Criminaq;,inſidiasq;,grauiq; pericula damno.
E quibus emergit tandem,placideq; quieſcit.
Sede iacens ima patrimonia uertit,opesq;
Alternat patrias,propriis quas uiribus inde
Colligit,& diti peragit ſua fata ſenecta,
Ac ſibi uel natos alienæ ſtirpis adoptat,
Aut prolem ignoto genitam de ſemine tollit.
Atq; hæc hyberno præſtat Capricornus ab antro.

DE AQVARIO.

Hinc tener humenteis reſupinat Aquarius urnas,
Ac mirum dictu riuos è ſydere fundit,
Ipſe puer (ſic fama refert) gratusq; tonanti
Marmorea miſcet rorantia pocula dextra,
Atq; deos rara trahit ad ſpectacula forma,
Inſignisq; auro,ſtellisq; micantibus ardens.
Nanq; comam geminis circum caput implicat aſtris,
Et latos humeros duplicato ſydere,& ambas
Inſignitq; manus,niueamq; ad pectora mammam,
Atq; utrunq; genu,cubitumq; utrunq;,pedesq;.
Nec non & lumbo,nec non & crure refulget
Sydereus puer,& roſeus per membra coruſcat
Fulgor,& auratis ſcintillant ignibus artus.
Quin dextra,leuaq; hinc illinc ſtellifer amnis

Labitur, & fuluo radiat fluor aureus imbri,
Inœnſasq; uehit ſinuoſum flumen arenas,
Cuius ad exortum, primoq; à fonte renidet
Stella micans, unde irriguus deuoluitur amnis,
Muſcoſumq; patet pictæ teſtudinis antrum.
Naiadum thalami, dulcesq; ad furta latebræ.
In primis habitat mollis laſciuia tectis
Nuda genu, petisq; oculis inuitat amantes.
Et præfert niueas roſea ceruice papillas.
Sic uobis Nymphæ æternum ſit ludere in antro,
Naiades Nymphæ, ſic ipſa ad gaudia certus
Aſſit amans, ſtetq; intacto ſub fœdere lectus,
Et primi ſemper maneant in amore calores,
Dicite (nam memorare iuuat) quæ ſyderis huius
Cauſa, quid æterni manent de ſydere fontes,
Quo mecum ueſtri maneant cum carmine honores.
Hoc ſigno ſtatuit portas natura ſecundas
Aetheris, & cœli poſuit ſimul altera clauſtra
Aduerſus rapidum pythona, irasq; gigantum.
Præficit his famulum egregium Saturnus, & ambas
Seruantem portas tuta ſtatione locauit.
Ille ut erat cura uigilanti, & uiribus amplis
Præmunit foſſa uallos, & flumina foſſæ
Addit, & immittit uiolenti gurgitis amnes.
Tentanteis igitur muros, & mœnia longo
Ariete quaſſanteis, & ui rapida arma mouenteis
Anguipedes, cœloq; faces inferre paranteis
Diluuio immerſit iuuenis. Nanq; aggere rupto
Foſſarum immiſit rapido torrente fluentum
Vndiuagum, quo late ingens ſub uertice torto

Abſumpta eſt legio, & rutila natat agmen in unda.
Atq; ibi tum in geminos diducens ſe ipſa rotatus,
Altera ſpumoſum Alpheſtem, fluctusq; uomentem
Aera per uacuum nimbo comitante per auras
Præcipitat. Ruit ille, ruens atq; imbribus auras
Imbuit infectas, pluuioſum atq; aera nimbis,
Vnde æterna manent imo ueſtigia cœlo,
Imbrisq; & pluuiæ, & torquentis fulmina nimbi
Afflictus tandem ſcopuloſis montibus ingens
Ingentem late ſonitum dedit. inde liqueſcens,
Soluitur in latices, generoſisq; amnibus auctus
Eridanus, flauis in pontum rumpit arenis.
Alpheſtisq; alpes traxere à nomine nomen.
Altera præcipitem Minanta per aera obuſtum
Fulminibus iacit. Hic obliquo tramite raptus
Concipit humenteis auſtros, quibus actus & ipſe
Aethiopum per ſumma, iugis inflixit acutis.
Qua iacuit, uomit is largos de pectore fluctus.
Tabeſcunt & mox artus, ac margine longo
Nilus it, ignotus noto, uix fonte per urbeis,
Intrat & Ioniam ſepteno gurgite pontum.
His actis, poſtq̃ cœlo pax parta tonantem
Admonuit decoris tanti, gratusq; ſenatus
Decreuit meritis factum illuſtrare trophæis,
Effulſit ſtellis iuuenis, diffulſit & amnis
Conſpicuus, facinusq; manet regalibus aſtris
Perpetuum, & magni celebratum eſt nomen aquarij.
Vnde deûm ſibi præſidium diſcrimine in arcto
Quanq̃ nulla hominum ſuperat ſpes, alite dextro
Sentiet, ac magnum diuina ſorte periclum,

Peruadet, quicunq; oriens orientis Aquari
Felices radios, & amicos uiderit ignes.
Ille bonas arteis ſolers tractabit, opesq;
Inde parans, dabit & multis alimenta miniſtris,
Et multos parto paſcet, magnóq; fauore
Iunget amicitias, primorum ex urbe uirorum.
Munera quin etiam ſcriptis commiſſa tabellis
Siue deûm in templis, & ſacra negocia curans
Sentiet inuidiæ uulnus, liuentiáq; arma.
Perdet opes. parta amittet, quæ uiribus uſus,
Ingeniiq; bonis facili ratione repenſet.
Qui ſi de medio naſcentem aſpexerit orbe,
Fuderit & liquidos amnes de culmine ſummo,
Diuitiæ undabunt illi, rerumq; paratus,
Affluet & multa quæſita pecunia cura,
Publica dum tractat, peragitq; negocia ſolers
Propter aquam, ſtudet aut rebus non ſegnis aquoſis,
Regibus aut placet, aut dominantum limina ſeruat.
Sed nec certa fides undis, & flumina ſæpe
Finitimos populantur agros, egreſſáq; ripis
Dant ſtragem, & miſeri fruſtrantur uota coloni,
Dum ſata præcipitemq; trahunt ſpē gentis, & anni.
Fert & opes, adimitq; datas atlantide ab unda
Lucráq;, damnáq; mutato de ſydere præbet.
Atq; utinam quæcunq; illi ſua contigit uxor
Seu uidua, & primi thalamos defuncta mariti,
Seu uirgo furtim illecebras quæ nouit amantum,
Siue anus, & penſo quæ dudum aſſueuit herili,
Concordeis agitet tedas, ſeruetq; pudorem.
Nil illi gratum à ſociis, gratumue ab amicis

Speretur, ſterilem ipſe fidem, fruſtráq; dolebit,
Si quem deuexo naſcentem uidit ab orbe
Idæus puer, & liuenti infecerit amne.
Hinc fluuios, & ſtagna timens, non æquora tentet,
Tyrrhenó ue auſit ſeſe committere fluctu.
Inuidia iuuenem infecit Saturnus, ut olim
Deformem ſe æuo, atq; effœtum uiribus, & iam
Inualidumq; artus, & ſqualida membra rigentem,
Aſt illum facie inſignem, & florente iuuenta,
Ac uidit placidis ætatem ducere curis,
Captantemq; umbras, & agẽtem ad plectra choreas.
Hinc ſigno manſit liuor, quem pectora longe
Natorum referunt, manſerunt ocia, inersq;
Mollicies, animusq; ignaua degener umbra,
Quod ſigno Cytherea dedit. nam ſedula crinem
Dum laudat, Eridaniq; caput depectit ad undam,
Hanc grauior dictisq; ſenex incenſus amaris
Accuſat, quòd nulla coli, quòd ſola decoris
Cura ſit, atq; uni tantum placuiſſe laboret
Paſcenti niueas prope Nili flumina uaccas.
Triſtius hoc Veneri nil unquam contigit, & ſe
Surripiens, irata comam diſperſit, & amne
In medio iecit ſtrophium, & cum pectine gemmas,
Aurea queis nitidum religabat fronte capillum.
Atq; ait hæc. Quantũ ille ſenex durusq;, rigensq;,
Quantum triſtitiæ ſimulato in pectore cælat,
Molleſcant magis hoc illis ſenſusq;, animiq;,
Inq; uiri ſpeciem referant ſine honore puellam,
Quicunq; hoc geniti ſigno ſe hoc amne lauabunt.
Dixit, & in geminos flexit ueſtigia piſces.

Excœpere deam famuli, ac lenire dolentem
Contendunt. Simo cœpit ſic alter ab ore.
Tempore quo genita es, conchâq; impoſta nitenti
Nos paphon, & charæ prouectam ad littora cypri
Detulimus, ſalſos & iuncti enauimus amnes
Cœrula uerrentes ſinuatis æquora caudis.
Interea nos ipſa manu mulcere, iugaleisq;=
Appellare tuos. nobis & amaracon ipſa
Porrigere, & blandum ambroſiæ inſtillare liquorē.
Quin etiam mutis uoces, & uerba dediſti
Reddere, & ingentem fando lenire laborem.
Ipſa loquebaris. Tumidi ſubſidere montes,
A tergo ſpirare auræ, atq; impellere fluctus.
Criſpabat tibi tum molles leuis aura capillos.
Illi perq; humeros uolitant, perq; ora recurrunt.
Colligis ipſa leui digito, ad frontemq; reponis.
Tum paſſim læti ex oculis ſpirantur honores,
Scintillantq; genis ignes, tremulumq; per æquor
Irradiat, niueo fuſus de pectore candor,
Cœruláq; undifluæ ludunt ſub ſtagna papillæ,
Viſendi ſtudio incinctæ funduntur ab antris
Nereides. Stupet hæc teretes mirata lacertos,
Illa manum inſignem digitis. pars oſcula. At omnes
Torpeſcunt. placidos flectis cum lenis ocellos.
Occurrunt hinc tritonum chorus omnis, & omnis
Aequoreus grex, excultum dum ſcedula carmen
Concinis, argutæq; fauent concentibus auræ.
Cantantem taciti excipiunt ſtupefacta iuuentus.

Immotosq́; tenent modulata ad carmina uultus.
Mox incenſa oculis, roſeisq́; incenſa labellis
Concipiunt flammas uenis, certantq́; canenti
Oſcula quis rapiat primus, quis pectora tractet.
Riſiſti, teneráq; manu iaculata ſagittam
Certantes fixiſti, atq; ipſo uulnere transfers
Conceptum in Nymphas iuuenili ardore furorem.
Illicet inuadunt ſocias, fuſiq́; per æquor
Ille ſuam rapit, illa ſuum complexa, per undas
Ludit, & argutis reſonant uada ſalſa cachinnis.
Ipſa inter medios ueheris placidiſſima luſus.
Thracius hæc. udo Notius ſic ſubdidit ore.
Ipſa memor dea cum tenerum nilotide in herba
Paſtorem ad luſus & munera grata petebas.
Nos te per proni deuectam fluminis undas
Tollimus, & nota lætantem ſiſtimus umbra.
Ipſa memor tibi cum ripa ulteriore lauanti
Inſperatum adeo iuuenem, totiesq́; uocatum
Attulimus iaculo inſignem, atq; è cæde madentem,
Auulſumq́; apri caput à ceruice ferentem.
Is te improuiſam amplexu donauit, & apro,
Oſculáq; in roſeis fixit maleſana labellis.
Exanimis cadis exanimem fouet arctius, oriq́;
Ambroſiæ inſpirans auram, & de pectore florem
Idalium reuocat, reuocatáq; pectore blando
Excipis, & mollem amplexu dum nectis amantem,
Huc illuc cupida ex oculis incendia iactas.
Queis paſſim toto caluerunt flumine piſces.
Arſit & ipſe imo ſeptemplex gurgite Nilus,
Ac Nymphæ inſolitos antris ſenſere calores.

Mox & acidalio lauiſti rore madentem.
A c uiola ſuper inſtratum, roſeóq; cubili,
T ecum ſublata duxiſti ad gaudia ueſte,
C andidáq; aſſueta nituerunt membra ſub umbra.
Murmuráq; inſonuere. Sopor mox iunxit amantes.
N ec non ipſa animo repetens conuiuia magni
O ceani, menſásq; paratas littore hibero
S cis dea coeruleas nobiſcum naſſe per undas
T yrrheno in magno, & tarteſſiaco ſeceſſu,
D um tecum diuûm acceſſit, genitorq; tuusq;,
I pſa etenim complexa patrem piſcide terra
(Nanq; aderas cum lecta domi pelopeia iuuentus
Certabat, plauſuq; Helis, ripæq; ſonabant
A lphei, bimarisq; Iſthmos uicináq; ponti
L ittora) Tum complexa patrem, ſupplexq; rogabas,
L inqueret aërios tractus, axemq; tonantem,
E t tecum biiugo ſulcaret coerula piſce.
A nnuit is, placidusq; ſuæ dedit oſcula natæ.
E rgo ubi ad heſperios ſuperato marmore portus
V enimus, auriferiq; Tagi nos regia coepit,
N ereidum chorus hic omnis, uiridisq; iuuentus
O ceani, madidiq; amnes, tacitusq; ſenatus
A ſtitit, ipſe parens undarum, & rector aquarum
T er dominum ueneratus, ibi clamore ſalutant
C ertatim populi, atq; imo plebs acta profundo,
B uccináq; inſonuit, rauco & tuba concaua cantu,
Q uo ſonitu ſuperi acciti dum forte morantur,
A pproperant, menſæ appoſitæ. Sedet autor olympi
I n medio. accumbunt alii certo ordine reges.
L uxuriantq; dapes, & uina liquentia rorant.

Naides his centum incinctæ, totidemq́; miniſtrant
Nereides, V acuis ſunt muta ſilentia in antris.
At poſtq̃ ſummotæ epulæ, menſáq; ſecunda
Luditur, ipſa patri pomum, & carcheſia libas.
Libantis conuiuæ oculos, atq; oſcula, & ipſos
Candentis dextræ articulos. limbumq́; fluentem
Mirātur. Calices Marti cecidere remiſſi,
Dum ſtupet, inq́; genis hærentia lumina figit,
Inducis mox & choreas, mediisq́; choreis
Aura leuem tunicam ſuræ ſubduxit. Ibi ille
Enituit plantæ decor, atq; argentea nudi
Forma pedis, fulſitq́; genu pars prima nitentis,
Qualis nocturna fulget tuus heſper in umbra,
Dum tenuem plantæ acclinans inducis amictum,
Ac femori pudibunda times, ſaliere papillæ
Pectore de niueo, ac rarum decus aera luſtrans
Præſtrinxit ſpectantum oculos, texitq́; ruborem,
Qui tibi per niueos furtim ſurrepſerat artus.
Hic finis choreis. Citharam mox aurea ſumis,
Inſigne & plectrum gemmis, chordasq́; ſonantcis.
Ipſa leui digito ſenſim, tangisq́;, premisq́;,
Ac uocem neruis, digitis quoq; carmina nectis
Emodulant. Siluere auræ, ſiluiſtis & undæ.
Veniſtisq́; aliâs immotæ ad carmina cautes.
Iam ſopor inductus cantu compreſſerat ipſos
Conuiuas. Tum docta lyram, tum fila recurris,
Atq; abigis uolucres urianti pollice ſomnos.
Tum natum pater amplectens his uocibus infit.
Conſenſu ſuperûm ſummo, æquoreiq́; ſenatus
Debetur formæ pretium, & decus omne, tibiq́;

Concedant & Nereides, concedat & æqua
Pallàs, & ipſa meo ponit quæ membra cubili,
Vna interq; deas, & formoſiſſima nymphas.
Ecce tibi, citharáq; potens, duxq; ipſe choreis
Concedit Phœbus, citharam quoq; tradit habendam,
Intextamq; auro, & Daphneide fronde uirētem,
Ecce tibi faciles cedunt in carmine muſæ,
Et tua frondenti circundant tempora myrto
Vna & forma, una & choreis, & carmine princeps.
Et mihi felices inter chariſſima natas.
Laudantem plauſu excepit mars inde ſecuti
Heroes. reſono aſſenſu uacua antra reſultant,
Ac nomen Veneris referunt ad ſydera uoces.
His tum mulcebat dominam Zephyritida piſcis.
Hoc igitur pater omnipotēs poſtq̄ æquora rurſum
Sulcauit, ſtetit & piſceo in littore uictor,
Commotus precibus natæ, meritisq; natantum
Immiſit cœlo, Stellisq; ardentibus aptos
Iuſſit in ætherio geminos ſplendere receſſu,
Ludenteisq; polum obuerſis innare figuris.
Inde manet ſtudium natis peregrina uidendi,
Littoráq;. urbesq;, & longinquas noſcere terras.
Hinc uariat mens, atq; anceps in corde uoluntas,
Et non una quidem dubiis ſententia rebus,
Aſſuetosq; malo dulci poſt aura receſſu
Excipit, & placidi componunt pectora mores.
His generis fœcundus amor, ſtimulansq; libido,
Ac reſides animi, mollesq; ad pocula luſus
Ingeminant. Et læta canens ad uina puella
Excitat unanimes concordi fœdere ſomnos.

Illi autem dorſo, & pinnis, & tergore toto,
Oréq; caudáq; inſperſis ſimul ignibus ardent
Sed ſinuoſa breui diducit linea tractu,
Alter ut in boream ſurgat, cadat alter in auſtrum.
Ipſa quidem triplici flexu, triplicis'q; per ignes
Fulget, & hinc claro nexum ligat æthera nodo.
Ille igitur, quem cœruleo de gurgite piſces
Naſcentem aſpiciunt, cœlóq; tuentur eoo,
Multum urbeis petet ignotas, longumq; uagatus
Noteſcet peregre externis nouus aduena terris.
Quin etiam, ingenióq; ualens, & pectore plenus
Munera tractabit ſolers, quibus inde peractis
Ad maiora gradu properabit munia certo
Certus amicitiis, cognato & ſanguine certus,
Vlciſcens'q; hoſtem facile, atq; ex ordine felix.
At cui de medio ſquamoſis culmine nantes
Alludent caudis, illum ſua flumina noſcent,
Vicinæq; urbes pelago, cenſumq; alienis
Qui paret ex opibus, multa & patrimonia gaza
Diues agri, diues pecoris, neq; finibus unis
Qui ſerat, ut duplici forſan dominetur in aula
Imperitans, geminas'q; potens, moderetur & urbes.
Aſt hunc pomicolæ heſperides ſi gurgite auito
Accipiant, udóq; lauent ſimul æquore piſces,
Externæ noſcent urbes, peregrináq; tecta
Præſtantem ingenio, & facilem bene rebus agendis.
Quin etiam Veneres, & gratia magna ſequetur,
Obſequio ut multi paſſim famulentur amico
Nec uerò non ille ſuis accommodus actis,
Ciuibus aut notus, aut fido pectore clarus,

Aut tnius certæ credantur munera curæ,
Quem celeres imo piſces tueantur olympo,
Necnon & thalamum auerſans, læſosq; hymenæos
Accuſet, meritoq; illi damnabitur uxor,
Ni felix placido faueat ſaturnius aſtro,
Spondeat & gratos blanda cum coniuge mores.
Hoc igitur te nate iterumq; iterumq; monebo,
Obſerues ſemper ſigni qua parte tyrannus
Felix'ue, infelix'ue ſuo circumuolet axe,
Stet'ne, ruat'ne cadens, ſummo aut dominetur in orbe
Et quo quiſq; modo iuuet, aduerſetur & heros,
Hoſpite quo, laribus'ne ſit ipſe acceptus amicis.
His etenim uariant uires, & fata locorum,
Certior aut certis perſtat ſententia dictis.
Atq; hæc te toto iubeo perquirere cœlo,
Quidquid agas, quæcunq; tibi ſint fata canenda.

DE NODO.

Hoc ſigno, ſolisq; uiarum, atq; ambitus anni
Clauditur, idq; ſuo teſtantur ſydera Nodo,
Fulgentis clypei in morem, quo colchica frontem
Exercet, cornuq; ferox inſultat adunco
Bellua, et durati ſurgunt in prœlia uilli.
Hoc quondam clypeo diuûm ſe aſtante corona
Quadrupedi Mars obiecit, quo percitus ille,
Collegit ſeſe in uires, mox terq; quaterq;
Inſiliit. Sonuere auræ. Tum fulgidus umbo
Euomit late flammam, & lux ignea fulſit.
Octauo Mars excuſſus deuerbere pallens.
Incumbitq; genu, & uix pectore ſiſtit anhelo.

At quadrupes cedens, ſeſeq; in uulnera firmans
Conſiſtit, totoq; oculos umbone pererrat.
Sublatus mox & ſaltu ſuper aera ducto
Iniecit ſeſe totum in clypeumq;, deumq;,
Excutiturq; genu deus, atq; in terga reuerſus
Labitur, & ſuperas plantis diuerberat auras.
Proſtratusq; ſolo dolet, ac noua prœlia damnat.
Riſerunt ſuperi, & plauſum caua tecta dedere.
Mox clypeum illuſtrant aſtris, monimentaq; læto
Affigunt cœlo, æternam teſtantia pugnam.
Talibus, atq; aliis nitet intertexta figuris
Zona Iouis, Zona aurato circumlita textu,
Fataq;, fortunamq; ſuis quæ temperat aſtris.
Nunc agite ô faciles mecum quæ rura Napææ
Incolitis, quæ frondoſis in collibus hortos
Aſſeritis, colitisq; uagos per deuia fontes,
Nunc agite ô raram inſigni de flore coronam
Texamus, myrtoq; nouos iungamus honores,
Quo tumulū, & magni ueneremur templa Maronis.
Sparge roſam, largaq; manu fundamus odores,
Placemusq; uiri manes, umbramq; ſilentem.
Saluete ô cineres ſacri, longumq; ſub urna
Ver ſpiret, tepidæq; hyemes, & mollior æſtas.
Increſcant tumulo lauri, ac bene conſita myrtus.
Sponte ſua maris, & rores noua mella miniſtrent.
Et nymphæ arguta carmen modulentur auena.
Vos manes mihi felices & adeſte uocanti,
Et mihi quod reliquum cœli, quo'ue orbe uagandum
Pandite, fatorumq; uias, & operta monete,
Ac toto rerum ſeriem deducite cœlo.

Semper

Semper flore nouo, ſemper uenerabimur aris.
Audiuit pater, & tota ſe ſuſtulit urna.
Et mihi certa ſuo fulſerunt ſydera mundo,
Quaq; arctos riget, & qua ſe tegit humidus auſter.

DE NAVI.

Ergo age chare puer, roſeo primum aſpice ab ortu.
Nox fauet, oceanoq; ſuo uaga ſydera ſurgunt,
Exertatq; Aries caput, & fera cornua quaſſans
Incipit in gelidos ſeſe obiectare triones.
Illinc aurata nitet olim texta figura
Nauis, & ipſa ſuo ſpumeſcunt caerula fluctu.
Aurea materies, & clauo nexilis aureo.
Ipſa quidem memor auectæ de colchide pellis
Quadrupedem obſeruat, uerſaq; in uellera puppi
Prora latet, maloq; ſuis ſpectabilis aſtris
Proſpectat ditem felici uellere lanam,
Quam caelo pater impoſitam regnare per undas
Iuſſit, & eſſe polo uoluit, quo noſtra moueret
Pectora, ſulcandoq; mari, remiſq; agitandis,
Mercibus & peregre per littora curua petendis.
Ergo cui primo nauis ſeſe obtulit ortu
In lucem uenienti, hunc æquora ſalſa magiſtrum
Agnoſcent. reget ipſe manu, clauumq; tenebit,
Typhin & inſana referet ſpeculator in unda.
Ipſe gubernator ſic ſe Palinurus agebat
Explorans uentos, atq; auribus aera captans.
Talis & à capreis uilloſo intectus amictu
Vela dat, obliquatq; ſinus, & colligit euros.
Aſt ubi ſe oceano immerſat, ſi frigida cani
Stella ſenis radios impegit forte nocenteis,

Illos euboicæ cautes, diruſq; Caphareus
Expectant, illos nigrantibus acta procellis
Haurit hyems, latus aut ſcopulo diffringit acuto.
Hæc te nate docens iterumq;, iterumq; monebo.
Vita tibi, motuſq; animi quærendus ab ortu,
Vnde etiam toto lux ipſa effunditur orbe.
Surgit ab occaſu mors importuna maligno,
Qua tenebræ, qua nox nigrantibus aduolat alis.
Ergo animum quod conſtituit, quod continet artus
Sydus ab exortu, mutato fœdere rurſum
Perdit, ab occiduo ſi telum emiſerit orbe.

DE ORIONE.

Inſequitur poſt Orion, quem retulit aſtris
Venandi ſtudium, atq; actarum in tela ferarum.
Ipſe enſem auratum incinctus uenabula geſtat,
Sollicituſq; animi mentem, dubiuſq; fatigat.
Et parat in ſaltus iam iam ſe inferre repoſtos,
Genuáq;, brachiáq; exertans, & pectore anhelus.
Vnde & quem primo naſcentem aſpexit eoo,
Ille pedum curſu, inſigniſq; & corporis ipſa
Mobilitate uigens, habiles ſe exercet in artus,
Ille animi dubius, & mentis percitus œſtro
Turbatis agitur ſtimulis. Vexatq; flagello
Cura recens, mutatq; locos, inceptáq;, & æger
Principis ipſe aulas, & limina nota frequentat,
Diſcurſatq; foro, & populos rumoribus implet.
Pronus ab oceano, uitreiſq; Atlantis ab undis
Exercet mentem curis, uerſatq; agitando
Huc illuc, trepidos reuocans in corda tumultus.
Munera quinetiam populi dum tractat, & abſens

O rator peragit magni mandata Senatus
I nfelix procul à patria, chariſq; propinquis
D ecumbet moriens. Tamen hæc ſolatia ſecum
H aud ingrata feret, paruáq; relatus in urna
C ondetur populi lacrimis, poſitusq; ſepulchro
O rnatur titulis, nomenq; refertur in actis.
A nte rogum flet mœſta parens confecta ſenecta,
I niicit & canos tonſo de uertice crines.
A t coniux contuſa genas, diſciſſa capillum
I nfelix coniux cœlum & crudelia damnat
S ydera, ſeq; rogos ſuper iniectura iugaleis
L abitur exanimis, uix feſſi à morte parentes,
A ut reuocant gemini qui flent circum ubera nati.

DE AVRIGA.

Hinc feruens Auriga uago ſeſe exerit axe,
N ec ſine re nomen traxit. Si fabula cœlum
O rnauit, tamen ipſa uſum commenta ſequuntur.
H uic currus, huic arma placent, iunctiq; iugales,
Q ueis alphea ſecus labatur flumina uictor.
Q ualis Erichthonius currus, & quattuor auſus
I ungere equos, rapidiſq; rotis inſiſtere uictor.
Q ualis & Autumedon currus moderatur Achilli,
Q uiq; etiam mediis domitor trux audet in aruis
S iſtere equũ, & grauibus ceruicẽ onerare capiſtris,
C ogere mox domitum, & ſtrictis agitare lupatis.
N unc curuo obliquans gyro, nunc uerbere torto
I mpellens. ſecat ille auras. atq; aera campo
P eruolitans. dorſo interea deſultor equino
A dſtratus, torquet celerem poſt terga ſagittam,

Mox haſtam terræ accliuis leuat, & iacit. Inde
Deſilit alterius dorſo leuis, alteriusq;
Preſſat equi coſtas, & latos perforat armos.
Nunc humilis, nunc elato ſe pectore tollens,
Nunc ceruice ſuper, duplici modo tergore fuſus
Huc illuc agitat curſum, & ciet agmina dextra.
At cum præcipiti caſu, rapidisq; ſub undis
Mergitur, incanamq; uidet per marmora Tethyn,
Infelix tunc exitium meditatur, & axe
Excuſſo, rapit auulſos de corpore truncos.
Ac circum iliacos lacerum trahit Hectora muros;
Aut parat immani fatum crudele ruina
Fulminis aerii, Capaneus ut turribus altis
Igne Iouis ruit, atq; uſtus deſcendit ad umbras.
Infami nunc ſupplicio ſuſpendit, & arctis
Faucibus eliſos agitanti uentilat aura.
Coniugis ut laqueo infelix ſub nocte pependit
Andreas, quanquam italicis rex magnus in oris.
Hæc & deteriora ferox Auriga minatur,
Cum male felici occumbens radiatur ab aſtro.

DE HEDIS.

Hac etiam de parte aſtris fulgentibus Hedi
Attollunt caput, & cœlo ſpatiantur aperto.
Tum mollis agitant luſus, fuſiq; per herbas
Inſultant foliis, ac torua fronte minaces
Prætentant pugnas. Tamen illis mollia cordi,
Imbelleisq; agitat tantum laſciuia ſenſus.
Promittunt igitur duros a fronte Catones
Naſcentes Hedi. Turpi ſed inertia mentem
Occupat, & molles languent in pectore curæ.

Triſte ſupercilium, molli ſed degener umbra
Eſt animus luxu languens, & deſide ſomno.
Frons ficta, obſcœni mores. petulanſq; libido,
Armorum & deſes fuga, nobiliumq; laborum.
Hinc mortem ſibi conſciſcunt. Infamis & umbra
Errat lethæos non tranſmittenda per amnes.
Sic errant miſeri manes, atq; umbra Neronis.
Sic Otho, quiq; in ſe ferrum ſtrinxere nefandum,
Et mille errabunt annos ſua corpora circum.
Nec uero non arguris in uallibus Hedos
Fiſtula delectat uacui paſtoris in umbra.
Agreſtem hinc tenui muſam meditatur auena
Formoſam reſonare docens Amaryllida ſiluas
Tityrus, & ſiquem olenio de ſydere fratres
Naſcentem blando calami dignantur honore,
Vt quondam tereti Damon inuiſus oliuæ,
Coniugis indigno queritur deceptus amore,
Quoſq; refert ſiculus felici carmine paſtor
Mulcenteis cantu pecudes, & arundine ſyluas,
Dum ſtupet, & ſubitis caput exerit ætna fauillis.
His, cantu commota, imoq; Aréthuſa profundo
Emergens, udaq; comam circúndata ab alga,
Intexitq; apio ſertum, ac uiridante cypero.
Aſt aliis maleſanus amor noua crimina ſuaſit,
Iuſſit & è proprio dextram fœdare cruore.
Subſtrinxit laqueo collum, atq; ad limen amatæ
Iphis anaxaretes immania fata peregit,
Ac miſera ante diem zona crudeliter uſa
Phyllis ab intonſo pendet rhodopeia trunco,
Tantum mollicies Hedorum, & ſydera poſſunt

In ſcelus. At poſiti oceano, atq; cadentibus aſtris
Saturnus ſi forte minax aſpexerit, ipſo
Infelix infans partu morietur, ut ægram
Vix ope niſa ſua ſeruet lucina parentem.
Cædetur miſer ante aras, & uictima cultrum
Imbuet, & fuſo placabit ſanguine diuos,
Si Mars forte ſuum præſens uibrauerit enſem,
Nec Iouis, aut Veneris felix eat obuius ignis.

DE HYADIBVS.

Mox Hyadum chorus Eois emerget ab undis
Fratris hyæ, quas perpetuus dolor indidit aſtris,
Vnde illis niſi triſte nihil. non corda quietem,
Non animi faciles ſomnos, non membra ſoporem
Accipiunt, & cura nouos parat uſq; labores,
Queis chorus hic ipſo naſcentibus aſtitit ortu.
Hos tumidos populi fauor, & plaudentia roſtra
Sollicitant. Serere arma inter plebemq;, patreſq;
Eſt amor, & poſitos rurſum inſtaurare tumultus,
Ciuileiſq; manus armare, & ſtringere ferrum,
Tantum ſeditio placet. Atq; hæc paſcit auentes.
Quid gracchos tibi cómemorem, aut ciuilia bella?
Non deerit populo luctus, forá ue ipſa quieſcent
Turbinibus quoties urbis moderentur habenas,
Quos Hyádes paſſo mœſtæ uidere capillo
Naſcenteis. Ipſæ oceano capita alta ferentes
Dantq; locum Tauro, uicináq; tempora miſcent.
Inde gregis felix ſtudium, atq; armenta ſequuntur
Errantes. Lætus canit ad multralia paſtor.
Illos exitium infelix, uiolentáq; fata

Expectant, raptos artus, laniatáq; membra,
Auulſumq́; caput ceruici, humerosq́;, manusq́;,
Brachiáq;, exciſosq́; pedes in fruſta femurq́;,
Cordáq;, uiſceráq;, atq; ipſis cum pectora coſtis,
Differet armato plebes excita tumultu,
Vt nulla miſeri manes claudantur in urna,
Nec certum uolitet circum leuis umbra ſepulchrum,
Cum triſtes amne heſperio lauere ſorores,
Diffuſasq́; comas, ſitienti & gutture collum
Immerſere undis, queis aut mauortius heros
Innatet, aut nigri inficiat cum tabe ueneni
Saturnus liuenti oculo, liuentibus urnis.

DE CAPRA.

Poſthinc & pecus oleniũ, & Iouis inclyta nutrix
Ipſa ſuos effert radios, nec longius hedos
Inſultare ſolo patitur ſine matre uaganteis.
Sollicitæ natorum amor, ac noua cura recurſat,
Tum metus, & quæ ſunt timidæ præſagia matri.
Hinc ingens formido, & conſternantia longe
Conſilia, incurſansq́; tremor per membra, per artus
Occupat, & leuibus mens ipſa exterrita cauſis
Diffingitq́;, auditq́; graueis inſtare tumultus,
Scitaturq́; nouas res, & ſectatur eaſdem,
Quem tenera oleniæ lactarint ubera Capræ.
Aſt obiens, & cum heſperio ſe gurgite tingit,
Ruſtica naſcenti dat prædia, (rura capellæ
Nanq; colunt) dat opes, atq; ipſo in littore partas
Naufragis, procul aut ripis fluuialibus actas.
Illa colit ripas. gaudent & flumina ripis,

Relligio ſed alias ſpreta deûm, uiolatáq; templa
Infamant, aris pollutáq; dextera ſacris.

SITVM STELLARVM MVTAri pro temporibus.

Hes Aries ſecum ſocios ad munera quondam
Naturæ ducebat, & unà adſigna uocabat,
Vnà etiam egreſſi caſtris in bella ruebant.
Poſt uero cœli ratio, flexusq; uiarum,
Mutati. Variant ortus, ſpatiumq; locorum
A dextra, leuáq;, nec uno ſydera tractu
Vertuntur, ſemperq; aliquid mutatur in annis.
Incerti fines, certus ſed uoluitur ordo,
Sic uariant & fata. manet uis lubrica fati.
Hinc nunc Tyndaridis comes additus, æquore tollit
Sydereas Auriga rotas. Quatit aureus enſem
Orion, præfertq; Ioui ſtellantia nutrix
Vbera, & olenios chariſſima pignora fratres.
Quin & carpathio monſtro leuis adnatat argó,
Suſpiratq; petitam curis, atq; æquore prædam
Phaſiaci ſenis, horreſcitq; incendia late,
Quæ Leo deq; iubis ferus, & de pectore fundit.

DE PLEIADIBVS.

Iamq; oculis noua lux offert ſe nata uidendam.
Fallor, an illa parens magni Cyllenia partus?
Nunc ſydus, circumq; aliæ ex Alante ſorores
Pleioneq; micant? Quas & præſtantia formæ,
Et diuorum amor, & clari decora alta parentis
Nobilitant cœlo, referuntq; in crinibus aurum

Miratæ uiridi quondam ſplendeſcere ramo.
Oblectant & adhuc artes, ſtudiumq́; colendi
Oris, & antiqui reuocantur pectore ſenſus,
Et curæ molles, & gratæ pocula menſæ,
Luxusq́;, illecebræq́;, & olentia tempora ſertis.
Hos nati mores referunt, quibus aurea crinem
Fibula ſubnectit, roſeo quibus enitet ore
Purpura, quæſitusq́; decor, ſimilisq́; puellæ
Cultus, & aſſyriam redolent lita pectora myrrham.
Nyreá ſic perhibent, & amatum à uate Batillum
Pictum oculis, fuſumq́; coma, roſeumq́; labellis.
Vina placent, hilaresq́; ioci, & petulantia linguæ,
Mordacesq́; ſales intinctáq; uerba ueneno
Semper amant, & cura nouos exuſcitat ignes,
Ac domito regnat uictrix in corde libido.
Nec minus ambitio tenet, & certamen honorum,
Pœniteat generis tamen, & ſe cænéa malint,
Aut in fœmineam penitus tranſire figuram.
Hæc loca, cuſtodesq́; atlantidas arboris auri
Luna colit, memor & fuluis pendentia ramis
Fulgerent quæ poma, quibusq́; è frondibus ardens
Bractea perſtreperet, roſeasq́; incenderet auras,
Exoritur quoties niueas complexa ſorores
Illuſtreis reddit natos, magnoq́; fauore
Nobilitat, cui ſi felicibus incola montis
Tarpeii, ac iuga ſumma tenens cretcidos Idæ
Ignibus aſtiterit, mauortia ſigna ſecuti
Implebunt ualidas numeroſo milite turmas,
Multáq; felici committent prœlia dextra
Ductores auro inſignes, oſtróq; decori.

Multa mari quoq; bella gerent, ac cæde rubentem
Nereá, ſpumanteiſq; uidebunt ſanguine fluctus,
Armáq;, remigiumq;, agitatáq; tranſtra per undas,
Littoréq; impoſitis ſtatuent monimenta trophæis.
Felices, ſi non irato principe tandem
Accipiant iugulo gladium, aut ceruice ſecurim,
Vmbráq; lethæos fleat indignata per amnes
Deſeruiſſe ſolo lacerum, & ſine nomine truncum.
Hæc eadem exoriens, denſiſq; inſerta choreis
Pleiadum ſi Saturni mala uulnera ſenſit.
Ipſa quidem luce exhauſta, ac uix cornibus extans
Heu ſortem miſerandam, & non ſuperabile fatum,
Capti oculis lucem in tenebris ſine lumine ducent,
Vt Thamyræ inuideant. Et enim ſolatia uicto
Pierides, quodq; & uinci fuit uſq; decorum
Paſtorem à muſis. tamen illi fiſtula collo
Semp adeſt. thamyrăq; greges, thamyrăq; ſequuntur
Paſtores thamyram ſyluæ, colleſq; reſultant,
Et ſine qua nullum carmen ſonat, anthida reddunt,
Anthida, qua non idæo ſub uertice ad umbram
Texuit, aut calathos, aut ſerta decentius ulla,
Siue aris ſiue hæc cupido uariaret amanti.
Siquis in occaſu triſtes, cœlóq; cadenti
Pleiades uideat, uiolatáq; poma querentis
Alcidæ claua, & ſpoliatos frugibus hortos,
Infeſtetq; malum ſydus, radiiq; nocentes
Percutiant, ille ionium, ne nauita pontum,
Aegæum' ue ſecet, tyrrheno aut lintea pandat.
Non ille eridano uelum, tyberiq; per æſtum
Explicet, aut fluuios remo petat impiger altos,

Ne latus affligat ſcopulo, uictusq; procellis
Naufraget, & ſparſa moriens tumuletur ab alga.
Sin felix ſimul, infelixq́;, aſpexerit aſtrum.
Ille inter cyathos poſitus, pateramq́; coronans
Decumbet leni ſomno, uinoq; ſepultus,
Purpureo ue toro recubans, & uirginis arcto
Fuſus in amplexu, dum mollia gaudia carpit,
Et Venus ex imis ſtillat reſoluta medullis,
Illius in roſeis linquet ſua fata labellis.
Et mors ipſa quidem placidæ cognata quieti.

DE VNGVLA TAVRI.

Nec uero non & cœlo ſata ſemina cernes
Picturæ uariantis, opteſq; quod extulit olim
Praxitéles, tabuliſq; ſuis inſignis Apelles,
Reſtituitq; noua nuper quod Iočtius arte,
Iočtius illuſtrans arnum, Florentiáq; arua,
Nam cui naſcenti ſeſe exerit ungula tauri
Purpureo ex oriente, & candida fulſerit illi
Cynthia, tarpeiusq; pater, faciliſq; Dione
Addiderint ſocium coniuncta mente fauorem,
Hic Venerem nudam, ac madidantem rore capillos
Exprimet, & ueros facibus ſuccenderit ignes.
Hic thetidem fluctus ſcindentem, aurasq; cientem
Crinibus, & nunc ſubductis ex æquore mammis
Extantem, & ſparſis rorantem pectora guttis,
Nunc mento tenus intectam referentibus undis
Candorem, & uitreo fluitantia membra ſub amne,
Pinxerit, ut uiui ſpirent in imagine ſenſus,
Atq; oculos uanæ trahat ad ſpectacula formæ,

Tantum arte, tantum ingenio, digniſq; ualebit
At quando hoſtilis radios de parte nocenti
Vtraq; ſtella nocens iaculabitur, omnis & inde
Conceſſit fauor, hic media gladiator arena
Ad pugnam ſeſe inſtituet, felicibus armis,
Victricesq; manus gladio pugnator & haſta
Cladibus in mediis alte exeret, applauſuq;
Spectantis populi, uictor caua lumina condet,
Et populo plaudente nigras deſcendet ad umbras
Fulmineus. trepidi fugient denſo agmine manes
Armatum, & ſtricta minitantem uulnera dextra.
Hæc tibi Pleiades præſtant, cauíq; ungula tauri.

DE LEPORE.

Hinc lepus attollens leuibus ueſtigia planteis,
Tyndaridas ſequitur, celeratq; per ethera curſum,
Quo ſurgente nouas ueniens in luminis oras,
Ille pedum curſu inſignis certauerit auris
Præuertens uentos, qualis Priuernia uirgo,
Quippe uel intactæ ſegetis per ſumma uolarit
Culmina, nec teneras plantis curuarit ariſtas.
Hic ſtadio ſeſe exercens, ubi martius ardor
Affulſit, uocet ipſe pedum in certamina currus
Oenomai, uolucremq; uocet cæneidos axem,
Et pretium uictor referet plaudente theatro,
Nobilis & diſco, & totos quoq; flexilis artus,
Atq; breui facilis gyro concludere corpus.
At cum ſe ſocium addiderit Cyllenios heros
Præſtringet ludens oculos, ut certa uidenti
Iam fiant incerta. modo quod dextra gerebat,

O ſtentet iam leua. fuit paulo ante quod aurum,
T ranſeat in liquidnm ſub eodem corpore plumbum,
S tuppa uomat tardum fumum, quæ poma rubebant,
E ffluat & ſubitus nullo de uulnere ſanguis,
I n nihilumq; abeat digitis quam ſtrinxerat offam,
E t mirum ipſe ſuo de gutture uentilet ignes,
Q ua quondam deus ipſe deum fur arte fefellit.
I lle pilam ualidis impellet uiribus. ille
F olliculum excuſſo iaciat per inane lacerto,
B rachiáq; aſſiduo quatiat ſudantia ludo.
A t quoties Cytherea illum complexa fouebit,
N on deerit tibi qui ſaltet per pulpita, quiq;
Mimum agat, & molli teneat ſpectacula cantu,
P erſonam quamcunq; uolet ſimulare paratus.
S in arcás, quæq; ambroſiam de uertice fundit
A ſpiciant, faueatq; ſuo Saturnius aſtro,
I lle nouas arteis ſolers tractabit, & ipſo
P erficiet ſtudio, ut mentem ſuus approbet uſus.
A t ſi liuenteis radios impegit iniqui
S tella ſenis, fundatq; atrum de ſydere uirus,
I nfelix qui ſponte ſua, patriamq; lareisq;
D eſerat, agnatumq; ſolum, cineresq; parentum
P oſthabeat, tantumq; illi fuga grata, nec ulli
I nſideant animo ſenſus, aut cura ſuorum.
P ronus ubi Heſperiam petit, & uagus æquora lãbit,
Q uãq̃ illi faueat felicibus ignibus æther,
N on niſi cum magno uenient alimenta labore.
Q uòd ſi forte minax longe aduerſabitur aſtrum,
D iuulſus rabidi mandetur dentibus urſi,
A ut attæonio ueniet mala præda Melampo,

Aut catulos impaſta trahens lea deuoret artus,
Hac leporem nam fata manent. hinc nomen & aſtro,

DE IVGVLIS.

Nec uero leporem tantum, capreas'ue fugaceis,
Aut timidos agitent præcluſa indagine damas,
Queis iugulæ inſpirent auras, & amicus Orion,
Orion dextra iaculum, ac uenabula geſtans,
Inſignis balteo, & longe radiantibus aſtris.
Quin ipſis in ſpeluncis, in rupe cauata
Excipiant urſum impauidi, & uenabula contra
Obiectent, denſiſq; actum de ſaltibus aprum
Innixi expectent haſtis. it calle ſilenti
Efferus, ac fuſo ſpumant uirgulta ueneno.
Nec uaſto timeant aut comminus ire leoni.
Venatus iuuat audaces. agiturq; iuuenta
In ſyluis. interq; canes, & retia, nec iam
Aut coniux placet, aut thalamis nox acta ſub ipſis.
Hos animos magis, atq; magis mauortius heros
Accendet, rutilo ſi forte aſpexit ab aſtro,
Annuat & placido facilis quoq; Iuppiter ore.
Haud etiam ſiqua hoc ipſo ſub ſydere uirgo
Lucem hauſit, dubitet ſæuarum luſtra ferarum
Aut ferro petere, aut ſaltus intrare repoſtos,
Ipſa horrens iaculo, tyriiſq; ad terga ſagittis,
Qualis in ætolûm campis Meleagria uirgo
Strauit aprum, primamq; manu ſtringente ſagittam
Intorquens, auſa eſt ſpumanti occurrere monſtro,
Mox læta & ſpoliis, famoſa & cæde ſuperba.
Qualis & æthiopum quondam ſitientibus aruis

In fuluum regna gregem ſeſe armat, & audet
Sola pedes ſeſe irato obiectare Leoni,
Inſigniq; arcu, & duplici Zenobia telo.
Quin etiam monſtra undiſoni fluitantia ponti
Sollicitent, uiolare imi & penetralia nerei
Haud timeant, dum ferratis per marmora contis
Diſcurſant pelagóq; trahunt humantia lina,
Aut alta ſcopuli è ſpecula fixum ære tridentem
Expediunt, ferróq; gregem & pecuaria Protei
Per coſtas, per terga forant. fluit æquore fœda
Illuuies. Imo trepidatur ab uſq; profundo.
Tantum adeo iugulorum ortus, per tela, cruoremq;=
In ſyluis, in ſpeluncis, & in æquore ſæuit.
Præſertim ſi falce ſenex radiarit ahena
Iratus pelago, iratus uariantibus undis,
Atq; aliquis poſt multa tamen diſcrimina, ſomno
Dum fruitur, capit & placidam per membra quietem
Accipiet iugulo gladium, & delatus ad umbras,
Lethæas, umbras, rigidum ac Minoa, negabit
Autorem noſſe, & certam depoſcere pœnam
Incertæ necis. Hoc martis ferus efficit ignis
Siquando biiuges tenet ad præſepe ligatos,
Et Cancri fera terga premens Atlanta fatigat
Oceano approperans. deerit iugulator, & omne
Telorum genus. ad maneis tamen ille ſopore
Deuictus ueniet. Sopor illum ad funera ducet;
Condet in æternam languentia lumina noctem,
Hæc loca ſi pater Idæus ſi Cypria uirgo
Inſideant, cum cœruleos it cancer in amnes,
Nanq; ſoporiferam pariunt hæc ſigna quietem.

Aeternoq; premunt mortalia pectora ſomno.

DE PROCYONE.

At cui natali Procyon ſeſe extulit ortu,
Vltima cum obuerſi curuant ſe brachia cancri,
Non ipſe umbroſos ſaltus indagine cinget,
Non canibus timidos aget arcta in retia damas,
Spicula ſed, latoq; parat uenabula ferro,
Nodoſasq; plagas, pedibus quoq; uincula nectit
Inſidians acrem'ue dolet ſæuire Melampum,
Vmbronemq; ſi qui, rapidumq; ad ſepta Lycurban,
Quin Iſan, catulosq; Iſæ formabit ad arteis
Humanas, incitum ad nutum Aſteriona uocabit
Blanditor, dignum & Muſis præſtabit alumnum.
Hunc olim Vraniæ in gremio, Cliusq; per ulnas
Ludentem, perſæpe aliæ inuidere ſorores,
Exceptumq; ſuis furtim admouere labellis.
Sæpe etiam Iouis ante pedes ſtatuere, ſinuq;
Accepit pater, & blando ſimul ore renidens,
Demulſitq; manu, exciuitq; procacius iras,
Dum ludit, lætæ plauſere iocantibus auræ.
Elyſiis nunc in campis per opaca uireta
Ludit agens, nemorumq; acer laſciuit in umbra.
Conueniunt animæ ad luſum. ille impiger arctat
Huc illuc curſum. hinc notas feſtinat ad umbras
Dente ferus, ſimilisq; irato, & ſaltibus horrens.
Mox blanda lambit lingua, atq; inmurmurat ore.
Subſiliens, caudamq; ciet gratator amicam.
Interea uiridem ad pontum, ac ſebethida ad undam
Delicias miſera amiſſas, & luget ademptum

Melpomene

M elpomene aſteriona refert nemus æquora reddunt
C lamatum Aſteriona. Imóq; è gurgite Nymphæ
A ccurrunt. hic mœſta iterat luctúmq;, modosq;
A onis infelix iterat chelys æmula cantum
F unereum, atq; genis plorant Nereídes udis,
A ſt ubi ad Oceanum præceps ruit Atlanteum,
S enſerit & rabiem Martis, dum luſtra ferarum,
D um latebras pètit, & uenabula cornea iactat
I ncautus, per inerme latus, perq; ilia dentem
A ccipiet ſpumantis apri, tractusq; per arua
P ræda auibus, præda ipſe feris lanianda iacebit.
V ix coniux, quæq; una illi, primisq; ſub annis
M iſcuit & curas, & certos iunxit amores,
V ix mater diſperſa locis inuenerit oſſa,
Q uæ mandet terræ lacrimans, condatq; ſepulchro.
F orſitan è morſu rabidi canis, actáq; uenis
D ira lues aget in furias. illum ora liquenti
A dnotantem amni, ſitientem, undasq; petentem
E xcutiens torrem ambuſtum, atq; è gurgite Erinnys
I am medio caput attollens fugat horrida, crinemq;
A nguineum intendit. reuocat ſitientia ab undis
O ra miſer, faciem auertens ſimilisq; latranti
D at ſeſe retro, & ſpumas ciet ater ad auras.
H inc rurſum ſtimulante ſiti conuertit ad amnem
A ppróperans, dubiusq; gradu, atq; enectus ab æſtu
I nſeſtans, rurſum admota face turbat Erinnys
A ttonitum, ac nigras uocat ex Acheronte ſorores,
D onec eum rabie abſumptum uis tetra ueneni
V icerit, & miſeros ſoluat cum corpore ſenſus,
Q uos Procyon Martisq; furens incenderit æſtus.

DE CANICVLA.

Si cœlum natę aſpiciens memor ipſe Leonem
Agnoſcis, quæ ſtella nouis micat ignea flammis,
Illa quidem canis eſt, qua corniger uritur ammon,
Aſſyriumq́; latus, cuius de ſydere feruet
Aegyptus totoq́; calent incendia mundo,
Cuius & afflatu tellus grauis, & grauis aer
Corripiunt morbos, paſſimq́; cadentibus ægris;
Strata iacent armenta. furit uis effera in omnem
Continuo gentem. Viduat quoq; ciuibus urbes,
Vtq; hominum generi canis has denunciat iras,
Sic naſcentem aliquem primos inſpecta per ortus
Incendit flammis, & pectora concitat æſtu.
Ira ingens, dolor atq; ingens ingentibus auſis,
Ingentesq́; tument animi imperioſa cupido
Nil æquum patitur. feruet ſitis arida habendi,
In facinusq́; uocat uiolentaq́; tela miniſtrat.
Non pietas mouet, aut amor, aut reuerentia diuûm.
Præſertim ſi Threicius ſeſe addidit heros
Ad facinus, ſubditq́; faces incendia uitet,
Et ſyluas, dum tela feris immanibus audet
Ingerere, & fuluo iam comminus ire Leonī
Quòd ſi pernicioſa ſenis ſubſtrinxerit enſem
Dextra, nec ipſa ſuos illi ſubduxerit ignes
Delia, naſcetur mediis qui in ſaltibus Vrſum
Attentet, qui frondoſis in uallibus apro
Congrediatur, & incluſa decertet arena,
Spectanteisq́; trahat pugnacis robore dextræ
Aſt ubi ab occaſu rabido adlatrauerit ore

Infelix nato exitium parat, unde ferarum
Dente lacer cadet in ſyluis urſi'ue, lupi'ue
Præda, uel audaci pereat laniatus ab umbro,
Si Mauors ualidam aſpiciens concuſſerit haſtam.

DE CRATERE.

Inſequitur crater Bacchi decus. huius in ortu,
Atq; ubi cœruleis Virgo caput extulit undis,
Autumnus ſeſe accingit, uindemia cellas
Inſtruit, & grauibus ceruicem implexa racemis
Ipſa lacus, & labra nouat, & dolia tergit.
Inde meri genialis amor, ſtudiumq; bibendi,
Hinc patera ſalit aſſurgens ſpumante falernum,
Crateresq; auri inſignes undante Lyæo.
Hinc Baccho læti colles, flexæq; ſub ulmis
Pendula textilibus nectunt umbracula uites,
Inſitioq; alios, aliaq; ex arbore ramos
Admiſcens, ſtudioſa nouum per germen adoptat,
Inſitio fœcunda, nouasq; ingreſſa per arteis.
Hinc & nexilibus uideas è frondibus hortos,
Implexos late muros, & mœnia circum
Porrigere, & latas è ramis ſurgere turres,
Deflexam & myrtum in puppeis, atq; ærea roſtra,
In buxisq; undare fretum, atq; è rore rudentes.
Parte alia frondere ſuis tentoria caſtris,
Scutaq; ſpiculaq; & iaculantia citria uallos.
Nec minus irriguos fonteis per opaca uireta
Inſtrepere, & ductos non una in brachia riuos,
Et properare cauis operoſa canalibus undam
Saxa per, & liquidos ſtillantia marmora fluctus,

Piſcoſas quoq; ſub tectis fluitare lacunas.
Quin etiam aruorum cultus, & cura ſerendi
Hos iuuat, atq; agri ſtudium non ſegne nouandi,
Horreaq; annoſæ cereris. Iuuat humida mercis
Mutandæ ſpecies, ſtagno ſeu uecta liquenti,
Quam'ue paludoſis tellus alit humida campis.
Hæc Crater, quibus affuerit, naſcentibus affert.
Qui tibi Nate tuo aſpirans, non defuit ortu.
At ſerus cœlo occiduo, ac refluentibus undis
Oceani, facilem læta inter pocula mortem
Afferet, ac ſubito turbabit funere menſas.
Defunctum lugent conuiuæ. Aſt ille nigrantem,
Ingreſſus Cymbam, ac ſitientia labra relambens,
Suſpirat Bacchum, atq; undæ lenæides amnem.
Cui ſi ſtella nocens inuiderit, humida fata
Portendit, ſeu lenæo ſub gurgite ſiue
Flumine ſub uitreo, calido'ue in fonte lauantem,
Siue cauo putei gradientem abſorbet hiatu,
Cærula ſeu uerſis findentem marmora tonſis.

DE CORONA.

Euge pater Lenæe euan. Tibi Carmina noſtra
Aſſurgunt. monumenta tuæ nam coniugis aſſunt,
Inſignitum auro textum, ac radiantibus aſtris,
Et primo ſplendet cœlo memorabile donum,
Quod Dea tum rore idalio, ambroſiaq; liquore
Sparſerat, & cypria madefactum intinxerat unda,
Tum flore ornarat uario, intactumq; hyacinthum.
Miſcuerat, uiolamq; roſæ, caſiamq; amarantho.
Hinc natis ſtudium tenerorum manſit odorum.

Conficiunt unguenta,& florea ſerta coronant.
Mundicies indigna uiro,comptusq́; puellæ
Perſimilis,quæq́;,& ueneris molle imperat aſtrum,
Inde etiam occultus ſub pectore paſcitur ignis
Inuetitumq́; ruunt,& amor noua uincula nectit.
Quo circa Nate ardenteis compeſce furores,
Et leges meditare,& honeſti concipe formam.
Hic finis uitæ felix,hæc meta petatur.
Mergentem ſeſe oceano quicunq; Coronam
Viderit ipſe oriens,primo ſub flore iuuentæ
Occidet,expoſitusq́; feris damnante Senatu.
Pro tumulo fauces'ue canum,aut rabida ora leonum
Accipient,tumulo Saturnus condet,ubi ipſe
Inſedit loca,ſeu grauibus mala ſydera ſignis
Aduerſos iaciant radios,& fata minentur.

DE SPICA.

Diuerſos mores,& pectora dura per ortum
Spica dabit,frumenta feret,graue figet aratrum,
Mella fauis expreſſa liquet,nihil uſq; remittens
Aduitæ uarios uſus.Maria alta ſecabit
Piſcator,nunc caſſe cibum,nunc comparat hamo.
Dat uarios animis æſtus,& pectora turbat
Occaſum dum Spica petit,dat & uſq; labores.
Cui falcem ſi forte ſenex ſubiecit ahenam
Iratus,miſeramq́; famem,illuuiemq́; minatur.
At Mauors furti damnat,populoq́; repoſcens
Annonam,dictis,& pœna crimen acerbat.
Illi nil Arcas,nil proderit aurea Virgo,
Quamuis Spica manum grauibus fœcundet ariſtis,
Porrigat & plenas felix Pometia lances,

Quin pendat ſacrum laniato corpore furtum,
Et populo ſpectante lacer det ſanguine pœnas.

DE SAGITTA.

Non teucrum, paridem'ue arcus, nõ hectora telum
Stringentem, non Idæum ſub nube columbam
Figentem, aut lyciæ iaculum mirabere dextræ,
Si cœlum aſpiciens oculo intueare Sagittam.
Has etenim natis uires, hæc dona miniſtrat.
Exercens uſus probat, & mox uertit in artem.
Ille igitur iaculo inſignis, celeriq; ſagitta
Continget poſitum quocunq; in limite ſignum.
Ille etiam ſpeculantem alta de turre columbam
Deiicit aeriæ contorto uerbere fundæ,
Squamoſumq; petit certo ſub uulnere piſcem,
Cui fauet eõa ſurgens de parte ſagitta,
Extremo ægoceros cum ſe celer æquora tollit.
Ille autem, ſtragemq; inter, cædemq; uirorum
Deficiens cadet anteactis ex hoſte trophæis,
Vulneribusq; ſuis, illata & cæde ſuperbus,
Quem procul occidua uidit de parte Sagitta,
Ipſa quidem radiis percuſſa nocentibus æque,
Aeque præſidio nitens & fortis amico.
Vendetur miſer, & fœdabit ſanguine arenam
Indigno pretio ſi Mars, ſi pinniger arcás
Hæc loca coniuncta ſoli ditione tenebunt.
Aſt hunc damnatum caueæ ad ſpectacula, uulgo
Obiiciet, gladiiq; dabit Saturnus ad uſum,
Si male felici aduerſans minitabitur aſtro.

DE HEDO.

Hoc etiam è cœlo, chelisq; micantibus hedus
Exilit, & molles naſcentibus imprimit artes.
His, interq; epulas, & ſerta madentia uino,
Scortaq;, & incæſtos thalamos, unguenta, roſamq;
Viuitur, & uacuis mulcent proſcenia ludis.
Deliciæ inficiunt animos, præcepsq; cupido.
Conſilium incertum, ac uarians ſententia, & ipſa
Mens nunquam ſecura nouas parit anxia curas.
Concubitus fuge nocturnos, ſummasq; feneſtras,
Tectorum ingenteis lapſus, foſſæq; profundum,
Præcipitesq; locos, impoſtaq; rupibus antra,
Neu te ſollicitent funabula ludicra, neu te
Intortis capiant agitata rudentibus arma,
Si tarteſiaco minitabitur hedus ab orbe.

DE ARA.

Dicamus bona uerba. deos ueneremur, an illa eſt
Quæ ſurgit, quæ conſpicuis uenerabilis aſtris
Ara deûm? date thura, facesq; adolete ſabæas.
His genitrix Ariadna locis, hoc ſydere lapſa eſt,
Impleuitq; uterum teneræ leue pondus Eliſæ.
Hinc illi cultusq; deûm, & reuerentia caſti,
Et tantus ſacrorum honor, atq; hinc ipſa per aras
Rite precata litat, ſimul & ſtata ſacra frequentat.
Tu matrem puer, & caſtas arceſſe ſorores.
Thura adſunt, cœlum ſpectate, atq; ore fauete.
Ara deûm, unde eſt relligio mortalibus orta,
Vnde pium quodcunq;, & quod uenerabile terris,
Salue Ara, ſalue innumeris ornata trophæis,

Siue hominum geſta inſpicias, ſeu facta deorum.
Ipſi te reges templis, & marmore donant
Mygdonio. Tibi purpurea ſub ueſte ſacerdos
Sacra facit. ſedet & tyrio ſpectabilis oſtro
Antiſtes litHuo inſignis, cultusq; tiara
Exoluens uota, & carmen præfatus, ibi omnem
Affatur turbam, & diuorum arcana retexens,
Iuſtitiamq; ſequi monet, & non temnere diuos.
Te propter caſti uates diuina per orbem
Sparſerunt præcepta, ſacrumq; hauſere furorem,
Per te caſta placent, per te plebs templa ſalutat,
Antiſtesq; chori princeps uenerabile nomen
In populis, dat iura deûm, & noua carmina pandit.
Exoriens hæc ipſa tuum facis Ara per aſtrum,
Si faueat pater altitonans, ſi nata tonantis.
Aſt obiens ſi Saturnus, ſi bellicus heros
Maluerit, Tu ſacrilegos, tu magna profanos
Affligis pœna merita, & mala crimina purgas,
Adiicis aut templis, aut uoti uincula nectens,
Obſtringis ſacris, ſacros aut ſedula ritus
Oſtendis, prohibet quoties has Iuppiter iras.
Me me igitur Dea, me cœli decreta ferentem,
Pandentemq; deûm leges, & carmine uatem
Aſtra recenſentem, ſeu tu dux certa uiarum
Præcede, aut ſpecula reſidens ſublimis in alta
Oſtendas reliquum cœli, atq; hæc nomine ſigna.
Vos coniux, uos defeſſi tria pignora patris
Hæc orate eadem, Diuamq; in uota uocate,
Det mentem ſtudioſam æqui, legumq; uerentem,
Detq; animum, & patrios retinentia pectora mores,

Sacraq́; ſollenneisq́; deum ſeruantia cultus.

DE CENTAVRO.

Ecce autem qua parte ingens ſe Scorpius offert,
Atq; æqua plus parte poli ſua brachia iactat,
Centaurus greſſu incedens ſe tollit equino,
Miſtus equo uir, quam natorum pectora formam
Artib. & referuntur, & queis ſua munera iungunt.
Hinc currus, & fræna iuuãt, queis flectere in arctũ,
Queis & equos moderari, & aperto immittere cãpo,
Et ualeant celeri ad metam exagitare citatu
Inſtantes, uocis clamore, & uerbere dextræ,
Ad pugnam ſiue inſtructis radiare ſub armis.
Quin etiam ſi Mars ſtricto minitabitur enſe
Bella ciens, bellum exercent, armisq́; decori
Pugnatoris equi coſtas, & terga fatigant,
Hoſtileisq́; acies, aut haſta, aut enſe laceſſunt.
Sin Arcas celer aſpiciat, quæſita per artem
Auxilia ægroto pecori, ſuccumq́; medentes
Admiſcent. ipſi hoc morbos, & uulnera curant.
Infelix alto ruet, ac de culmine labens
Vix diuûm auxiliũ imploret, præceps'ue quadrigæ
Excutitur, lacer ipſe, feræ aut immanis hiatu,
Siue ferocis equi uiolento uulnere tardus
Lethæos mœrens portus petet, attonitusq́;
Quadrupedes timeat iam iam properare citatos,
Horreat & ſæuos minitantia culmina lapſus,
Heſperio quæ Centaurus portendit ab orbe
Iratus, quoties ſæuo aduerſabitur aſtro.
Bellipotens, aut Saturni falx horrida ſæuit.

DE ARCTVRO, ET CYCNO.

At poſtq̃ oceano Chiron ſeſe extulit, & iam
Antra memor uidet, & cultos, quos ſeuerat, hortos,
Arcturi clarum aſpicies ſuper æquora ſignum,
Plauſtra, bouesq; ſuas agere, & ſe tollere in altum.
Huic ſigno ſtudium fidei, & reuerentia honeſti
Certa ſubeſt, hinc illa fides naſcentibus hæret,
Et ueri non fictus amor, generoſaq; cura.
Hinc illis & opes regum credentur, & æra,
Et tyriæ ueſtes, auri & pretioſa ſupellex.
Hinc cenſus patrii à populc cuſtodia, & omnis
Publica theſauri cura credetur, & æris.
Adſtabit foribus cuſtos, & ad hoſtia regum
Ianitor, aut trepidos uocet ad mandata Quirites,
Percutiant infelicis cum numinis aſtra.
Oceano ſe præcipitans Arcturus, ubi ignis
Afflarit tegeæus, Saturni & noxius ardor
Supplicio infami afficiet. uinctumq; catenis,
Confectumq; prius ſqualore, & carcere tetro.
Proſcindit tauro ſegetem, ſua condit aratro
Seminaq;, & toto uictum parat anxius anno
Arcturus mundo exoriens. Idem æquora linquens,
Exoriensq; homini, & primis natalibus aſtans
Ipſe fidem, rectumq; & honeſtas edocet arteis.
Cur ò cur ſuperi tantum ſors leua locorum?
Cur tantum occaſus cladis uehit? æquus ab ortu
Arcturus, parat infelici carcere mortem
Sæuus ab occaſu. Surgens uagus æquore Cycnus
Inſidias auium generi, & caua retia tendit,

A ucupiumq́; docet, molleisq́; inflectere cantus
I n caueis, noſtras uarianti & gutture uoces
R eddere, & humanam referentia murmura linguā.
H inc deploratus longe, atq; ad ſydera paſſer
L uſitat in gremio dominæ, facilemq́; Corinnam
P ſittacus, & blandos Vatis teſtatur amores.
H inc mea non ſæuit roſtro, non ungue columbā.
A ſt obiens aliena quidem ſpoliare parantem,
E t prædas agitantem hoſtili carcere damnat,
S iue reum furti, fraudis'ue, doli'ue miniſtrum
P lectit, & auſteras prætoris concitat iras.

DE SERPENTARIO.

S i marſos, domitosq́; angueis, & carmina quæris
C olchidos, & uictum ſomno, uerbisq́; draconem.
H æc tibi ſurgenti dat Serpentarius aſtro,
A egoceros cum cœruleo caput æquore tollit.
S i quæras forte Eurydicen per gramina læta
E rrantem, atq; anguis de uulnere multa gementem,
P aulatimq́; udo claudentem lumina ſomno,
L abentemq́; artus, & tempora nube tegentem;
A c circum anguicomas pauitantem aſtare ſorores,
I ntortum dum crinem auri de uertice tondent,
S erpentarius hanc obitu ſignabit iniquo
O ccumbens, cum triſte ſenis ſeſe obiicit aſtrum.

DE DELPHINO.

B aiano ſi forte procul de littore cernes
D elphinum ludentem, & terga accurua plicantem,
N unc undis ſe attollentem, nunc gurgite toto

Mergentem ſeſe, & cauda maria alta rotantem,
Tum dices, referent natorum pectora mores
Delphini exorientis, ubi malus uſſerit ignis,
Falciferi ſenis hunc uitreo ſub gurgite nantem,
Reptantemq; cauis ſcopulis mirere, & ab imo
Vellentem rubros ſpinoſæ cautis echinos,
Nunc rapidos ſcindentem æſtus, & pectore nudo
Iactantem in ſummos rorantia brachia fluctus,
Tauromenitanam nando & ſuperare Charybdim.
Sin Arcàs cum threicio duce fauerit, illi
Exercent agili ſudantia membra petauro,
Et curſu certant uentis, perq; æquora currunt
Nauibus, & curua ſulcant uada ſalſa, carina.
At cui atlanteo Delphin condetur ab orbe,
Saturniq; malum ſydus minitabitur, ille
Ille mari, uluoſó ue lacu, ſeu flumine in alto
Merſus in æternam condet ſua lumina noctem,
Vmbraq; nocturno errabit per littora greſſu.

DE LYRA, ET ORPHEO.

Illa (uides) quæ Nate breui ægocerontis in ortu
Attollit ſeſe pelago, & procul æquora linquit,
Illa Lyra eſt. ſentis tremulis ut fluctibus udæ
Ad numerum ſaliant Nereides? ut tulit aureo
E thalamo formóſa pedem oceaneia coniux
Ad plectrum? Ciet ecce nouem cum pectine chordas,
E modulans, mulcetq; nouo uaga ſydera cantu,
Quo captæ naſcentum animæ, concordia ducunt
Pectora, concordeisq; animos. ſunt ciuica curæ
Iura, placent leges. pacto ſtant. æqua probantur.

Torquentur ſontes, & duro crimina nexu
Plectuntur, iuſtumq; foro dominatur in ipſo.
Atſi uergentem oceano, atq; Atlanta prementem
Falce Lyram, ſiue enſe minax percuſſerit aſtrum,
Occidet infami laeto, ac praetoria iuſſa
Expectans, tortusq; diu, tractusq; catenis
Cum gemitu uitam effundet, ſord'ue ipſa cruore
Foedabit lacer, aut animam crepitantibus auris
Nigrantem fumo, atq; ambuſtam torribus atris
Efflabit. flammantem illam, fumosq; uomentem
Portitor horreſcet picea traducere cymba.
Paulatim aſt illa in ſcopulo tabeſcit inani,
Atq; abit in tenuem cinerem, extinctaq; fauilla,
Nil reliquum, nō forma quidem, non corporis umbra,
Tantum decliui praeceps lyra ſaeuit ab orbe.
Qua quondam cuſtodem erebi, ac nigrantia Ditis
Atria, crudelem & potuit placare tyrannum
Threicius uates, ſuperasq; reuertere ad auras
Coniuge cum chara, & Lethen remeare canendo.
Illum & nigrantes manes, turbaeq; ſilentum,
Illum etiam heroesq; erebi, & regna profundi
Attoniti uenerantur. Eum ſtymphalica monſtra.
Et Lernae manus, & centumgeminus Ophialtes,
Inuerſansq; rotam Ixion, Tityusq;, Gigesq;
Sectantur, poſitoq; aſſunt ad plectra tumultu.
Felix ſorte ſua. ſed amor, ſed coniugis ardor
Fruſtrantur cantus, & uota nouiſſima Vatis.
At poſtq̃ ſtetit ad patrii uada fluminis amens,
Ac tandem dolor indignata ſilentia rupit,
Prima illi uox Euridice, meaq; optima coniux

Eurydice infelix. Quid enim fata aſpera adiui
Neſcius? immanemq́; canem per carmina uici
Imprudens? qui non animi quoq; iuſſa furentis
Peruici? me me ferro, me abſumite matres
Threiciæ. Quantum heu fuerat dum lumina mundi
Ingreſſus, fruerer thalamo complexus amato?
Cur non & retro redii? nigra flumina rurſum
Tentaui? rurſum & manes, regemq́; ſuperbum,
Quem mitem inueni, rurſum placare parraui
Immemor? ô me me ferro, me abſumite matres
Threiciæ. Poteram infelix habitare ſub umbris,
Et dici felix, ſaltem ô, ſaltem umbra fuiſſet
Solamen, Mihi per tenebras lux ipſa uaganti
Fulſiſſet. læta in uulgus mihi plectra mouenti
Plauſiſſet, noctem heu demens, luctumq́; paraui
Aeternam noctem, & nullo cum fine dolorem.
Me matres, me me ferro, me abſumite matres
Threiciæ, canerem ad thyaſos. Tum culta canenti
Adſtaret, ſemperq́; nouos hauriret amores,
Fauiſſentq́; mihi manes, interq́; canendum,
Applauſumq́; inter uulgi mihi brachia collo
Iunxiſſet, teneroq́; ſinu fouiſſet, & ore
Excepiſſem auras animæ indulgentis. ibi ingens
Applauſus. rurſum ipſe nouos per carmen amores
Ordirer, totoq́; erebo mea uerba ſonarent,
Mulcerem & ueteres heroum carmine pœnas.
Me me igitur, me me ferro, me abſumite matres
Threiciæ, caput atq; humeris auellite noſtris.
Et linguā Eurydicen clamantem, ac uoce petentem,
Eurydicen, uehat Ægæas uagus Hebrus ad undas.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM.

LIBER IIII.

AN te aram ſtatue Heroi, floremq́; recentem
Sparge ſuper, nec parce arabo redolentia coſto
Fundere dona manu, Cyprioſq́; inferre liquores.
His heros gaudet donis, lauriq́; uagantem
Per nemus, hac ſolitam in ſedem mercede uocabis.
En ſtrepitant myrteta. ſyros age Nate liquores
Inſtaura, crepitentq́; nouis altaria flammis.
Ter circum Nate ora tegens (uetat umbra uideri)
Ter circum plena manes ueneratcr acerra,
Mox, ſupplex tumulo aſſiſtens ſic uoce precare.
Magne parens, cui Calliope admodulata canenti
Ipſa chori decus, & princeps noua carmina dictat,
Ipſa ſuo ferit ungue lyram, moderataq́; plectrum,
Et raros meditata modos, cui ſerta napææ
Intexunt, Dryadesq́; agitant per prata choreas,
Cui Phœbus lauro denſum nemus, æmula myrto
Diſpoſuit Cytherea, ſuos cui ſemper odores
Dant uiolæ, & toto ſpirat roſa fertilis anno,
Siue Pieridum Vates decus, ò mihi ſiquis
Colle ſub hoc uariam per rara foramina buxum

D et Corydon, uideat ſpreto Sebethidos amne:
N aiádas, uideat deſerto Gauridis antro
R upis Hamadryades chóreas celebrare uirenti
P auſilipi in ſaltu, antinianæisq; roſetis,
E t caſto flores legere, ac uaridare Maroni,
I pſe merum, niueoq; tenens ſpumantia lacte
C ymbia, placabo manes, umbramq; ſilentem
E t tumulo condam, & tumulo ſua munera fundam,
E t mea Pegaſides uenient ad ſacra uocatæ,
P egaſides comptæ ſertis, & crinibus aureis,
E t quibus eoæ radiant per cingula gemmæ.
I amq; lyræ tenuem ſtrepitum, iam pectinis auram
A ccipio, ridet Nymphis uenientibus aer.
A rrident ſyluæ & dulci flat odore receſſus.
O mine quo felix opus, & noua carmina ſurgant,
E t cœlo ſpatiemur, & orſa immenſa ſequamur.

DE CEPHEO.

Iam ſol heſperidum ſyluas, erythræáq; arua
C ondidit, occiduoq; dies ſe merſat Olympo.
N ox cœlum tenet, & fuſcis iuga uerſat habenis.
N ate uides primo ſurgentem Cephéa cœlo,
Q uáq; Aries caput, & Piſcis caudam æquore tollit.
R egales illum ueſtes, rutilantiáq; auro
S ceptra docent regem, ac genti imperitaſſe ſubactæ.
I nde uenit nato frontis ſua ruga ſeueræ,
E t dura imperia, & uultu mens aſpera duro.
N ec ficti mores. qualem ſe Porcius olim
R omanoq; foro, & roſtris popularibus egit.

Aut ſiquem

Aut ſi quem nec uana iuuant, iuuat horrida Virtus,
Contemptorq; animus, munitaq; pectora recto,
Et Mallii iuſſa, & Bruti irreuocabile pectus.
Nec uero non & reges ſcelera improba lege
Deteſtata notant. Igitur facta impia uoce,
Et tragico exclamant per pulpita nota cothurno,
Auerſos ſolis currus, & prandia fratrum,
Terraq; abſumpti reuomentem uiſcera Nati,
Incoctumq; ſenem flammis, & Phaſida nubes
Scindentem coeli, & rutilos per inane dracones,
Textaq;, herculeamq; pyram, & priameia regna,
Atq; enſes, Phoeniſſa tuos, flammamq; Creuſæ,
Si quibus eoo naſcentibus aſtitit ortu
Cepheus, arridetq; Venus, Cylleniaq; aſtra
Adiiciunt radios, & candida lumina præſtant.
Hinc acer Venuſinus amaro ſublita felle
Verba iacit, riſu intingens. hinc rugat Aquinas
Triſte ſupercilium, uomit & de pectore bilem,
Cum uidet archetypos pluteum ſeruare Cleanthis.
Nec non & iuuenis mordax ſale tinctus etruſco,
Inſequiturq; hominum curas, & gaudia uulgi,
Accuruasq; in terram animas coeleſtium inanes.
Forſitan, & populi mores deſcribet, & artis,
Liberiore ioco ludens, riſumq; mouebit
Per ſcenam, atq; humili figet ueſtigia ſocco
Perſonam ſimulans, teget & ſub melle uenenum,
Spiculaq; in ſalibus tinget deriſor amaris.
Sic olim luſit ſenior, quem numine dextro
Pierides fouere, ſacro cui lenis ab antro
Clitumnus, certaq; Aon fudiſſe liquores

Q uem romana ſuum ueneratur lingua parentem
R identemq; hominum mores, & crimina, & artes.
H æc Cepheus dabit exoriens. ſed atlantide ab unda
O ccumbens fatum in ſcœpulis crudele minatur.
A ut primo ſæuus naſcentem extinguit in ortu,
A ut unco incæſtum trahit, atq; euiſcerat artus
D ilanians. miſeranda quidem mors ipſa uidenti.

DE AQVILA.

Hinc ales Iouis, & phrygiæ timor unicus idæ
P ræpetibus pennis cœlo ſe credit aperto
V enatrix, prædam & roſtro meditatur adunco
A lituum regina, & acutos exerit ungueis.
I nde feras curſu exagitant, ſyluisq; fatigant
R aptores gaudent frœnis domitare coactas,
E t iuuat hoſtili ferrum aſperſiſſe cruore.
B ella placent, & præda ſubacto ex hoſte petita,
E t ſpoliis uitam, & uiolenta agitare rapina.
N ec dubitent etiam armatos incurrere in hoſteis
N udi armis, mortemq; uelint pro laude paciſci.
T antum animi feret idæus naſcentibus ales.
C ui ſi felicis radios Iouis addidit ignis,
H i patriam decorent armis, & ab hoſte tuantur
V ictores. & opima Ioui in capitolia figent,
A uratumq; bouem ſtatuent, actoq; triumpho
O rnabuntq; domum exuuiis, & templa trophæis.
S in Mauors, aut Saturni atteſtabitur aſtrum,
Arma quidem, pharetræq; placent, & fortibus auſis.
L aus aderit. T amen æratas ad ſigna tribuni

S ub duce diſponent turmas, aliena ſequentes
A uſpicia, aut regum imperiis, data iuſſa capeſſent.
N anq; Ioui ſacer accipiter ſua tela miniſtrat.
A t cum ſe oceano immerſat, merſabit & undis
N aſcentem, fonteis'q; ſuos ſua flumina uerſet
T ros puer, & toto laticem diffundet ab amne,
V ſque adeo occumbens ſæuit Iouis impiger ales,
A ſſuetus'q; auræ, pontum indignatur, & undas.

DE CASIOPE.

Ecce autem noua lux cœlo ſe fundit aperto,
C um ſe Aries, cum ſe Taurus ſuper æquora tollit.
C ollucent auro flammæ. micat aureus æther,
B ractea'q; ipſa ſuo ſe uentilat aurea gyro
I nſtrepitans. Lectas eoo in littore conchas
F lorere arboribus uideo, atq; inoleſcere gemmas
P er ramos, purum'q; ex coctis montibus durum
I n riuos fluere, ac tenui mox forcipe ductum,
M ollitum'q; manu, & fuſo leuiore rotatum,
R egia textilibus percurrere tegmina filis,
Q uæ dea nunc radio per ſerica uellera miſcet
I ntexens, nunc pingit acu, uariat'q; colores
A lternans. Nitet aurato noua purpura textu.
I pſa ſedens ſolio inſigni, ſtellis'q; coruſco,
S eligit aut gemmas terra Gangetide uectas,
A ut baccas forat in ſertis, pingit'ue monile
M ulta docens. Nymphæ inſtantis præcepta magiſtræ
D extra obeunt, tacito & ſtudio data fila miniſtrant.
S alue Caſiope. nam te quoq; ſydera cœlo
I lluſtrant, cœli'q; uenis decus ipſa puellis.

O rnatus tu diua nouos,& ſerica templis
D ona paras,ſolioq; deos ueneraris eburno.
T u regum intexis trabeas,tua munera pictæ
P almatæ,ſceptrumq; auro,gemmisq; decorum,
B accatumq; monile,ſacerq; in fronte tiaras.
N ec tibi non Hebe,tibi non chorus omnis amantum
A ſſurgit,comptusq; tuos tua dona requirit,
D iſtinctas auro ueſteis,& cingula bullis
A ſpra ſuis,cultæq; comæ crinale decorum,
C hryſolithon digito inſignē,atq; in fronte Smaragdū
I n primis matura uiro florente iuuenta
N upta tuos læta expectans depoſcit honores,
I lluſam baccis Chlamydem,illuſtremq; coronam
C æruleo fulgore,& purpureis hyacinthis,
A rdet & in mediis quæ pendula gemma papillis.
I pſa manu ligat ad frontem ſtudioſa capillos,
E t ſuſpendit acu tenui uelamine uittam.
I lla uolat,uolitansq; leues exuſcitat auras.
O ra nitent.ebur extерſis in dentibus albet.
P urpuraq; in roſeis effulget grata labellis.
P erq; genas laſciuit amor,qui ſpicula torquens
I ncenſum ferus ex oculis iaculatus,& ignem
V ulnerat incautum inſidians,uritq; maritum.
G audia tum tacito uoluit ſub pectore uirgo.
Q ualis ad Eridani ripas fluuidalibus herbis
S tella nouas agitat choreas.Ruit excita pubes
E x agris mirata deam.Ruit accola Mincii,
H adriaciq; ſinus heros,omnisq; iuuentus
A emiliæ,ſpumant Nymphis properantibus amnes,
N on ſatyris ſunt arua ſatis,non prata Napæis.

S pectantum ſtudiis deſunt loca. Mater amorum
P raecedit, molles uirgo fert ſedula greſſus
D extra amor, à leua Charites comitantur. At illa
R idet laeta, doloſq; oculis meditatur, & ignem
H uc illuc iacit. uruntur iuueneſq;, ſeneſq;,
D eficiunt Satyri exanimes. Ipſo aeſtuat amne
E ridanus, tremulae ludunt per coerula flammae.
A t uates Nymphae charus ſua pectore uerſat
G audia ſub tacito, atq; immoto lumine perſtat,
D eliciaſq; animo repetens memor ipſe futuras.
I nuideat nec ſemideis, & temnat amanteis.
E xoriens haec Caſiope dat munera natis
E x auro, gemmiſq; intertextiſq; figuris.
A tq; utinam nunquam oceani ſe tinguat in amne
O ccumbens, nunquam telo, nunquam enſe minetur,
A ut è praecipiti fatum crudele ruina,
E ſſet nec coelo ſpectatior altera uirgo,
N ec quae plura ſuo peperiſſet commoda cultu.

De ANDROMEDE.

At contra trux Andromede noua funera, & atra
M olitur mortem, ac ſaeuis cruciatibus inſtans
S upplicia exquirit, neq; enim aut lamenta parentū,
C ōiugis aut moueant lacrimae, aut data munera fle=
M ors illi pretiū, & tormēta immania curae, (ctant.
V inclaq;, carcerq;, & nodoſo ex aere catenae.
V indictam dea pro ſcopulis, quibus ipſa pependit
D epoſcens, ſtudia haec naſcentibus improba monſtrat
C arnificeſq; manus, & acutam in colla ſecurim,
D iuelliq; artus truncos, & uiſcera mandit

S æua inpaſta fame. Vel cum minus improba ſæuit
P ræficit effoſſis grauida è tellure metallis,
H os mores dabit exoriens, nepheleius ut ſe
E xerit è pelago quadrupes, properatq; citatum
T aurus & ipſe gradū attollēs. Sed atlātide ab unda
S æuior, obiicitq; feris, & corpora truncis
A ffigens, animam extremis cruciatibus aufert.
P erpetuis etiam uinclis & carcere tetro
D amnabit, ſi forte minax hinc, inde benignum
S tet ſydus, dubio certans utrinq; fauore.
Hanc olim ſcopulo affixam, & crudelia ponti
H orrentem mōnſtra, ac ſine ſpe, auxilioq; parentum
V ndoſo erumpens pelago, atq; è fluctibus imis
S e tollens, laniare immani gutture pergit
B ellua addcta fame, iuſſiſq; impulſa deorum.
T er monſtrum caput erecta ceruice tetendit.
H uc illuc uoluens oculos. Ter pandit hiatum
I mmanem. Terq; & rictus, ter gutturis antrum
V ndiuomum, ſpumantiq; rotati à pectore fluctus.
H inc ſinuoſum undis pelagus ſecat. æſtuat æquor
F ulmineo caudæ tractu, ſpumantiaq; acto
P roſcindens utero impellit rapida agmina aquarū,
L ittora planguntur fluctu, & uagus intonat aer,
A c nigro circum horreſcunt maria undiq; nimbo.
I lla ut primum oculis hauſit uenientia mōnſtra,
T antum non extincta metu. Tamen ultima corde
H æc agitans, uix ad uacuas ea protulit auras.
V nde mihi, ſi me, duri expoſuere parentes,
A uxilium deſerta petam? Mihi terra negatur,
P ræſidiumq; hominum. Sæuit uis effera ponti,

Armaturq; in me pelagi deus, ultimaq; aſſunt
Supplicia, & iam uiua nouo decreta ſepulchro,
Atq; utinam defleta prius. Vos ò precor auræ,
Nanq; hominum ſolitæ ad ſuperos deferre querelas,
Accipite hæc, pœnam miſeratæ, & uirginis annos,
Ac deferte Ioui. ò ſi quæ Iouis inclyta proles
Hæc adeat loca, atq; utinam ferus ille Meduſæ
Huc aſſit domitor, quem fama eſt Gorgone cæſa
Raptantem ſpolia, & caput oſtentare ſororum,
Palladis auxilio fretum, ac tectum ægidos armis.
Vix hæc, quanq̃ plura parat. Ruit æquore mõſtrum
Impulſuq; graui littus tremit. aſſonat æther
Vicinæq; fremunt ualles. Illi inter obortæ
Sunt oculis tenebræ, atq; ipſi ſine ſenſibus artus.
Forte oram pelagi obſeruans danaeius heros,
Qua quondam fama inachiam tranaſſe iuuencam,
Aduertit ſeſe ut ponto raptabat ab alto
Bellua, proſpiciensq; actos ad littora fluctus
Tanta mole ruit præceps, & littore curuo
Saxa petit, qua ſe curſu trahit illa citato,
Vidit ut exeſa pendentem in rupe puellam
Exanimem iam, & ſingultu fera fata trahentem,
Obſtupuit uiſu, & ſua mox conuerſus ad arma.
Non iam enſem, neq;.n. enſe opus. illa ut cãdida uidit
Pectora, ſubriguit faucem, ac fera guttura pandit
Spumeſcens. Aſt Acriſio ſatus intulit actam
Faucibus in mediis pinum, quæ forte iacebat
Littore trunca, maris quondam iactata procellis,
Quantam uix paria hirta boum centena tuliſſent.
Eiectam rictu antennam curuamine caudæ

S uſtulit, intorſitq; inimicum in perſea Piſtris.
D eclinat uenientem heros, rurſusq; receptam
I niicit in monſtri latus. At fera bellua tergum
O buertens, telum effugit, caudaq; rotatum
I nfregit ſcopulo, dura quod caute repulſum
H erois ſeptem armigeros, ſeptenaq; equorum
C orpora proſtrauit trunco, galeaq; ſuperbum
V errit humi conum, & lateri ſæuum abripit enſem.
T um furiis acta in ſcopulum ſe gurgite tollit
D ira lues, roſtro infrendens, & faucibus hiſcens.
Q uadrupedũ tabo, atq; hominũ rabida ora cruentat.
A ſtitit attonito iuueni Dea, uimq; miniſtrans
C onſilio iuuat. Hic ſcopulo, qui forte reuulſa
C aute iacet, dextra obiecto, bipatentia condit
O ra feræ. Tamen illa diu multumq; reluctans
R eiicit ore ſuper, uacuasq; eructat in auras.
I nde ruens ſcopulo ſcopulus conflixit, ut omne
I ntonet & littus, uicinaq; ſaxa reſultent,
E xtimeatq; imo Nereus ſtupefactus in antro.
N il ultra cunctandum heros ratus, aptat habendam
A egida, ſubnectitq; humero, atq; ita fertur in hoſtẽ.
C olligit in guttur ſeſe fera, mox & in ipſum
A criſioniaden hiſcens ruit. Aduocat ille
P alladis auxilium, clypeoq; intectus aheno
S tat nitens, & tela ferox horrentia quaſſat,
S i qua forte uiam lateri inuenit, illa repente
O buertit ſeſe in Nymphen. Sed feruidus heros
A nte uenit, ſtetit & medius Nymphæq;, feræq;,
A egidaq; obiiciens, caput, anguineosq; Meduſæ
P rætendit crines, ſparſit coma tetra uenenum

Per fauces tumuere feræ tum guttura, at ille
Præſtringitq́; oculos umbone, atq; agmine denſo
Serpentum implicitans, pulſat caua tempora adacto
Impauidus clypeo, ac mox lumine lumina condit.
Obriguit monſtrum obtutu, ducitq́; repente
Horrentis molem ſcopuli, atq; è corpore tanto
Stat rupes olim æquoreis pulſanda procellis.
Sacra Ioui, nataq́; Iouis parat Orgia Perſeus,
Virginis hinc teneris exoluit uincula plantis,
Exanimem prius effatus. Me candida uirgo
(Pone metum) Deus hæc tibi demere uincula iuſſit.
Iuppiter eſt genitor. fert & ſua nomina Perſeus.
Illa diu cunctata ſilet. Sed nomine Perſei
Audito, paulatim oculos ad uerba loquentis
Suſtulit, & tacitus uigor ad præcordia ſerpit.
Quale ſub æſtiuum ſolem ſitientibus herbis
Langueſcit moriens florum decus, acta repente
It cœlo pluuia, & largi de nubibus imbres
Irrorant, redit ille uigor, redit ille colorum
Mollis honos, ſpirant reuocatis floribus arua,
Et lætæ cultis uiolæ renouantur in hortis.
Ergo ut primum oculis lucem hauſit, per freta torquēs
Lumina, perquirit monſtrum, ſed Abantius heros
Pro monſtro cautem oſtendit, Tum candida uirgo
Porrexit iuueni dextram. calidusq́; per ima
Pectora reſpirat ſanguis, totosq́; per artus
It tepor, & niueos tingit noua purpura uultus.
Subriſit coniux, fixoq́; in lumina ſenſu,
Scitatur quæ cauſa mali, quó ue orta parente
Nympha ſubit, non ulla heros mea culpa. Dearum

Ira mihi, formæq; parens ſibi conſcia damno eſt,
Auſa maris ſe uirginibus præferre, ſuumq;
Oſtentans decus æquoreas armare ſorores,
Hinc Nereus furit. hinc ſæuarum rector aquarum
Oceanus, monſtra ex imo ciet horrida fundo,
Quæ natam pœnæ expoſcant, nec te impie Cepheu
Mouit amor. Silet hic lacrimis miſeranda coortis.
Concipit his flammam iuuenis. mox talibus infit.
Abſtineas lacrimis. ò, iam mea, nec tibi mater
Flenda, ferus'ue parens, aut ira inimica dearum,
Digna Iouis nurus, & felix iam coniuge Perſeo,
Iniecitq; manum collo, ac ſua gaudia pandit.
Illi perq; oculos furtim, perq; ora cucurrit
Aura recens, quæ ſenſum animi, quæ gaudia menti,
Explicet, & toto depellat triſtia corde.
Qualis ubi deprenſa dies ſub nube maligna
Dum ſqualet cœlum, & nigra Sol conditur umbra
Exurgens lato oceano, aut è montibus altis
Aura mouens fugat & tenebras, & nubila late
Diffundit, redit ecce polo lux ipſa ſereno,
Concinuit thalamos felix hymenæus. & aræ
Corycios oluere crocos. Ruit undiq; ab ipſo
Niloq;, indoq; ad tedas feſtina iuuentus,
Perſeaq;, Andromédenq; ſonãt, & littora, & amnes,
Et Caſſi iuga, & ipſa arabum non hoſpita ſaxa,
Pulſatumq; nemus ferum, rupeſq; Promethei,
Ergo coniugium optatum, dulciſq; hymenæos,
Concordemq; torum, atq; unos coluere penateis,
Imperiumq; unà ſceptro tenuere ſuperbo.
Atq; hinc tralati ad ſuperos fulgentibus aſtris

I rradiant. memor hæc pœnæ fera uincula ſemper,
S emper torturas agitat. Crudelia Perſeus
F unera. Sunt enſes illi, ſunt uulnera curæ,
G orgonei capitis ſemperq; inſignia præfert.

DE PERSEO.

Quo ſurgente aliquis ueniens in luminis auras
S i Phœbus quoq; gorgoneo ſeſe extulit ortu,
S i Mauors telo infelix rutilante laceſſat,
Q uo Sol, aut quo Luna loco, dominumq; locorum,
N ec felix ſtella occurſet, cœlo'ue cadenti
S eſe agat occaſum uerſus regione ſecunda,
H uic caput auulſum collo uiolenta bipennis
A uferet, ut media truncus ſpectetur arena,
A ut etiam exciſis manibus, pedibus'ue queretur
C rudeleis geminos, crudelia ſydera Piſces.
V ulnere ſeu crudo illacrimans, & corpore toto
S aucius, incuſet Phœbum, dictynniaq; arma,
S i media cœli è ſpecula lunauerit arcum,
V ſq; adeo inachides in noſtra pericula ſæuit.

DE PEGASO.

Nec uero monimenta hominum inteſtata reliquit
I uppiter. At cœlo illuſtrans ueſtigia famæ,
V irtutisq; aperire uiam ad noua nomina iuſſit
P egaſus hinc cœlo micat hic exordia fonti
C lara dedit, de quo ſacros fudere liquores
P ierides, quibus ora pii ſitientia uates
A dmorunt, pectusq; ſacer liquor Hippocrenes
I mpleuit mentes Muſis, & Apolline dignas.
T um famæ quæſitus honos. Sua reddita famæ

P remia, pieridum decus, & Daphneia laurus.
P oſt autem emeritos cœlo expoſcente labores
P egaſus effulget ſtellis. T amen ipſe laborum
A c famæ memor, aſſuetas in pectore curas
N aſcentum ingeminat, quibus arma, leuesq; ſequātur
Q uadriiuges, uerſentq; agiles in puluere currus.
N unc hoſtem inſectentur equis, nunc hoſtica caſtra
E xplorent, dubiisq; locum ſpeculentur in agris.
N ec uero pedibus tantum, ſed & acribus alis
P egaſus inſiliit campo, & ſeſe intulit auris.
H inc his ingenium uelox, & rebus agendis
D exteritas, ac cura uigil. T um noticr uſus
H erbarum, medicæq; artis, queis ægra ferrarum
C orpora, queis hominum morbos, & uulnera curent,
Q uandoquidem aſſuetus pratis, aſſuetus & herbis
I llarum ſtudia ingenerat, nec inutile ſucci
P ræſidium meditans, & opem mortalibus ægris,
Q uorum opera illatus, cœlo inter ſydera fulget,
E xoriens cum P iſcis aquis ruit, aureáq; udo
V ellere per ſummos effert ſe bellua fluctus.
A t contra oceani præceps delapſus in undam,
O ceani ſenis undam, atq; antra liquentia Nerei,
E xcutit aut curru lacerum, aut è calce cruentum,
A ut dorſo eiectum ſtygias deturbat ad undas
P allentem, & uanos fundentem è pectore queſtus.

DE ENGONASI.

Hunc poſt exoritur iuuenis, quem feſſa trahentem
G enua uides'ne, ne Alciden hunc rere. fugacis
I ſta uiri ſpecies, fraudumq; inſtructa, doliq;,

P ræcepsq; in facinus,non ut tela aſpera contra
L uce palàm,niſa hamento iaculetur adacto,
N octe quidem,tenebriſq; atra graſſatur in umbra
I nſidians,ſæuiſq; inhiat ſimulata rapinis.
H os animos cirua effigies naſcentibus indit.
C orporaq; extento iactent pendentia fune,
I n gyrum cogant artus,& cerea membra,
P erq; enſes moueant nudis ueſtigia plantis,
S i Mars,& Dictynna ſuis ſpeculentur ab aſtris.
S æuus ab occaſu ferrum,inſidiaſq; minatur.
S in Mauors quoq; fulmineam contorſerit haſtam,
I llos flamma furens,uentoq; agitata fauilla
V ſtulet,& picei toſto de uiſcere fumi
A gglomerent,Serpat ſuccenſis oſſibus ignis
F eruidus,atq; imis crepitent incendia uenis.

DE PRISTICE.

Aſt ubi cœruleo tingit ſeſe æquore Priſtis
O ccumbens,ſi tunc haſtam quoq; Sithonius dux
T orſerit,externi fugiant uaga flumina Nili,
T yrrheniq; maris fluctus,& littora Calpes,
N e turpis paſcant focas,armentaq; Protei
V iſcere paſta ſuo ſaturent,& hiantia condant
G uttura,ſed rurſum Ioniis in fluctibus ipſi,
A egæoq; ſinu,magnoq; in gurgite ponti
V enentur uaſtos fœtus maris,undiq; clauſos
A ggeribus,quoties eoo è littore ſurgens
C œtus,& ipſe ſuo faueat naſcentibus ortu.
C ernere erit latæ pelago uolitantia lina,
E t circum triplici cinctos indagine ſaltus

Aequoreos, monſtra inductis trepidantia ſeptis,
Nec poſſe aut reperire uiam, aut prorũpere clauſtris
Ipſi de rate turrigera, aut è puppibus altis
Ferratis inſtant haſtis, iaciuntq; tridentes,
Pinnigeros. Imo referunt ſeſe icta profundo,
Infixosq; trahunt ſquamoſa ad tergora contos,
Viribus hinc defecta ſuis, & uicta dolore
Vulneris, albentes rurſum tolluntur in undas,
Semineceſq; trahunt artus. At nautica pubes
Retibus inuigilans, funes agit, aut fera contis
Agmina perturbat, uideasq; indagine in una
Vrgeri armentum uaſti æquoris. Ille trucidat
Enſe ferox, hic ſublata ſecat oſſa ſecuri.
Hic unco trahit ad littus, prædaq; ſuperbus
Ingenteis media tauros reſupinat arena.
Pars laniat cultro inſultans, & uiſcera nudat,
In prædamq; uocat ſocium. pars agmine longo
Per remos, per tranſtra leui uolat incita ſaltu,
Retiaq;, incluſasq; feras ad littora raptat
Ipſa ſuis diffuſa humeris. ſed lecta iuuentus
Auxilio uenit, ac uicino è margine tortis
Reſtibus innitens, & uectibus æmula ductis,
Oceanum ſecum, oceani & uiuaria tractat,
Et uerſa pelagi exuuiæ exponuntur in alga.
Nec mora cum rapidis in equis uectantur ad urbes
Finitimas, roſtro & caudis minitantia monſtra,
Hic latis ſtrata in tabulis, ſuffixa ue ad uncos
Ferratos, duplici horreſcunt pendentia dorſo,
Et ſquamoſa rigent duris ad tergora pinnis.
Vrbs ipſa armentum ad Nerei, & ſpolia effera currit,

Ac montana ruit longe ad ſpectacula pubes.
Sæpe etiam ſolem ad rapidum, fumos'ue uolucres
Suſpendunt, ſale ſicca prius, per'q; oppida late
Exportant. It ſalſa maris ſora peruaga merces
In fruſtis conciſa, & lancibus acta repandis.
Forſitan & ſalis arentes durare lacunas
Cura ſit, & laticum ſenſus conuertere amaros
In ſalſum, medio purgantur littore campi,
Strata'q; arenoſis includitur area ſeptis.
Huc ſapor ille grauis, triſtis'q; inducitur humor
Incluſus lata caue a & circum aggere ſeptus,
Paulatim ſub ſole liquens exudat, humi'q;
Lenteſcit, donec ſitiens, rapido'q; coactus
Igne, ſalem, uarios'q; hominum concreuit in uſus.

DE COLA PISCE.

Hæc piſtris. ſed quo cœli ſub ſydere natum,
Qua'ue poli ſub parte Colan rear? alta Pelori
Saxa uirum genuere, aluit quoq; ſicilis ætna,
Et puer humanos hauſit de matre liquores,
Inſtructus'q; hominum curis, & ab arte magiſtra.
Sed tamen ut paulatim ætas tulit, auia montis
Nulla petit, nulla ipſe feris uenabula torquet.
Littoribus tantum aſſiſtit, neptunnia'q; antra
Sola placent, ſolis gaudet piſcator arenis.
Sæpe pater ſinuātem hamos, plumbo'q; onerantem
Retia, nexilibus mater perſæpe ſagenis
Intentum increpuit, dictis'q; exarſit amaris.
Ille autem irato ſeſe committere ponto
Audet, Nereidum & thalamos intrare repoſtos,

T ritonum penetrare domos, Glaucíq; receſſus,
E t tentare imi pulſans clauſa hoſtia Nerei.
S æpe illum Galatea cauo dum prodit ab antro,
M irata eſt, ſtupuitq; uiri per cœrula greſſum,
S æpe ſuas Aréthuſa comas dum ſiccat euntem
O bſtupuit ſimul & uitreo caput abdidit amne.
N ec uero maris occultos inuadere ſaltus
A ddubitat, ferro aut latebras uiolare ferarum
E nſe canes, enſe & tauros, enſe horrida cete,
E t totas ſeſe ante acies agit unus & antris
I ncludit. natat elato per Neréa telo,
R hegnóq; mari, ſicula & regnator in unda.
N anq; etiam quo Scylla cauo fremit abdita in antro,
C ui latrant centum ora canum, centum ora luporum
E xululant, ferro irrupit, ſiluere remiſſo
O re canes, ſiluit rabidorum turba luporum
V icta metu. Scylla immanis dum pandit hiatus,
P erforat hic gladio aſſurgens caua guttura, ibi illa
I n latebras fugit, & ponti procul abdita quærit.
I ngreſſusq; antrum iuuenis catinenſis, adeſa
O ſſa hominum attritosq; artus, & pabula cernit
D ira canum, truncasq; manus, & pectora, & armos,
T um puppes uidet effractas, diuulſáq; tranſtra
S axa ſuper, roſtra æratis ſqualentia truncis.
E t iam tertia lux roſeo ſurgebat ab ortu,
C um iuuenis lætus ſpoliis, tantóq; labore
S ummà petit, ſummæ nanti famulantur & undæ,
E t pelagus poſito præſtat ſe ad iuſſa tumultu,
O ccurrit læta ad littus Meſſenia turba,
G ratantur matres reduci, innuptæq; puellæ
Mirantur

Mirantur, ſtupet effuſum per littora uulgus.
Ille ſuos peragit curſus, æſtuq; ſecundo
Et portum petit, & curſu portum intrat amico.
Victorem pelagi è muris urbs læta ſalutat.
Prædaq; per ſcopulos, ſtrataq; exponitur algæ,
Alga Colan, littusq; Colan, Colan antra ſonabant.
Hinc omnem pelago uitam, atq; influctibus egit
Nereidum choreis miſtus, quem cœrula Protei
Iam norant armenta, uagiq; per æquora circum
Adnabant delphines, & Ionio in toto
Mulcebat uario Tritonum buccina cantu.
Sæpe etiam mediis ſub fluctibus alta ſecantem
Obſtupuere uirum Nautæ, quibus ipſe repoſto
Mox ſcopulo, madidum exiccans ſub ſole capillum
Horrentem cæco ſignat ſub marmore cautem.
Declinent qua arte, & cumulos uariantis arenæ.
Quinetiam maris occultos inſtare tumultus,
Incumbant quibus aut cœli de partibus euri,
Quaq; die cogant atro ſe turbine nubes,
Immineantq; hyemes pelago, & nox horreat umbra,
Neptunniq; minas inceptaq; triſtia monſtrat.
Hinc illi uela in portum, expediuntq; rudenteis,
Ac iuueni ingentem Baccho cratera coronant.
Ille autem gratam ut cœpit per membra quietem
Stratus humi, pelagoq; atrox deſæuit & auſter,
Non mora, ſpumantem in laticem ſe deiicit alto
E ſaxo, relegens pontum, uadaq; inuia tentat,
Sola illi intacta, & ſatum exitiale Charybdis,
Hanc timet, huic auſus nunquam contendere mõſtro.
Forte diem ſolennem urbi Federicus agebat,

Et promiſſa aderant celeris ſpectacula cymbæ
Victori meritum chlamys, ac ſuper aurea torquis.
Hinc certant quibus eſt & uis, & gloria nandi.
Premia cælatus crater, atq; inſuber enſis,
Ingentem tum Rex pateram capit, atq; ita fatur.
Victorem maris iſta Colan manet, & iacit illam
In pontum, qua ſæpe ferox latrare Charybdis
Aſſueuit, cum cæruleo ſeſe extulit antro.
Inſonuere undæ iactu, ac lux candida fulſit.
Sole repercuſſa, & flammis radiantis aheni
Cunctatur iuuenis, fatoq; exterritus hæret.
At Rex ni pateram ex imo ferat ille profundo,
Vinciri iubet attutum, expediuntq; catenas.
Vincant fata inquit. fato & Rex durior, haud me
Degenerem aſpiciet tellus mea, ſeq; ſub undas
Demiſit, quantumq; acer per inane columbam
Delapſus coelo accipiter, ſequiturq;, feritq;
Iamq; alis, iamq; ungue petens, tantum ille rotatam
Per fluctus, per ſaxa ſecans, imum uſq; profundum
Sectatur pateram, atq; illam tenet impiger, ecce
De latebris fera proripiens, latrantia contra
Obiecit rabida ora canum, quibus ille nitentem
Pro Clypeo obiecit pateram, ſeq; enſe tuetur.
Dumq; aciem huc illuc ferri iacit, & micat acer
Perq; Lupos, perq; ora Canum uerſatus, & agmen
Datq; locum, rurſusq; locum tenet, ilia monſtri
Incumbens telo ſtrinxit, dedit icta fragorem
Alta cutis, ſquama horriſonas natat acta per undas
Stridorem hic illa, ingentem de faucibus imis
Suſtulit infremuit quo æquor, caua rupibus ætna

Aſſultat, tremit æratis ſub poſtibus antrum
Vulcani. Siculæ nutant cum mœnibus urbes,
Horreſcitq; nouos procul Auſonis ora tumultus.
Tum caudam explicitans totóq; illata Charybdis
Corpore, ter pauidum aſſultu, ter uerbere torto
Excuſſitq; ſolo, caudæq; uolumine cinctum
Illiſit tandem ſcopulo, traxitq; ſub antrum
Impaſtosq; canes, & hiantia guttura pauit.
Ille igitur cœlo impulſus tellure relicta
In ponto degit uitam, & fatum æquore clauſit.

DE ARCTO.

Hactenus hæc nunc illa puer mihi ſuſpice plauſtra,
Quæ nunquam oceano tingunt, ſed cardine ſummo
Voluuntur, paruoq; ferunt ſeſe incita gyro,
Vt nunquam occaſu, nunquam rapiantur ab ortu,
Atq; illam metire oculis, quæ uertice in ipſo
Tanquam fixa micat noctu, tamen uſq; uagatur,
Obſeruatq; polum, atq; axi uix mobilis hæret,
Stella Lycaoniæ referens monimenta puellæ.
Vrſa etenim quondam in ſyluis errauit, & antris
Delituit. Sed uicta fame memor ipſa parentum
Sæpe domos, ac rura petit, commiſtaq; uaccis
Decubuit ſtabulo, & ſtetit ad fœnilia uincta.
Illam paſtores dum pabula nota frequentant,
Sæpe greges inter duxere ad paſcua, & inter
Errauit paſtos fera Nonacrina iuuencos
Senſiſſet uacua modulantem carmen in umbra
Damonem, uacuam ſaltu properabat ad umbram,

Et tantum immota ſuſpendit arundinis aure,
Blanditurq; oculis, ac ſingula uerba canentis
Obſeruans, lambitq; manus, ſequiturq; uocantem,
Gaudet & ipſa ſui laudari uoce magiſtri.
Hinc quibus affulſit naſcentibus arcadis urſæ
Sydus, & è ſummo proſpexit cardine uirgo,
His captos domitare urſos, immania corda,
His ſæuum genus indomitos frœnare Leones
Cura ſit, & ſocios canibus coniungere pardos
Per nemus, infrœnemq; manu tractare elephantum.
Tum uerbis formare, acrem ut tolerare magiſtrum
Aſſueſcat, ſocium armato dignoſcere ab hoſte.
Hic illis amor, hoc ſtudium, ſic imperat aſtrum
Exoriens. At ſi occaſum declinet ad ipſum
Impaſtus leo, ſeu uiolentis unguibus urſus
Dilaniet, ſeu uicta fame fera dente cruentet,
Si graue Threicii minitetur ſtella tyranni.

DE ANGVE.

Quid qui per geminas anguis conuertitur arctos,
Et trahit ingenti ſinuoſa uolumina cauda?
Hic Marſos dabit exoriens, qui uulnera cantu,
Qui ſanent morſus, nigro qui ſorte ueneno,
Vnguine pæonio, & ſuccis medicentur, & herbis,
Qui ferro, atq; igni referantq; Machaona dextra.
Aſt ubi ad occaſum flexu leuiore rotatus
In ſpiram, petit heſperii uada lubrica ponti
Letaleis paſſim morbos, & uulnera dente
Tabifico meditatur, & atro felle ſagittas

Intingens, miſcetq́; malum per pocula uirus,
Regaleiſq́; epulas tabo inficit, aut boleto
Promittit certam dubio ſub funere mortem,
Hæc coluber fata occumbens mortalibus addit.

ALTERNARI FATA VI firma animi.

Talibus, atq; aliis ſeu declinantia in auſtrum.
Siue ad hyperboreum ſurgunt quæ ſydera tractum,
Exercent hominem fatis, menteſq́; orientum
Senſibus afficiunt uariis, uarioſq́; agitatus
Dant animis, unde & uarios formantur ad uſus,
Eſtq́; ſuum cunctis ſtudium, & ſua cuiq; uoluptas.
Sæpe tamen uis firma animi, reſq́; extera, lex'ue
Alternant fata, aut genio aduerſature geſtas.
Stat fatum tamen, & fato uis inſita perſtat.
Nec natura ſuas unquam inficiabitur arteis
In rectum, prauum'ue uocet, ueſtigia ſeruat,
Vſque ſua, & facilis per munera nota recurſat,
Siqua forte locum dedit aduerſata poteſtas.

STELLARVM FIXARVM VIres maximas eſſe.

Multum opis obliquo ſeptem quæ lumina curſu
Labuntur, dant ſyderibus coniuncta repoſtis.
Diuitias tamen ingenteis, inopinaq́; regna
Dant ipſa, imperiumq́; ima de plebe togatis,
Et ſeruos ſolio ſtatuunt, ſceptriſq́; decorant.

Sed nec fida manent, certo nec fœdere perſtant.
Nam quantum cœlo tolluntur & ipſa repoſto,
Quoq; loco maiore aliquem ſtatuēre, magisq;
Euexere, atq; ex imo ad conuexa tulere,
Hoc magis affliguntq; ſolo, calcantq; iacentem
Et miſeris ſtatuunt hominum ſpectacula rebus.

DE STELLIS REGIIS LEONIS, AQVARII, SCORPII, TAVRI.

Nunc iterum Iouis ad Zonam, biſſenaq; monſtra
Nate redi, patrisq; memor præcepta capeſſe.
Regia nanq; etiam regalibus ignibus aſtra
Quatuor è cœli ſignis, regalia iura
Exercent, ardet libyci ad præcordia Monſtri
Stella ingens, Stella auratis circūm ignea flammis,
Stella Iouis decus egregium, & mauortia cura,
Cuius in exortu, ſeu cum tenet ardua mundi
Sydera, curuato ſeſe illi iunxerit arcu
Syluipotens dea, ſyluicolis dea cognita Nymphis,
Diuitias illi immenſas, faſcesq; ſuperbos
Fata parant, ille è caſtris peditemq;, equitemq;
Educens, bello domitas quaſſabit & urbes,
Et populos late uictor ditione tenebit.
Illum etiam ingentemq; animis, ingentibus orſis
Ornabunt Regem ſceptra, & Trabea aurea quondā
Inſignem dabit, & ſolio illuſtrabit eburno,
Sicui ab hoc ipſo naſcenti arriſerit aſtro
Delia, & auricomæ turgeſcant cornua fronti,

B ella tamen, belliq́; æſtum, duroſq́; labores,
I ratumq́; graueis cauſas portendet iniqui
S tella ſenis, rutiloq́; furens mars ſæuiet igni
Cum naſtum Nemées olim properantibus annis
D iuertent antrum, & ſpelæa horrenda reuiſent
T unc etenim fraudemq́; ſenis, uiolentaq́; tela
T hreicii iuuenis ſuſpectaq́; comminus arma
I ndignans fera, ſeſe in ceruicemq́, iubasq́;
C olligit. obſcuroq́; fremens ſe proripit antro,
M ugituq́; auras, & cœlum territat ore
H orrificans, pauet ipſe ſenex, at ferrea Mauors
O biectat ſcuta, & tortam ferus excutit haſtam,
S eq́; caua condit galea, & ſæuum exerit enſem
F ulmineus quatit horriſonis Leo dentibus ora,
E t parat aſſultu iam iam ſe inferre citato
Q uadrupedans. ruit excitum ad ſpectacula cœlum,
A ſſenſuq́; deûm uario fremit aſſonus æther.
Hæc eadem aduerſa è parte, atq; fluentibus undis,
S ydereis undis, & fonte liquentis Aquarii,
Q ua regale nitet uillis radiantibus oſtrum,
N aſcenti euenient, ubi Delia culmine ſummo
A ut cœlo exoriente ſuo adſtipulabitur ore.
S i quæras ſiculi mores, geniumq́; tyranni,
E t regnum crudele, aulamq́; cruore madentem,
S parſaq́; per duras hominum præcordia ſenteis,
Martius horrenti feret hæc tibi Scorpius aſtro
E xoriens, ſeu cum medio dominatur olympo,
E t uicina micat creſcenti lumine Phœbe,
N on toto quiſquam cœlo crudelior ignis
V el ſæuit face, uel flamma uiolentius aſtrum.

Hinc & opes ſummæ, ſummo & cum iure poteſtas
Inſidiis armata, & cædibus uſa nefandis,
Graſſatorq; animus, & ſparſa cruore libido.
Hinc Acragas tremit, & clauſus boue mugit aheno
Infelix faber, & populis gemit ætna ſubactis.
At contra oppoſitis tauri de ſedibus, ardent
Felices ſtellæ, non una in parte locatæ.
De quarum radiis cum ſe, & ſua cornua Phœbe
Illuſtrans medio incedit pulcherrima cœlo,
Aut thalamos Aurora tuos ſomno excita linquit,
Hinc auri uenas fluitare, Hermumq;, Tagumq;
Vndantem, cumulos & opum, perq; atria uerri,
Perq; aulas fulgere ſuis aulæa Britannis,
Luxuriare dapes menſis, fuluoq; metallo
Tecta ſuper radiare, ipſis penetralibus hortos,
Frondenteisq; umbras æſtiuum excludere Solem,
Et uideas tabulata nouis fulgentia ſignis.
Hinc populi fauor, hinc indulgentiſſima cura
In populum, & data per plebem ſua dona uiritim.
Hinc etiam templa Idæis inuiſa columnis
Conduntur, ſplendentq; ebore, ac teſtudine poſtes
Aurati, radiantq; adytis donaria ſacris
Ex auro, argentoq;, & phidiaco cælata,
Ac fama externas circumuaga labitur oras,
Si cui felicis ortus Latonia dextro
De cornu bouis, atq; è ſydere fecerit aureo,
Aut regale decus medio oſtentarit olympo
Iuppiter, & læto placidus reſpexerit ore,
Illum urbes moderantē, illū maria alta trahentemq;
Armatas in bella rates, illum arma, uiriq;

Horrebunt, & equis uolitantem, & ſigna ferentem
Italaq; imperium tremet hoc ſub uindice tellus.

DE STELLIS CLARIS AC LIMPIDIS. ARIETIS. SCORPII. SAgittarii. Capricorni. Piſcium.

Nec uero reliquis obliqui in partibus orbis
Sydera non multa fulgent radiantia luce,
Et claro illuſtrant tenebroſam lumine noctem,
Illuſtreisq; uiros, & facta illuſtria reddunt.
Nam cui naſcenti generoſo effulſerit aſtro
Hellæus quadrupes, primo dum cardine ſurgit,
Ille potens opibus regum noteſcet in aula,
Et multo terram diues proſcindet aratro.
Ille reget populos, & magna potentibus armis
Dux geret, & factis famam ſibi quæret ab ipſis,
Decumbens fato placido, inſignisq; feretro
Effertur, lacrimas interq;, atq; ultima dona,
Si facilis placido annuerit quoq; Iuppiter ore.
Nec non horrentis Scorpii de tergore fulgens
Stella micat, late ardenti ſpectabilis igne,
E cuius radiis, & opes, & larga ſupellex
Funditur, & multo comitata potentia faſtu.
Quòd ſi felicis radios Iouis aureus ardor
Adiiciat, longe ſummi cumulentur honores,
Et longe primis ornentur faſcibus ædes.
Primi etiam longe procerum extollentur in aula,
Et primi regum ſoliis loca iuncta tenebunt.
Sed mors ſæua manet, offenſi principis ira.

Semiſeri quoq; tecta ſenis fulgentibus aſtris
Clara micant, nitet & facibus radiantibus aula
Hinc illuſtre uirûm genus, hinc genero ſa propago
Exurgit, magisq; potens ſeſe aſſerit actis.
Imperio ſubiget populos, noua mœnia condet,
Diruet hoſtileis urbes, & claſſe profundum
Inſtructa leget, & fœdabit ſanguine pontum,
Strage uirûm inſultans, & multa cæde ſuperbus;
Victricesq; manus, terraq; mariq; potenti
Imperio reget, & domito tandem hoſte cruentus
Occumbet læto inſigni, atq; ante agmina uictor,
Tarpeius cui ſorte pater Chironio ab antro
Fulſerit, ac nitidis ſeſe coniunxerit aſtris
Exoriens, placido & moueat ſua tempora nutu.
Aegoceros quoq; nigranti ſub nocte per umbram
Illuſtreis effert radios, Queis pectora nati
Igneſcunt, mentisq; ſuum tenuatur acumen.
Et fortuna domus multa clareſcet opum ui,
Cuius in exortu ſi ſe Latonia ſiſe
Addiderit ſocium belli deus enſifer Heros,
Naſcentur qui cæde hominum, qui ſanguine fuſo
Lætentur, queis bella animo, & crudelia curæ
Prœlia, ſub quorum imperio peditumq;, equitumq;
Incedit legio, & campis gradietur apertis,
Et quos fata manent ipſi quoq; debita bello.
Irradiat poſt ſub Phrygii momenta miniſtri
Stella nitens, quæ iuſtum animis, rectumq;, probumq;
Suadeat, & magnos olim promittat honores,
Quæ populos late ſubdat, quæ regna merenti,
Decernat, ſoliiq; decus ſublime ſuperbi.

S I Saturnius hanc radiis pater aſpicit æquis,
S i nato adiungat uires ſaturnus amicas
E t patri proprios,& auo latvis honores
C oniungens læto oſtentat ſeſe aurea uultu
C ulta comam,uariisq; caput circundata gemmis,
Q uæq; ſoror Phœbi,& poſſit Ioue nata uideri.
N ec uero non & Veneri ſua cura,ducumq;,
B ellorumq; nec arma timet generoſa uirago,
Q uæ Martem clypeo,galeaq;,adamantideq; harpe
I nſtruxit,dum prima Gyges in clauſtra tonanti
I ntorſit ſaxa,& ferratum in limina uectem.
Q uæ face ter iaculo immanem,gladioq; Ophialten
A mbuſſit,dum mento illi riget horrida barba
I lluuie fœda,& ſqualenti emarcida cœno,
Q uanta nec hirſutis tercentum pendeat hircis
N idorem incenſa,& ſæuam dedit uſta Mephitim,
Q ua ſomno ſuperi exciti,rapido arma tumultu
E xpediunt,ciet ardenti Venus agmina torre.
F orte etenim Cytherea toro ſurrexerat,& ſe
Martis ab amplexu Nocturnis uſa tenebris
S urpuerat,roſeoq; diem properabat ab ortu,
Q uo furta,& longe cælaret gaudia noctis.
P rima igitur uenientem hoſtem Dea ſenſit,opemq;
P rima tulit,ſed longe illi laus maxima,quòd iam
T erribilem galeam tractare,atq; ære rigentem
C oniferam,ingentē,atq; igneis,flammasq; uomentem
A uſa,quòd iratum comitata ad mœnia Martem
A nte illum iaculata facem,atq; è turribus ignes,
N obilis & facie,& generoſis nobilis auſis.
E rgo ubi candenti ſeſe Dea iunxerit aſtro

Exoriens, fulget notus quo ſydere piſcis,
Et Phœbe nitido fœlix decurrat olympo,
Naſcentur, quos relligio, quos æqua, piumq́;
Oblectent, cultusq́; deûm, & reuerentia caſti.
Naſcentur, qui claſſe maris uada cœrula uerrant,
Qui terrarum obeant uarios, uario ordine tractus.
Illi etiam ingenteis animos ingentibus actis
Adiungunt, & bella animis ingentibus audent
Et pelago, & terris gerere, ac fera prœlia miſcent
Victores. ſed amor media inter tela recurſat,
Victoremq́; hominum ſubigit dea uirginis armis.
Atq; utinam non regum odiis, non ſæua per iram
Contingat mors, & fato rapiantur iniquo.

DE AENEA.

Talem olim rapidas Phrygii Simoentis ad undas
Aeneam Dea progenuit, quem fortibus armis,
Inſignemq́; animi iuuenem tot adire labores
Impulerint, & fata nouas exquirere ſedes.
Hinc humeris patrem, inde Deos, & ſacra ferentem
Iactatumq́; mari magno, Libycosq́; per æſtus
Accepit uirgo hoſpitio, iunxitq́; hymenæos.
Mox fineis quærẽtem Atauûm, Thybridisq́; receſſus
Intrantem, regna excipiunt, dotaliáq; arua.
Hinc atrox bellum exoritur. pro coniuge certat
Hinc rutulûm manus, hinc fulgẽtibus arcades armis.
Ac tandem uictor potitur, regnoq́; toroq́;,
Sed fato cadit infelix, cauá ad antra Numici.
Hunc Libyæ quondam errantem per deuia mater

Tutata eſt, hunc turbatis aquilonibus actum
Eripuit mediis è fluctibus, hunc & in arcto
Bellorum caſu, Simois cum & Xanthus, & Ilii
Sanguine manarent campi, & mare cædibus horrēs
Scuta uirûm, galeasq́; & fortia corpora uerſat,
Ipſa enſes, ac tela inter, flexusq́; rotarum
Aſtitit, & graue pro nato fert ſaucia uulnus,
Non potuit tamen immitis placare fluenti
Crudeleis latices, præfixáq; ſaxa ſub undis,
Vſq; adeo nec fata deûm mutare poteſt uis.

DE MOTV COELI.

Digrediens hæc ante puer non dicta docebo,
Tu memori mea uerba animo, ac ſub pectore conde,
Omnia clauduntur cœlo, cœlum omnia ſecum
Mole ſua rapit, & celeri uertigine torquet.
Immotumq́; nihil patitur, tamen intima tellus
Stat ſemper, medium quoniam conceſſit in orbem.
Stant axes, quibus ipſe ſuper uerſatur olympus.
Ipſa quidem oceani circumq́; intráq; ſonanti
Alluitur tellus fluctu, ac uelut inſula toto
Inſurgit ponto, & mediis ſtans prominet undis,
Quas curſu uaga, & alterna ſub luce refulgens
Luna ciet, luna æſtiferos motura tumultus.
Iam terras, pontumq; unà complectitur aer
Huc illuc uentis agitatus, & æquore aperto
Raptans imbriferos piceo cum turbine nimbos.
Quidquid enim tellure ima, ac rorantibus undis
Exhalat, paſſim huc ſublato corpore fertur

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

E uectum Solisq; rotis, lunæq; quadriga.
D enſatum mox in nubes, pluuiamq;, liqueſcit.
I pſa autem Luna in primis fluitantibus auris
I mperat, & cœlo citimos cum torqueat axes
A c ſpatio breuiore rotas agat, uſq; Deorum
C onſilia explorans, & opes, & caſtra, ſerenos
N unc præfert uultus, rutilo nunc uelat amictu,
A ut Ferugnea procedit nubila palla.
M ultum etiam quibus inſignis digreſſa feratur,
A diuuat, & peragret ſigni qua parte Tyrannus.

DE SIGNORVM QVA LITATIBVS.

Ignea uis pecori phryxeo, & cornibus aureis,
I gneus & Libyco uigor eſt, rabiesq; Leoni,
C andentiq; ſenex iaculatur ab igne ſagittas
P hillyrides. nam terreſtris uis inſita tauro,
I nſita Virgineæ Spicæ, Aegocerontis & aſtris.
N am geminis placet aer, aeriiq; receſſus,
H os puer Idæus probat, hos Pometia uirgo.
A t cancro fluuiorum amor, æquoreæq; lacunæ
P ermanſit, iuuat unda, iuuant ſtagnantia clauſtra,
P iſcibus idem amor eſt, eadem quoq; cura Nepai.
H inc uariant Lunæ uires, pugnantq; uiciſſim
S igna ſimul, nec certa fides uariantibus auris,
H inc tempeſtates, atq; inconſtantia cœli
S uccediteq; auſter boreæ, pluuiumq; ſereno.
A c mediis perſæpe caloribus horruit aer,
C um grando in ſolidis percrebruit horrida tectis.

DE INAEQVALITATE dierum, ac noctium.

Quin etiam uariant ſolis uireſq́; uiceſq́;,
Quod cœli ſitus & ſignorum præſtitit ordo
Obliquans, unde alternant noctesq́; diesq́;,
Ac tempus circum ſpatiis ſe uerſat iniquis.
Quattuor in parteis quanquam diducitur annus,
Aequa ſed à mediis ducuntur tempora ſignis,
Queis medium luci, atq; umbris ſol diuidit orbem,
Præcipiti loca celſa gradu, quæq́; ima dehiſcunt,
Dum certant inter ſeſe, fugiuntq́;, fugentq́;,
Nunc nocti cedunt luces, nunc ſolibus umbræ,
Aduerſisq́; uagantur equis & frigus, & æſtas.

DE SIGNIS MOBILIBVS FIXIS, & communibus.

Omnia principio properant, medioq́; morantur,
At finis neutrum retinens moderatur utrunq́;,
Temporis hinc uerni quadrupes Nepheleius autor
Et properans, ſemperq́; ſuas feſtinat ad herbas,
Nec mora, nec requies, manet ad præſepia taurus,
Ver manet, inſiſtit bos indefeſſus aratro
Incumbens operi, incumbit quoq; purpureum uer
Per ſyluas, per prata, & cœpto perſtat in ipſo.
At geminis modus eſt, dum uer declinat, & ardens
Procedit cœlo indomitis feruoribus æſtas.
Hinc pecori aurato uis mobilis, at ſua tauro

Vis conſtans,ſolidum robur,ſtabilisq́; poteſtas.
Vis Media eſt geminis utraq́; à ſydere ducta,
Communisq́; uigor,quæ cætera ſigna ſequuntur
Ordine nexa ſuo ſeruant hunc certa tenorem.

DE SIGNIS TARDIS, ET VELOCIBVS,

Nec uero quæ ſigna auſtro digreſſa feruntur
In boream,non ipſa obliquis curribus ortum
Accelerant,raptantq́; habiles ad fræna iugaleis.
Hinc ortus breuius ſpatium obliquantibus aſtris
Hinc properans Aurora rubentibus aduolat alis,
Ingeminat lux,ingeminant opera,atq; labores.
At contra quæ de Boreæ regione recurſant
In Libyen,ea decliui properantia curſu
Oceano immerſant ſeſe,obliquantq́; ſub æquor
Aethiopum,inde ubi gangeos referuntur ad ortus,
Inſudant cliuo,ac ſurſum recto axe ſupinis
Vix referuntur equis.ſubit hinc mora longior æquo,
Augenturq́; ortus ſpatia,& nox creſcit in umbra.
Decreſcit labor,accreſcit requiesq́; ſoporq́;.

QVAE SIGNA, QVOS VENTOS EXCITENT.

Ventorum quoq; uis uariat uariantibus aſtris.
Ignea præcipitem Boream,& minitantia clauſtris
Arctois ſigna emictunt glaciemq́;,niuemq́;.
Sæpe tamen uicino Aries de tramite,Cauros

I mmiſſum Zephyro, ac Boreæ genus euocat antris.
Q uis credat, gelidos flatus Iouis excitet aſtrum?
E xcitet humenteis Mars, atq; Atlantis ab undis?
S igna etenim maris humectos referentia fluctus,
O ceani occiduos æſtus, auramq; Fauonii
S ollicitant, tamen & lybicis procul excita arenis
F labra cient, Zephyro cognata frequenter, & auſtro,
H unc prono è cœli tractu, atq; hyemalibus oris
E ducit Dea, cœrulo quondam edita ponto,
E ducunt aſtra auripedi conſortia tauro.
Q uin eurumq; notumq; unà Capricornus utrinq;
C ommiſſum genus, excibit bicoloribus alis.
A ſt eurumq; euriq; domos, nabataeaq; clauſtra
S aturnus tenet, & gangetide regnat in aula.
N onnunq̃ Solis radiis calefactus, & igni,
S uſcitat horriſonas ſtridenti Aquilone procellas.
T u uero terræq; ſitus, & flumina, & ipſos
A ſpice arenoſi tractus maris, aſpice monteis
M ontibus impoſitos, & declinantia in imas
C onualleis loca, & aeriis ſuper indita ſaxis
O ppida. non idem obtutus, poſituraq; mundi
O mnibus eſt eadem. nec Sol uagus omnibus idem,
N on ſimilis natura ſoli, non aeris aura.
H inc uariat cœli uis, & natura locorum,
D iuerſæq; uices rerum, atq; euenta per orbem.
A ſtrorum quoq; diſſimiles uireſq; uiceſq;,
T emporaq; inconſtanſq; dies uariantibus umbris.

QVI PLANETAE DIVRNI SINT, ET QVI NOCTVRNI.

Sydereis nocturna umbris Latonia gaudet,
Gaudet Nocturnis tenebris Erycina, ſuumq́;
Illecebris trahit hæc nocturna ad gaudia amãtem.
Ille dolo lætus, furtiſq́; accommoda captans
Ocia, per tenebras graditur ſpeculator opacas.
Lucem odit, memor & uulcania uincula, & artes
Phœbeas cauet, & cæca inſidiatur in umbra.
At lucem curruſq́; auroræ, & lampada ſolis
Miratus pater Altitonans, miratus & ipſe
Falcitenens Deus, occultas odère tenebras,
Exultantq́; die, gaudentq́; patentibus auris,

CVR ALII ALBI, ALII nigri ſint homines.

Miretur nigrum Aethiopem criſpante capillo
Albis, & algenti Germania ſubdita cœlo.
Miretur longamq́; comam, candentiaq́; ora
Germani Nomas, & lati niger accola Nili.
Illum ſicca ſiti, ſæuoq́; exuſta calore,
Torridaq́; aſſiduo uicinia ſolis ab æſtu
Vrit, & incocto tingit nigra corpora fumo,
Contrahit & teretem per aduſta foramina crinem.
Huic concreta gelu, niuibuſq́; oppreſſa malignis
Quæ regio riget arctois ſubiecta pruinis,
Vicinum è glacie candorem aſpergine cana
Illinit, & niueum diffundit in ora colorem,
Ac multa irrorat madefactum ſanguine corpus.
Inde fluit coma longa, & opacant ora capilli.
Hinc uariat gens ipſa inter flammamq́; niueſq́;

Atq; alios referunt alia in regione colores,
Quos cœli miſcent ignes, errantiáq; aſtra.
Hinc Phœben niueæ lætari uellere lanæ;
Saturnumq; atro rurſum ſqualeſcere amictu
Dixere, ac rutilo Martem exultare capillo.

DE ORIS VARIETATE.

Nec tantum color, Ora etiam, effigiesq; uirorum
Diſſimiles inter ſeſe prolisq; patrumq;.
Nec matri ſua nata, nec uno è germine creti
Aſſimiles, nec neptis auo, aut ſoror ipſa ſorori,
Vſque adeo cœliq; Situs, & ſydera, & ipſi
Dii uariant, ac ſigna quibus ſua plauſtra reuoluunt.

DE VARIETATE MORVM.

Quin uariant etiam mores, & pectora ſenſus
Diuerſos agitant, ſtudia & non una ſequuntur.
Hinc animi ſecreta alto ſub pectore condit
Conſilio grauis, & caſus timet uſq; futuros.
Et parcit parto, & prouiſa negocia differt
Cunctator, quoniam Saturni hoc imperat aſtrum.
Ille fidem, teſteisq; deos, conceptáq; uerba
Poſthabet, & rabidos irarum concitat æſtus
Immitis, promptusq; manu, uiolentus, & exlex,
Hos mores quoniam Martis ferus indidit ardor.
Aſt alium, inſignemq; animi, & præſtãtibus auſis
Nobilitat Sol, & generoſo corde ſuperbum
Inuitat ſtudio Imperii, atq; extollit in altum,

Placantemq; aras diuûm, & pia uota ferentem.
Sunt quos & ſplẽdor iuuet, atq; exculta ſupellex
Ornatusq; domi fulgens, laqueariaq; aurea,
Et tyriæ ueſtes, uilloſo & purpura limbo
Hos populis longe acceptos Latonia Luna
Commendat, fauor hinc, & amicæ gratia plebis,
Ingeniumq; habile, & rebus uis apta gerundis.
Eſt illis mite ingenium, & ſibi pectora recti
Conſcia. ſunt animi præclara ad munera nati.
Iuſtitiamq; colunt, & ineſt reuerentia ueri,
Et ſyncerus amor, penſi quoq; ſedula cura,
Nil præceps, etenim Iouis hos ſic temperat aſtrum.
Temperat aſt alium ueneris nitor. hinc nitet illi
Cultus, & aurato fulgens noua purpura textu.
Luxuriat domus, ac lucos ſlant tecta ſabæos,
Et paſſim nitida Charites dominantur in aula.
Scitatur rerum cauſas, & ſuſcitat arteis
Ignotas ſolers, facundaq; pectora uerſat
Mercurius, ueterum repetens monumenta uirorum;
Dum linguæ pretium, dum famæ affectat honorem;
Ignotum & patitur nihil, & contemnit inerteis.
Hos mores naſcentum animis errantia ſeptem
Sydera dant, ſed longe alios immiſta uiciſſim.
Ingentes hinc uirtutes, ingentia rurſum
Ducuntur uitia, & nuſquam mortalibus unum eſt,
Ipſe idem ſibi diſſimilis, iuuenisq;, ſenexq;.

QVAE SIGNA, QVALES SEN SVS EXCITENT.

Signa quoq; aduerſo ſibi diſſidentia niſu
Dant uarias animorum arteis. nam prædita motu
Signa cito, celeres ſenſus, agitataq; longe
Ingenerant ſtudia, & penetrabile mentis acumen,
Atq; habileis ad laudem animos, ciuiliaq; acta
Accendunt. Hos cura deûm, & ſolertia cœli
Rimanteis rerum cauſas iuuat. His furor ille
Faticinus mentes agitat, panditq; futura.
At curas animi tacitas, frontemq; ſeueram,
Et pectus graue conſiliis, rigidumq; tenaxq;
Iudiciumq; immotum, & uerba ſonantia uerum
Fixa dabunt, eadem argentiq; eadem æmula honoris
Fomenta adiiciunt animis. hinc denſa clientum
Agmina delectant. hinc & certamine in omni
Peruiciſſe uolunt, commentaq; pectoris acri
Contendunt ſtudio, atq; opera peragenda tenaci.
Signa bicorporeis rurſum uariata figuris
Inſtabileis reddunt animos, ſenſusq; uaganteis
Alternant. nil certum unquam uariantia corda
Inſequitur non firma quidem ſententia. uerum
Mens habilis, resq; ad uarias uerſatile pectus.
Hos amor, imbellesq; Lyræ, Somnusq;, Venusq;
Ociaq; ignauos reddunt, & Salmacis, & fons,
Quæq; tegunt nitidum frondoſa umbracula fontem.

QVI PLANETAE QVIBVS SIgnorum dominentur triangulis.

Quin etiam Leo getûlus, nepheleiaq; aſtra
Hæmonio cum heroe, ſagittiferisq; pharetris

E xercentq; maris animos, & maſcula iura
T utantur, gaudentq; die, ducibusq; diurnis.
H inc lucis pater, horarum pater, ætherius Sol,
T arpeiæq; arcis cuſtos, qui nubila uerſat,
D uctores aciem hanc uiolenta in prœlia raptant.
I lli ductorumq; animos, & prœlia, & artes
I mperio aſſueti referunt gentemq;, uirosq;
H is animis. his & ſtudiis, his pectora curis
I nſtituunt. At fœmineæ Cytherea cohorti,
Q uæq; ſoporiferis uehitur Dea Cynthia bigis
D ant ſignum. ſed mox tacitas iuuat imperioq;
V tuntur leuiore duces, ſegnisq; capeſſit
I uſſa phalanx, ferturq; animis mulieribus hærens.
I nde ſuos populis mores, animosq;, ducuntq;
P ræſcribit leges, decretaq; munera ſancit;
H inc legio geminorum, arguaq; robora fratres
I ngenteis tollunt animos, ingentiaq; audent
L uce palàm. tenebras odere, atq; abdita facta.
H os animis, hos conſiliis, hos pectore, & armis
H ortantur Latii Deus, atq; Atlantide cretus,
C ommunemq; aciem, concordi fœdere curant,
E t ſcribunt ſua iura, urbi, plebiq;, patriq;,
A gmen agit quartum belli Deus. Arma, tubæq;
C ircunſtant. Cytherea illi comes hæret & alto
Q uæ Cyntho dea fert rigidos uenabula in urſos.
H æ Martem comitatæ his agminis altera cura;
N octurnisq; dolis in caſtra inimica feruntur,
Q uæ nam, quæ rogo cauſa deos, mortalia ubi arma
O buerſans inter rapidas agis enſe cateruas
I mpellens, cuneosq; uirûm, ferâq; agmina equorum,

I mmanem nunc te tigrim dente, ungue cruentum
C ernere erit, rutilos fœdantem ſanguine campos?
N unc latos referentem armos, cauáq; ora leonum,
I pſam aciem? denſoſq; globos, ipſa agmina ferro
S ternentem, ſimul enſe equites, peditesq; metentem?
A t cœlo diuûm ante oculos, muliebria ſectans
C onſilia, illarum obſequiis tua munera, & arteis
B ellorum, bellorum arteis, crepitantiáq; arma
A ſcribis. quantum illecebræ, quantum, aurea poſſunt
C ypridis ora tuæ? quantum nox? illáq; noctis
G audia? quinetiam, in tenebris, in nube maligna
A ſpirans Phœbes thalamis, furtiua per umbras
O ſcula, & attactus tentaſti ad pectora molleis.
H inc frater, quem nulla hominum res, nulla deorum
P rudentem latet, hæc ſtolido maledicta tyranno
O biectare auſus, dictiſq; adiungere pondus.
F urtis te natum, illecebriſq;, doliſq; dearum
C aſtra iuuent nocturna, & fœminei comitatus.
C æde die. iactantem te, & tua facta ſonantem
C riſtato capite, in tenebris, tibi nocte, tibi umbris
P laudentem, ſpolia è thalamis ſine cæde parantem
Miretur Charitum chorus, & Vulcania coniux.
C æde Polo, fucoſq; genarum, unguentáq; amantis
I ſequere, atq; alium ſyluis meditator Adonim,

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM.

LIBER .V.

NVnc mihi quæ uirideis colles, rorantiáq; arua,
Quæ iuga gratorum nemorũ, ac uiridantia ripis
Flumina, quæq; uagos colitis per deuia fonteis (te uocãti.
Aeriæ aſpirate auræ, atq; faue
Tethyos æternæ clarum genus, inclyta ſolis
Progenies, quas Oceani bipatentibus antris
Eniſa eſt, decepta dolis, & Apollinis arte,
Dum Tethys miſerum toties excludit amantem,
Nanq; quieſcebat clauſo Dea nuda ſub antro,
Cum deus ad poſteis tacitus rimatur, & omnem
Exploratq; aditum, fraudemq; in pectore uerſat
Igne calens. ſpectat, ſimul & timet ipſe uideri.
Mox abit in tenueis radios, rimamq; per arctam
Ingreſſus, fruitur thalamo, & noua gaudia carpit.
Intumuit Dea compreſſu, atq; abſente marito,
Cælat onus, decimo Oceanus dum ſydere Calpen
Diffringit, pontum & terris immittit apertis
Victor, & extremam pergit tentare Mæotim,
Commotus fama, & generoſæ Virginis annis.
Prodiſtiſq; utero tacitæ, & latuiſtis in umbra
Oceano redeunte. etenim pater ipſe uideri
Vos uetuit, tenueis animas uix ſenſibus auctas.

Nocte quidem latitare antris, at luce uagari
Et pelago, & terris, atq; aera currere apertum,
Solariq; æſtus hominum, & mulcere laborem,
Longarum & uoluit curas lenire uiarum.
Ergo agite ò mihi cultæ auræ, oceanitides auræ
Et Tethy proles, & Apolline digna parente,
Eſte mihi comites, terris, pelagoq; uaganti,
Mecum iter incœptum terite, & ſpirate canenti.
Vos ego Benaci ad ripam, atq; ad flumina Mantûs
Siſtam audax. Hic Andiadum ſelecta ſororum
Carmina, & Aonios lætæ excipietis honores,
Quos olim memores diuûm referetis ad aures.
Ipſe meleteum ad fluuium, ſmyrnetidaq; undam
Populeo ſtatuam thalamo, atq; umbrante ſalicto.
Hic Dryadum teneris iuuet indulgere ſuſurris,
Cernere & erranteis per mollia prata napæas.
Hic plectro reſonantem aureo, teſtudine & aurea
Calliópen, caput ad uitrei, & caua cornua fontis,
Atq; animis ueteres referentem carmine curas,
Et uacet audiſſe, & uacua repetiſſe ſub umbra.
Nanq; ſuo & gelidus arſit quondam igne Meletes,
Pierius dum ſæpe Chorus ſeſe abluit amni,
Et merſat liquidis argentea corpora Lymphis.
Concipit hic Deus ardenteis ſub pectore flammas.
Mœret, amat, ſoloq; amens tabeſcit in antro.
Virginibus facies eadem, atq; eadem omnibus ætas,
Idem habitus, par & uox, & uariantia cantus,
Par amor in cunctis. unam, ſequiturq;, cupitq;.
Vna tamen quæ ſit, dubium, & ſententia differt.
Quæ Clio fuit, eſt Erato, quæq; ante Thalia,

Melpomene eſt. errant flammæ. furit ardor in una.
Illa quidem incerta eſt. urit uagus ignis amantem.
E latebris parat inſidias, ut nulla dearum
Non fuerit tentata. huic oſcula rapta per amnem
Abſtulit. hanc ſyluis fugientem aggreſſus in altis,
Implicitatq; manu ceruicem, oneratq; lacertis
Iam iam. ſed duræ remorantur brachia ſentes.
Illam ſpelunca in media, aut uiridante ſub umbra,
Vitantemq; æſtus, & curas uoce leuantem,
Ni paſtor ruat auxilio clamoribus actus,
Comprimat, & primæ potiatur flore iuuentæ.
Tandem ſiue ea Calliope, (ſic fama putauit)
Siue Erato, aut longo decepta Polymnia ſomno
Vim paſſa eſt. timuere uteri. aſt ubi prodiit infans,
Quo factum commune chorus celaret, in altum
It ꝓperans Heliconà. Chion mox. hinc Colophonē,
Inde Rhodon, repetitq; tuos poſt Smyrna receſſus,
Hinc ad centiforem Nili ſubit hoſtia Theben.
Indicat ægyptus partum. At memor ipſe ſororum,
Et famæ memor, & quoduis in crimine tantum eſt,
Muſarum ne quis prolem putet, autor Apollo
Eripuit puero lucem, & caua lumina condit,
Vnde oculis capto nomen permanſit Homero.
Et patria incerta eſt, dubioq; autore parentes.
Hunc uos ò, mihi cultæ auræ, oceanitides auræ
Implentemq; tubas, cuneosq; in bella uocantem
Miratæ, Xanthū ad rapidū aut Simoentida ad undā
Et ſiſtetis iter, gelido & refouebitis amne.
Ipſe ſedens uiridi in ripa, ac uariante ſub alno
Nunc diuos, nunc heroas uocet acer in arma,

Nunc deſes uina, & choreas, & pocula cantet,
Aut Venerem, & blandos recinat laſciuus amores,
Vulcaniq; dolos, & cœlo cognita furta,
Quæq; olim longo memores repetantis in æuo
Dum placido ſermone uiam, ingratosq; labores
Et iuuat hauſiſſe, & greſſus molliſſe canendo,
Fando etenim leuat, & labor, & uia fallit euntes.
Hoc nos, hoc Nate auſpicium, dataq; orſa ſequamur.
Cantantes iter ingredimur, comitantur & auræ.
Te uero mihi certa uiæ dux inclyta cantu
Vraniæ dum longum iter, & ſpatia ardua circum
Dum tantum Maris, & uaſtæ telluris obimus,
Perq; locos cultu uacuos, ſqualentiaq; arua
Erramus (ſuperanda etenim iuga frigida Tauri,
Tranandaq; alpes, promotaq; culmina cœlo
Caucaſia, & ſuperis iam iam calcandus Imaus,
Qua Gangem large undantem, gangeticaq; antra
Emittens hinc, inde per horrida ſaxa rotatum
Deuoluitq; Indum, collectisq; amnibus auctum,
In mare Patalium ſeptena per hoſtia fundit)
Interea canere inſuetum iuuet, & iuuet ipſis
Digredientem orſis, & carmina culta ſequentem
Terrasq;, æquoraq; mulcere, atq; aera cantu,
Et fandi decus extremis adiungere rebus,
Sic tibi Sebethi, creſcat quæ ad flumina Laurus,
Non auſtrum urentem, non ſæuos ſentiat imbreis,
Sed gelidi foueant rores, ſed mitior aura,
Et paſſim riguis inoleſcant lilia pratis.
Ipſe quoq; ignotos referam per carmina luſus
Digrediens ſæpe, & cœptis dilabar ab ipſis

Quo labor, inſudatum iter, & uia iniqua leuetur.

DE TERRIS ARIETI AC MARTI SVBIECTIS.

Nam tibi terrarumq; ſitum, & cui ſubdita monſtro
Quæ regio, & ſibi quemq; locũ, quod uendicet aſtrũ,
Expediam. Iacet extremis in partibus orbis
Oceano cincta, & pelagi reſonantibus undis
Gens Orco ſata, gens Ditem commenta parentem
Cæruleis quondam tellus habitata Britannis.
Hanc contra iacet algenti Germania campo,
Diues aquis, diues nemorum uiridantibus umbris,
Sæuarumq; parens fœcunda, altrixq; ferarum.
Martius hãc quadrupes gentẽ, atq; hæc littora ſeruat
Bellator quadrupes, fuluis qui cornibus horrens
Ad pugnam uocat, & torua ciet agmina fronte
Inſignis uillo, ſed longe inſignior auſis
Pugnarum. ipſe è cœlo, ipſe & de limine Olympi
Iam quaſſans caput, & tereti ceruice coruſcans,
Iam frontem ferus excutiens, iam cornua iactans,
Sydereosq; deûm campos, rutilantiaq; arua
Proſubigens pede, & aurato ſub uellere criſpans.
Hinc Gallos ſæuum genus, atq; immania corda,
Quos Rhodanus ſecat, atq; Liger refluẽtibus undis.
Hinc gentem indomitam, & gaudentia pectora cæde
Baſtarnas ciet ad pugnam, & fera ſuſcitat arma,
Armaq;, pilaq;, hamentataq; tela Cateias.
Tum deus armipotens ſecũ noua gaudia uerſans,
Inſpectatq; ferum, & pugnacia cornua laudat.
Mox haſtam dextra excutiens, & uertice conum

F lammantem,ac longe iaculantem incendia criſtam.
E rigit in pedibus ſeſeq́;,& concutit arma
H orriſonans.Ecce hic geminæ de uertice flammæ
S cintillant.hæ agitatæ euris per inane feruntur
I ncenſæ,facibusq́; auras,atq; aera ſignant,
T eutonicosq́; petunt ſaltus,uadaq́; inuia Rheni.
A t circum populi longe,lateq́; colentes
I gneſcunt calido afflatu,& fax martia ſæuit.
S cintillis etenim alterius temerarius ardor
I ncenſus furit,& truculentia fortibus auſis
E ffera,At alterius effert calefacta fauillis
I ndomitum caput,ac uiolenta ſuperbia uoce
I ntonat,& nigro rabies armata ueneno,
F œda ungues,impexa comas,& dente cruento.
Q ua greſſum mouet & ſaltu ſe tollit Erinnys,
C rine minax,hac erranti diſcordia paſſu,
I raq́;,ueſanusq́; furor comes additur,& lis
I pſa quidem ardenti ſpargens incendia dextra
E uocat è latebris bellum,ac ſeſe inſtruit armis
S ic ubi ſpinoſis in ſepibus horridus ignem
I niicit agricola,& flammas agit Eurus eunteis
O mnia candeſcunt circúm loca.candet & aer
I gnibus,inſolita feruent ſola ſubdita flamma.
H ic antro excitus coluber,minitantiaq́; ora
A ttollens,oculis ignem uomit,& ruit alto
P ectore cœruleus,ſquamoſaq́; tegmina uerrens
P ulucreum ſulcat ſpiris iter.æſtuat ira,
I ngeminat calor,& rabies nigreſcit eundo.
A tq; illi collo,atq; elato pectore liuet
V irus,& erranti maculantur terga ueneno.

Nunc caudam explicitans, ſinuoſaq́; tergora uertens
Labitur, & toto capite exilit, ac uolat acer
Per frondes, per ſaxa ruens, nunc pectore toto
Eminet, ac tergo ſeſe exerit, & micat ore
Torua tuens, linguisq́; ferus iacit atra triſulcis
Vulnera. liueſcunt ſparſo nigra pabula felle.
Ergo incompoſito confeſtim in bella tumultu
Currit ab arctois ſcopulis furialis Iberne,
Exerit è ripis Tameſis caput, exerit ingens
Albis, & incertas uoluens Garienus arenas,
Viſtulaq́;, & ſummo decurrens monte Sueuus.
Ecce uident ſenonum populos, lateq́; uaganteis
Vangiones trahere armatas in prœlia turmas,
Lugosq́;, Creonasq́;, & certo Elueonas arcu.
Et Cymbros gladio inſignes, & Saxones haſta.
Ac falcata truces qui raptant eſſeda Congi.
Tum Cattas, Tagratosq́;, habileq́; ad tela Sicambrū,
Quiq́; fremiunt Cauchi præter uada nota Viſurgi,
Iamq́; alpes metire oculis, iugaq́; edita cœlo,
Subiectosq́; iugis campos, glacialiaq́; arua,
Ac primum nemora illa ingentibus obſita ſyluis.
His Belgas enſe inuictos, Morinosq́; Batauosq́;=
Aruernosq́;, ferum genus. his Venetosq́; Remosq́;
Suſtulit in campis Cæſar belli deus, atro
Sanguine cum rubuit Liger, intepuitq́; cruore
Moſa uirûm, & capiunt uix ipſa cadauera ripæ
Oceano indignante, comam & merſante ſub amnem.
Aſt illis (manet æternum decus) interiit gens,
Et ſyluis prognata, & rheno educta parente,
Gens ferro, atq; hoſti primis aſſueta ſub annis

Heluetii, Vſipeteſq́; atq; effera corda Sueui.
Quis unum prædæ ſtudium ac durare ſub ipſis
Corpora fluminibus, teloq; aſſueſcere dextram
Non urbis, non cura domus, agri'ue colendi.
Venatu ducunt uitam, atq; è lacte liquenti,
Et quod Marte ſibi ſpoliato ex hoſte pararint.
Bella placent, fuſusq́; hoſtili è corpore ſanguis.
Hos motus, animosq́; atq; hæc certamina ſummo
Gradiuus cœlo inſpectans, crepitantiáq; arma
Conflictu pugnantum, & equis decora alta parantū
Haſtáq; & gladio, & ſparſo ſuper arua cruore,
Miratur ſimul ipſe equites, peditesq́; ducesq́;
Tantarum & molem rerum, ac conamina tanta.
Mox flammantem haſtam, & calui tela horrida Iuli,
Cedo inquit ſimul arma, ſimul mea ſigna nepoti,
Delapſusq́; Polo pugnanti, atq; enſe furenti
Aſtat. adeſſe deum ſentit deus. Illicet hoſtes
Vertuntur. uolat acer equóq; inſignis, & oſtro,
Per mediasq́; acies exultat uictor Iulus
Cæde madens. natat in medio Mars ante cruore.
Hos luſus tibi Nate uiæ, cœptiq́; laboris
Eſſe uides comites, quibus & uada ſumma Lemanni
Nimbiferasq́; alpes, quibus & fera regna Brigantū.
Rhætorum & celſas hilares penetrauimus arces.
En Druſi monumenta, tuiq; Auguſte labores
En fontes auro grauidi, fluit aggere ab alto
Labens, uindelicos qui diuidit Aenus agros.
Hoc effert antro Rhenus caput. euomit illo
Vndarum rapidos inſano murmure fluctus
Danubius. ſpumoſa Padum ſpecus altera uerſat,

Mons partu felix tanto, totq; amnibus auctus.
His ſociis dum auræ ſpirant, dum ridet & aer,
Nec feſſis placidos negat aonis unda liquores,
Cœptum iter, ignotasq; citi pergamus ad oras.
Nanq; etiam Solymorum arces, lateq; fluentem
Iordanem (loca nota deo) Syriæq; receſſus
Finitimos, palmæq; feracem germine Idumen,
Carmeliq; apices, quin & Libanitida Cedrum,
Quæq; fluentiſono curſu ferit æquora Corſeus,
Et quam Chryſoroas lento ſubit amne paludem,
Cornupetens Aries rutilanti uellere ſeruat,
Et Mars ipſe ſuo gaudens proſpectat ab aſtro.

DE TERRIS LEONI ET SOLI SVBIECTIS.

At Nemeæ fera tutatur ſamnitida terram,
Et Latium, tetricæq; domos, atq; Itala regna,
Et diteis Vmbrorum agros, opulentaq; tecta
Aemiliæ, quæq; arua ſecat, quasq; irrigat urbes
Mincius: huic Nymphæ Andiades, lectæq; ſorores
Benaci, miſcent uiolas, mœſtumq; hyacinthum
Intexunt. ille incedit per prata ſuperbus
Inuitans faciles latebroſa ad furta napæas.
Quem uel mœnii cantus, aſcræaq; plectra,
Vel Sibaritis auena, peloriadesq; cicutæ
Inflarint, notum & choreis, & amore Meliſſæ.
Tutatur quoq; quos labens de montibus altis
Diuidit Eridanus populos, & territat urbes
Abruptis ferus aggeribus, digreſſus & alueo,
Secum agros, ſecum agricolas, ſecum obuia raptat
Armenta.

A rmenta.ipſarum faſtigia celſa domorum,
E uertitq; imo fundo,excuſſatq; ſub undis
V aſta fremens.uidet infelix ſua pignora mater
I mmerſantem amnem.uidet & deſerta parentem
N ata ſenem inuolui rapidarum gurgite aquarum,
P ignoribus dum ſera parens,dum nata parenti
A uxilium parat,hic ambas circumacta uorago
A bſorbet,cumuloq; ingenti uallat arenæ.
P arte alia ſpumans albenti aſpergine paſtor
D um pecudem pelago auertit,dumq; arcet ab amne
I nclamans,fidusq; illi comes aſtat aluta.
O bliquo rapitur torrente,& hiantibus undis,
S ublatus mox aeria ſuffigitur alno.
G rex iuxta natat.hic feſſus ſocia agmina aluta
C ircuit.Aſt illum abrumpens magno agmine uortex
C æruleus,truncumq; trahens ucrat,& uorat unà
L anigerum armentum,truncoq; inuoluit alutam,
L atrantemq; etiam,ac domino,pecoriq; timentem.
T um miſeræ è ſummis luctum phaethontides alnis
I ngeminant,miſeræ phaethontia turba ſorores
A brumpunt lamenta.uident electra ſuarum
R elliquias lacrimarum,acris monumenta doloris
A mne rapi,rapi & auulſis ſua munera ripis,
A c noua dum ueteres reuocant diſpendia luctus,
I pſæ iterũ phaethonta,iterũ phaethonta requirunt.
F initimæ trepidant urbes,foráq; omnia circùm
D iffugiunt,errantq; greges cuſtode relicti.
A t lacrimans,at fuſa comas,ac pectora plangens
D eſperans hominumq; & opem Ferraria,& ipſos
V rgenti uix poſſe deos obſtare tumultu,

P rædiáq́;,oppidáq́;,urbesq́; euertentibus undis,
I ndomitis undis,ſummum haud ſatis eſſe tonantem,
E xcidium pauet attonita,atq; immania fata
D iluuiem expectat,ceu cum miſerabilis ales
V incta pedem laqueo pennasq́; interlita uiſco,
A ccipitrisq́; famem,truculentiq́; aucupis iram
H orreſcit trepidans,tum candida turribus altis,
P urpureosq́; ſinus,niueasq́; intecta papillas
A lbenti ſtrophio formæ ſibi conſcia,Amorumq́;=
E ridani,ſeſe oſtentat,ſua lumina in amnem
D efigit Stella arridens,ac flumina molli
O btutu irradiat.ſentit ſua gaudia,& antro
P roripiens,cinctumq́; alno caput exerit undis
E ridanus,Tunc Nympha oculis iacit aurea in illum
T reis Veneres,treis illecebras,quibus excitet ignem,
E xcitumq́; ſua ſuccẽdens uentilet aura.
H ic uideas flammantem amnem,longeq́; agitantem
S cintillas,uomere & rapidos incendia fluctus,
I lla iterum illecebras,iterum Veneresq́;,liquoremq́;=
A fflat acidalium,queis ſæuos temperat igneis,
M ox riſum ſpirantem auram,ambroſiæq́; fluorem
L æta mouet.leni flammæ incenduntur ab aura,
P oſt liquido ambroſiæ ſparſæ de rore madeſcunt.
H inc iuueni in mediis liquuntur pectora flammis.
V t magnes ferrum in ſeſe uerſatq́;,trahitq́;,
S ic uirgo trahit Eridanum,uerſatq́; tuendo.
D eq́; ſinu iaculata faces ſuccendit amantem.
C orripit ipſe nouam flammam,atq; igneſcit in amne.
E cce ingens poſt terga fragor ſonat,intonat aer.
D iſſultant ripæ,& fluctus ſe tollit ab imo

Agnoſcit Deus inſtantem à ceruice ruinam,
Attonitæq; timens dominæ, atq; incenſus amore
Ceſſantem fluitare amnem iubet ocyus. ipſe
Attollit dextera elatum triplici ære tridentem,
Concutienſq; caput properanti elabitur unda,
Inſignis curru, & terno caua tempora cornu,
Proſpicienſq; undantem alte deſcendere nimbum,
Vellentem arbuſta, & ſecum uacua arua trahentem
Armatam attollit dextram, & ferus imperat ore,
Nil ultra tentandum undæ, atq; abſiſtite ripis,
Parcite agris, uimq; aggeribus cohibete ſub ipſis.
Hæc ait. illæ ſpumanteis tumido æquore fluctus
Includunt alto alueo, & placido agmine curſum
Maturant. pontum & tacitæ ingrediuntur apertum.
Ipſe locum celer, optatoſq; reuiſit amores,
Et celſa dominam lætus de rupe ſalutat.
Libera ſydereæ plaudit Ferraria Nymphæ.
Dona ferens, mox & placido gratatur amanti,
Hæc uos haud ingrata uiæ ſolatia Nymphæ
Aeriæ, dum Flaminiæ tranamus & amnes,
Et ualles Piceni, & non uada tuta Truenti,
Dum Prætutinas cauteis, cauáq; hoſtia Aterni,
Pelignumq; ſolum. celebratáq; flumina Muſis,
Dum Marrucinos colleis, ſitientiáq; arua
Gargani peragramus, & arenti Aufidon ora,
Et mecum ceciniſſe, & iter leniſſe canendo,
Ac durum iuuet accentu molliſſe laborem.
Sic uobis Nymphæ æternum ſit ludere. ſic uos
Et gelidæ accipiant ualles, & flumina feſſas.
Ipſa etiam ardenti gaudet defenſa leone

Vſtaſiti, & latis fundens ſe Daunia campis,
Quaéq; nitet pigro tell us madefacta Galeſo,
Et tellus late ingenti circúndata Sile
Diues agri, diues pecoris, longe optima nutrix
Lenææ uitis, ditíq; argentea gleba,
Clarorum inuentrix ſtudiorum, atq; æmula diuis,
Magna uiris, magna ingeniis, atq; urbibus ingens,
Ac paruo diſtincta freto, oblátrante Charybdi
Inſula terrificis ætnæ celebrata caminis
Cyclopum domus, & cupido loca peruia Diti,
Dum ferrugineo rapitur Proſerpina curru,
Admanesq; iter ingrediens noua ſubruit antra,
Atq; ea, quæſitam poſt natam ereboq; repertam,
Monſtratam & ſegetem mortalibus, horrea genti
Conſtituit Dea, quæ ſiculis dominatur in aruis,
Déq; fame quoties hominum genus omne laborat,
Antráq;, horreáq;, & cerealia clauſtra relaxat,
Ac ſaturat lætas renouatis frugibus urbes.
Has genteis Leo ſyderea dum ſpectat ab arce,
Florenteisq; manus uidet, exultátq; uidendo,
Ingentes illis animos, ingentia ad acta
Suſcitat, imperiiq; animos accendit ad arma
Horrificus. Sentit tacito noua gaudia corde
Delius, admiransq; armos, & pectora ſæui
Quadrupedis, læto fulgentia lumina uultu
Figit in Italiam, & genti gratatur, & urbi,
Quæ quondam euro, præſcripſit, Zephyróq;, notóq;,
Et boreæ impoſuit leges, ſuáq; intulit arma
Oceano nunc templa deûm, & ſolennia curat
Sacra colens, magno & ritus iam præficit orbi.

Mox terram altricemq; uirûm, imperiiq; parentem,
Et leges condentem, & diis pia ſacra ferentem
Commendatq; Ioui, atq; italûm fouet autor honores.
Annuit his precibus diuûm pater. inde fluit ſors
Imperii, magnarum & opum & reuerentia legum

DE TERRIS SAGITTARIO, & Ioui ſubiectis.

Phœniſſas etiam gentes, chaldeáq; regna
Antiquum genus irradiant fulgentia monſtri
Vellera Phœbei. Nam quos de rupibus altis
Pyrene ſpectat populos, quáq; aurea findit
Vnda Tagi, quáq; arua ſecat Sicorisq;, uagiq;
Fontis Anas, multóq; trahens ſe gurgite Hiberus,
Qua uaſto circum pugnax Hiſpania ponto
Alluitur, quáq; ora maris ſe celtica, tuſcæ
Porrigit in portum Lunæ, ac tyrrhenia cultos
Oſtentat colleis, atq; in mare ſoluitur Arnus
Clarus opum, felixq; operum, atq; inſignis honorum,
Aurea quem gemino iungit Florentia ponte.
Parte alia ſolem ad rapidum, clymeneiáq; aſtra
Laudatos Arabum campos, pinguemq; Sabæum,
Eudæmon qua felicinitet inclyta gleba,
(Betius hanc Zamete fluens lauit herbiger amnis,
Et qui tura Laris fœcundis miſcet arenis
Stillantem euoluens in perſica littora myrrham,
Hanc ripa frondente uagus ſinuantibus undis
Hormanus fœcundat, & in uada cæca Priones
Seſe agitans dum cœruleo prouectus ab alueo
Intrat erythræum per paſcua læta profundum)

Hæmonius ſibi iura ſenex hæc uendicat. inde
Iuppiter hos populos placido fouet anxius aſtro,
Ac terram Myrrhæ matrem, ſtirpisq; parentem
Thuriferæ, miratur opimo germine lætam,
Bis ferat ut ſegetes anno, bis poma miniſtret.

DE TERRIS TAVRO, ET Veneri ſubiectis.

At parthos genus acre, ꝓpinquáq; perſidos arua,
Et latos Medorum agros taurina tuentur
Cornua, quáq; Aſiæ littus ſe porrigit, & qua
Cyclades inſanum tundunt mare, notáq; Cypros
Oſtentat paphias candenti marmore turres
Ac ſedeis Erycina tuas, quibus aurea quondam
Fulgebas. hinc ipſa urbes, hinc oppida, gentemq;
Inuiſens, & blanda foues, & amica tueris
Et fontis memor, & nemorum, queis ſedula natum
Formabas, docilem hamatæ ſe aptare pharétræ,
Tendere mox arcum, & celeres tentare ſagittas
In uolucres prima expertum. illæ ut amabile telũ
Senſerunt, placida Idalium impleuere querela,
Murmuráq; ingemuere leues. Strepit incitus ales
In Venerem. certos iterat puer impiger ictus,
Inde feras, pecudesq; petens grauiore ſagitta.
Ipſa faces iaculata, nouum poſt uulnera uulnus
Inſligis, caluere feræ, grexq; omnis in ignem
Incenſus furit. hic audax puer aptat in ipſos
Paſtores ramum, quem ſtirpe athamantide uulſum
Mater acidalio continxerat amne. ibi uulgus
Paſtorum, pecudesq;, interq; armenta, ferasq;

Ingemuit. ſyluæ inſolita ſonuere querela.
Tum Charites fudere nouos è fonte liquores,
Vulnera queis, gemitusq́;, & acuti in corde dolores
Sedantur. Tunc ipſa ſinum nudata, papillas
Exeris. effulſit iubar, ac de pectore eburno
Afflarunt gelidæ Zephyris felicibus auræ,
Queis æſtus recreas iuuenum, lenisq́; dolorem.
Hic uideas amnes ad rapidum uiridante ſub alno
Paſtores miſcere nouas per prata choreas.
Hic primum cecinit teneros noua fiſtula amores,
Inſuetumq́; ſuæ carmen modulatur amicæ
Vpilio. aſſueuere choris dryadesq́;, napææq́;
Et Panes ſocii, & nemorum montana propago.
Tum primum Nymphæ Heroem, Heros Heroinen
Arſit, amant héroes, amat paſtoria turba.
Ipſa inter medios iuuenes, mediasq́; puellas
Compta canis, ſyluasq́; moues, & flumina ſiſtis,
Et circum pictæ uariant ſua roſtra uolucres.
Has arteis Cypros, atq; hæc incunabula nato
Prima dedit, primosq́; tibi monſtrauit amores.
Nanq; in accidalii frondoſo margine fontis
Ducebas nitidum properanti pollice plectrum.
Conueniunt Nymphæ ad cantū, properatq́; iuuentus
Paſtorum, ſimul Heroes, ſimul Heroinæ,
Et Panes monticolæ, quosq́; acer in ignem
Egit amor, cœptæ choreæ. Vox omnis amantum
Vna fuit, mihi parce puer, mihi parce Puella,
O niueo candore Puer, roſeo ore Puella.
Ecce autem phario ueniens de littore paſtor
Commotus fama chorearum, & honore canendi,

Aſtitit, obſtupuitq; unà. obſtupuere puellæ
Miratæ paſtorem. & enim coma mollis, & illi
Qui cœlo poſſent ſuperos deducere ocelli,
Queis ignem Dea, queis ſenſus inſtinguis amandi
Fixa tuens. arſit Dryas. hinc arſere Napææ
Indignantem animis, & triſti corde rigentem.
Hic amor ipſe duas guttæ ex amathuſide tinctas
Selegitq; arcu innitens, ſtrinxitq; ſagittas,
Quo uictor duplici geminaret uulnera telo,
Hæ ualidis agitatæ Euris, & uiribus actæ,
Confligunt ſimul, & celeres ſtrinxere fauillas
Incenſæ illiſu rapido, & fax ignea fulſit
Aucta noto. At tacitos intus calor urit amantes.
Altera niligenam puerum ad præcordia fixit.
Obriguere gelu uenæ. Sed flamma medullas
Vrit agens. correptum adolent incendia pectus.
Ignorat tamen unde faces, unde acta ſagitta.
Nunc pallor, nunc purpureus color ore recurſat,
Ac multa è uario uolitant ſuſpiria corde,
Altera detorſitq; iter, ac ueſtigia ab ictu
Leua petit, leua ſenſiſti è parte ſagittam
Errantis mater pueri. longe ingemis. ille
Ridet, & implicitus collo, blanditur amanti,
Admotuſq; ſinu nudato, atq; oſcula figens
Ignotum matri diffudit in oſſa uenenum.
Cuius ubi tibi uis eſt cognita, tingis & illo
Docta faces, queis corda afflas, menteiſq; deorum,
Cogis, & humanis ſuperos palleſcere curis,
Inq; bouem mugire patrem, & freta longa ſecare.
Te nati telum patria tellure relicta,

Paſtoremq́; ſequi iubet, & paſtoria iuſſa,
Te Memphis dolet errantem prope flumina Nili,
Te Nilus miſeratur ad herbida prata gementem,
Cum tenerum exanimatæ fouēs lacrimaris Adonim,
Et Marti præfers paſtorem, & flumina cœlo.
Hos numeros celebrate auræ, oceanitides Auræ
Et Cypron cantate, & fontem amathuſidis undæ,
Vnde meos & foui æſtus, & uulnera laui,
Cum Valles Ariadna, nemusq́; Ariadna referrent,
Et miſeratæ graueis iterarent littora queſtus.

DE TERRIS VIRGINI ET Mercurio ſubiectis.

Non Babylon, non quæ ora inter tigrimq́; uagumq́;
Euphraten, non quæ aſſyrio riget ora calore,
Non Crete quondam Iouis incunabula magni,
Nec ueteres graiorum urbes, nec achaica regna
Virginis ingenteis alas, & brachia uultu
Non læta aſpiciunt, non uirginis inclyta dextra
Protegit has, non Mercurii uariabile ſydus,
Ingeniiq́; bonis, & linguæ laudibus ornat.
Scilicet hic patriam antiquam, dulceisq́; receſſus
Cyllenen meminit, luſusq́; in montibus actos,
Dum pueris puer immiſtus per gramen ad umbrā,
Et choreas agit, & dulcem modulatur auenam,
Et primus nudæ meditatur dona palæſtræ.
Sæpe illum genitrix ſylua dum quærit in alta,
Hirſuta committentem agnum in prœlia fronte
Inuenit, & cauta reuocantem in uerbera dextra.
Sæpe ſuas leui curas in cortice Phagi

Teſtantem, & ſcripto ſignantem carmina trunco.
Quid fugis, ô formoſa Dryas, qui te puer optat,
Lilia cana nouem dono dat, datq; hyacinthos
Florenti intextos amarantho, & cypride fronde.
Hæc puer. aſt olim cupidas quoq; pectoris auras,
Oſculáq; intactis ſeruat tibi roſcida labris.

DE TERRIS CAPRICORNO.
& Saturno ſubiectis.

Finitimos uero Thraces, Rhodopeiáq; arua,
Hæmúq;, hebrúq; & macedû quondã inclyta regna,
Illyricos etiam tractus, uagáq; ora Timaui,
Et Gangem late undantem, & gangetida terram,
Gangaridumq; domos dites, Adamantidáq; oram
Quáq; Arius ſtagnante uado fluit, & ruit inde
Gemmiferos uoluens latices, atq; aurea ſaxa
Aegoceros imo aſcendens proſpectat ab orbe,
Falciferóq; ſeni & populos commendat, & urbes.

DE TERRIS GEMINIS. MER=
curio. Libræ, ac Veneri ſubiectis.

Non Maria, non longiflui lata hoſtia Nili,
Aut campos Aegypte tuos, aut pinguia culta
Cyrenes, non marmaridum loca torrida ab æſtu,
Hyrcani'ue ſinum maris, aut quos aſpera ſaltus
Armeniæ tigris colit, & uagus ambit Araxes,
Aut arcas puer, aut geminorum cura Laconum
Negligit, aut lætos felici uellere Seras
Deſerit alma Venus, iuſtæ aut trutina aurea Libræ.
Hæc quos Gardamonis popules, quos. & Zariaſpes

Aſluit, & ripis Ochus inſignitus opacis,
Et quæ turrigeris inſurgunt mœnia Bactris,
Hæc quos è ſcythicis delabens montibus Indus,
Sandabaliſq; rigant campos, caſperiáq; arua,
Indus aquis, Indus populis, auro effluus Indus,
Regnatorq; hominum, eoi & rex maximus orbis,
Atq; alio ſub ſole nigrantis Oaſidis oras,
Qua libyco ſubiecta iugo ſqualeſcit, & atris
Stagnat muris aquis, uaſta & mons ſurgit arena,
Atq; abit in celebrem Mareotis lympha paludem,
Quáq; uetus Thebe centum ſtetit inclyta portis,
Imperitans moderatur, & uſta caloribus antra,
Queis paſſim nudi iuuenes, nudæq; puellæ
Optatos agitant luſus, & pectore nudo
Complexi, ſocio ducunt ſua gaudia nexu.
Queis & pauperies comes eſt, comes alma uoluptas,
Et ſolem odere, & tenebris lætantur opacis.

DE TERRIS AQVARIO, ET Saturno ſubiectis.

Nec Phrygio iuueni ſtudium, aut ſua cura receſſit
Terrarum. Nanq; hinc gelidos regit axe propinquo
Sauromatas arcu inſignes, & Acinace curuo,
Et quos Oxa palus, quos & uada longa ſecutus
Percurrit, uarias miſcens ſecum Oxus arenas,
Illinc Aethiopum campos ſitientiáq; arua,
Et uaſtos Arabum fines, immania teſqua,
Immitiſq; Elephantum oras Azania regna,
Qua ſe barbaricum in pelagus ſpumante fragore
Raptus agit, ſecat & rapidi fera littora ponti,

A c tractus ſecat, humano queis ſanguine paſta
G ens errat nemoroſa, ferunt cui pabula cædes,
E t potum cruor, expreſſæq; ex oſſe medullæ.
P arte alia rurſum in pelagus ſe proripit ingens
Z ingis, & immanes paſcuntur iuxta elephanti.
P oſt Coloa ſtagnante uagus fluit æquore aperto
A ſtapus, & ſocio iungit ſua flumina Nilo,
I ungit & Aſtaboræ & Blemiũ hinc populatur are-
I llinc mẽnonios curſu ſecat improbus agros. (nas,
H os fouet Idæus puer, ut nec frigus iniquæ
S armatides, nec ſæua ſenex incendia uitet
A ethiopum extremo aſpiciens Saturnus ab orbe.

DE TERRIS SCORPIO ET Marti ſubiectis.

Aſt Tingim, Bochiq; domos, habitataq; mauris
T ecta, deosq; humeris, cœlumq; Atlanta ferentem,
I nſigneisq; auro, & pomis radiantibus hortos
H eſperidum, ac deſerta ſiti getula, leonumq;=
A rua famæ, Mars armipotens, & Scorpius ardens
I nſpectant læti cœlo & ſua iura tuentur,
H ic Chelis, ille enſe potens, queis culta ſyrorum,
C appadocumq; agros, queis commagenia rura
D efenſant, moresq; uiris, & munera monſtrant.

DE TERRIS IOVI SVBIE= ctis ac Piſcibus.

Finitimam cilicum gentem iugaq; edita tauri
E t flexus uage Cydne tuos, ſaltusq; malignos
P amphyliæ, & fuluas rapidi Eurymedontis arenas,

Felicesq; Hermi ripas, rutilantiáq; auro
Littora Pactoli, & florenteis Mæonas armis,
Cura Iouis fouet, inſignitáq; Piſcibus aſtra
Irradiant. colit hos Garamas, deſertáq; tellus
Aethiopum, colit exuſtis Naſamonius aruis,
Tuſpiq;, Aracogoriq;, incenſáq; ſolibus ora,
Quiq; tenent uacua arua, & ſole incocta Anagõbri.
Quiq; æſtu ſitientem agrum, uicináq; Syrti
Littora Fazani, deſertáq; inhoſpita uerſant.

DE TERRIS CANCRO, ET Lunæ ſubiectis.

At Cancer, noctisq; decus Latonia uirgo
Lotophagum ſedes tenet, & quos Bragada ſaltus,
Infidusq; ſecat Cynips, & punica late
Littora, quáq; uagus ſe tollit in æquora Triton,
Et formidatas olim Carthaginis arces,
Ac latebras Maſiniſſa tuas, cauáq; antra leonum
Aetæos etiam fines, ſqualentiáq; arua
Colchidos, & ſæuæ non hoſpita littora Ponti,
Quasq; oras Phaſis rigat, & quas ſpectat ab alto
Vertice piniferis Ide circundata ſyluis,
Ide altrix ſyluarum, Ide fœcunda ferarum,
Irriguos Ide fundens de rupibus amnes,
Quos iuxta Phrygiæ per opaca umbracula nymphæ
Aeſtatem prohibent, nudatáq; corpora lymphis
Præcipitant, nitet in mediis argenteus undis
Candor, & ex imo fulget uaga purpura fonte,
Et roſeus color. Hic tremulæ per cœrula flammæ
Scintillant, quas illæ oculis iaculantur. ibi acer

Obſeruans amor acer, ibi ſua tela ſagittas
Vſtulat igne nouo, flammiſq; recentibus armat,
Ac noua per phrygios meditatur prœlia campos
Inſultans. calet omnis ager, calet Aſia, & ipſe
Extremo uoluens incendia fonte Caicus.

DE FVRIIS ET DOLORE Herculis rapto hyla.

Bithynos etiam colles, iugaq; alta Cytori,
Et freta cyaneas inter currentia cauteis
Luna tenet, ſummoq; nitens in cardine Cancer,
Quæq; olim pagaſæa ratis loca legit, ubi ingens
Alcides actus furiis, uictusq; dolore,
Immemor ipſe ſui, clauæq; oblitus, & amens
Errauit. cum ripæ illum, ac reſonantia ſaxa,
Illum amnes, illum antra procul, uallesq; referrent
Clamantem mihi reddite Hylan, totiesq; gementem,
Tundentemq; Hyla nemus, æquor Hyla replentem,
Has illi pœnas Cytherea irata parauit,
Quodq; apio inſignire comam, quòd tempora myrto
Abnuerat, cum læta illum ad carcheſia uictor
Oenides, omnemq; unà Calidona uocaſſet,
Gaudentemq; apri ſpoliis, & uirginis actis.
Sit mihi fas nymphæ Aonides, dum littora curro,
Quæ quõdam cithara modulans percurrerat Orpheus.
Sit fas Alcidæ luctum, puerique rapinam
Et canere, & longum cantu mulcere laborem,
Dum uocem ualles referunt, dumq; ipſa canentum
Murmura reſponſant, & ripæ, & littora, & ipſe
Conſcius erroris fons, & loca conſcia queſtus.

Veſtrum opus, ut feſſæ reparentur carmine uires,
Aſſit & extremis decor, & ſua gratia dictis.

DE HERCVLE ET HYLA.

Appulerat myſorum agris magnetias Argó,
Cum, tenero comitatus Hyla, petit impiger alti
Alcides iuga per denſum frondentia montis.
Hic ſeptem capit errantеis per deuia ceruos,
Septem arcu, pedibus bines, & robore plantæ
Inſignes maculis, primoq; ad tempora cornu.
Hos puer attrectare manu, palmiſq; fouere
Incipit, & tereti ſubnectit uincula collo
Exultans præda, & maculoſis pelle gemellis.
Hic heros feſſus curſu, per gramen ad undam
Ingenteis artus ſternit, clauamq; trinodem
Suſpendit trunco, & pharetræ caput aptat onuſtæ.
Inuitat ſomnos labor, & uicinia fontis,
Vmbráq; textilibus circum uariata corymbis.
Ipſe autem fons perſpicuis argenteus undis.
Albeſcunt imo ſparſi, rutilantq; lapilli,
Quos huc, illuc ſubſiliens uomit unda. quieſcunt
Mox illi, pictáq; ſolum uariatur arena.
Lætantur uitreis errantia lumina in undis.
In ſummo natat umbra. natant ramiq;, comæq;
Frondentes. Sol per tenueis uaga lumina rimas
Irradiat. Variant umbræ uariantibus auris.
Pendula per nitidum currunt umbracula fontem,
Murmuráq; in ſolis ſtrepitant reſonantia ſyluis,
Quæ lenis mouet aura, mouent recinentia ramis
Ora auium, & uario reſonant caua guttura cantu.

A t circùm atq; ipſo crepitantis margine riui
V er halat, roſeusq; decor ſe fundit ad auras,
L iliáq; in uiridi ſpirant canentia thyrſo,
E t memor ingratam mœret Narciſſus ad undam.
T um uiolæ è patulis redolentia munera ramis
P rætendunt lætos flores, implexáq; ſerta
S pirantis rarum ueris decus. enitet inter
I lluſtreis paſſim flores, monimentáq; diuûm
F los rarus, flos ipſe hominum uix cognitus ulli.
H eroes norunt, & ſemideiq;, deiq;.
I uppiter hoc thalamos iubet, hoc iubet aurea coniux
R orari genialem aulam, cum lætus uterq;
L æta agitat, ſociosq; parant coniungere ſomnos.
H os inter gratam Alcidæ per membra quietem
S tillarat ſopor, & feſſos recreauerat artus.
I pſe autem ſomno grauior, uictusq; ſopore
H orrentemq; animam late de pectore anhelus
E fflabat, Nymphæ inſolito de fonte fragore
E xcitæ liquidis caput exeruere ſub undis.
V tq; uirum uidere per herbida prata iacentem,
T endentemq; artus, mento, ſetisq; rigentem,
C laudentemq; ſuperciliis. caua lumina, riſum
I ngeminant, lætis interſtrepit unda cachinnis.
R idebant aliæ ſtertentem heroa, ſed hærens
I n puero, non ipſa oculos, non lumina torquet
B landa Earis, ſentitq; deæ zephyritidis arcum
T abificum, ultricesq; manus. ea colle propinquo
I nſidians, telum idalium immedicabile telum
P erſtrinxit, ſublatum alte, intinctumq; ueneno
F ontis acidalii. hoc etenim dea cypria telo

V titur

Vtitur in nymphas, quoties mortalia nymphis
Obiicit ora, hominumq́; deas pertentat amore.
Interea catulis puer ad præſepe ligatis
Ludebat, pexosq́; manu mulcebat, & herbas
Selectas dabat, & miſto inter cornua flore
Intexens, uiridi caput inſignibat acantho.
Mox ipſo infelix puer, ipſo in margine lætos
Infelix lauat, & uitream depectit ad undam
Roranteis udo latice, atq; aſpergine cana.
Senſerunt catuli fontem notum. Ah puer, ah ſors
Dira deûm. Saliere feri, puerumq́; ſub undas
Traxerunt. Terq́; ipſe manu, pedibusq́;, humerisq́;
Obnitens clamauit herum. Ter candida Nais
Ora manu preſſans liquidum ui traxit in amnem,
Atq; amplexa ſuis pauitantem condit in antris,
Fulgentem tamen ora, oculisq́;, comaq́; decentem.
Illa quidem puero fruitur. Sed flaua Nychia,
Et nigris Eunice oculis, petulansq́;, procaxq́;
Atq; umbræ Melis conſueta, Adranea receſſu
Picta genas, tortisq́; comis, & nuda papillas,
Ac nunc multa ſuo fundens ſuſpiria corde,
Tabeſcunt miseræ inuidia, latitantq́; ſub antris.
Septem Earis maleſana dies, ſeptem anxia nocteis
Cum puero inſomneis agit, ut neq; parcat amanti,
Nec parcat rurſum ipſa ſibi, ſed perdita, & amens
Deperit illum oculis, amanti & deperit ore
Perdita, mox clauſo exanimis collabitur antro.
Aſt heros ſomno excitus pauitansq́;, dolensq́;
Quærit Hylan, repetitq́; & Hylan, nemora auia lõge
Reſponſant, iterantq́; & Hylan. Puer abditus antrõ

E uenidt mors unde repens, aut tempora uitæ,
Quæq; hominum generi cœlo ducuntur ab ipſo,
V erum ingens dolor, & fatum inſolabile magni
H erculis, ac totum lamenta audita per orbem
C reſcentem natæ luctum, immediatáq; duro
V ulnera retractant ferro, ac noua robora ſumit
C ura recens ſemperq; nouos dolor incutit ictus.
N on potuit famulantem Heros, ſocia arma ferentem
V ictor apri, exciſorq; hydræ, domitorq; ferarum,
N on ualuit pueri caſum, nymphæq; rapinas
F erre Deus. Mihi nata ſeni, mihi filia patri
E ripitur. creſcat dolor, & noua cura reſurgat.
P arcite Pierides, noſtroq; abſiſtite luctu,
V os lætos agitare choros iuuet. Ite puellæ,
I te deæ, tuq; ò tote dux præuia cœlo
V ranie, proprios repetens age diua receſſus.
I pſa tibi dulcem in thalamis meditabere cantum,
F unera nos, lacrimæq; decent. Procul eſte Napææ,
E ſte procul Dryades, cultæq; in carmine nymphæ,
L iquenteisq; amneis colite, & colite ocia ſyluis.
F orſitan & te Aurora iuuet, dum Memnona luges,
E t noſtras audire, tuasq; iterare querelas,
S ed dolor, & lamenta nigro comitentur amictu,
Quæq; erumna meos non deſerit anxia queſtus.
S ed comites eſtote Auræ, atq; fauete querenti,
E t uoces geminate, & luctum intendite noſtrum,
F idæ Auræ. comites ſæui, teſtesq; doloris.

DEPLORATIO LVCIAE FILIAE.

Certe ego feliceis tedas, dulceisq́; hymenæos
N *ata tibi, charosq́; parabam è ſtirpe nepotes.*
F *ingebamq́; & aui luſus, numeroſaq́; uerba*
A *d cunas, cantusq́; Senex meditabar aniles.*
E *n miſeræ patris tedæ? hos' ne ſenex hymenæos*
A *ſpicio? ſunt hæc ſolatia grata nepotum?*
N *ata iaces, nec blanda ſenem, nec filia patrem*
A *lloqueris ſed muta ſiles, ſed lumina condis.*
H *oc meruit pater infelix. Age nata recluſos*
E *t ſuſtolle oculos, & me ſolare querentem.*
O *uanum deſiderium, & ſpes patris inanes.*
E *n tabes. Decor ille tuus quo nata receſſit?*
D *eliciæ matris miſeræ. Tibi dona parabat*
E *t luſus dignos hymenæo, & coniuge ueſtes.*
P *ro donis, luſuq́;, & pro lætis hymenæis,*
L *iquiſti luctum, & lacrimas, atq; aera nigrum.*
O *rnabam tibi ſerta domi, ſyriumq́; liquorem*
A *d thalamos, geminæ, geminæ tua cura ſorores*
F *undebant. Quid pro ſertis, ſyrioq́; liquore.*
L *iquiſti? ſine Sole dies, ſine ſydere noctes,*
I *nſomneis noctes. feſſo tibi uagit ab ore*
F *rater. & in cunis queſtus exercet amaros,*
H *as illi illecebras, hæc ludicra blanda relinquis.*
A *t patri uetus ulcus, & inſanabile uulnus*
L *iquiſti, æternos luctus, miſeramq́; parenti*
C *aniciem. O qui me patrem, qui ſorte parentem*
S *yrtibus in mediis ſtatuat, ſaxis' ue Promethei,*
Q *ui rapidas inſtiget aues, & uulturis ungues.*
N *on mihi te bellis rabies, non aſpera ponti*
T *empeſtas, non miſſa polo flagrante ruina.*

E ripuit. Tellus'ue graui concuſſa tremore,
A ut quæ ſunt miſeris diſcrimina plurima terris.
I pſe mihi flos ætatis, ſpeciesq́;, pudorq́;,
E t grauitas generoſa, oculisq́; afflata uenuſtas,
(Heuq̃ iuncta ſimul dũ ſunt bona plurima, certãt)
E ripuit tete. Ipſa ſibi probitasq́;, decorumq́;
I niecere manum, & fato ſua iura dedere.
Quæ ſuperi, quæ ſæuities? molitur ab ortu
S ol curſum, pergitq́; iter, & ſpatia ardua luſtrans
C onficit, occiduum dum progrediatur ad orbem,
A t uitæ ſpatium incertum, & perſæpe ſenectus
I ngruit in medio curſu, uellitq́; iuuentæ
L anguentem florem, & ſpoliat ſpe diuite ramos.
A n'ne mihi ante oculos grata obuerſatur imago,
Qua mihi te quondam mea Lucia, qua mihi tete
L æta oculis, blanda aſpectu, pulcherrima cultu
C onſueras offerre? En aſpicio ora, decusq́;
E gregium formæ, & tot honeſtæ frontis honores?
L ætantem amplexu excipio, & patria oſcula iungo.
A ffaris iam blanda ſenem, officioſa parentem.
E xcutiunt mihi iam lacrimas noua gaudia. Demens
A h demens pater, infelixq́;, parensq́;, ſenexq́;
F unde nouas lacrimas, nec te iam ludat imago,
E t ſenſus memor, & mentis ſpes credula uanæ.
N il heu, nil reliquum iam Lucia. Ceſſit in auras
V el ſomno ſimilis, uel inani corporis umbræ,
A ut iacet in parua tantum cinis abditus urna.
N um cœlo forſanq́; recens nitet aurea ſydus?
I llam cœlicolæ inſpectant? illam Heroinæ
M irantur? clarum nota inter ſydera lumen?

I pſa micat noua lux cœlo decus addita, & aſtris?
N ata queror. reptantem auris, cœlo'q; uagantem
A ſtra recenſentem, numeros'q; & ſigna notantem,
H eu fallax natarum amor. heu male grata, nec ore
A ppellans, nec uoce petens patrem ipſa uocaſti,
S altem ô ſaltem oculos ad lumina noſtra reflexes.
A h diras patrum ſpes, & ſolatia dira.
N e cœlo, ne diis pietas, an forte nec ipſo
S plendeſcis cœlo? tenebris'q; adoperta profundis
C aligas nigricans? pereat lux omnia noctem
I ngeminent, tenebræ'q; cauo dominentur olympo.
S ed iam ô ſed deſiſte dolor, mihi roſcida flauo
E xurgens Aurora nouum iubar æquore tollit.
P ræradiat caput auricomum, roſeus'q; per auras
I t decor, e'q; genis ſtillat ros fuſus eburnis.
N unc axem Dea, nunc currus age pelle uolanteis.
F unde diem. ſparge eoam dux præuia lucem.
P ande ſinus. natam aſpicio, Tecum aurea curru
L ucifero, & ſociis tecum ſecat æthera bigis.
B landitur'q; oculis. lacrimas quoq; læta parentis
A ſpectu ciet, & blando mea Lucia ab ore.
A ppellat'q; patrem ſummo & ſua brachia curru
E xerit, inuitat'q; ſenem. iam filia fulges
I nſuetum iubar. ardeſcunt iam tempora. iam iam
I n radios abeunt crines. En fulgidus ora
A ccendit ſplendor. micat en lux ignea circum
P er'q; genas, toto'q; nitor ſe fundit olympo.
E xoritur iam Sol radiis en Lucia Solis
E xcipitur, roſeo'q; ſinu complexa, nitentem
I lluſtrat'q; diem & ſuper æthera fulget apertum,

Atq; nouum cœlo decus, & noua lumina terris
Diffundit, lucem inde auræ ſenſere recentem,
Clarior & ſolito diffulſit ab æthere Titan.

DE SE IPSO POST OBITVM.

Ergo ubi poſtremum in cinerem, ſquallentiaq; oſſa
Soluerit, & longo tempus me abſumpſerit æuo,
Quæq; leuis tumulos circum obuerſabitur umbra,
Abſcondet nox, & nube obdenſarit opaca,
Forſitan è cœlo aſpiciens, nec paſſa parentem
Obduci tenebris, nigrantia nubila late
Differet & patrium longe indignata ſepulchrum
Nocte premi, & denſa manes caligne condi,
Effundet rutilantem alto de culmine lucem,
Et totum in radios clara inflammabit olympum,
Illuſtrans monimenta patris, decora inclyta fama.
Famia ipſa aſſiſtens tumulo cum ueſtibus aureis,
Ore ingens, ac uoce ingens, ingentibus alis
Per populos late ingenti mea nomina plauſu
Vulgabit, titulosq; feret per ſæcula noſtros,
Plaudentesq; meis reſonabunt laudibus auræ,
Viuet & extento celeber Iouianus in æuo.
Nec deerunt mutum ad cinerem qui grata locuti
Oblectent manes cantu, atq; hæc pectore uerſent,
Huic puero quantum Aonides tribuere puellæ,
Caſtalii quem fontis aquis lauere, & opacæ
Tempora cinxerunt lauru, fouere & in antris
Aſſuetum choreis muſarum. hinc pectore anhelo
Luſtrantem idalium nemus, & loca conſita amorum

Et charites docuere uiam uoluere & amantem
Atq; faces tractare deæ, atq; cupidinis arcus,
Mox Paphiam canere ad citharã, ꝓcul antra canenti
Aſſultant. Reſonat uirides formoſa per umbras
Fannia, perq; ſuas ſtrepitant ſuſpiria myrtos,
Et percuſſa graueis iterant iuga frondea curas.
Poſt iuueni patuere adytis manifeſta recluſis
Templa, quibus ſecreta deûm ſapientia pandit,
Naturæq; artis docet, & præcepta recludit
Viuendi, hic illa è media teſtudine templi
Hortaturq;, monetq; uiros, foribusq; adapertis
Admittit meritos. excludit inutile uulgus
Deteſtans. Inde ipſe animum formauit, & omnes
Explicuit uitæ mores, monſtrauit & arteis
Ingenuas, totumq; audax Helicona pererrans
Nil intentatum ingenio dimiſit inertem
Is digito increpuitq; lyram, luſitq; canendo
Ad cyathos. idem ad thalamos hymenæon amatos
Pellexit cantu, cecinitq; admota cubili
Antiniana ſales notos, nec defuit illi
Ruſtica quæ tenerum modulata eſt fiſtula carmen.
Ingemuit ſimul ad tumulos, lacrimoſaq; amantum
Funera, dum è ſolis uiolæ afflauere ſepulchris.
Inſtruxitq; alas equitum, ac ſertoria ſigna
Extulit Heſperiæ in campis, tinxitq; cruore
Arua ſuper, tumuitq; amnis, dum gurgite merſat
Arma, uiros, phalerasq;, & corpora quadrupedũm
Idem auſus maris undiſonos inuadere campos,
Rettulit, auſteræ ſalſus ſapor unde lacunæ,
Rettulit, unde cadant imbres unde intonet æther.

P rodeat unde comata, cauo quo'ue iris ab antro,
A uſus inemotos aurarum irrumpere tractus.
Macte animo, macte ingenio, cui limina cœli
S tellatæ & patuere fores, quem cardine laxo
F atáq;, fortunasq́; uirûm, ac decreta deorum
N oſſe fuit, ſuperûmq́; aditus intrare repoſtos
R imantem, & cæcas reſerantem in fata latebras.
E rgo agédum nymphæ Sebethides, eia age nymphæ
E t myrto tumulum ornate, atq; incingite lauris,
P urpureamq́; adhibete roſam, atq; effundite nardum
C anentem Dea, frondentem Dea iunge & oliuam,
Q uæ pacem Dea concilias. hic ocia, pacemq́;
I taliæ peperit feſſæ, uiolentáq; bella
S uſtulit, immerſitq́; chao, atq; in ualle maligna
A bdidit, & duplici religauit uincta catena,
P roſcripſitq́; erebo, portisq́; incluſit ahenis,
O ciáq; heſperias iuſſit regnare per urbes.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM METEORORVM LIBER.

Hinc ego, quæ nubes cauſis, quis ſpiritus auras
Sollicitet, quæ uis agitet liquida æquora ponti
Expediam, & ſalſæ doceam ſapor unde lacunæ.
Quid dēſas cogat nebulas, denſumq́; relaxet
Aera, cum læto deſcendit plurimus imbri,
Aut abit in rorem, aut crepitanti grandine tectis
Diſſilit, aut uaſto cœlum quatit omne fragore,
Vnde & præcipites liquidum per inane ferantur
Siue faces, rutili'ue angues, aut ignea lampas,
Quiq́; micant'ue, cadunt'ue coruſci è nubibus ignes,
Aut cœlo quæ impulſa ruunt uulcania tela.
Seu qui per dirum miſeris mortalibus omen
Spargit ſanguineos flammato uertice crines.
Ille quidem morboſq́; ferens, inopináq; bella.
Vnde etiam tanto ſpirant cum murmure uenti
Aera per uacuum, & pelago dominentur operto,
Nunc altis in ſpeluncis tellure ſub ima
Incluſi, ſuperas quatiant cum mœnibus Vrbes.
Atq; hinc digrediens fonteis, quæq́; amne citato
Flumina diuerſis erumpunt partibus orbis,
Vndarumq́; uagos latebroſo è pumice ductus,
Et quæ ſint liquidis memorabo exordia lymphis.

A t circùm atq; ipſo crepitantis margine riui
V er halat, roſeúsq; decor ſe fundit ad auras,
L iliáq; in uiridi ſpirant canentia thyrſo,
E t memor ingratam mœret Narciſſus ad undam.
T um uiolæ è patulis redolentia munera ramis
P rætendunt lætos flores, implexáq; ſerta
S pirantis rarum ueris decus. enitet inter
I lluſtreis paſſim flores, monimentáq; diuûm
F los rarus, flos ipſe hominum uix cognitus ulli.
H eroes norunt, & ſemideiq;, deiq;.
I uppiter hoc thalamos iubet, hoc iubet aurea coniux
R orari genialem aulam, cum lætus uterq;
L æta agitat, ſociósq; parant coniungere ſomnos.
H os inter gratam Alcidæ per membra quietem
S tillarat ſopor, & feſſos recreauerat artus.
I pſe autem ſomno grauior, uictúsq; ſopore
H orrentémq; animam late de pectore anhelus
E fflabat, Nymphæ inſolito de fonte fragore
E xcitæ liquidis caput exeruere ſub undis.
V tq; uirum uidere per herbida prata iacentem,
T endentémq; artus, mento, ſetísq; rigentem,
C laudentémq; ſuperciliis caua lumina, riſum
I ngeminant, lætis interſtrepit unda cachinnis.
R idebant aliæ ſtertentem heroa, ſed hærens
I n puero, non ipſa oculos, non lumina torquet
B landa Earis, ſentitq; deæ zephyritidis arcum
T abificum, ultricésq; manus. ea colle propinquo
I nſidians, telum idalium immedicabile telum
P erſtrinxit, ſublatum alte, intinctúmq; ueneno
F ontis acidalii. hoc etenim dea cypria telo

Vtitur

Vtitur in nymphas, quoties mortalia nymphis
Obiicit ora, hominumq́; deas pertentat amore.
Interea catulis puer ad præſepe ligatis
Ludebat, pexosq́; manu mulcebat, & herbas
Selectas dabat, & miſto inter cornua flore
Intexens, uiridi caput inſignibat acantho.
Mox ipſo infelix puer, ipſo in margine lætos
Infelix lauat, & uitream depectit ad undam
Roranteis udo latice, atq; aſpergine cana.
Senſerunt catuli fontem notum. Ah puer, ah ſors
Dira deûm. Saliere feri, puerumq́; ſub undas
Traxerunt. Terq; ipſe manu, pedibusq́;, humerisq́;
Obnitens clamauit herum. Ter candida Nais
Ora manu preſſans liquidum ui traxit in amnem,
Atq; amplexa ſuis pauitantem condit in antris,
Fulgentem tamen ora, oculisq́;, comaq́; decentem.
Illa quidem puero fruitur. Sed flaua Nychia,
Et nigris Eunice oculis, petulansq́;, procaxq́;
Atq; umbræ Melis conſueta, Adranea receſſu
Picta genas, tortisq́; comis, & nuda papillas,
Ac nunc multa ſuo fundens ſuſpiria corde,
Tabeſcunt miſeræ inuidia, latitantq́; ſub antris.
Septem Eatis maleſana dies, ſeptem anxia nocteis
Cum puero inſomneis agit, ut neq; parcat amanti,
Nec parcat rurſum ipſa ſibi, ſed perdita, & amens
Deperit illum oculis, amanti & deperit ore
Perdita, mox clauſo exanimis collabitur antro.
Aſt heros ſomno excitus pauitansq́;, dolensq́;
Quærit Hylan, repetitq́; & Hylan, nemora auia lõge
Reſponſant, iterantq́; & Hylan. Puer abditus antro

Ipſe quidem reſponſa refert, ſed nympha, ſed antri
Occluſæq; fores, molesq; immanis aquarum
Aduerſans, prohibent ſuperas attingere ad auras.
Luctatur ſed uox, intusq; offenſa reſultat,
Atq; obſcura procul, reuolutáq; bombit imago.
Errabat miſer Alcides gemitu obuia complens.
Præcipitem nunc ardor agit, nunc uicta dolore
Genua labant, nunc mugitus per ſaxa reſultans
Inuentum promittit Hylan, modo luſus, & expes
Arcumq;, clauamq;, uenenificamq; pharetram
Turbat humi, mors amiſſo præfertur amante.
Iamq; oculi, iam uox defecerat. Ecce per amnem
Viſus Hylas, Vocem ingentem dedit excitus heros,
In mediosq; ſalit fluctus, & brachia tendit.
Exili tum uoce puer, mihi gloria in amne eſt
Chare parens, abſiſte queri. ſat terra, ſat æquor,
Satq; tui ſocium me iam nouere labores,
Sat ſit Hylan ſudaſſe tuæ ſub pondere clauæ.
Iam requies mihi partæ, & hymen, & numẽ ĩ unda.
Viue memor, noſtrosq; animo ſeruabis amores.
Hic lacrimas dedit, atq; extendit ad oſcula uultus
Purpureos, uani rapuere ſed oſcula uenti.
Sectatur properantem heros. ſed cœrula coniux
Sectantisq; oculis nubem obiicit, & uetat antro
Ingredi. Tales reddit de pectore uoces
Alcides. Mihi chare Puer tua gloria laudi,
Atq; undis iam parta quies, & numen in amne.
Inuidiæ coniux, & amante, & coniuge felix.
In claua mihi nomen Hylæ libycáq; pharetra,
Pulcher Hylas, regnabit Hylas in pectore noſtro.

Sis facilis, noſtroſq; iuues in parte labores.
Dixit, & ingentem uiridi de cæſpite collem
Erigit, attollitq; manu. componitur ara
In medio. lecti flores, & olentia ſerta
Sparguntur, geſtati arcus, grauidæq; pharetræ
Stant ſuper, & rutilas uoluunt incendia flammas.
Ipſe aram nouies luſtrans bona uerba precatur
Cum gemitu, nouies & Hylan de more ſalutat,
Viſus Hylas media flores quoq; ſumere ab ara,
Hinc iter ad Phaſim ingeminat, minuitq; dolorem
Ipſa dies, deſiderio uis addita creſcit,
Menſq; reſurgenteis renouat ſub pectore curas,
Quæ feſſum excipiunt uariæ, & comitantur euntem,
Littora dum properãs legit, & caua flumina tranat,
Solantur tamen in tenebris inſomnia, & umbra
Obuerſum oculis, & Hylæ amplexantis imago.

EXCVSATIO.

Forſitan & quos quiſq; deus per pectora ſenſus
Excitet, & quales naſcenti ſydera mores
Portendant, canerem, diuerſaq; fata, uirorum
Quæ facies, uigor aut membris, quæ robora cuiq;,
Quod ſtudium, quodq; ingenium, uiſq; inſita cordi,
Vt rerum ſeries, & cœpti carminis ordo
Poſtulat, & toto paſſim ferremur olympo,
Scitantes quæ uis ſuperũm, ac fortuna locorum,
Aſtra deũm quid iuncta ſimul, quid ab orbe remoto
Dum certant, quid cum radio intueantur amico,
Promittant, qua parte fauor, quá ue ira deorum

E uenidt mors unde repens, aut tempora uitæ,
Quæq; hominum generi cœlo ducuntur ab ipſo,
V erum ingens dolor, & fatum inſolabile magni
H erculis, ac totum lamenta audita per orbem
C reſcentem natæ luctum, immediataq; duro
V ulnera retractant ferro, ac noua robora ſumit
C ura recens ſemperq; nouos dolor incutit ictus.
N on potuit famulantem Heros, ſocia arma ferentem
V ictor apri, exciſorq; hydræ, domitorq; ferarum,
N on ualuit pueri caſum, nymphæq; rapinas
F erre Deus. Mihi nata ſeni, mihi filia patri
E ripitur. creſcat dolor, & noua cura reſurgat.
P arcite Pierides, noſtroq; abſiſtite luctu,
V os lætos agitare choros iuuet. Ite puellæ,
I te deæ, tuq; ò tote dux præuia cœlo
V rania, proprios repetens age diua receſſus.
I pſa tibi dulcem in thalamis meditabere cantum,
F unera nos, lacrimæq; decent. Procul eſte Napææ,
E ſte procul Dryades, cultæq; in carmine nymphæ,
L iquenteisq; amneis colite, & colite ocia ſyluis.
F orſitan & te Aurora iuuet, dum Memnona luges,
E t noſtras audire, tuasq; iterare querelas,
S ed dolor, & lamenta nigro comitentur amictu,
Q uæq; erumna meos non deſerit anxia queſtus.
S ed comites eſtote Auræ, atq; fauete querenti,
E t uoces geminate, & luctum intendite noſtrum,
F idæ Auræ. comites ſæui, teſtesq; doloris.

DEPLORATIO LVCIAE FILIAE.

Certe ego felicis tedas, dulcisq; hymenæos
N ata tibi, charosq; parabam è ſtirpe nepotes.
F ingebamq; & aui luſus, numeroſaq; uerba
A d cunas, cantusq; Senex meditabar aniles.
E n miſeræ patris tedæ? hos'ne ſenex hymenæos
A ſpicio? ſunt hæc ſolatia grata nepotum?
N ata iaces, nec blanda ſenem, nec filia patrem
A lloqueris ſed muta ſiles, ſed lumina condis.
H oc meruit pater infelix. Age nata recluſos
E t ſuſtolle oculos, & me ſolare querentem.
O uanum deſiderium, & ſpes patris inanes.
E n tabes. Decor ille tuus quo nata receſſit?
D eliciæ matris miſeræ. Tibi dona parabat
E t luſus dignos hymenæo, & coniuge ueſtes.
P ro donis, luſuq; & pro lætis hymenæis,
L iquiſti luctum, & lacrimas, atq; aera nigrum.
O rnabam tibi ſerta domi, ſyriumq; liquorem
A d thalamos, geminæ, geminæ tua cura ſorores
F undebant. Quid pro ſertis, ſyrioq; liquore
L iquiſti? ſine Sole dies, ſine ſydere noctes,
I nſomneis noctes. feſſo tibi uagit ab ore
F rater. & in cunis queſtus exercet amaros,
H as illi illecebras, hæc ludicra blanda relinquis.
A t patri uetus ulcus, & inſanabile uulnus
L iquiſti, æternos luctus, miſeramq; parenti
C aniciem. O qui me patrem, qui ſorte parentem
S yrtibus in mediis ſtatuat, ſaxis'ue Promethei,
Q ui rapidas inſtiget aues, & uulturis ungues.
N on mihi te bellis rabies, non aſpera ponti
T empeſtas, non miſſa polo flagrante ruina.

E ripuit. Tellus´ue graui concuſſa tremore,
A ut quæ ſunt miſeris diſcrimina plurima terris.
I pſe mihi flos ætatis, ſpecies´q;, pudor´q;,
E t grauitas generoſa, oculis´q; afflata uenuſtas,
(Heu q̃d iuncta ſimul dũ ſunt bona plurima, certãt)
E ripuit tete. Ipſa ſibi probitas´q;, decorum´q;=
I niecere manum, & fato ſua iura dedere.
Q uæ ſuperi, quæ ſeuities? molitur ab ortu
S ol curſum, pergit´q; iter, & ſpatia ardua luſtrans
C onficit, occiduum dum progrediatur ad orbem,
A t uitæ ſpatium incertum, & perſæpe ſenectus
I ngruit in medio curſu, uellit´q; iuuentæ
L anguentem florem, & ſpoliat ſpe diuite ramos.
A n´ne mihi ante oculos grata obuerſatur imago,
Q ua mihi te quondam mea Lucia, qua mihi tete
L æta oculis, blanda aſpectu, pulcherrima cultu
C onſueras offerre? En aſpicio ora, decus´q;
E gregium formæ, & tot honeſtæ frontis honores?
L ætantem amplexu excipio, & patria oſcula iungo.
A ffaris iam blanda ſenem, officioſa parentem.
E xcutiunt mihi iam lacrimas noua gaudia. Demens
A h demens pater, infelix´q;, parens´q;, ſenex´q;
F unde nouas lacrimas, nec te iam ludat imago,
E t ſenſus memor, & mentis ſpes credula uanæ.
N il heu, nil reliquum iam Lucia. Ceſſit in auras
V el ſomno ſimilis, uel inani corporis umbræ,
A ut iacet in parua tantum cinis abditus urna.
N um cœlo forſan´q; recens nitet aurea ſydus?
I llam cœlicolæ inſpectant? illam Heroinæ
M irantur? clarum nota inter ſydera lumen?

I pſa micat noua lux cœlo decus addita,& aſtris?
N ata queror.reptantem auris,cœliq; uagantem
A ſtra recenſentem,numerosq; & ſigna notantem,
H eu fallax natarum amor.heu male grata, nec ore
A ppellans,nec uoce petens patrem ipſa uocaſti,
S altem ò ſaltem oculos ad lumina noſtra reflexes.
A h diras patrum ſpes,& ſolatia dira.
N e cœlo,ne diis pietas,an forte nec ipſo
S plendeſcis cœlo?tenebrisq; adoperta profundis
C aligas nigricans?pereat lux omnia noctem
I ngeminent,tenebræq; cauo dominentur olympo.
S ed iam ò ſed deſiſte dolor,mihi roſcida flauo
E xurgens Aurora nouum iubar æquore tollit.
P ræradiat caput auricomum, roſeusq; per auras
I t decor,eq; genis ſtillat ròs fuſus eburnis.
N unc axem Dea,nunc currus age pelle uolanteis.
F unde diem.ſparge eoam dux præuia lucem.
P ande ſinus.natam aſpicio, Tecum aurea curru
L ucifero,& ſociis tecum ſecat æthera bigis.
B landiturq; oculis.lacrimas queq; læta parentis
A ſpectu ciet,& blando mea Lucia ab ore.
A ppellatq; patrem ſummo & ſua brachia curru
E xerit,inuitatq; ſenem.iam filia fulges
I nſuetum iubar.ardeſcunt iam tempora. iam iam
I n radios abeunt crines.En fulgidus ora
A ccendit ſplendor.micat en lux ignea circum
P erq; genas,totoq; nitor ſe fundit olympo.
E xoritur iam Sol radiis en Lucia Solis
E xcipitur,roſeoq; ſinu complexa, nitentem
I lluſtratq; diem & ſuper æthera fulget apertum,

Atq; nouum cœlo decus, & noua lumina terris
Diffundit, lucem inde auræ ſenſere recentem,
Clarior & ſolito diffulſit ab æthere Titan.

DE SE IPSO POST OBITVM.

Ergo ubi poſtremum in cinerem, ſquallentiáq; oſſa
Soluerit, & longo tempus me abſumpſerit æuo,
Quæq; leuis tumulos circum obuerſabitur umbra,
Abſcondet nox, & nube obdenſarit opaca,
Forſitan è cœlo aſpiciens, nec paſſa parentem
Obduci tenebris, nigrantia nubila late
Differet & patrium longe indignata ſepulchrum
Nocte premi, & denſa manes caligine condi,
Effundet rutilantem alto de culmine lucem,
Et totum in radios clara inflammabit olympum,
Illuſtrans monimenta patris, decora inclyta fama.
Fama ipſa aſſiſtens tumulo cum ueſtibus aureis,
Ore ingens, ac uoce ingens, ingentibus alis
Per populos late ingenti mea nomina plauſu
Vulgabit, titulosq; feret per ſæcula noſtros,
Plaudentesq; meis reſonabunt laudibus auræ,
Viuet & extento celeber Iouianus in æuo.
Nec deerunt mutum ad cinerem qui grata locuti
Oblectent manes cantu, atq; hæc pectore uerſent,
Huic puero quantum Aonides tribuere puellæ,
Caſtalii quem fontis aquis lauere, & opaca
Tempora cinxerunt lauru, fouere & in antris
Aſſuetum choreis muſarum. hinc pectore anhelo
Luſtrantem idalium nemus, & loca conſita amorum

Et charites docuere uiam uoluere & amantem
Atq; faces tractare deæ, atq; cupidinis arcus,
Mox Paphiam canere ad citharã, ꝑaul antra canenti
Aſſultant. Reſonat uirides formoſa per umbras
Fannia, per'q; ſuas ſtrepitant ſuſpiria myrtos,
Et percuſſa graueis iterant iuga frondea curas.
Poſt iuueni patuere adytis manifeſta recluſis
Templa, quibus ſecreta deûm ſapientia pandit,
Naturæ'q; artis docet, & præcepta recludit
Viuendi, hic illa è media teſtudine templi
Hortatur'q;, monet'q; uiros, foribus'q; adapertis
Admittit meritos. excludit inutile uulgus
Deteſtans. Inde ipſe animum formauit, & omnes
Explicuit uitæ mores, monſtrauit & arteis
Ingenuas, totum'q; audax Helicona pererrans
Nil intentatum ingenio dimiſit inertem
Is digito increpuit'q; lyram, luſit'q; canendo
Ad cyathos. idem ad thalamos hymenæon amatos
Pellexit cantu, cecinit'q; admota cubili
Antiniana ſales notos, nec defuit illi
Ruſtica quæ tenerum modulata eſt fiſtula carmen.
Ingemuit ſimul ad tumulos, lacrimoſa'q; amantum
Funera, dum è ſolis uiolæ afflauere ſepulchris.
Inſtruxit'q; alas equitum, ac ſertoria ſigna
Extulit Heſperiæ in campis, tinxit'q; cruore
Arua ſuper, tumuit'q; amnis, dum gurgite merſat
Arma, uiros, phaleras'q;, & corpora quadrupedãtum
Idem auſus maris undiſonos inuadere campos,
Retulit, auſteræ ſalſus ſapor unde lacunæ,
Retulit, unde cadant imbres unde intonet æther.

P rodeat unde comata, cauo quó ue iris ab antro,
A uſus inemotos aurarum irrumpere tractus.
Macte animo, macte ingenio, cui limina cœli
S tellatæ & patuere fores, quem cardine laxo
F atáq;, fortunasq; uirûm, ac decreta deorum
N oſſe fuit, ſuperûmq; aditus intrare repoſtos
R imantem, & cæcas reſerantem in fata latebras.
E rgo agédum nymphæ Sebethides, eia age nymphæ
E t myrto tumulum ornate, atq; incingite lauris,
P urpureamq; adhibete roſam, atq; effundite nardum
C anentem Dea, frondentem Dea iunge & oliuam,
Q uæ pacem Dea concilias. hic ocia, pacemq;
I taliæ peperit feſſæ, uiolentáq; bella
S uſtulit, immerſitq; chao, atq; in ualle maligna
A bdidit, & duplici religauit uincta catena,
P roſcripſitq; erebo, portisq; incluſit ahenis,
O ciáq; heſperias iuſſit regnare per urbes.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM METEORORVM LIBER.

Hinc ego, quæ nubes cauſis, quis ſpiritus auras
Sollicitet, quæ uis agitet liquida æquora ponti
Expediam, & ſalſæ doceam ſapor unde lacunæ.
Quid dẽſas cogat nebulas, denſumq́; relaxet
Aera, cum læto deſcendit plurimus imbri;
Aut abit in rorem, aut crepitanti grandine tectis
Diſſilit, aut uaſto cœlum quatit omne fragore,
Vnde & præcipites liquidum per inane ferantur
Siue faces, rutili ue angues, aut ignea lampas,
Quiq; micant ue, cadunt ue coruſci è nubibus ignes,
Aut cœlo quæ impulſa ruunt uulcania tela.
Seu qui per dirum miſeris mortalibus omen
Spargit ſanguineos flammato uertice crines.
Ille quidem morboſq; ferens, inopináq; bella.
Vnde etiam tanto ſpirant cum murmure uenti
Aera per uacuum, & pelago dominentur operto,
Nunc altis in ſpeluncis tellure ſub ima
Incluſi, ſuperas quatiant cum mœnibus Vrbes.
Atq; hinc digrediens fonteis, quæq; amne citato
Flumina diuerſis erumpunt partibus õrbis,
Vndarumq́; uagos latebroſo è pumice ductus,
Et quæ ſint liquidis memorabo exordia lymphis.

T u modo, quæ digreſſa polo Sebethida ad undam
D iuertens, tacitas inter facunda ſorores
V ranie, repetisq; iter, & tua ſydera narras,
P ande etiam inmenſas cœli uariabilis oras,
A eris & motus aperi dea. Sic tibi ripæ
C litunni teneras gignant per littora myrtus,
E t tua perpetuæ creſcant ad flumina Lauri.
I ncipe. purpureos florum iam ſpargit honores
E n tibi Sebethos, Veniunt ad carmina cultæ
N aiádes, Dum fontis opes, dum flumina cantas.
(Gratum opus) inſcripto texunt tibi ſerta hyacintho.
E n properant udis fuſæ per colla capillis,
Q uæq; tibi niueis pingunt redimicula baccis
N ereides. Tibi magna Iouis ſua regna recluſit
E t ſoror, & coniux, ſecretaq; certa profundi,
T u uero regina Deûm, cui mille miniſtræ
A era per uacuum famulantur cui pater æther
I ungitur, & focis implet conceptibus orbem,
N e deſis, cœptisq; ueni pede diua ſecundo.
N atæ uides, age natæ oculis, age ſuſpice numen,
E t uenerare, uides uultu quæ triſtis honeſto,
E t lento incedit greſſu, nec lumina torquet
F ixa mens, nec multi loqui, nec garrula curat,
H æc ratio eſt proles magni Iouis huic pater uni
N oſſe dedit cauſas rerum, atq; aperire latenteis,
H ac duce nubiferas mundi penetrabimus arces.
T e colimus Dea, thuricremam tibi ponimus aram.
S parge roſam, da thura puer, linguisq; fauete.
V os quoq; felices tumuli, manesq; parentis,
Q uo duce Romanæ, ſtatuunt ſua ſigna camœnæ.

Tarpeia pro rupe, canit tuba & ænea martem,
Vos manes mihi fœlices & adeſte uocanti.
Sic uobis uer perpetuum, uiolæq́; roſæq́;,
Sic ſpirent & amoma, fluant Sebethides undæ.

OMNIA CONSTARE E QVATVOR elementis, ipſaq́; elementa inuicem conuerti.

Principio genus omne hominũ, genus omne ferarũ
Prognatæ & ſyluis uolucres, quæq́; æquora ponti
Monſtra colunt, quæq́; herba ſolo florente uireſcit,
Et quæ ſublimis creſcens ſubit arbor ad auras,
Quatuor è primis ducunt exordia cauſis.
Hinc etenim proprias ſumunt animantia uitas.
Huc redeunt, quoties fragiles mors ſoluerit artus.
Ipſa eterna manent elementa, uiceſq́; miniſtrant,
Dum ſua iura ſimul cedunt, aut ceſſa repoſcunt,
Alternosq́; agitant conſtanti fœdere motus,
Vertunturq́;, eademq́; aut mox diuerſa reſurgunt.
Hinc rerum ſtatus æternus, æternaq́; origo,
Aeternam quoniam ſortem, & data fata repenſant.
His parent naſcentum animæ, legesq́; ſequuntur,
Quas dederint elementa, ſuos retinentia nexus.
Ipſa autem cœli motus, ac ſigna tuentur,
Imperiisq́; aſſunt ſtellarum, & iuſſa capeſſunt.

SOLEM ET LVNAM MAXIME imperare elementis.

Nanq́; per obliquum mundi inuariabilis orbem
Quinq́; agitant uarios errantia ſydera curſus,

Aduerſisq; rotis ſubeunt duodena per aſtra.
Præſidet his pater ipſe hominum, princepsq́; deorum
Sol rerum ſator, & numeroſi temporis autor,
Qui cœlũ, & terras radiisq́;, cauáq; æquora luſtrat,
Hunc iuxta comes incedit Latonia Luna
Noctis honos, lucisq́; alienæ haud certa miniſtra.
Cuius & imperium late maris æquor, & ipſe
Oceanus rex undarum, ac Mauryſia coniux
Attoniti uenerantur, & undoſo æquore Nereus,
Alternatq́; ſequens fluctus, & temperat æſtus,
Dum triuiæ inſtabiles ſeruat per tempora currus.
Hinc etiam largo turgent ſata ſemina ſucco,
Hinc manat liquidus per uenas humor in artus,
Hinc fluit, ac refluit per membra tenerrima ſanguis,
Humidáq; infuſo lenteſcunt corpora rore,
Corporibus quoniam præſit Latonia noſtris.
Ille & uitales ſpirat naſcentibus auras,
Atq; agit in membris animas, & ſtillat in artus
Fomitis ætherii calefacta per oſſa uigorem.
Deniq; Sol patrium ius, officiumq́; paternum
Exercet, peragit matris Latonia partes.
Quæ bigis inuecta, uagóq; per æthéra lapſu
Diſcurſans, prenſat nunc hos, nunc deſerit illos
Auxilium implorans, & opem acceptura deorum,
Corporibus quam materna pietate refundat.
His duabus parent elementa, hæc ſigna ſequuntur.
In primis aer multa caligine denſus,
Mane nouis radiis, & luce rubeſcit eoa,
Cum nec dum orta dies, & mox ſua ſydera condit,
Cum ſurgit iubare exorto Titonia coniux,

Mox clarum ſparſura diem Lux ſuſcitat almum
Lux Solis comes, & coniux, & filia Solis,
Qua nil mobilius, qua nil uelocius unquam,
Non leuis aligeræ mentis pernicior aura.
Quin rapido ſub ſole liquens rareſcit, & ignem
Concipit. incenſumq; ab humo rapit uſq; calorem
Ipſe etenim tenuis penetratu, & corpore raro
Labentem cœlo radium ſola ad ultima terræ
Traiicit. hic duro frangens umbone reſultat,
Exiliensq; cauo ſuccendit in aere flammam.
Quóq; locus cauus ipſe magis, quo denſior aer,
Quò propiore deus proſpectat ab æthere terras,
Hoc magis igneſcit flammis, & concipit æſtum,
Incandetq; æſtate, tepet ſub atlantidis ortum,
Quo nidum in tignis peregrina reponit irundo.

DE MARIS SALSEDINE.

Vos etiam maris undiſoni fluitantia monſtra,
Et Solem rapidum, & latices ſentitis amaros,
Quandóquidē obiectas urens Sol dū coquit undas,
Et radiis infeſtat agens neptunnia regna,
Aſſidue dulceis epulas, tenuemq; liquorem,
Haurit aquis, ſuccosq; rapit populator amicos
Grata ſequens, ſenſum longe indignatus amarum,
Hinc ſalſus ſapor, atq; aſper fluit æquore amaror.
Quippe etiam ut noſtro fluitat de corpore ſudor,
Ille quidem dulci è baccho, mellisq; liquore
Excluſus uenis, & enim ſitis ipſa calorq;
Lenibus indulgent ſuccis, & amara recuſant.
Quin etiam fama eſt captum telluris amore

O ceanum, tacitos primum occuluiſſe dolores.
P oſt ubi concepit flammam, penitusq; medullis
A rſit, & ipſa imis hæſere incendia uenis,
O quoties primo fixit ſua munera poſti,
P inxit & è uario non mollia limina flore,
A c cecinit miſeram lacrimoſa uoce querelam,
L ongaq; per uacuas rupit ſuſpiria rimas,
I nde ubi iam longo patientia uicta dolore eſt,
M ulta quoq; iratus foribus conuitia dixit,
C rudelem & dominam per uerba indigna notauit,
N unc ſupplex ueniam petit, & connubia poſcit,
E t thalamum optatum, & ſocii ſua gaudia lecti.
A t poſtquam nil dona mouent, promiſſáue magni
D os pelagi, atq; preces fruſtra ceſſere mariti.
N on ullæ ſupra ſpes, tum furiatus, & amens
P erculit aduerſam nodoſo uerbere Calpen,
I ngemuit, traxitq; grauem à radice ruinam
M ons cauus, ille imo uictor ciet æquora fundo.
A gmina denſentur campis. tum rupe ſoluta
I rrumpit pelago, & terris inſultat apertis.
A t tellus tremefacta metu confugit in altos
N ube caua monteis, totoq; in uertice ſiſtit.
E xanimẽ excipiunt Nymphæ, refouentq; pauentem;
V t uires rediere, deosq; exciuit agreſteis,
E t quæ ſit dubiis nota eſt ſententia rebus,
C ontinuo è mediis terræ penetralibus actam
A lloquitur Saliam, & precibus noua munera iungit.
T um Dea conuentu in medio dux ipſa repoſtas
E xoluit uenas, totoq; è uiſcere terræ
E ruptat ſale ſaxa ſuperſudantia amaro.

Quidquid

Quidquid ubiq; aſprum egeritur,fluitatq; malignus
Aequora per, ſapor inficiens undaſq;, deoſq;.
Ipſe etiam Oceanus retro dare ſigna coactus.
Inde manet ſenſu ſapor aſpernandus amaro.

DE SOLIS EFFECTIBVS. IN TERRA.

Præcipue tamen in gremio telluris amatæ
Exercet ſua iura deus, Latonia proles.
Semina nam rerum campis obſtruſa,ſub auras
Euocat,inq; nouas conuertit germina frondes,
Educit ramis tenuato codice flores.
Mox agit in crudos beneolenti cortice fructus,
Hinc ſua iucundo maturat poma ſapore,
Felices lætis ſegetes inſpicat ariſtis,
Veſtit pampineis baccheia dona racemis,
Educit ſata,nata fouet.quæ ſola animantum
Pabula ſint,ſuccisq; ſuis alimenta miniſtrent.
Quin etiam ipſius è uenis,terræq; cauernis
Surſum agit eductos alta ad conuexa uapores,
E quibus aut rores bibula funduntur in herba,
Aut atræ incumbunt nebulæ conuallibus imis,
Aut paſſim cœlo fuſæ ſparguntur in agris
Cœruleæ pluuiæ,aut multo cum uerbere grando
Perſonat,aut canis albeſcunt rura pruinis,
Aut niuibus ſummi cinxere cacumina montes.

DVAS A SOLE EDVCI IN aerem exhalationes,humidam uidelicet & ſiccam.

Terra etenim duplicem exhalat ſaturata uaporem
Humidus hic, craſſoq; madens ſe corpore uix fert.
Aridus & calido ſuffimine proſilit alter.
Accipit hos late in gremium circunfluus aer.
Hunc ipſum triplex regio ſecat, altera candet
Ignibus, horrentiq; gelu riget altera. Vtrunq;
Prima quidem, æſtatemq; ſuam. ſua frigora ſentit.

DE PLVVIA.

Ille igitur per inane uagum ſublatus in auras
Conuertit ſeſe inſinuans, paſſimq; coactus
Denſatur magis, atq; magis, tum nubibus actis
Frigida, per loca, ſub cœli regione maligna
Id quod erat calidum, ſenſim effluit, & uolat alta
Sub loca, qua poſitis feruent incendia caſtris.
Ipſe autem cogente gelu tabeſcit, & inde
Liquitur, irriguæq; cadunt ex aere guttæ,
Quin & frigida uis propius cohibente calore,
Colligit in ſeſe, maioraq; robora ſumit.
Cogitur hinc ſparſus paſſim uapor. Inde coactus
Soluitur, & pluuii rumpunt de nubibus imbres.
Interdum rapidos anneis eſt cernere paſſim
Diffluere, & totum in pluuias deſcendere cœlum.
Tantus in aerio ſeſe globus orbe coegit.

DE NIVE.

Aſt ubi defluxit calor omnis, & omnia circum
Horreſcunt hyeme, & ſolem loca iniqua negabunt,
Concreſcunt gelido nubes è frigore, & una
Coguntur, motæq; loco, atq; è pondere preſſæ,

Deſcendunt paſſim tractæ, cæſimq; rotatæ
Ac niuibus iuga ſumma tegunt, & ad ima feruntur,
Albentes, quoniam albeſcit concretus aquarum
Humor, & admoto quamprimum ardore liqueſcunt,
Stiriaq;, glaciesq;, ſolutaq; Sole pruina.
In riuos abeunt fuſi de grandine rores.
Inq; niues transire imbrem, atq; inoleſcere tignis
Edocet, & quod zona illas quæ torrida neſcit,
Frigida quòd canis horret Germania campis,

DE PRVINA, ET RORE, ET Manna.

At tenuis uapor ille quidem, nec uiribus auctus
Nec dum ſummotos habilis contingere montes,
Ipſe die excitus, gelida mox noctis in umbra
Cogitur, in canas hyeme obſtringente pruinas.
Idem abit in rorem liquidum ſitientibus herbis
Auxilium cœlo tepido, atq; in nocte ſerena.
Quin etiam calabris in ſaltibus, ac per opacum
Labitur ingenti Crathis, qua cœrulus alueo,
Quaq; etiam ſyriis ſyluæ conuallibus horrent
Felices ſyluæ, quarum de fronde liqueſcunt
Diuini roris latices, quos ſedula paſſim
Turba legit, gratum auxilium languentibus ægris.
Illic æſtate in media, ſub ſole furenti
Dum regnat calor, & terræ finduntur hiantes,
Tum tener ille uapor ſenſim ſublatus ab æſtu,
Verſatusq; die, multoq; incoctus ab igni
Concaua per loca, & areſcentibus undiq; ſyluis,
Ingratum ut ſenſit frigus ſub nocte madenti,
Cum nullæ ſpirant auræ, & ſilet humidus aer,

Contrahitur paulatim,& lento humore coactus
In guttas abit,& foliis ſitientibus hærens,
Lenteſcit,rurſumq; diurno à ſole recoctus
Induit & ſpeciem ceræ,mellisq; ſaporem.
Quodq; & apes præſtant arte,ingenitóq; fauore,
Hoc medicos natura hominum producit in uſus.
Tu uero Iuuenis tenerorum aſſertor amorum,
Mane tuæ qui ſerta paras intexere Nymphæ,
Aut Veneri ante aram lectos inſpergere flores,
Pratorum decus,hoc precibusq;,hoc ſuſcipe uotis,
Threicio ut boreas tacitus requieſcat in antro.
Hic miſere rorem infeſtat crudelis,& aſper.
At prædo,& facilis,& rapta coniuge mitis.
Nanq; per aerias ponti dum præterit oras
Vota ferens,uidit procul in conualle remota
Planitiem uiridi late floreſcere campo.
Admonuit locus optatæ cum coniuge noctis.
Deſilit,ac molli lacrimantem amplexus in herba,
Explicuitq; ſinus,munusq; impleuit amantis.
Illa grauis oculos ab humo uix anxia tollens
Flebat,eam inſolito coniux ſolatur honore.
His ego pro lacrimis florum,gratusq;,memorq;
Nocturnos ſpargam rores,ea premia ſunto.
Debeat hoc raptæ pontus memor Orithyiæ.
Subriſit,tenerumq; genis ſuffudit honorem
Læta uiri dictis,& tanto munere coniux.
Ille nouam ſenſit labi per pectora flammam,
Optatos repetens ſomnos,molliq; quiete
Leniit accenſum complexu coniugis ignem.
Scilicet & Boreas calido contrarius Auſtro

O currit.calor hinc,rigor inde exurgit,& alter
D um tepet,ipſe humili demittit ab aere rorem,
A ſt alter ſtringit magis,ac de frigore ſiccat.
E xudet ne languenteis noua gutta per herbas.
E rgo frigida uis ponto dum inſultat,& acreis
C onatus contra calor obiicit,agmináq; extra
N oxq́; ſimul,boreasq́; inſtigant.explicat ecce
I pſe ſuas calor intus opes,& uiribus auctus
I n ſtillas tenuem uertit ſub mane rigorem,

DE GRANDINE,

Grandinis hinc quæ ſit paucis natura docebo.
S æpe per æſtatem cœlo incandente,ſed ipſo
A utumno magis,aut illo ſub tempore,quo iam
L æta parat nidos prænuntia ueris irundo,
N unc flauam è culmis late deturbat ariſtam,
N unc lætas nemorum de culmine decutit umbras,
N unc ſtragem molita etiam paſtoribus,una
P roſternit ualidos ſub eodem uulnere tauros.
A c primum ut gelido creſcunt humore liquentes
C ryſtalli,quas poſt frigentia rupibus antra
I n denſum cogunt,guttisq́; rigentibus anni,
E t longo durant labentia ſæcula curſu,
S ic rigido compacta gelu per inania grando
C ogitur,& ſtricto concreſcunt frigore guttæ,
P ondere mox tractæ frangunt ſe,& ad ima feruntur,
I pſa igitur grauitate ſua,ac ſub mole dehiſcens
P rona cadit,ſæpe ingenti demiſſa fragore.
Q uandóquidem ſublime ruens,frangitq́;,feritq́;
C um gemitu ſeſe,multumq́; umbone rotata,

Obundítq; aciem, glomeratáq; uerbere, tectis
Dira ſonat, ſæpe ipſa leuē haud procul acta, ſonorem
Dat ueniens, etenim tacito regione propinqua
Agmine deſcendit. Tanto ſed corpore maior,
Et facie horridior, quanto breuiore rotatu,
Et ſpatio propiore cadens, minus atterit alas.
Vere igitur, ſeu Libra pares cum diuidit horas,
Tum tractu leuiore feruntur, ad alta, uapores
Incenſi, ac loca ſumma petunt, ubi frigida ſeſe
Vis cohibet, quo non radiorum offenſa reſultat
Sæua acies. ubi pigra gelu, torpetq;, rigetq;
Tempeſtas, ubi frigoribus domus alta repoſta eſt.
Huc poſtquam uapor aſcendit, calidusq;, madensq;
Continuo riget attactu regionis iniquæ.
Quoq; uapor magis incaluit, poſtq̄ ipſe refrixit,
Extinctusq; gelu calor, aut euaſit in auras,
Hoc magis admiſſum trahit in præcordia uirus,
Imber enim multo large decoctus ab igni,
Contrahit, & citius glaciem, & mage frigora ſentit.
Deſilit inde uago preceps per inania lapſu
In ualleis, quanq̄ iuga ſæpe petit, nec aprica
Infeſtet licet ipſe magis loca, frigida neſcit.
An mage cū paribus calor hinc, hinc ſe inſtruit armis
Frigus, & æquali concurſat uterq; uigore,
Ille ſuis late in campis exultat, & hoſtem
Inſequitur, cogit uires, & robora frigus,
Inq; globum ſparſos trahit hinc, atq; inde maniplos,
Confirmatq; aciem, duratq; tergora contra
Obiectat, quantumq; calor ſe tollit in altum,
Hoc magis aeria præceps delabitur arce,

Duráq; frigidáq; crepitanti & uerbere grando.
Cogit opes natura ſuas, & robora uictrix
Ingeminat, quoties obuerſis uiribus unà
Concurrunt, impulſa ſuo contraria niſu.

OBSERVANDAS ESSE REGIOnes terræ, & ſitum Planetarum.

Ergo age, ne'ue anni partes, neu quæ loca terræ
Deſpiciens, uarios Lunæ ſic inſpice curſus,
Vt neq; Saturni gelidum neglexeris aſtrum,
Nec quæ ſtella cadet cœlo, quæ'ue exerat ortum.
Contemplator item terras ſub tempora brumæ
Feruere, & urentem interius cohibere calorem.
Quod putei, fonteſq; docent. nam frigora cogunt,
Aſt aperit calor, & uenas diducit hianteis.
Aethiopum manant campis ſitientibus imbres,
Non amnes capiunt ripæ, ruit arduus æther
In nimbos, & Sole tamen Leo feruidus ardet.
An non Allobrogum gentes, rhodaneia pubes,
Excidium attonita extimuit, cœliq; ruinam,
Tempore quo Sol ipſe humeros, ac terga Laconum
Torrebat ſitiens, ſummo & radiabat Olympo?
Hic è præruptis mouet alpibus atra procella
Inuoluens hyemeſq; ſimul, tenebraſq;, polumq;.
Horreſcunt nimbis auræ, nubeſq; dehiſcunt
Cum tonitru, micat igniferis fulgoribus æther.
Intremit inſolito ſub uerbere concita tellus.
Ac cœlum ruere, & terras ſubſidere certum eſt.
Ecce autem per inane ruens cum turbine uaſto
Voluitur, horrendamq; cadens trahit icta ruinam

Ingentis moles ſaxi, glacieq́;, gelúq;
Concreta, ac biſquinq; pedes porrecta, & in altum
Quatuor, at ſeptem protento margine lata,
Terribilis uiſu, ac dirum mortalibus omen,
Tantum adeo uariat rerum natura, ſitusq́;.

GVTTAS MAIORES AESTATE FIERI.

Quid grandes æſtate cadunt ſuper aere guttæ?
An rarus uapor, & ſtillæ paulo ante minutæ
Miſcentur? craſſus cadit hinc è nubibus imber?
An ſparſim, ſubitóq; graui feruore ſub altum
Euectus, primum ut ſenſit mala frigora cœli,
Afflatusq́; gelu, nec denſa nube, nec ipſe
Denſus, humo propior deſcendit corpore maior?

AEREM RECEPTACVLVM ESſe *exhalationum omnium.*

Nate uides ſpatiū immēſum, tractusq́; profundos
Aeris, atq; unà terras, pontumq́; obeunteis.
Rara quidem natura illi, ac penetrabilis alte,
Denſatur tamen, & craſſum fouet uſq; uaporem,
Quēq;, & aquæ, quēq; & terræ excreuere frequentē.
Aſpirant quæcunq; etenim, quæcunq; uaporant,
Sufficit hæc pontus, ponto & circundata tellus.
Cuncta ſinu grauido recipit diffuſior aer,
Vertit & humentem in rorem, pluuiasq́;, niuemq́;,
Qui fuerit gelidas humor ſublatus ad auras.

QVAE IN AERE GENERENTVR *ex aſpiratione ignea.*

Halitus ille autem, largo qui percitus igni,
Euolat, ac tenuis multum loca frigida tranat,
Et longe ad ſedes uictor perlabitur æſtus
Fumidus, incoctusq́;, atq; areſcente fluore.
Nonnunq̃ tamen hunc nubes circumuenit atra
Deprenſum, & ſtrictis frigus circumſonat armis.
Hic ille incluſus uallo, & circum aggere ſeptus,
Perquiritq; aditum intentans, & ſingula luſtrat,
Et nunc hac aciem oſtentat, nunc ingruit illac
Parte ferox, parte & factis, & uiribus impar.
Aſt illum denſis mucronibus horrida nubes
Verberat, impellitq; premens, fruſtráq; parantem
Summotas intrare domos, & ad ardua ferri
Deiicit ipſa ſuper impacto umbone. ibi ictus
Ingentem effracto ſonitum dedit aggere, multusq;
Intonat, & cœlum tonitru quatit. inde coruſcus
Seſe agit in flammas, & cœlo lubricus errat.
Interdum tantus fragor, ut concurrere monteis
Iam timeas, ut terra tremat, cœlumq; dehiſcat.
Tum quod erat fractum diſcuſſa nube, repente
Impulſum ruit, atq; obliquo tramite præceps
Et flamma rutilante, ingenti & uerbere ſummos
Aut petit incaſſum monteis, aut aurea diuûm
Templa ferit, dirum trepidis mortalibus omen.
Interdum leuis ipſe, leuem flammamq;, ſonumq;,
Aut ſonitum ſine luce dedit ſine uerbere flammam.
Interdum erumpit crepitu ſine. ſed tamen actus
Aduerſam in nubem, ualidos hinc pertulit ictus,
Vnde tremunt nigri poſtes, & limina cœli.

IGNEM ANTE, QVAM SO= *nus audiatur, uideri.*

Nec uero prior excuſſo de uerbere flamma
Emicat, aut ipſo ſonitus fit tardior ictu,
Serior ad noſtras quamuis eat impetus aures.
Ipſe uides paſtorem alto de colle ſecuri
Sternentem quercum, cuneisq́; in fruſta ſecantem.
Ipſe quidem iactatam alte poſt terga ſecurim
Ante uides, mox ingenti conuulſa fragore
Vox ſonat, & ruptæ luctantur in auribus auræ.
Non aliter cum excuſſa polo flagrante ruina
Horrendum tonat, ipſa ſuo prius acta tumultu.
Concurrit nimboſa acies, frangitq́;, feritq́;
Impellens, hinc fulmineus ſuccenditur ignis
Colliſu. Tandem ille fragor ruit, & ruit unà
In pluuiam, & largos conuerſus Iuppiter imbreis.
Vulcanum fama eſt cœlo cum pulſus ab alto,
Sub terris ſine honore diu, ſine munere, claudum
Vixiſſe, & ſicula exilium traxiſſe ſub Aetna
Solantem caſus noto genitricis Amore.
Quem tandem meritam uertit dolor acer in iram.
Quondā etenim Cybele in magna Berecynthia mater
Solenneis de more dapes, ac uina pararat,
Conſtiterantq́; Deæ ad menſas, ac pocula Nymphæ
Vltima miſcuerant, Cum ſic Venus aurea cœpit.
Felicem mea me ſoboles facit, hæc mihi diuos
Subiicit, hæc mortale genus. quam plura parantem
Occupat his Latona, Decus noctisq́;, dieq́;
Cum peperi, & lucem terris, & lumina cœlo

Tum peperi, toto & tenebras ex orbe fugaui,
Luceat ut per me tellus, reſplendeat æthra,
Exorientq; uagum luſtrant quæ ſydera, mundum.
Dicentem increpuit Iuno, atq; hæc uocibus infert.
Immemor es noſtri Latona, & adultera iactas
Infamem ſcobolem, & media inter uina ſuperbis.
Illa refert. Tua te proles inuiſa parenti
Nobilitet regina, & cœlo excuſſus ab alto
Ille ille è Iunone ſatus, quem fumida Lemnos
Exercet fabrum, aut nigris incudibus Aetna.
Demiſit Iuno uultum. mox inde cor ira,
Monſtroſos partus, fumantemq; obiicis ætnam,
Cui gener Alcides, cui filia nobilis Hebe?
Haud proles mea Vulcanus. Plutonia proles
Ille ille eſt, eniſa cauo quem fornice tellus
Expulit è latebris, quem uix in luce receptum,
Non erebo pater admiſit, non æthere diui.
Riſerunt incenſam aliæ in conuitia diuam,
Indoluit tamen una Ceres, quæq; aſtitit illi
Fida comes Lypare, æolidum quæ prima ſororum.
Ergo ubi Zancleos portus tenuere, & amicis
Trinacria accepit terris, Aetneiáq; antra
Admiſere deas, ſolitum & Vulcanus ad ignem,
Nacta ibi tum Lypare tempus, Conuitia matris
Retulit, & partus inimica mente negatos,
Mentitamq; deæ prolem, ac Plutonia furta,
Intumuit dictis iuuenis, ſuccenſu & ira
Vltorem minitatur, & acri in corde uolutat
Maternum uulnus, odiisq; inceſſit amaris.
Inq; dies auget uires dolor, ac memor artes

Excutit,exploratq; iter,ac ueſtigia matris.
Dum Samon,oceani menſis digreſſa,per altum
Ire parat,mouet abruptis fornacibus Aetnam
Exitium intentans.illa acri uicta dolore
Ingemit,& cœlum inſolitis conqueſtibus implet.
Leniit iratam complexu lætus amato
Iuppiter,& placidam accepit per mēbra quietem.
Tum deus ignipotens inuento fulmine,primum
Ipſe ſuum miratur opus.mox limina gratus
Accedit Iouis,& laudato munere donat.
Iuppiter ob meritum Lemnon dedit.inde triſulcum
Molitus dextra fulmen,cognouit in illo
Vſus quantus erat,ſeq́; hoc audentior armat.
Hoc mea periuros læto dat dextera dixit,
Hoc ego terrigenas extinguam aliquando Gigantes,
Hoc etiam coniux timeat ſacrumq́;,potenſq́;.
Tum mouit caput,& frontem percuſſit honoram.
Fulminis hinc ingens,& mira potentia fertur.

FVLMINIS DIVERSAM VIM ESSE.

Nunc etenim afflatu tenui,pecudemq́;,bouemq́;
Aut uirides tondentem herbas,aut ilice ab arcta
Arcentem nimios animoſi ſyderis æſtus
Exanimat,nulla ut maneant ueſtigia mortis,
Optatum ut credas armenta haurire ſoporem,
Vt placidum uideas paſtorem ducere ſomnum,
Nunc uſtos arctus,atq; oſſa rigentia cernas,
Non faciem,non ora hominum,non corpora noris,
Nunc ipſis etiam in ſtabulis,mirabile dictu,
Quadrupedem exoluit,pedibus quoq; ferrea demit

V incula,& intacto terram quatit ungula cornu.
I llæſus ſonipes alta ad præſepia mandit.
V idi ego,cum incolumi totus pede calceus arſit.
S enſerunt alii fuluum effluxiſſe metallum
E loculis,tanta eſt uis inſita fulminis auris.
R ara etenim denſis cedunt,at denſa repugnant
I pſa obiecta ſibi,contra & ſua prœlia miſcent.
C oncedit duro tenerum,& penetrabile acuto.
D iſſipat afflatu ſubito leue.trudit ad imum,
Q uod graue,diffringũt rigida atq; obtuſa recludũt.
I nſinuant,tenui quæ diſploduntur ab aura.
Q uin uariant etiam uires,& uulnera teli
F ulminei,ſeu marmoreis ſe in turribus altum
I mpegit,ſeu littorea deſcedit in alga,
A ut quæ per mediam fumant fœnilia brumam.

DE STELLIS CADENTIBVS. & ignitis trabibus.

Sæpe per æſtatem cœlo ſi forte ſilenti
A ut carpes iter,aut mauortia ſigna ſecutus,
T raduces uigilem per iuſſa ſilentia noctem,
C ollucere faces,cœloq; cadentia cernes
S ydera,& incenſos per ſudum albeſcere tractus.
H alitus hic modicusq; & cæco impulſus ab igni
I ncidit in gelidas ut primum frigoris oras,
N ec potis incretum longe exuperare rigorem,
T orquet iter.fugiens nunc huc,nunc mobilis illuc,
D onec conceptum traxit per uiſcera flammam.
N unc proprio incenſus raptu,nunc terq;,quaterq;
E xagitata ferens impactæ uerbera nubis.

Aſt ubi ſummotosq́; locos, atq; aera ſummum
Peruaſit, qua continuus conuertitur orbis,
Hic rapido impulſus curſu, uertigne & ipſa
Incenſus, uaria ſplendet per inane figura.
Arida concipiunt ignem, feruetq́; agitando
Spiritus. Incendit pugnantia corpora motus.
Siue igitur lato amplexu, multumq́; coacta eſt
Materia, atq; ingens ſeries, & longior ordo,
Seu contra breuis, & tenuem ſortita uigorem,
Quæ facies, quæ forma etiam, qualisq́; figura,
Talis in aerio perlucet uertice flamma,
Nunc iaculi in morem, ualidus quòd torſerit hoſtis,
Nunc quales ſplendent Lychni laquearibus aureis,
Nunc qualis tenues igneſcit ſtuppa per auras,
Nunc flectit ſeſe in ſpiras ſinuatæ draconum,
Nunc micat, ut celeri fallantur lumina ſenſu,
Nunc cadere ut timeas ex ipſo ſydus Olympo.
Sæpe etiam torrem ambuſtum rutilante fauilla
Cernere erit, cœlumq́; cauo ſe ſcindere hiatu
Tum, cũ ſub noctem obſcuram, atq; in nube profunda
Nigreſcit uapor, & permultum cærula fumant
Fomenta, trahit & ſubitam uis ignea flammam.
Ilicet è mediis tenebris fumoq́; frequenti
Erumpit flamma, & cœlo ſe fundit aperto,
Vt timeas noctem ruere, atq; fatiſcere Olympum.
Præſertim cum præcipiti uertigne torris
Excuſſus cadit, atq; cadens nigrum aera findit.
Flamma etenim cum cæruleo ſe miſcuit, & cum
Lux atro inſinuat, penetratq́; immiſſa profundo,
Tum nubes patet, & lato ſe ſoluit hiatu,

Luminaq; ipſa imum ſubeunt admiſſa rece
Ac patefacta cauo pandunt ſeſe abdita tract.

TREIS ESSE AERIS REGIONES.

Et quoniam treis in partes diſtinguitur aer,
Prima æque patiens eſt frigoris, atq; caloris,
Alternasq; uices, alterna ſorte rependit.
Vere tepens, æſtate calens, eadem horrida bruma
Proxima ab inflexu radiorum amota, malignum
Frigus, & algentem late complexa rigorem,
In quam cœruleus paſſim uapor actus inerrat,
Vnde cadunt imbres, unde & nix concitat alas,
Vltima torrenti ſemper ſitit uſta calore
Flammarum conſueta uagos inuoluere tortus.
Halitus ille igitur longe, ualidusq;, potensq;
Huc penetrat, ſuperatq; hyemes, & frigora uictor.

DE LAMPADIBVS, ET ALIIS ignitis figuris.

Ergo aut eſt parteis æque diffuſus in ipſas,
Et lato areſcens incendia ſuſcipit orbe,
Lampadis in faciem, quæ plurima nocte refulget
Ante deos, aut in latus inclinante figura
Contrahitur, magis hinc, inde altera prominet ala,
Vt craſſum aut credas lapidem, aut igneſcere truncũ,
Ipſe quidem dextra pellem trahis. illa trahentem
Iam ſequitur protenta manu, ſed parte ſiniſtra
Subtrahitur, quodq; hac accedit, demitur illac.
Hinc titubant duplices ſub iniquo pondere lances,
Aut ſparſim fuſus, rapidoq; abreptus ab igni

Scintillantem animam uomere,atq; efflare uidetur.
Vt quando in ſtipulis furtim uagus incidit ignis,
Huc illuc diſperſa uolant incendia,nec ſe
Miſcet flamma,ſalitq; leueis perferuida culmos.
Sed neq; tam tenuis terrarum eſt halitus,ut non
Et denſas habeat fumoſo in corpore parteis,
Quæ ſurſum raptæ,totoq; uolumine miſtæ
Denſantur,leue in aerium ſe tollit acumen
Conſurgens grauiora ſuo ſeſe ordine ad imum
Detrudunt,donec cunei ſub imagine flammam
Concipit,& rutilus micat inter ſydera conus.
Tunc aliquis limoſa agitans ad flumina Nili
Piſcator,dum nocte oculos ad ſydera tollit,
Obſtupuit,doluitq; ſimul ſuper aſtra referri
Pyramidas,ueterumq; rapi monumenta uirorum,
Aegyptumq; ſuis ſuperos ſpoliare trophæis.
Interdum longam erectus conſurgit in haſtam
Parte leuis,parte obducta caligne denſus.
Non tamen ut maiora trahat ueſtigia cauda.
Hoc quondam telo Tityon per uiſcera adacto
Strauit humi,ſtratumq; nouem per iugera uictor
Extendit,thalamos ulctus,tentataq; matris
Vlcera,nec indignos ſtatuens Mars ferre dolores.
Laudarunt facinus ſuperi,atq; hinc ipſe ſuperbus
Spicula non ponit manibus,non deſerit haſtam.
Aeris hæc partim media regione feruntur
Ipſa ſuis incenſa opibus,dum uulnere crudo
Certatim exercent uires,& prœlia miſcent.
Aeſtiferis partim in campis,regione ſuprema
Qua cœli uertigo agitans rapit,unde coruſcat

Tractim flamma rubens, atq; ignea fulget imago.

DE COLORIBVS NVBIVM.

Nubibus eſt etiam color & ſuus. hoc age ut omnem
Aera percipias, ut uentos deniq; noſcas.
Alba, parum denſa eſt, raroq; immiſta uapore,
Quam Sol irrumpit radiis, & ad intima tranat.
Nigra grauem traxit denſa caligine fumum,
Non illam ut penetrent nemæi lumina Phœbi.
Puniceam multus ſubiit calor. occupat humor
Cœruleam, grauidamq; imbri, longeq; madentem,
Has collidenteis ſequitur fragor, & ſimul ingens
Porta tonat cœli, rumpitq; ad tartara clamor.
E quibus ut ſeſe emiſit uiolentior ignis,
Fulgurat, & denſas rutilus diſcriminat auras,
Nonnunq̃ ut longum nubes diducat hiatum,
Ac nigri pateant prorſus penetralia nimbi,
Nonnunq̃ leuis ipſe leuem ſine uulnere nubem
Euadit, tamen & ſplendet qua ſemita monſtrat,
Ac micat, ut celeri fallantur lumina ſenſu.
Flamma rubeſcenti multum ſaturata colore
Admonet admiſtas fluuiali è corpore uires,
Humidaq; ingentem præbere alimenta uigorem,
Quod probat exiliens lignis uiridantibus ardor.
Albeſcens tenuem ſuccum, atq; arentia monſtrat
Fomenta, & celerem peracuti luminis auram.
At cui ſanguineus color inſidet, & nigrantem
Præſe fert late obſcura ſub luce cruorem,
Hac ualidas terræ uires, durataq; iactat
Robora, & immanem uaſta cum mole ruinam.

F ulminis hinc uarians, & tanta potentia fertur.

VNDE FLVMINVM VARIETAS, AC VIS.

N anq; ubi nube caua, tenuisq; & plurimus alte
T ruditur, incenſis & ſe fert ſpiritus alis,
I lle quidem leuitate ſua, penetratq;, ruitq;
L ubricus, & tenuis multum loca peruia tranat,
V t nulla incenſæ linquat ueſtigia flammæ.
N ec mora ſit telo tenui, ac penetrantibus auris.
A era fluent tamen afflatu, ac uia uulneris atro
L iueſcet fumo, & piceum dabit uſta nigrorem
A eratis quoties clypeis impegit, & ipſe
M ole piger lentis it tardior impetus alis,
D uraq; pugnaces obiectant robora conti.
C ernere erit flagrantem iterũ Hucalegonta, & opimis
C um ſpoliis templa exciſis auulſa columnis.
A c furere attonitas incendia ſæua per urbeis.
T anta mole ruit, tantaq; impulſa ruina
F umida uis, procul acta polo, atq; è nube profunda,
S iquando extruſus, multoq; accenſus ab æſtu
S piritus, it tonitru horrificans, atq; igne coruſcus
T ractu ingens, tardusq; gradu, & lõge ductus eũdo
S canditq;, uritq;, & longo ſecat aera hiatu.
T um montes quatit impellens, diſcindit & arces,
E t correpta micant diris naualia flammis.
P ræcedit longe uulnus tremor, uſqueadeo uis
I mpellens furit, atq; intendit ſpiritus auras,
E t late arentes coeunt ad uulnera fumi,
V t cum irata manus tormento excluſit aheno

F unantem pilam, uerſatq; uolubile ſaxum.
I ncluſi erumpunt ignes nigrantibus auris,
F it tremor, horrendumq; ſonat. tum plurimus ante
S ternit iter fragor, & gemitu ſaxa icta reſultant,
D iſiectaq; ruunt proſtratis mœnibus arces.

DE VENTIS.

V entorum nunc te cauſas, patriamq; docebo.
Q uæq; illis natura, & quæ ſit cuiq; poteſtas.
A ridus ille autem, atq; ima tellure remiſſus
H os generat, uireſq; animis, roburq; miniſtrat.
S ol pater educit, mater dedit ubera tellus.
A ſummo Boreas, Notus imo ſpirat olympo.
O caſum inſedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.
H os circum uarii dextra, leuaq; feruntur,
A tq; agitant tenues diuerſis flatibus auras.
E t quoniam medium luſtrans Sol circuit orbem,
P er duodena uago digreſſus ſigna meatu,
I dcirco quidquid gremio telluris in altum
E duxit, partim algentem feſtinat in arcton,
P artim ad decliuem libyæ diuertitur oram,
D um radios, ac ſæua timens incendia uitat.
A n dextra, leuaq; ferens ſe, impune uagatur
F umida uis, quando hinc libycos, aſt inde receſſus
A rctoos ſemel in toto Sol ambiat anno?
V nde ſibi uis ipſa & opes, & robora firmet?
C um tamen aſſiduus media regione recurſet
E oum, heſperiumq; petens Sol annuus orbem,
V rat & accenſos quos ipſe per aera fumos
T raxerat? inde frequens nunc hinc, nũc effurit illinc

I ngentis moles ſaxi,glacieq́;,geluq́;
C oncreta,ac biſquinq; pedes porrecta,& in altum
Q uatuor,at ſeptem protento margine lata,
T erribilis uiſu,ac dirum mortalibus omen,
T antum adeo uariat rerum natura,ſitusq́;.

GVTTAS MAIORES AESTATE FIERI.

Q uid grandes æſtate cadunt ſuper aere guttæ?
A n rarus uapor,& ſtillæ paulo ante minutæ
M iſcentur? craſſus cadit hinc è nubibus imber?
A n ſparſim,ſubitoq; graui feruore ſub altum
E uectus,primum ut ſenſit mala frigora cœli,
A fflatusq́; gelu,nec denſa nube, nec ipſe
D enſus,humo propior deſcendit corpore maior?

AEREM RECEPTACVLVM ESſe exhalationum omnium.

Nate uides ſpatiũ immẽſum,tractusq́; profundos
A eris,atq; unà terras,pontumq́; obeunteis.
R ara quidem natura illi,ac penetrabilis alte,
D enſatur tamen,& craſſum fouet uſq; uaporem,
Q uẽq;,& aquæ,quẽq; & terræ excreuere frequentẽ.
A ſpirant quæcunq; etenim,quæcunq; uaporant,
S ufficit hæc pontus,ponto & circundata tellus.
C uncta ſinu grauido recipit diffuſior aer,
V ertit & humentem in rorem,pluuiasq́;,niuemq́;,
Q ui fuerit gelidas humor ſublatus ad auras.

QVAE IN AERE GENERENTVR ex aſpiratione ignea.

Halitus ille autem, largo qui percitus igni,
E uolat, ac tenuis multum loca frigida tranat,
Et longe ad ſedes uictor perlabitur æſtus
Fumidus, incoctusq́;, atq; areſcente fluore.
Nonnunq̄ tamen hunc nubes circumuenit atra
Deprenſum, & ſtrictis frigus circumſonat armis.
Hic ille incluſus uallo, & circum aggere ſeptus,
Perquiritq́; aditum intentans, & ſingula luſtrat,
Et nunc hac aciem oſtentat, nunc ingruit illac
Parte ferox, parte & factis, & uiribus impar.
Aſt illum denſis mucronibus horrida nubes
Verberat, impellitq́; premens, fruſtráq; parantem
Summotus intrare domos, & ad ardua ferri
Deiicit ipſa ſuper impacto umbone. ibi ictus
Ingentem effracto ſonitum dedit aggere, multusq́;=
Intonat, & cœlum tonitru quatit. inde coruſcus
Seſe agit in flammas, & cœlo lubricus errat.
Interdum tantus fragor, ut concurrere monteis
Iam timeas, ut terra tremat, cœlumq́; dehiſcat.
Tum quod erat fractum diſcuſſa nube, repente
Impulſum ruit, atq; obliquo tramite preceps
Et flamma rutilante, ingenti & uerbere ſummos
Aut petit incaſſum monteis, aut aurea diuûm
Templa ferit, dirum trepidis mortalibus omen.
Interdum leuis ipſe, leuem flammamq́;, ſonumq́;,
Aut ſonitum ſine luce dedit ſine uerbere flammam.
Interdum erumpit crepitu ſine. ſed tamen actus
Aduerſam in nubem, ualidos hinc pertulit ictus,
Vnde tremunt nigri poſtes, & limina cœli.

IGNEM ANTE, QVAM SOnus audiatur, uideri.

Nec uero prior excuſſo de uerbere flamma
Emicat, aut ipſo ſonitus fit tardior ictu,
Serior ad noſtras quamuis eat impetus aures.
Ipſe uides paſtorem alto de colle ſecuri
Sternentem quercum, cuneisq; in fruſta ſecantem.
Ipſe quidem iactatam alte poſt terga ſecurim
Ante uides, mox ingenti conuulſa fragore
Vox ſonat, & ruptæ luctantur in auribus auræ.
Non aliter cum excuſſa polo flagrante ruina
Horrendum tonat, ipſa ſuo prius acta tumultu.
Concurrit nimboſa acies, frangitq;, feritq;
Impellens, hinc fulmineus ſuccenditur ignis
Colliſu. Tandem ille fragor ruit, & ruit unà
In pluuiam, & largos conuerſus Iuppiter imbreis.
Vulcanum fama eſt cœlo cum pulſus ab alto,
Sub terris ſine honore diu, ſine munere, claudum
Vixiſſe, & ſicula exilium traxiſſe ſub Aetna
Solantem caſus noto genitricis Amore.
Quem tandem meritam uertit dolor acer in iram.
Quondã etenim Cybele in magna Berecynthia mater
Solenneis de more dapes, ac uina pararat,
Conſtiterantq; Deæ ad menſas, ac pocula Nymphæ
Vltima miſcuerant, Cum ſic Venus aurea cœpit.
Felicem mea me ſoboles facit, hæc mihi diuos
Subiicit, hæc mortale genus. quam plura parantem
Occupat his Latona, Decus noctisq;, dieq;
Cum peperi, & lucem terris, & lumina cœlo

Tum peperi, toto & tenebras ex orbe fugaui,
Luceat ut per me tellus, reſplendeat æthra,
Exorientiq; uagum luſtrant quæ ſydera mundum.
Dicentem increpuit Iuno, atq; hæc uocibus infert.
Immemor es noſtri Latona, & adultera iactas
Infamem ſobolem, & media inter uina ſuperbis.
Illa refert. Tua te proles inuiſa parenti
Nobilitet regina, & coelo excuſſus ab alto
Ille ille è Iunone ſatus, quem fumida Lemnos
Exercet fabrum, aut nigris incudibus Aetna.
Demiſit Iuno uultum. mox indecor ira,
Monſtroſos partus, fumantemq; obiicis ætnam,
Cui gener Alcides, cui filia nobilis Hebe?
Haud proles mea Vulcanus. Plutonia proles
Ille ille eſt, eniſa cauo quem fornice tellus
Expulit è latebris, quem uix in luce receptum,
Non erebo pater admiſit, non æthere diui.
 Riſerunt incenſam aliæ in conuitia diuam,
Indoluit tamen una Ceres, quæq; aſtitit illi
Fida comes Lypare, æolidum quæ prima ſororum.
Ergo ubi Zancleos portus tenuere, & amicis
Trinacria accepit terris, Aetneiáq; antra
Admiſere deas, ſolitum & Vulcanus ad ignem,
Nacta ibi tum Lypare tempus, Conuitia matris
Retulit, & partus inimica mente negatos,
Mentitamq; deæ prolem, ac Plutonia furta,
Intumuit dictis iuuenis, ſuccenſus & ira
Vltorem minitatur, & acri in corde uolutat
Maternum uulnus, odiisq; inceſſit amaris.
Inq; dies auget uires dolor, ac memor artes

Excutit,exploratq; iter,ac ueſtigia matris.
Dum Samon,oceani menſis digreſſa, per altum
Ire parat,mouet abruptis fornacibus Aetnam
Exitium intentans.illa acri uicta dolore
Ingemit,& cœlum inſolitis conqueſtibus implet.
Leniit iratam complexu lætus amato
Iuppiter,& placidam accepit per mēbra quietem.
Tum deus ignipotens inuento fulmine, primum
Ipſe ſuum miratur opus.mox limina gratus
Accedit Iouis,& laudato munere donat.
Iuppiter ob meritum Lemnon dedit.inde triſulcum
Molitus dextra fulmen, cognouit in illo
Vſus quantus erat,ſéq; hoc audentior armat.
Hoc mea periuros læto dat dextera dixit,
Hoc ego terrigenas extinguam aliquando Gigantes,
Hoc etiam coniux timeat ſacrumq;,potenſq;.
Tum mouit caput,& frontem percuſſit honoram.
Fulminis hinc ingens,& mira potentia fertur.

FVLMINIS DIVERSAM VIM ESSE.

Nunc etenim afflatu tenui,pecudemq;, bouemq;
Aut uirides tondentem herbas, aut ilice ab arcta
Arcentem nimios animoſi ſyderis æſtus
Exanimat,nulla ut maneant ueſtigia mortis,
Optatum ut credas armenta haurire ſoporem,
Vt placidum uideas paſtorem ducere ſomnum,
Nunc uſtos arctus,atq; oſſa rigentia cernas,
Non faciem,non ora hominum,non corpora noris,
Nunc ipſis etiam in ſtabulis, mirabile dictu,
Quadrupedem exoluit,pedibus quoq; ferrea demit

V incula,& intacto terram quatit ungula cornu.
I llæſus ſonipes alta ad præſepia mandit.
V idi ego,cum incolumi totus pede calceus arſit.
S enſerunt alii fuluum effluxiſſe metallum
E loculis,tanta eſt uis inſita fulminis auris.
R ara etenim denſis cedunt,at denſa repugnant
I pſa obiecta ſibi,contra & ſua prœlia miſcent.
C oncedit duro tenerum,& penetrabile acuto.
D iſſipat afflatu ſubito leue.trudit ad imum,
Q uod graue,diffringũt rigida atq; obtuſa recludũt.
I nſinuant,tenui quæ diſploduntur ab aura.
Q uin uariant etiam uires,& uulnera teli
F ulminei,ſeu marmoreis ſe in turribus altum
I mpegit,ſeu littorea deſedit in alga;
A ut quæ per mediam fumant fœnilia brumam.

DE STELLIS CADENTIBVS.
& ignitis trabibus.

Sæpe per æſtatem cœlo ſi forte ſilenti
A ut carpes iter,aut mauortia ſigna ſecutus,
T raduces uigilem per iuſſa ſilentia noctem,
C ollucere faces,cœloq; cadentia cernes
S ydera,& incenſos per ſudum albeſcere tractus.
H alitus hic modicusq; & cæco impulſus ab igni
I ncidit in gelidas ut primum frigoris oras,
N ec potis incretum longe exuperare rigorem,
T orquet iter.fugiens nunc huc,nunc mobilis illuc,
D onec conceptam traxit per uiſcera flammam.
N unc proprio incenſus raptu,nunc terq;,quaterq;
E xagitata ferens impactæ uerbera nubis.

Aſt ubi ſummotoſq; locos, atq; aera ſummum
Peruaſit, qua continuus conuertitur orbis,
Hic rapido impulſus curſu, uertigine & ipſa
Incenſus, uaria ſplendet per inane figura.
Arida concipiunt ignem, feruetq; agitando
Spiritus. Incendit pugnantia corpora motus.
Siue igitur lato amplexu, multumq; coacta eſt
Materia, atq; ingens ſeries, & longior ordo,
Seu contra breuis, & tenuem ſortita uigorem,
Quæ facies, quæ forma etiam, qualiſq; figura,
Talis in aerio perlucet uertice flamma,
Nunc iaculi in morem, ualidus quòd torſerit hoſtis,
Nunc quales ſplendent Lychni laquearibus aureis,
Nunc qualis tenues igneſcit ſtuppa per auras,
Nunc flectit ſeſe in ſpiras ſinuata draconum,
Nunc micat, ut celeri fallantur lumina ſenſu,
Nunc cadere ut timeas ex ipſo ſydus Olympo.
Sæpe etiam torrem ambuſtum rutilante fauilla
Cernere erit, cœlumq; cauo ſe ſcindere hiatu
Tum, cũ ſub noctem obſcuram, atq; in nube profunda
Nigreſcit uapor, & permultum cærula fumant
Fomenta, trahit & ſubitam uis ignea flammam.
Ilicet è mediis tenebris fumoq; frequenti
Erumpit flamma, & cœlo ſe fundit aperto,
Vt timeas noctem ruere, atq; fatiſcere Olympum.
Præſertim cum præcipiti uertigine torris
Excuſſus cadit, atq; cadens nigrum aera findit.
Flamma etenim cum cæruleo ſe miſcuit, & cum
Lux atro inſinuat, penetratq; immiſſa profundo,
Tum nubes patet, & lato ſe ſoluit hiatu,

Vndiq; ipſa imum ſubeunt admiſſa rece
Ac patefacta cauo pandunt ſeſe abdita tracti.

TREIS ESSE AERIS REGIONES.

Et quoniam treis in partes diſtinguitur aer,
Prima æque patiens eſt frigoris, atq; caloris,
Alternasq; uices, alterna ſorte rependit.
Vere tepens, æſtate calens, eadem horrida bruma
Proxima ab inflexu radiorum amota, malignum
Frigus, & algentem late complexa rigorem,
In quam cœruleus paſſim uapor actus inerrat,
Vnde cadunt imbres, unde & nix concitat alas,
Vltima torrenti ſemper ſitit uſta calore
Flammarum conſueta uagos inuoluere tortus.
Halitus ille igitur longe, ualidusq; potensq;
Huc penetrat, ſuperatq; hyemes, & frigora uictor.

DE LAMPADIBVS, ET ALIIS ignitis figuris.

Ergo aut eſt parteis æque diffuſus in ipſas,
Et lato areſcens incendia ſuſcipit orbe,
Lampadis in faciem, quæ plurima nocte refulget
Ante deos, aut in latus inclinante figura
Contrahitur, magis hinc, inde altera prominet ala,
Vt craſſum aut credas lapidem, aut igneſcere truncũ,
Ipſe quidem dextra pellem trahis. illa trahentem
Iam ſequitur protenta manu, ſed parte ſiniſtra
Subtrahitur, quodq; hac accedit, demitur illac.
Hinc titubant duplices ſub iniquo pondere lances,
Aut ſparſim fuſus, rapidoq; abreptus ab igni

Scintillantem animam uomere, atq; efflare uidetur.
Vt quando in ſtipulis furtim uagus incidit ignis,
Huc illuc diſperſa uolant incendia, nec ſe
Miſcet flamma, ſalitq; leueis perferuida culmos.
Sed neq; tam tenuis terrarum eſt halitus, ut non
Et denſas habeat fumoſo in corpore parteis,
Quæ ſurſum raptæ, totoq; uolumine miſtæ
Denſantur, leue in aerium ſe tollit acumen
Conſurgens grauiora ſuo ſeſe ordine ad imum
Detrudunt, donec cunei ſub imagine flammam
Concipit, & rutilus micat inter ſydera conus.
Tunc aliquis limoſa agitans ad flumina Nili
Piſcator, dum nocte oculos ad ſydera tollit,
Obſtupuit, doluitq; ſimul ſuper aſtra referri
Pyramidas, ueterumq; rapi monumenta uirorum,
Aegyptumq; ſuis ſuperos ſpoliare trophæis.
Interdum longam erectus conſurgit in haſtam
Parte leuis, parte obducta caligine denſus.
Non tamen ut maiora trahat ueſtigia cauda.
Hoc quondam telo Tityon per uiſcera adacto
Strauit humi, ſtratumq; nouem per iugera uictor
Extendit, thalamos ulctus, tentataq; matris
Fulcra, nec indignos ſtatuens Mars ferre dolores.
Laudarunt facinus ſuperi, atq; hinc ipſe ſuperbus
Spicula non ponit manibus, non deſerit haſtam.
Aeris hæc partim media regione feruntur
Ipſa ſuis incenſa opibus, dum uulnere crudo
Certatim exercent uires, & prœlia miſcent.
Aeſtiferis partim in campis, regione ſuprema
Qua cœli uertigo agitans rapit, unde coruſcat

Tractim flamma rubens, atq; ignea fulget imago.

DE COLORIBVS NVBIVM.

Nubibus eſt etiam color & ſuus. hoc age ut omnem
Aera percipias, ut uentos deniq; noſcas.
Alba, parum denſa eſt, raroq; immiſta uapore,
Quam Sol irrumpit radiis, & ad intima tranat.
Nigra grauem traxit denſa caligine fumum,
Non illam ut penetrent nemaci lumina Phœbi.
Puniceam multus ſubiit calor. occupat humor
Cœruleam, grauidamq; imbri, longeq; madentem,
Has collidenteis ſequitur fragor, & ſimul ingens
Porta tonat cœli, rumpitq; ad tartara clamor.
E quibus ut ſeſe emiſit uiolentior ignis,
Fulgurat, & denſas rutilus diſcriminat auras,
Nonnunq̃ ut longum nubes diducat hiatum,
Ac nigri pateant prorſus penetralia nimbi,
Nonnunq̃ leuis ipſe leuem ſine uulnere nubem
Euadit, tamen & ſplendet qua ſemita monſtrat,
Ac micat, ut celeri fallantur lumina ſenſu.
Flamma rubeſcenti multum ſaturata colore
Admonet admiſtas fluuiali è corpore uires,
Humidaq; ingentem præbere alimenta uigorem,
Quod probat exiliens lignis uiridantibus ardor.
Albeſcens tenuem ſuccum, atq; arentia monſtrat
Fomenta, & celerem peracuti luminis auram.
At cui ſanguineus color inſidet, & nigrantem
Præſe fert late obſcura ſub luce cruorem,
Hæc ualidas terræ uires, duratáq; iactat
Robora, & immanem uaſta cum mole ruinam.

Fulminis hinc uarians, & tanta potentia fertur.

VNDE FLVMINVM VARIETAS, AC VIS.

Nanq; ubi nube caua, tenuisq; & plurimus alte
Truditur, incenſis & ſe fert ſpiritus alis,
Ille quidem leuitate ſua, penetratq;, ruitq;
Lubricus, & tenuis multum loca peruia tranat,
Vt nulla incenſæ linquat ueſtigia flammæ.
Nec mora ſit telo tenui, ac penetrantibus auris.
Aera fluent tamen afflatu, ac uia uulneris atro
Liueſcet fumo, & piceum dabit uſta nigrorem
Aeratis quoties clypeis impegit, & ipſe
Mole piger lentis it tardior impetus alis,
Duraq; pugnaces obiectant robora conti.
Cernere erit flagrantem iterũ Hucalegonta, & opimis
Cum ſpoliis templa exciſis auulſa columnis.
Ac furere attonitas incendia ſæua per urbeis.
Tanta mole ruit, tantaq; impulſa ruina
Fumida uis, procul acta polo, atq; è nube profunda,
Siquando extruſus, multoq; accenſus ab æſtu
Spiritus, it tonitru horrificans, atq; igne coruſcus
Tractu ingens, tardusq; gradu, & lõge auctus eũdo
Scinditq;, uritq;, & longo ſecat aera hiatu.
Tum montes quatit impellens, diſcindit & arces,
Et correpta micant diris naualia flammis.
Præcedit longe uulnus tremor, uſqueadeo uis
Impellens furit, atq; intendit ſpiritus auras,
Et late arentes coeunt ad uulnera fumi,
Vt cum irata manus tormento excluſit aheno

Fumantem pilam, uerſatq; uolubile ſaxum.
Incluſi erumpunt ignes nigrantibus auris,
Fit tremor, horrendumq́; ſonat. tum plurimus ante
Sternit iter fragor, & gemitu ſaxa icta reſultant,
Diſiectæq́; ruunt proſtratis mœnibus arces.

DE VENTIS.

Ventorum nunc te cauſas, patriamq́; docebo.
Quæq́; illis natura, & quæ ſit cuiq; poteſtas.
Aridus ille autem, atq; ima tellure remiſſus
Hos generat, uireſq́; animis, roburq́; miniſtrat.
Sol pater educit, mater dedit ubera tellus.
A ſummo Boreas, Notus imo ſpirat olympo.
Occaſum inſedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.
Hos circum uarii dextra, leuaq́; feruntur,
Atq; agitant tenues diuerſis flatibus auras.
Et quoniam medium luſtrans Sol circuit orbem,
Per duodena uago digreſſus ſigna meatu,
Idcirco quidquid gremio telluris in altum
Eduxit, partim algentem feſtinat in arcton,
Partim ad decliuem libyæ diuertitur oram,
Dum radios, ac ſæua timens incendia uitat.
An dextra, leuaq́; ferens ſe, impune uagatur
Humida uis, quando hinc libycos, aſt inde receſſus
Arctoos ſemel in toto Sol ambidat anno?
Vnde ſibi uis ipſa & opes, & robora firmet?
Cum tamen aſſiduus media regione recurſet
Eoum, heſperiumq́; petens Sol annuus orbem,
Vrat & accenſos quos ipſe per aera fumos
Traxerat? inde frequens nunc hinc, nũc effurit illinc

Frigidus aut aquilo, aut nimbis uiolentior auſter,
Auſter ſolſtitio ueniens, regniſq; peruſtis.
Vnde calet magis, & pennis madidantibus uſus
Inuergit largos agris ſitientibus imbres.
Quin imo quoq; digrediens, & feſſus, & in ſe
Sæpe repercuſſus grauiores concipit æſtus.
At Boreæ patriam horrentem, friguſq;, rigorq;
Inſedere, hinc terra gelu concreta uaporat
Tenuius, horreſcitq; aer, uolat inde ſerenus
Spiritus, & ſiccis ueſtigia commouet alis,
An quia ſumma tenens cæli loca, multus, & ingens
Inde ruit, pellitq; auras, & nubila differt,
Nulla ut Hyperboreo maneant ueſtigia tractu.
Sed tamen & longo uectus trans æquora curſu,
Irrorat caput, & madidus ceruice fluenti,
Fundit aquas, ſeruatq; olim quæ fœdera ſanxit.
Nanq; olim prouectum auſtrũ trans littora Rheni
Oceani fama, & toties refluentibus undis.
Excipit incautum Boreas, & uincula nectit.
Ille ut ſe captum agnouit, ſenſitq; catenas,
Non ego te ſiculóue mari, nec finibus aphri
Littoris arcuerim. liceat nam te quoq; noſtram
Viſere Cyrenen, libyæſq; intrare receſſus.
Ac noſtro terram arentem ſatiare liquore.
Hinc quoq; ſecurus per regna aliena recurſat,
Et madidus pennis ſitientis irrigat aphros.
Hoc quoq; frigidior, quod per decliuia labens
Obiicibus nullis curſus agit ipſe ſecundos.
Vere etiam regnare uolunt, quo tempore primum
Optatæ creſcunt luces, & lubricus annus

Conuertit terga, atq; hyemem poſt egit iniquam.
Tum liquefacta mouens terrarum clauſtra, caminos
Sol aperit laxos, uoluitq; per aera fumum.
Hic ſomno excitus, commotisq; impiger alis,
Linquit Hyperboreos decliui tramite montes.
Quin ubi Sol propior maiora incendia mouit,
Flagranteisq; impegit equos per uiſcera Cancri,
Cum nebuloſa cauis fumat Germania campis,
Ac multus uapor ad ſuperas ſeſe extulit auras,
Quemque frigida uis Boreæ comes addita cogit.
Illa etiam de parte graueis incumbere nimbos
Cernere erit, fuſisq; augeſcere nubibus amnes,
In mediisq; natare etiam feruoribus agros.
Hoc etiam è coelo, ac ſemper radiantibus Arctis,
Et gelidæ incumbunt auræ, ac uehementior urget
Ventorum uis, finitimis regionibus acta.

VENTOS QVOSDAM PROVINCIALES ESSE.

Omnis in aduerſos uentus non peruenit axes,
Et quidam certo ſedem poſuere receſſu.
Circion hiſpanas fama eſt regnare per urbes,
Et pecori ſtrages meditantem, & prœlia nautis.
Non alpes hunc Aeniæ, non frigida norunt
Pangæa, aut nimbis nunquam non turbidus Hæmus,
Vix feſſum Entellæ excipiunt, cauaq; hoſtia Macræ.
Sentit uicinum ſolem nabatheius Eurus,
Arenteisq; impellit equos comitante calore.
Diuerſum Zephyri ſpirant aquilone propinquo,
Et Solem feſſum excipiunt, altoq; cadentem.

Frigdus hinc, pluuiusq; uigor. Sed turbidus auſter
Ipſe agit undanteis nimborum in prælia turmas,
Dux ipſe pluuiarum, & longe maximus autor.
Eductos nanq; immenſum regione peruſta,
Denſorum fluctus longinqua ab ſede uaporum
Inuoluit, raptatq; agitans, qui deinde ſoluti
Fundunt præcipites abruptis nubibus imbres,
Diluuióq; unà abſorbent pecudesq;, uirosq;.
Tantum Auſter diſcuſſa furens per nubila ſæuit.

CVR VENTI OBLIQVI FERANTVR.

Cur autem quando huc toties diſcurſet, & illuc
Spiritus hic, uarios agitans ſine lege tumultus,
Cur non & ſuperas pennis petit improbus arces?
Omnis, in aerias quicunq; elabitur oras
Halitus, immiſſo paulatim educitur igni.
Qui poſtquam gelidam ſummo capite attigit arcem,
Senſit & aduerſi contraria frigoris arma,
Illicet ipſe pedem retro fert, pondere & ipſo
Quod multum traxit grauida de matre uolutus
Ad matrem trahitur. Ecce hic nouus aduenit ignis
Auxilio, retinet labentem. Ille arma reſumit
Fortior ad pugnam ſimul huc perlatus, & illuc.
Dumq; cadit, reſilitq;, leuis tum pellitur aer,
Et quo maiores à frigore pertulit ictus,
Maioremq; trahit fœcunda è matre uigorem
Halitus, hoc maiore ruens ferit aera pulſu.
Vt cum mœniæ in campis uada ad alta Mæandri
Paſtor agens, baculo ſtagnantem percutit undam.
Illa fugit circúm, & grauidum dat pulſa ſonorem,

Impellitq; undam illabens noua protinus unda.
Ergo paulatim augeſcens, fit maior eundo
Impetus, & uires, grauioráq; robora ſumit.
Vt cum de tenui primum fonte effluit humor,
Et riuus. poſt collectis procul imbribus amnem
Ingentem raptat ripis, longumq; profectus,
Tum plenus rapidis in pontum immittitur undis.
Autumno ſed enim uento uis plurima largum
Cum ſpirant terræ, cum plenior halitus exit,
Terreniq; magis, ſuffundunt aera fumi.
Hec iterumq; iterumq; etiam, multumq; monebo.
Incendunt nimii leuiter fumantia ſoles,
Incenſa exurunt late, præſertim ubi altos
Phoebus agit currus, fuluóq; è ſydere luſtrat
Exiguis habitata locis Maſilia regna.
Idcirco latera ad mundi, atq; extrema uiarum
Terreſtris caligo habitat, quo languida Solis
Vix penetrat uis, & radiis minus urit acutis.
Ipſa etiam partim leuis aſpiratio, ut alte
Fumida, partim etiam grauis, tellure remiſſa.
Atq; illinc facile admittit reſoluta calorem,
Hinc percuſſa gelu riget, ac denſata graueſcit.
Inde etiam tranſuerſa ruit, nam frigore abacta
Ne ſurſum penetret, miſtóq; calore retenta,
Ne cadat in præceps, tranſuerſum impellat oportet
Aera, ſiue quòd extremis in finibus orbis
Regna tenens, caſtris illinc ſe fundit apertis
Viſura & medias mundi penetrabilis oras.
Nam neq; puluerẽam in pluuiam deſcendere par eſt.
Nec tamen abnuerim lunamq;, errantiáq; aſtra,

Quæ medium aſſiduis peragrant diſcurſibus orbē.
In medium quoq; ab extremis caliginis auras
Attrahere, in uariasq; orbis depellere parteis.
Ergo & cum arenteis rapidus Sol uſſerit agros,
Et cum uicta gelu queritur mala frigora tellus,
Tum tibi tranquillæ permittant ocia luces,
Grataq; ſedatæ præſtabunt ſomnia noctes,
Pacatisq; ingens requieſcet flatibus aer.
Nec non poſt largos imbreis, pluuiamq; madentem
Compoſitæ ceſſant auræ, tacitusq; quieſcit
Spiritus, & nulli ueniunt in prœlia uenti.
Hoc quoq; poſt Boreā algentem, atq; rigentia flabra
Cernere erit, quoties crudo ſub frigore tellus
Concreuit ſimul & durato tergore ſæuit.
Spiramenta ſoli claudit rigor, obſtruit omnem
Vis aditum. nullus ſpirat uapor, aut fluit extra
Halitus, unde nouis ueniant alimenta procellis.
Si tamen expectes nouus ut calor, & noua flamma
Torreat humenteis latices, & forte per altum
Ire paras, uideas turbantibus aera uentis
Magna mole graues urgeri ad littora fluctus.
Alternis dat enim tellus, adimitq; alimenta.

DE TVRBINE.

Turbineus fortaſſe glomus miraberis, unde
Eruat euulſam ſummis radicibus ornum,
Nunc frangens monte aduerſo, nunc nubibus actam
Agglomeratq;, agitatq; frequens. tandem illa ruina
Prona cadit, longo plangens ſola ſenta ſonore
Interea denſa obſcurus caligne fertur

P erq; uias, perq; arua ſimul ſternitq́;, feritq́;
P ulue reus globus inuoluens cœlumq́;, diemq́;.
N anq; per aduerſum dum concurſantia uenti
A rma mouent animisq́; pares, & uiribus, ecce
C ertamen magnum exoritur. ille impiger inſtat,
H ic clypeo obnitens longe aduerſatur. utrinq;
I mpetus, utrinq; & robur. nunc pellitur ille,
H ic pellit, nunc ſors uariat mutata. nec ullus
S tat´ue loco, cedit´ue loco. nunc ille ſiniſtra,
H ic dextra incurſat feriens, & in orbe gerit rem.
N unc ictus clypeo exiliens petit aera, nunc ſe
I ntorquens, terram ingenti diuellit hiatu,
D um uel uterq; cadat moriens, uel ceſſerit alter,
A ut iungant ſocias concordi fœdere uires.

DE PROCELLA.

Q uin & fumida uis, tellure excluſa, leuemq́;
A era per ſublata, ſuóq; euecta calore
C onflictata diu propter terrasq́;, ſolumq́;,
A ridáq; & multo firmans ſeſe aucta uigore,
V exatq́;, infringitq́; agitans pulſum aera, & unà
A equoráq;, & fracto diſploſa tonitrua cœlo
D iſiicit, infremitatq́; æquor, cauáq; antra reſultant.
T orquentur nemora, & ualles ad ſydera clamant,
P ulue reusq́; diem tegit intra nubila nimbus.

CIRCA VENTORVM OBSERVATIONEM, *anni quoq; tempora obſeruanda eſſe.*

T empora quin etiam certa ratione tenenda,

Vt cum ſe in præceps, aut uer agit, aduenit æſtas;
Aut cum declinat rapidus Sol, appetit æger
Ventorum pater autumnus. Seu frigida bruma
Autumnum fugat, aut uere aduentāte fugatur.
Turbat enim, uerſatq; omnis mutantia rerum,
Idcirco ſi tum, nimboſi aut ſyderis ortum
Videris, aut properare cauo procul æquore mergi
Infelix aſtrum, atq; acri Lunam hoſte teneri,
Mercuriiq́; graues ſydus portendere uentos,
Ne dubita ingentem cœlo uariante, procellam
Affore, quæ ſimul inuoluat terrasq́; fretumq́;,
Vertat & audaces in uota miſerrima nautas.

DE AVRIS.

Sæpe etiam rapidum ad ſolem, mediosq́; per æſtus
Colle uel aerio, aut udi prope littoris oram,
Aut propter liquidas nebuloſi fluminis undas,
Aeſtatē indomitam increpitans, Zephyrosq́; ſilenteis
Aurarum gelidas ſenſi properare cohorteis.
Solis anhelantes pellunt quas axe quadrigæ.
Ipſe iter intenduntq; fugæ, truduntq; repulſum
Aera, qui tenues motu fouet incitus auras,
Adiuuat & mare commotum, fluuiiq; receſſus.
Hinc mulcent teneræ ſummotis æſtibus auræ.
Nanq; etiam umbroſa in ſcena cum incanduit aer,
Oráq; ſaltantes tergunt ſudantia Nymphæ,
Frondentem ſiquis ramum, ramalia' ue arma
Ventilet, aut tenui dimouerit aera penna,
Quamprimum Zephyri frigentem exciuerit auram.
Circum etenim qui noſtra frequens ſe calfacit ora

Spiritus, impulſu facili fugit. aduenit aer
Inde nouus. Mora nulla, alter ſuccedit, & alter,
Vt nequeant circum ora nouæ recaleſcere partes,
Cum fugiant ſubitis excitæ impulſibus auræ.
Nec uero ualleſq; cauæ, recubantiaq; antra
Ac cœlo uariante ſitus terraq; mariq;
Non multum adiciunt uentis denſant'ue, acuunt'ue.
Inde ſalutiferis ſpirant afflatibus illi,
Hi grauibus tentant morbis languentia membra.
Nam uenti mutant quoties, mutantur & unà
Corpora cuncta, habitu perſtat natura nec uno.

DE VENTO, QVI ORITVR prope aternum fluuium.

Flat ſaltus poſt pelignos, qua uoluitur ingens
Aternus de ualle caua, atq; humentibus antris.
Ipſa quidem ſub mane nouum cita Solis ab ortu
Aura recens, qua culta nitent, qua poma fouentur,
Ramis læta ſuis, largo & ſata ſemine turgent,
Hæc eadem rapidum ad Solem, medioſq; per æſtus
Noc longo ſpatio prouecta, aut uiribus auctis
Vaneſcit primo moriens, & ſoluitur æuo.
Vſq; adeo uariant uenti, uiſq; inſita uentis.

DE VENTO PECVLARI ILLYRICO.

Illyricis ſpecus eſt ingens in finibus, antrum
Ventorum immane, unde iræ, immiteſq; procellæ
Erumpunt, quoties terris fera ſæuit Erinnys,
Immittitq; hyemes pelago, & ſe proripit umbris,
Non tutæ ſtabulis pecudes, non oppida muris

Non ipſo in portu claſſes. fremit Adria, & altos
Horreſcit trepida Garganus ab arce tumultus.
Non illo quidquam uento crudelius, ut ſe
Excuſſitq; antro, & portis ruit acer apertis.
Paſtores adhibete ignem, & procul abdite flammas.

DE TERRAEMOTV.

Quae uentos moueant cauſae, quas & halitus auras,
Hactenus ô mihi chare Puer, nunc unde tumultus,
Et tanti ueniant terrarum in praelia motus,
Vnde uagi excutiant diuulſa cacumina montes,
Flumina conuertant curſum, aut premat alta uorago,
Vnde tremat tellus, quamprimum (aduerte) docebo.
Principio ingenti late circundata ponto
Tellus, fumificis incendia paſcit in antris.
Inde tepent bruma fontes cerealiáq; arua
Spargit ſaepe nouis, quas euomit Aetna fauillis.
Haec eadem ſub ſpeluncis tenuem aera claudit.
Inde ſonant ſaepe occultis mugitibus antra.
Arida quanquam etiam, ac uenis ſitientibus, amnes
Emittit tamen, & dulci rigat arua fluore.
Et quamuis largum caelo ruat agmen aquarum,
Excipit in ſeſe, ac rurſus madefacta remittit.
Hinc ergo humenteis animas, fluiduḿq; uaporem
Spirat agens, calido aut rurſum ſiccat aerá fumo.
Nunc halat ſiccum, & craſſo de pectore flamen,
Aut tenui uolucrem ſuffitu exuſcitat auram.
Hinc ille & motu facilisq; & uiribus acer
Spiritus, atq; imas habilis penetrare cauernas,
Et rurſum uiolentus, atroxq; erumpere, clauſtriſq;=

Incluſus fremit, & multus uacua atria uerſat.
Idem etiam in flammas abit, & furit igneus, atros
Intorquens lapides tormento excluſus aheno.
Euocat hæc genitor rerum Sol. excipit aer.
Ipſa parens tellus large indefeſſa miniſtrat.
Quæ tamen è nimiis nunc inde caloribus uſta,
Hinc nunc uicta gelu, & multa durata pruina,
Contraxit dubios languenti corpore morbos,
Vt neq; ſit ſuperante anima ſpirare poteſtas.
Ergo incerta ferens raptim ueſtigia anhelus
Spiritus incurſat nunc huc, nunc percitus illuc,
Exploratq; aditum inſiſtens, & ſingula tentat,
Si qua forte queat uictis erumpere clauſtris.
Interea tremit ingentem factura ruinam
Terra ſuis quatiens latas cum mœnibus urbes,
Diſſiliunt auulſa iugis immania ſaxa.
Procumbunt turres, ſternuntur funditus arces,
Magnorumq; cadunt templa impolluta deorum,
Excidium ut magni iam iam timeatur olympi.
Hoc etiam ut magna è paruis cognoſcere poſſis,
Cernere erit, noſtro quoties in pectore ſiſtit
Spiritus, ac tenuem neq; dat, neq; ſuſcipit auram.
Tum uelut intercepta anima tremor occupat artus.
Pugna intus: micat extremis in partibus horror.
Ergo ubi collectis immenſum ſe uiribus auræ
Crebreſcunt, uia fit, ruptisq; meatibus efflant,
Antra ſonant, mugitq; ſolum, uallesq; reſultant.
Turbatos putei eruptant ſuper hoſtia fontes.
Vaneſcit paulatim æger dolor, antra quieſcunt.
Quiq; uigor fuit ante, refert ſe in uiſcera terræ.

Atq; alacres redeunt deſueta ad munera uenti,
Sæpe igitur cum iam multis maduere diebus
Arua, natant plenis demerſa noualia foſſis.
Nec pelagus capit auulſis minitantia ripis
Flumina, tum ſua caſtra mouens ſublimis ab arcto
Nubila de toto Boreas diſcuſſit olympo
Frigidus, & ſociis commiſit prœlia cauris.
Hic tellus primum aſſiduis grauis imbribus, & iam
Obſtruſis uenis ualidarum pondere aquarum,
Poſt borea perflante ſolo concreta, & iniquis
Obſita frigoribus ſeſe contraxit, & horrens
Horrentem late duxit per membra rigorem.
Vnde nequit clauſis efflare canalibus auram.
Vt quondam infelix ualido campania motu
Oppreſſit miſeras ipſis cum ciuibus urbes.
Cum Vatem foſſæ uix eripuere camœnæ
Labenti è thalamo, ac tecti minitante ruina.
Interdum uacuis tellus male niſa cauernis,
Finitimisq; agitata fretis propter maris æſtum
Concutitur uentis pugnantibus, effurit intus
Vis ingens. extra prohibet uentusq;, fretumq;.
Quod ſæpe euboico teſtantur littore Cumæ,
Et quondam uexata graui Pelopeia motu.
Præterea ſæpe occultis fornacibus ignis
Aeſtuat, inuoluitq; globos, ſiqua potis extra
Rumpere, & impoſito luctans ſub pondere ſæuit
Improbus, attollitq; elato uertice colles.
At poſtquam ſuperas uictor peruaſit ad oras
Spiritus, immiſtus fumo, & caligine denſa,
Puluerearn ſpargit tremefacta per oppida nubem,

Immundum & cinerem iactat uicina per arua.
Aeoliam fama eſt, Lyparen de rupe propinqua
Hoc ſenſiſſe malum, & lucem doluiſſe negatam,
Aenariam quoq; (certa manent ueſtigia) ut olim
Idem agit in cineres glomeratus puluis ad auras.
Puluereum queritur ſpargi Prochyte ardua nimbum
Illa ſolo fumante, graui concuſſa ruina,
Spargit deſertos incendia lata per agros.
Pertimuit mare flammigeros deuoluier amnes.
Incenſum & late ſcopulos ſuper aera ferri.
Aeſtati, atq; hyemi male creditur. & tamen udo
Vere magis, ſeu cum pedibus fluit uua ſub unctis,
Tum ſæuit furor, & bello ſeſe arduus armat.
Quin etiam ut natura ſoli, tractusq; locorum eſt,
Flumina nunc iter intorquent, nunc alta uorago
Sorbet hians, nunc ſicca fuit quæ terra, paludem
Hauſta facit. quæ cœruleo circunflua ponto,
Continet. inſiluit pelago, quæ iuncta manebat.
Nunc mutare urbes, nunc & fluitare uidemus.
Vndarum in morem. dubio nunc uerbere ſubter
Quaſſari, aut ſurſum ſublato pondere ferri.
Horrendos nunc clamores ad ſydera tolli.
Nunc mugire ſolum, aut Animas Acheronte remiſſas
Auribus inſtrepere, aut equitem reſonare ſub armis.
Sibilat ecce alibi, aut antro fremit aura recluſo.
Vidimus antiquas ueteris Dicæarchidos arces
Aſſiduam longo motu traxiſſe ruinam.
Bis meſſor legit ſpicas, bis uinitor uuas.
Interea ualidi quatiebant mœnia uenti,
Funditus atq; imo uerſabant tartara auerno.

A rebant ſitiente ſolo ſata, nec temere ullæ
M anabant cœlo pluuiæ, triſtisq; per arua
S qualor erat, mœrorq; herbis morientibus ingens.
N on uſquam cœli rabies torrentior arſit.
A t poſtq̃ ceſſit tremor, ac ſolida arua quierunt,
(Certa fides) terris ceſſit mare. reddidit agris
N eptunnus longo tandem poſt tempore, quod iam
A bſtulerat prius, & uictor ditione tenebat.
V ſque adeo impellens uariat uis. ergo age cœlum
I nſpice ſi quando terreſtribus æmula ſignis
A rma ferant Mars bellipotens, & Iuppiter Ammon,
I uppiter aerias qui fulmine concutit arces.
H i tibi ſigna dabunt uenienteis ab aere motus.
Q uo tellus tremit incluſo, & grauida antra fatigat.
N ec uero aut tenebræ, aut nocturna ſilentia, cum iam
F rigore concreſcunt terræ, & uis humida regnat.
S unt tantum metuenda, aut matutina pruina,
V erum etiam mediis in ſolibus, atq; ubi ſæuit
A eſtiuus calor, & cum ſpiramenta retundit
S ol medius, retro & fumos compellit inertes,
E t tellus tremit, & uolucreis erumpit in auras
S piritus indignans clauſo circum aggere cingi.
I pſe uides quoties agitatis fluctibus æquor
T ellitur, & ſalſa ſpumant aſpergine cautes;
L ittora tum ſinuoſa magisq; magisq; uideri
C uruari & ſolito maius, poſtquam alta quierint
A equora, uentorumq; ſimul grauis ira repreſſa eſt,
T um contra, recto tractu maris ora uidetur
T endere iter. ſummæ in longum ſpectantur arenæ,
A c nullas agitat ſublatus ſpiritus undas.

Hic

Hic terras, quatit incluſus, maria intima uerſat
Exagitans, uerritq́; auras. hic impetu uaſto
Diſcindit nubes, exploſaq́; fulmina torquet
Cum tonitru, & rapidis illuminat aera flammis.
Hoc igitur cœſſante; aer ſilet undiq;, ut illum
Diuidat æquali interdum nubecula tractu.
Tempore quo incluſus ſpecubus longe æſtuat intus
Halitus areſcens, & humum quatit improbus, unde
Tellus intremit, & uacuis ſonat icta cauernis.
Sed tamen & perſæpe cauis furit abditus antris
Infremitans, quando aerio ſe tramite contra
Ventus agit, uetat atq; imis erumpere clauſtris,
Tantum adeo uariant, & uis & cauſa mouendi.

DE MEPHITE ANSANCTI IN HIRPINIS.

Spirat ad Anſancti uallē ſpecus. hinc ꝑcul & grex
Et paſtor diuertit iter. procul euolat ales,
Incidat in ſæuam pennis ne lapſa Mephitim,
Et cadat infelix ſubita exanimata ruina.
Spiramenta Soli quondam tremor ille recluſit.
Exhalat uix unde nocens per uiſcera terræ
Conflictata diu, tetroq́; infecta ueneno.
Hinc necat afflatu miſero, ſternitq́; animantes
Sæua lues, procul acta erebo, ſtygiſq́; cauernis,
An non Harporum in campis Garganide terra,
Quaq́; celer dubiis ripas ſecat Aufidus undis,
Effoſſa tellure uapor cerealibus horreis
Incluſus ſubito exanimat? nec ut aera diuum
Accipiat, reddat ue infoſſi exhauſtor acerui.

Vſqueadeo incluſas peſteis dira occupat auras.

DE IRIDE.

Nunc age ſiquando ætherio delapſa ab olympo
Iris ades, uatiſq; oculis permitte uidendam.
Dum genus, & certos memorem quibus orta parétes,
Nam te uel natale decus, uel ſanguinis autor
Nobilitant. tu forma inter pulcherrima Nymphas
Spectanda & cœlo, & Muſis celebranda canoris.
Paſtorem fama eſt Phœbum peneida ad undam
Incaſſum poſt abſumptos in uirgine fletus,
Poſt deploratos toties in cortice amores,
Inuitum ad ſuperos, ac munera nota rediſſe,
Solantem caſus cithara, ac teſtudine eburna,
Paulatim irrepſiſſe nouam ſub pectore flammam
Virginis Aeriæ, ſolam quam Iuno miniſtris
Prætulerat fidam thalamis, gratiſq; ſodalem
Alloquiis, cui cura omnis quoq; credita herilis,
Tentanti in thalamos aditum, inſidiaſq; paranti
Et reperiſſe uiam caſum, & docuiſſe repertam
Oceano forte in magno ſub Tethyos antra
Iuno aberat, ducens lætam per pocula lucem.
Aeria è thalamis ut erat laſciuior annis
Prodierat, procul emotas ſpatiata per auras.
Proſilit è ſpecula iuuenis, timidamq; repente
Occupat amplexu. tum nequis cernere poſſet,
Nube caua inuoluit, mox ad ſua gaudia uerſus,
Optatis fruitur thalamis, grauidamq; relinquit.
Illa uterum celans, nono poſt menſe grauatum
Ponit onus. fratri præſto Lucina petenti

Affuit, excepit neptem, gremioq; leuatam
Nubibus Aeriæ prolem commendat alendam.
Vt creuit forma præſtans, & corpore nympha,
Viſaq; digna Deo proles, tum Iuppiter illam
Factus auus, fouit gremio, miratus & ora,
Et crineis flauos, & lumina digna parente,
Et pharetram, & quòd quem pater illi tradidit, arcũ
Lunabat, capita ut ſimul accuruata coirent,
Solis ad occaſus ut ſpicula Solis ab ortu
Mittat, ab occaſu facile ut iaculetur ad ortum,
Neptis auo digna, ſimul & patre digna uirago.
Iuppiter ob meritum ſpeculo donauit, ubi omnem
Aera perſpiceret, terras, pontumq; uideret.
Quo foret nymphis etiam ſpectabilis ipſis.
Nate igitur ſiquando ſedens æſtate ſub altis
Porticibus, forte aut nemorum uiridante ſub umbra,
Auratum admoris labris ſitientibus amnem,
Ne pigeat, ſimulac gelidum cratera liquorem
Hauſeris, ardentem ad ſolem, atq; ad lampáda Phœbi
Siſtere, poſt altam tua lumina ferre ſub umbram,
Illicet aſpicies Solem laquearibus ipſis
Fornicibus ſiue in mediis, altá ue columna
Fulgere, oppoſitam radius dum flectit in oram
Lubricus, effuſoq; ſuper loca lumine lambit.
Haud aliter leui in nube, cœloq; quieto
Obliquus cum ſe radiorum impegerit ardor
Nubila per, conuerſa acies in fronte reſultat.
Flectuntur retro radii. fit protinus arcus
Ille quidem, uarios ducens è nube colores,
Vt uiridi quoties ligno celer hæſerit ignis

Flamma rubet, madida referens à matre uirorem.
Forſitan & cum nube caua ſe oſtentat imago,
Cœruleum uideas, qui non eſt, ipſe colorem.
Ac memini dum caſtra ſequor, mauortiaq; arma,
Qua præceps ſeſe tyburna rupe uolutus
Fert Anio, multaq; cadens aſpergine ſudat,
Fumoſa fulgere ſuper conſpergine claram
Irin, & aurato iacientem ſpicula cornu.
Et iam Sol medium clarus peragrabat olympum.
Mox ubi ſydereis nox fuſca ſuperuenit alis,
Improuiſi adſunt auſtris madiantibus imbres.
Liquitur in latices cœlum, lutulentus & antro
Proſilit, ac ripis Anio caput extulit altis
Indignans, liquidos rapidis torrentibus amnes
Fœdari, & mœſtas arceri à fonte Napæas.
Nec flaueſcentem aſpiciens miraberis arcum
Puniceo uiridem ſi addas, rareſcit uterq;
Nam ſimul, & flauum miſcent utrinq; colorem.
Nec uero cum Sol medium luſtrabit olympum
(Vrit enim, feruetq; adeo, ut quæ denſa, relaxet.)
Thaumantis natã aſpicies, quanquã horrida, quando
Bruma riget, mediis liceat uidiſſe diebus.
Ergo & cum adueniet ſimul, & cum deciderit Sol,
Iris ab aduerſo capiet data ſigna parente.
Luce quidem, quanq̃ in tenebris ſub nocte maligna
Aurea cum pleno radiat Latonia uultu,
Tum quoq; curuato meditatur Spicula cornu.

CVR IRIS SIT ARCVATA.

Et quoniã obliquũ ad Solem, aduerſumq; parentem

Apparet longe oppoſitis in partibus Iris,
Idcirco non in gyrum, non cogit in orbem
Seſe audax, neq; enim eſt ipſi circumdata Soli,
Vnde referre queat ſpeciem toto ore rotundam.
Sæpe etiam duplicem in tenebris eſt cernere Lunam
Nube nouam referente alia ſub imagine formam.
Ipſa ſua ſpeculum dextra tenet, & uidet ora
Altera nympha ſua, & qbus hæc quoq; lumina cernit
Vna quidem facies, ſpeculo referente ſecundam.
Ergo & in aeria talem ſe nube figura
Ingeminata refert, ſpeculi ſe margine qualem
Nympha ſuper, uitrea & ſimilē ſe reddit in umbra.
Sed neq; cum ſolem aut ipſum, ſolis' ue ſororem
Aut rutila circum, aut atra caligne cingi
Proſpicies, alium credas duxiſſe colorem.
Nam uapor in cauſa eſt, qui cum fulgentibus aſtris
Offundit ſeſe, obtundens radiantia tela,
Inficit hic noſtros infecto lumine ſenſus,
Fruſtraturq; oculos falſa ſub imagine captos,
Luna magis, Luna hamatis minus apta ſagittis.
Tu tamen offuſa quoties caligne cernes
Paulatim elabi, & claro mox lumine ferri,
Tranquillam licet expectes, noctemq;, diemq;.
Sin multis ſimul effundent ſe partibus ipſæ
Collectæ in gyrum nubes (nulla eſt mora) uenti
Diuerſis ſimul erumpent de partibus, ut iam
Inuoluant cœlumq; ſimul, terraſq; fretumq;
Vix adeo ut ſtabulis ſint tuta armenta ſub ipſis,
Semper enim qua diffracto uapor euolat orbe,
Illa parte ruent populantes nubila uenti.

Quin etiam quà ſe incandens nocte extulit ignis,
Ille quidem claro ſignans liquidum aera tractu,
Inde ruet portis quàmprimum uentus apertis.
Ergo & cum exuſſit rapidus Sol omnia late,
Et cum uicta gelu, glacie, & concreta, malignum
Horreſcit tellus frigus, tunc æquora longe
Pacem agitant, nulli uerſant ſuper aera uenti,
Ac tranquilla quies pacato regnat in orbe.
Aſt ubi ſe nebulæ tollunt, indenſet & auras
Caligo fumoſa agitans, hic aggere rupto
Spiritus ad ſuperas ſenſim ſeſe exerit oras,
Moxq́; ruit portis emiſſus uentus apertis.
Ipſa etenim uentos tellus alit, eq́; refuſo
Emittit fœcunda ſinu. Sol hos pater, actis
Educit radiis, perq́; aera trudit apertum.
Illi iter intendunt curſu paſſimq́; uagando
Concipiunt uires, collectaq́; robora firmant.
Donec uel cœlo irati dominentur, & undis,
Et quatiant ualidas inimicis flatibus arces.
Haud aliter, quàm cum liquidis caput extulit antris
Eridanus, molem ingentem rapit undiq; aquarum
Progrediens, feruetq́; uagus per adorea culta,
Huc, illuc ſinuoſa agitans ſecum agmina uoluit,
Rumpit & in pontum ſuperatis fluctibus audax.

DE COMETIS.

Ventorum quoq; certa dabunt tibi ſigna cometæ.
Illi etiam belli motus, ferâq; arma minantur,
Magnorum & clades populorum, & funera regum,
Ut cum ſeu cœli occaſum, ſeu Solis ad ortum

Extulerint caput infelix, & crine minaci
Horrendum late implerint terroribus urbes.
Si ſteterint, certoq́; loco ueſtigia figent,
Finitimi bello inuadent, ciuiliaq́; arma
Foedabunt ſocias cognato ſanguine dextras.
Si in ortum tendent uerſus, peregrina moueri
Bella ſcias, hoſtemq́; externis affore ab oris.
Tu uero quod decernit Mauortius ignis
Infelix coeli ſydus, quod nuntius Arcas
Hoc dirum in primis ſtatues ſignare Cometem.
Ipſi etiam tibi ſigna dabunt manifeſta colores.
Halitus ille autem aeſtiuam ſublatus in oram,
Mole ingens, tractu longusq́; & plurimus ipſo,
Multa etiam fomenta ferens, concepit ubi ignes,
Flammatos ignes, & late incendia ſerpunt,
Fit coma quae rutilum ſpargat de uertice crinem,
Et longo fumoſa trahat ueſtigia paſſu,
Sed Solem, Solisq́; uiam declinat, ad arcton
Saepe iter intendens, celeri nunc concitus axe,
Nunc lento temone premens tardantia lora.
Nam memini quondam Icario de ſydere lapſum
Squalentem praeferre comam, tardoq́; meatu
Flectere ſub gelidum Boreae penetrabilis orbem,
Hinc rurſum praeferre caput, curſuq́; ſecundo
Vertere in occaſum, ac laxis inſiſtere habenis,
Donec agenorei ſenſit fera cornua tauri.
Ergo inter ſeſe aduerſis concurrere ſignis
Hinc turcas, illinc parthorum examina uidit
Euphrates belli medius. caput extulit alueo
Armorum ſonitu excitus Mauortius Iſter.

Vix unquam maiore aliâs in prœlia uentum eſt
Mole uirûm. lati manarunt ſanguine campi.
Horruit Oceanus, dum tot procul amne cruento
Verſat Rhenus agens, ſimul arma, uirosq́; ducesq́;.
Cognatos enſeis, atq; impia comminus arma
Suſtulit aſſuetis gaudens Hiſpania bellis.
Obſtupuit, gemuitq́; ſimul Mauriſia calpe
Ingenteis uelorum alas, crepitantiáq; arma
Oceano, & freta lata citis ſpumantia remis.
Mox Tingitanis ſæuire incendia tectis,
Atq; amneis tabo ſqualere, & ſanguine campos,
Non aliâs uenti pelago incubuere tumenti
Maiores, non Aeolii rex carceris unquam
Sæuius infremuit, ruptóq; immugit antro.
Delituit ripis, imo & caput abdidit alueo
Vndarum pater Eridanus. ſitientibus amnes
Exceſſere antris. mœſtæ, & ſine numine Nymphæ
Fuderunt nullos terra areſcente liquores.
Interea nullus cœlo demittitur imber.
Areſcunt herbæ paſſim ſitientibus aruis.
Pratorum perit omnis honos. nemora alta laborant
Aestibus, inuitóq; cadunt è ſtipite frondes:
In dirum tranſit cinerem de gramine ceſpes;
Vota Iouem non ulla mouent ingrata, nec ullum
Incenſis aris meritum, ſenſus'ue malorum.
Languentes impune cadunt cum matribus hedi,
Exanimesq́; iacent paſſim cum matribus agni.
Infœlix animam conuulſo in ceſpite linquit
Taurus, & ingentem ipſe cadens dat mole ruinam.
Nec bellator equus non ſicco in margine fontis

Mœret, & aſſuetis moriens caput abdit arenis,
Strata dolent armenta boumq́;, armentaq́; equorum.
Exitio ſitis eſt etiam paſtoribus, ut iam
Emigret calabris procul armentarius agris
Aeger, agens paruos ægra cum coniuge natos.
Vſq; adeo infandam in rabiem fera ſæuit Erinnys,
Et dirus quatit in terras iacula aſpra Cometes.

DE VIA LACTEA.

Nate etiam ſiquando oculos ad ſydera tollens,
Albentem cœli tractum mirabere forſan,
Addubites quæ cauſa uiam ſignauerit, an ſit
Halitus idem autor, longo quem tramite ductum
Stellarum denſus circum ſe complicat ordo.
Quippe uagus Solem fugiens, torrentiaq́; aſtra
In leuum, dextrumq́; latus declinat, & ipſa
Raptatus circum cœli uertigine candet
Syderibus late ſparſus, pallentiaq́; ora
Stellarum, atq; amnes lactis ſub imagine præfert.
Nanq; acies obtuſa, & non penetrabile lumen,
Et ſeries numeroſa, minutaq́; corpora paruis
In ſpatiis uerſata, procul candere uidentur,
Dum nequeũt radios iaculari, & ſtringere flãmam,
Candet, & à multa caligine conſitus aer
Hinc, illinc agitata, & lactea conſtat imago.
Nec tibi non fera ſunt ſæuorum nota gigantum
Prœlia, non phlegræa phalanx, ſuperũmq́; labores,
Intentansq́; deũm excidium Briareius enſis.
Ergo illi ſimul ingenteis inuoluere monteis
A Boreaq́;, Auſtroq́; ingens ſimul ardor utrinq;,

V trinq; & metus ingens, exitiumq́; paratum.
T erra nouum auxilium natis tulit. excitat antris
N igranteisq́; globos fumorum, & ſydera fœdat
P ulueribus, tetra offundens caligine diuûm.
A ttonitas acies, atq; arma micantia fruſtra.
C edebat rerum genitor, cedebat & ipſe
E ellipotens Mauors. fruſtra Latonia tendit
D ictæos arcus, nigrantem ex axe booten
E xcuſſat caligo, haurit globus Oriona
P ulueræus, cæcum capulo dum ſuſtulit enſem.
Ecce autem flammis, & luce coruſcus eoa
P hœbus adeſt, Phœbum ſenſit nox. illicet ipſe
R eſtituitq́; aciem, & dextra, leuáq; coegit
C edere fumificum diſcuſſo puluere nimbum.
E rgo ubi laurigeris uictoria conſtitit alis,
E t cœlo pax nota redit, monimenta quòd eſſent
A ntiquæ pugnæ, uolucres ſubſidere fumos
E t ſtatuit pater, & ſolio ſic iuſſit ab alto.
A tq; hinc puluereus manet inter ſydera limes,
Q ua uictor pepulit flammato turbine Phœbus.
Nec uero naturæ omnis uis cognita, quando
Multa latent. tamen & cauſas ſcitamur, & unde
P rouenìant. Candorq́; uiæ, limesq́; per aſtra
F uſus in incerto eſt. nebulas in ſydere Cancri
A n'ne eadem caligo, eadem quoq; cauſa notarit,
H oc quoq; in incerto eſt. nam plura ſubeſſe uidentur,
Q uæ certent ratione eadem, aut aduerſa repugnent,
L actea cur niueo caneſcat ſemita tractu;
C ur nebuloſa cauo palleſcant ſydera uultu.

DE FONTIBVS ET FLVMINIBVS.

Hinc ego digrediens fonteis te nate docebo,
Et cur perpetuis decurrant flumina uenis,
Extremus labor, & uigilatæ ad lumina noctes.
Tu mea dicta puer memori nunc accipe corde.
Spiritus hic (graii fecerunt aera nomen)
Qui terras, pontumq́; leui circuntegit umbra,
Et penetrat rimoſa means in uiſcera terræ
(Certa fides) facile humentem permanat in undam,
In liquidumq́; coit contracto frigore rorem,
Mox abit in latices & ripis plenior errat,
Et magno labens intrat cum murmure pontum,
Armatas etiam raptans ad littora claſſes.
Ipſe uides ſæpe in foribus ſudantia ſaxa,
Et guttas de marmoreis ſtillare columnis,
Namq; aer circumfuſus dum frigora ſentit,
Paulatim ſeſe cogit, mox defluit humor.
Ille quidem ſicco ducens è marmore guttas,
Speluncis quoq; de gelidis manare liquorem.
Continuum, unde fluunt crepitanti murmure riui.

MAGNA FLVMINA E MONTIBVS DEFLVERE.

Si Rhenū, Rhodanumq́; uidēs, magnūq; Garūnā
Aut Hebrū, Eridanumue, aut clari nominis iſtrum,
Aut qui per latos populos mare peruenit Indus,
Aut ſeptingemini rumpunt qua flumina Nili,
Perſcrutere ortum, & fontis ſacra antra recluſi,
(Non dubium) inuenies ſummis è montibus illos

Delabi genus, & gelidis deducere ab antris.
Nanq; aer terræ immiſtus, molemq́; ſub ipſam
Incluſus, montana rigens ut frigora ſenſit,
In ſtillas abit, & longo fluit agmine multus.
Deſuper ima petens, donec iam uiribus auctis
Erumpit uallo, atq; in campos turgidus exit.
Multum etiam ſtillante ſolo, niuibusq́; liquatis
Auxilium accedit uenis tellure ſub ipſa,
Multum etiam nebuloſa iugis immanibus aura
Tabeſcens cœlo gelido cum ſtringitur humor,
Vnde ſibi occulti ſumunt alimenta meatus.

TERRAM ESSE CAVERNOSAM.

Nec uero quamuis ſolido ſtet robore tellus
Mole ſua grauis, & denſo ſe robore firmet,
Non uaſtis intus ſpecubus patet, atq; hiat alte
Immenſum ductis abrupta ſede cauernis.
E quibus aut Euri ſparſim funduntur anhelis
Faucibus, adriacosq́; attollunt flatibus æſtus,
Et ſtragem dant arboribus, tectisq́; ruinam,
Aut amnes ſubter lapſi de montibus altis
Erumpunt curſu rapido, & ſolida æquora findunt.
Quippe aer antro incluſus lenteſcit in undam
Frigida ſub loca, & æternum fluit abditus humor
Aeterno de fonte liquens, hinc caſpia clauſtris
Antra, tot accipiunt fontes, tot flumina, mox quæ
Rurſum diuerſis emergunt partibus orbis,
In mare ſeu tacitis delapſa meatibus intrant.
Quin & qua Herculei rident ſata læta Tarenti,
Qui piger humectat flauentia culta Galeſus

Saxa ſubit, tacitusq; cauo ſe condit in antro,
Condit & in latebris Nilus. poſt liber apertis
Inſultat campis, ſepteno & gurgite fertur,
Felix fruge noua, fœcundisq; uber ariſtis.

DE FONTE CORNV.

Eſt præcutinis in montibus horrida cautes,
Indigenæ uocitant Cornu, de uertice cuius
Manat aquæ gelidus per ſaxa rigentia torrens.
Hunc non antra caui montis, non humida uallis
Eruptat, non uis ſuperas impellit ad oras.
Verum aer ripæ admotus, circumq; ſupraq;
Rimoſoq; latens ſub fomite ſudat, ut ipſum
Frigus, & algentem ſenſit per membra rigorem,
Stillatimq; cadit fluitans, curſumq; ſecundat.
Ergo & perpetuus tenor eſt ſtillantibus undis.
Perpetuiq; fluunt fontes, & flumina, & amnes,
Perpetuum quoniam ſeruat natura tenorem
Aeris, aeriam ſeſe uertentis in undam.

FABVLOSE DE FONTIBVS.

Nec uero faciles Nymphæ, queis flumina cordi,
Et ſacri fontes, atq; antra liquentia riuis,
Non ipſe dulceis laticeis, non larga miniſtrant
Pocula, non gratas longe ſitientibus undas.
Ergo nudatis pedibusq;, & pectore nudo
Cœruleæ per ſtagna agitant liquentia Nymphæ,
Alternisq; implent undanteis roribus urnas,
Alternis ſimul effundunt. Tum murmure magno
It præceps per ſaxa ſonans ſpumantia riuus,
Mox creſcens findit tacito plana æquora curſu,

Nunc feſſæ lætas ducunt per prata Choreas
Arboribus tectæ, ac circumuariantibus umbris,
Nunc tenueis mulcent gratis concentibus auras,
Aut amne in medio ludunt, uitreisq́; ſub undis
Laſciuæ alternant agiles per brachia motus,
Lubricaq́; intorquent niueis ueſtigia plantis.
Enatat hæc, leueisq́; manus, & brachia monſtrat,
Aut tenerum latus, aut molleis cum poplite ſuras;
Deſilit illa petens imum, ſplendetq́; ſub undis
Marmoreum femur, & ceruix argentea, & illæ
Deducunt cœlo diuos quæ ad furta papillæ.
Mox reſilit, flauumq́; caput, nigrantiaq́; affert
Lumina, tum niueo quæ purpura fulget in ore.
Hic aliquis cannoſa latens poſt flumina paſtor,
Agreſtis deus, & Satyrorum è ſtirpe procaci,
Concepit poſtquam ardentem ſub pectore flammam
Huc, illuc oculos agit, & ſuſpiria ducit,
Inſertatq́; caput cannis, refugitq́; uideri,
Dumq́; uidet, frigetq́; ſimul, feruetq́;, cupitq́;
Deſperatq́;, audetq́;, feroxq́; libidine, in undas
Deſilit, atq; cadens ſonitum dedit. At chorus antrum
Attonitus petit, & latebris ſeſe abdit opertis,
Ipſe deus uano fruſtratur gaudia tactu.

AQVAS NATVRALITER ESSE
ſine colore, & ſapore.

Nec ſapor, aut color ullus aquis fluuialibus. Ipſæ
Tellure hos de matre trahunt, hinc ſæpe uenenum,
Sæpe ſalus. adeo uariat tellusq́;, ſolumq́;.
Terra ſalutiferas uires, eadem ipſa nocenteis,

Præbet aquis, ſuccoq́; ſuo prodeſtq́; nocetq́;.
Terra eadem argento large fœcunda, ſed aer
Vber aquis, Nereiq́; nouas hinc ſufficit undas,
Præcipue tamen arctoo ſub cardine, qua ſe
Vis ingens cohibet, quaq́; & Sol languidus errat
Defeſſus ſpatiis, obliquo & tractus ab orbe,
Inde perennis aquæ manat fluor, oceanusq́;
Aeſtuat, arctoq́; fluunt è cardine riui.

DE FONTIBVS CALIDIS.

Baiano ſed ne fumare in littore thermas
Mirere, aut liquidis fluitare incendia uenis,
Vulcani fora ſulfureis incenſa caminis
Ipſa mouent, late multum tellure ſub ima
Debacchari ignem, camposq́; exurere opertos,
Inde fluit calidum referens ex igne uaporem
Vnda fugax, tectis feruent & balnea flammis.

DE AMARIS FONTIBVS.

Hinc etiam ſalſum fontes traxere ſaporem,
Et laticem longo ingratus inficit amaror
Tellure incocta exudans, cineriq́; maligno,
Quem liquit quondam accenſis fornacibus ignis,
Poſt æuo extinctus longo monimenta relinquit
Exuſtum cinerem, & cocto ſolo ſubdita ſaxo.
Hinc alibi exhauſtos antris putealibus amnes
Vulcano feruente coquunt, dum craſſior humor
Stringitur, inq́; ſalem tepidæ ceſſere lacunæ.
Aſt alibi in lapidem tranſit liquor, uſqueadeo uis
Telluris uariat. Videas lapideſcere Sarni

Cœruleo ſub fonte alnum, filicisq; maniplos,
Et paleæ intortos lento cum uimine culmos.

DE RIVO VENAFRANO.

Decurrit tenui labens aſpergine riuus
Rupe uenafrana, feſſus quem ſæpe uiator
Incuſat gelidos raptim occuluiſſe liquores.
Sæpe repentinos fracto de monte tumultus
Erumpentis aquæ timuit ſub uomere taurus.
Ipſa ſuas nunc diues opes natura profundit,
Nunc retrahit defeſſa manum, ſeq; ipſa remittit.
Hic lactis fluitare amnem ſua ad ubera mater
Lætatur, dolet hic omnem obriguiſſe liquorem.
Materiam ſæpe ingenio, inſtrumenta uel arti
Deficere, ipſe operis prudens dolet autor, & actor.
Nunc ergo ingenteisq; animos, uiresq; ualenteis
Præſefert natura, opibusq; & robore pollens,
Nunc inculta ſitu, longeq; effœta ſenecta
Langueſcit, propriumq; negat retinere uigorem.
Dum reparat uires, renouataq; robora firmat.
Ipſa ſuos tunc plena ſinus, uterumq; relaxat.
Quiq; uigor fuit ante, refert ſe ad munera nota
Nec uero caſusq; inopes, ceſſantiaq; arma
Naturæ, nec rurſus opes, luxumq; fluentem
Non hominum, non alituum genus, & pecus, & grex
Squamigerum ſenſere, graui & doluere ruina,
Hinc etenim miſeranda lues mortalibus, hinc &
Dira fames, ſæuitq; malum per uulnus utrunq;.

DE FONTE AMMONIS.

Ammonem fama eſt mediis ſub noctibus altum
Feruere

F eruere, & in mediis rurſum frigere diebus.
C auſa quidem uel certa ſubeſt, nam frigora noctis
I ntus alunt ignes, nocte & uapor æſtuat intus,
V nde fluunt calidi noctis per tempora riui.
L uce autem cum Sol terras populatur, & ardens
E xhalat uis, tum uenæ recreantur hiantes,
V nde redit gelidus ſua per ueſtigia torrens.
R ara igitur natura Soli, quæ frigora Lunæ
Q uæ Solem facile admittit reſoluta diurnum.
H inc facile, & recreat ſeſe & feruefcit in horas.
H inc terræ uarium mutat fons ipſe tenorem
L onginquo ueniens loca per uariantia ductu.
N am neq; ſeſe orbe ex alio uis torrida Solis
I mmittens, penetretq; uterũ, & grauida ubera terræ
I mmenſumq; maris ſpatium, tantumq; profundi.

DE FLVVIO TRIGELLA
in Lucania.

Horreſcit quoq; Lucanis in ſaltibus antrum,
V nde petunt trepidi afflictis oracula rebus,
P ræcipitat longo immanis deſcenſus hiatu.
S eptem aræ circum, & fumos flant tura ſabæos.
A ntiſtes Zeno lituum tenet, & uocat ore
P ræſentemq; deum, & pia numina ſiſtit ad aram.
T urba fauet, mox & ueti damnata recedit.
I pſe autem fruiturq; diis, atq; imperat antro,
V nde fluit gelidus ſalebroſo fonte Trigella,
A reſcitq; hyeme in media, atq; æſtate liqueſcit.
V ere nouo, cum ſe tellus adaperta relaxat,

T um uideas tecto antri ſtillare fluentum,
H ic riuos fluitare, illic concreſcere fontem
I n clatros. hiat ecce alibi fumoſa uorago,
V nde aditus imi ad manes, & tartara mundi.
P arte alia ſonat abruptis ſpecus atra cauernis
H orrendum. Ruit acta repente canalibus unda
O ccultis, ſicca'q; diu deuoluitur alueo.
P aſtores cohibete gregem ſitientem, & ab unda
P ellite. non foetum optatum non ubera uaccæ
D iſtenta, aut tenerum cum matre aſpexerit agnum
E rrantem, qui pota frequens ad flumina paſtum
E gerit armentum, & crudo ſaturauerit amni.
C apripedis potuit tantum dolor, ira'q; Fauni.
L uſerat aſpernata procum Ripenia, & udis
A bdita fluminibus deteſtabitur. Ibi amens
D eturbata'q; pedum, pecudes'q; à fonte repellit
I nclamans, nulli foetus, non ulla propago
S it pecudi, quoties ſitientia guttura ad undam
A dmorit, pota'q; grauis de flumine abibit.
S emamnem fugitate boues, fugitate capellæ
I ratus'q; gregi, in nemus, & loca ſola recedit.
A t cum declinat rapidus Sol, & fugit annus,
A c laſſata ſitu, tellus'q; effœta ſeneſcit,
A ruit & uenis humor, mirabere fontem
V el biduo effluxiſſe, ac flumina tanta requirens,
I ncuſes'q; Deos, naturæ'q; abdita damnes.

VETVSTATE TEMPORVM MVTARI fontes, ac maria.

Sed nec perpetuæ ſedes ſunt fontibus ullæ,
Aeterni aut manant curſus. mutantur in æuum
Singula, & inceptum alternat natura tenorem.
Quodq; dies antiqua tulit, poſt auferet ipſa.
Hoc mare, quod nunc ingenti duo littora tractu
Europam, libyamq; ſecat. (non fabula) quondam
Tellus una fuit. medio ſtetit æquore Taurus
Inſudans ſulco, atq; attrito uomere feſſus,
Nunc merſa tellure natat uento acta carina.
Vulcano ſacra & fumoſo uertice anhelans
Inſula cyclopum horriſonis incudibus antrum,
Nulla olim. nunc nulla Elice nonacria, ut illam
Fluctibus, iratoq; abſorbuit æquore Nereus.
Aegyptum Caſii ſoluens de rupe ſecabat
Nauta uagus. non dum ullum illi nomenq;, decus ue
Sed pelago ſtagnante palus, udæq; lacunæ.
Nunc regio & populos late fœcundat, & urbes,
Pyramidum oſtentans monumenta, & nomina Regũ.

SITVM TERRAE MVTARI, ET terras ipſas renouari.

Quid mirum fontes, ſiccato & flumina curſu
Deſinere? adueniet luſtris properantibus ætas,
Cum pelago emerget tellus noua, cum mare terris
Incumbens mole ingenti, ſimul oppida, & arces
Cultaq; ſub rapido ſecum feret hauſta profundo.
Nullus honos regum tumulis. Impune deorum
Templa ruent. Idem fluctus pecudemq;, Iouemq;
Auratum affliget ſcopulo. exitium omnibus unum,

Et clades unà abſumet iuueneſq́ſ, ſeneſq́ſ,
Matres, atq; uiros, & corpora chara nepotum.
Nec natum complexa parens miſerabilis udis
Proficiet lacrimis, clamantem, & acerba gementem
Caeruleus cano uortex abſorbet hiatu,
Et uota, & pictos ſecum feret unda penateis,
Non ullae ultra relliquiae, aut monimenta manebunt.
Non rerum labor, aut operum uis edita coelo.
Maieſtas ipſa ingenii, decora illa ſororum
Aonidum, confecta ſitu, atq; in nube iacebunt,
Cunctaq́; ſub tenebris, & opaca nocte tegentur.
Parte alia exurgent immani corpore montes,
Et nigra primo coelum caligine tingent
Fumoſis iuga uerticibus, non dum aere aperto,
Nec ſicca tellure ſatis. Poſt tempore certo
Terra recens, coelumq́; nouum, noua littora, & udi
Labentes paſſim Lymphis crepitantibus amnes
Incipient praebere nouis alimenta colonis,
Paulatimq́; nouus fato inſtaurabitur orbis.
Te quoq; uel iuuet ad finem ueniſſe laborum
Vranie, licet & fontis leue murmur, & ipſae
Spirarint placidae Zephyris felicibus aurae.
Rura ſenem, uatemq́; ſuum, ſua adſocia felix
Parthenópe uocat, & feſſo blanditur alumno.
Non Ederae, mea non Lauri per tempora ſerpant.
Me ſaterit ſi caeruleo Sebethus ab amne
Intactae Salicis fluuiali munere donet,
Ac mihi pomiferis uacet Antiniana ſub hortis.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE hortis heſperidum, ſiue de cultu citriorum ad Illuſtriſſ. Principem Franciſcum Gonſagam Marchionē Mantuæ.

Liber primus.

Os ò quæ liqdos fonteis, quæ flumina Nymphæ
u Naiades colitis quæ florida culta Napææ,
Deliolosq́; hortos, & littora cognita Muſis,
Quæ colleis Baccho lætos, flauentiaq́; arua
Meſſibus, ac ſummi curatis rura Veſeui,
Quo ſolem uitetis, iniqui & ſyderis æſtum,
Hac mecum placida feſſæ requieſcite in umbra
Gratorum nemorum, Dryades dum munera uati
Annua, dum magno texunt noua ſerta Maroni
E molli uiola, è ferrugineis Hyacinthis,
Quaſq́; fouent teneras Sebethi flumina myrtos.
Vos gelidi fontes, genitalis & aura fauonii
Inuitant. Vos cœruleo quæ littore pictæ
Nereides, uarias ducunt ad plectra choreas
Et nudæ pedibus, fuſæq́; ad colla capillis.
En ipſo de fonte, & arundine cinctus, & alno
Frondenti caput, ac uitreo Sebethus ab antro
Roranteis latices, muſcoq́; uirentia tecta
Oſtentans, placidas de uertice ſuſcitat auras,
Quis ſolem fugat, & ſalices defendit ab æſtu.
Ergo agite, & uirides mecum ſecedite in umbras

Naiades ſimul & ſociæ properate Napææ,
Quæq; latus Tyrio munitis Oreádes arcu.
Non hic Pierii cantus, non carmina deſint,
Aduentante Dea, ſummis en collibus offert
Vranie ſe læta. agite aſſurgamus eunti,
Et dominam coniitemur, opaca & rupe ſedentem,
Et rore Idalio, & Syrio ueneremur odore
Inſignem Cithara, & ſtellanti ad tempora ſerto.
O facilis, felixq; ueni Dea. me per apertos
Aeris immenſi campos, ſummoq; uagantem
Aethere, mox toto numerantem ſydera cœlo
Duxiſti, legesq; deûm, atq; arcana docenti
Illarum & relegis ſeries, & fata recludis,
Atq; ipſo rerum cauſas deducis Olympo,
Ocia nunc, hortiq; iuuent, genialiáq; arua,
Quæq; & Amalpheæ fœcundant littora ſyluæ
Citrigenum decus, Heſperidû monumenta ſororum,
Delitiæ quoq; & ipſa tuæ, Peneia Phœbum
Delectent Tempe, fraternáq; pectora Lauri.
Te Sebethiacæ capiant nemora inclyta citri,
Et quas noſtra ſuo colit Antiniana receſſu.
Nos canimus. Tu diua faue, atq; aſſiſte canenti,
Dum Vatis ueteres ſacri renouantur honores.
En manet irriguum te blanda Patulcis ad amnem.
At tu quo Gonſaga domus, quo Mantua gaudet
Principe, dum canimus, poſt arma, graueiſq; labores
Itala dum ſpargis, Tamaruſiáq; arua cruore
Gallorum, & uictor ſpolia illa pheretria tentas,
Franciſce heroum genus, atq; Bianore ductum
Ne deſis, ne ue hortenſem contemne laborem,

Herculeæ decus,& pretium memorabile clauæ.

QVALIS SIT ARBOR CItrius,& unde oriunda.

Orbe etenim Heſperio. Niaſiq; ad littora quondam
Oceani,auriferis primum ſeſe extulit hortis
Citrius,arboreæ referens præconia palmæ,
Illi perpetuus frondis decor. inter opacum
Albeſcunt nitidi flores nemus. Atq; ita late
Spirat odoratus zephyris felicibus aer.
Ipſa quidem Lauro foliisq;,& cortice,& ipſo
Stipite tum ſimilis,tum frondeſcente iuuenta,
At cono inferior,ramisq; ualentibus impar,
Nam florum longe candore,& odoribus anteit.
Quin grauida è ramis,triplici & diſtincta colore
Mala nitent,uirides primum referentia frondes,
Hinc rutilant,fuluoq; micant matura metallo,
Flore nouo ſemper,ſemper quoq; fœtibus aucta,
Perpetuum Veneris monumentum,at triſte dolorum.

DE CONVERSIONE ADOnidis in citrium.

Mœrebat puero extincto,lugebat,amantem
Sciſſa comam,& lacrimis humebat terra profuſis.
Humebant Lauri,quarum frondente ſub umbra,
Et poſitum ante pedes lamentabatur Adonim,
Et ſe oblita deam,tundebat pectora palmis.
Vt uero ſeſe dolor,& grauis ira repreſſit,
Ac ueterum admonuit Daphne Peneia amorum,

Et noſtros inquit teſtabitur arbor amores,
Noſtrorum & maneant monimenta æterna dolorũ.
Ambroſio mox rore comam diffundit, & unda
Idalia corpus lauit, incompertaq; uerba
Murmurat ore ſuper, ſupremaq; & oſcula iungit.
Ambroſium ſenſit rorem coma, ſenſit & undam
Idaliam corpus, diuinaq; uerba loquentis.
Hæſerunt terræ crines, riguitq; capillus
Protenta in radice, & recto in ſtipite corpus,
Lanugo in teneras abiit molliſſima frondes,
In florem candor, in ramos brachia, & ille,
Ille decor tota diffuſus in arbore riſit.
Vulnificos ſpinæ, referunt in cortice dentes.
Creſcit & in patulas Aphrodiſia Citrius umbras.
Colligit hinc ſparſos crines Dea, mandat & altæ
Telluri infodiens, tum ſic affata. Meis heu
Conſita de lacrimis, nunq̃ uiduabere fronde,
Semper flore nouo, ſemperq; ornabere pomis
Hortorum decus, & nemorum, illecebræq; domorum,
Oſculaq; illacrimans ligno dedit, eq; capillis
Summa ſub tellure agitans, fibramina ducit,
Hauriat ut ſitiens undam, atq; alimenta miniſtret.
Illa uelut dominæ luctum ſolata, recenteis
Excuſſit frondes, reſupinaq; uertice, canos
Diffudit florum nimbos, queis pectora diuæ
Impleuitq; ſinum, & lacrimas ſedauit eunteis.
Ex in Heſperiis arbor nitet aurea ſyluis.

DE APPORTATIONE CITRII IN ITALIAM.

At poſtq̃ Herculeis humeris ſtetit axis, & Atlas
Proſpexit cœlo, & feſſus requieuit in antro,
Et iam fata deûm, Latii & ſcelera impia monſtri
Vltricem expectant clauam, procul orbe ſubacto,
Geryone extincto, ſpoliis inſignis abactamq;=
Aduexit prædam, & noſtris ſtetit ultor in aruis
Idem humeris, idem ipſe arcu, clauaq; ſuperbus
Deuexit ſimul Heſperio de littore ſyluas,
Heſperidum ſyluas, nemora effulgentia & auro.
Queis poſt Phormiadum ſaltus, fragrantia myrto
Littora Caietæ, fonteiſq; ornauit, & hortos
Virginis Hormialæ. Venientem ea Thybride ab udo
Accipit hoſpitio, & thalami ſimul addit honores.
Hinc & ob ætatis florem, placidoſq; hymenæos
Auriferæ pretium tulit arboris, inde recenti
Impleuit campos nemore, & Zephyritide ſylua,
Qua læſtrygonios ſaltus, ſaxa horrida Nereus
Lambit, & æquoreæ Lyris ſecat arua Sueſſæ,
Quaq; & oliuiferis de collibus edita priſco
Nympha Lamo, irriguos Fundania proſpicit agros,
Diſtinctoſq; hortos pomis, & littora myrtis,
Quin & rura ſororis Amalphidos, & Sirenum
Ditauit ſcopulos Niaſæi munere mali.

QVAE LOCA SINT APTA *ſerendis citriis.*

Nunc age qui cultus citriis, quæ certa ſerendi
Tempora, quæq; illis regio magis apta ferendis
Expediam, nulliq; loquar memorata priorum.
Principio apricum ad Solem, uentoſq; tepentis

Vergat ager. putres glebæ, quæq; æquora raſtris
Molle ſonent, fluidum facile admiſſura liquorem.
Nec mihi diſpliceat ſalebroſi glarea ruris,
Quæq; ſolo tenui graciles imitatur arenas,
Si modo ſæpe fimo ſpargas, ſi pronior unda
Diluat ipſa ſuper, lætusq; inſtillet & imber.
Quid non expugnet ſolers induſtria? Non me
Aut pudeat dum mane ſuas Philomela querelas
Inſtaurat, ſeu maiores Sol ſuſcitat umbras,
Plena manu liquidis inuergere dolia Lymphis,
Spumantemq; cauis inferre canalibus amnem,
Solari & mollem cantu mulcente laborem,
Aut etiam occaſum ad Solem, primasq; tenebras
Dum nox oceano nigris ſeſe exerit alis,
Aut tenebris mediis, & cum intempeſta ſilet nox,
Nec nocturna negat rorantia lumina Phœbe
Et flumen ruere, & fontes merſatilis urnæ,
Tantum auet inſpergi ſeſe imbre niaſias arbor.

QVAE LOCA SINT EVITANda, & quibus utendum remediis.

In primis fuge Sithonii mala frigora cœli.
Afflatus caue Threicios, Boreamq; niualem,
Quiq; Licaonio ſpirant de uertice cauri.
Quòd ſi non alia poteris ratione malignum
Frigus & Othryſii compeſcere flamina uenti,
Obiicibus cohibe, ac ſummi molimine muri,
Aut olea, & multa prudens circuntege Lauro,
Aut ualle occulta, uaſtiq; crepidine ſaxi.
Aut ubi celſa ſuis obſtent faſtigia tectis.

Quin & per ualidas hyemes, per ſydera nota,
Cum cœlum riget, atq; gelu coit altior æther,
Tum gelidæ noctes, concretaq; terra pruina
In primis metuenda, & iniquus Iuppiter hortis.
Ergo quamprimum coniecto ſtramine, & arctis
Cratibus, aut ſparſis circúm, ſupráq; maniplis
Impiger alpini compeſce incommoda cœli,
Iratumq; Eurum, aut fumos ſuccende uolanteis,
Aut calcis uiuæ cumulosq; fimumq; calentem
Inſterne, & calidis gelidum aera uince fauillis,
Ac ſupplex uenerare deos, & tura benigno
Vre Ioui, auertat glaciem, componat & iras.

FABVLA DE CITRIORVM REPA
ratione, nouáq; apportatione in Italiam,
è media regione.

Nanq; ferunt ob primitias quandoq; negatas
Iunonem indignantem animo, grauiterq; dolentem
Immiſſe & ſtragem arboribus, citriisq; ruinam,
Heſperii generis malorum ſtirpe perempta.
Donec eam Venus è Medorum diuite ſylua
Relliquias relegens, per Aphrorum pinguia culta
Rurſus in Italiam genti traſmiſit habendam
Aeneadum, Quo priſcus honos, & cura nepotum
In ſyluis ueteres renouaret Adonidis ignes,
Aeternum & maneant monumenta inſignia amorū.
Tu uero quoties æſtusq;. & Solis iniquum
Feruorem metues, rapidi & fera ſydera cancri,
Aut glaciem quoties, inimicæ & tempora brumæ,
Verge iterum latices, iterum fluuialia merſa

Stagna ſuper. ſic ipſe æſtus, ſic frigora uinces.
Nanq; æſtu ſitientem alte, externoq; calore
Arentem madidans, ſedas æſtumq; ſitimq;.
At glacie incluſus calor æſtuat, & furit intus
Flāma uorax. Tum funde imbrē, tum flumine largo
Irrora ſiccas occulto ex igne medullas,
Quo uigor aduerſum ſoles ſe & frigora duret.

QVOD TEMPVS APTVM ſit ſerendis citriis.

Vere autem, & cum Sol paribus ſe temperat horis,
Tunc tuto liceat telluri infigere plantas.
Nec toto uerear ſcrobibus committere in anno,
Aeſtate umbroſis in uallibus. Aſt hyeme & cum
Mollis in aprico miteſcit terra receſſu.
Si modo perpetuus laticum mihi diffluat humor.
Nec deſit coniux, plena quæ diluat urna,
Et nūc frondenti ramo defendat ab æſtu,
Nunc ſolem hybernis admittat menſibus, & nil
Linquat inexhauſtum, curáq; utatur, & arte.

QVASDAM REGIONES NON alere citrios propter frigus,

Nec uero Inſubrium campis Ticinide terra,
Quáq; Pado alniferis infert ſeſe Adua ripis,
Auſit ſe riguis committere Citrius hortis,
Nec qua iuncta Pado ſcindit ſua Mincius arua,
Arua uirûm, heroum, in primiſq; feracia Vatum.
Arte tamen, ſtudioq; Cloneia ponitur arbos

In rheda, cui pingue ſolum, cui plurima tellus
Inſit, & aſſidua madeat ſtirps aurea dextra,
Sub Ioue quæ ferat æſtates, hyemiq́; malignæ
Infertur tectis, calidoq́; fouetur in antro.
Benaci tamen ad ripam, Charidæq́; receſſus
Læta nitet, ramiſq́; exultat adonias arbor.
Munus & hoc Cytherea tuum, dum forte canentem
Ad uirides Saloi ſalices, tua dulcia furta,
Et pueri amplexus teneros, & Adonidis ignes,
Miraris uatem egregium, Cui candida plaudit
Verona, & liquidis Atheſis fauet aſſonus undis.
Ille ſuas canit ad uolucres, ſua reddit ádonin
Sylua. Dioneæ ludunt ad carmina nymphæ.
Ipſa tuos repetis luſus, repetis hymenæos,
Per ſyluas, per ſaxa. ſonat tibi gratus ádonis.
Antra per, & ualles reſonat formoſus ádonis.
Huc ò ádoni ades. huc ades ò mihi dulcis ádoni.
Addis & his etiam ſuſpiria. Suſpirarunt
Et tecum ſalices, & tecum flumina. Dumq́;
Et flectunt ſalices ramos, & flumina curſum,
Illicet & ſalices frondeis, & poma tulerunt
Heſperidum nemoris, nam ſic Dea grata tuliſti.
Illicet & fluuii gaudent cyrenide ſylua
Delituiſſe, nouoq́; comas nituiſſe decore.
Gaudet & ipſa ſuo Verona ornata Catullo,
Altiſoniſq́; fauet reflexa è montibus Echo,
Sirmiaq́; auratis reſplendet rura uolemis.

DE ALTITVDINE SCROBIVM.

Sed tamē & ſcrobibus modus hic erit, ut neq; in altum

Deſideat nimis, ut quantum radice profunda
Hæſerat, hoc paulo iaceat plus, eq; lacuna
Hauriat ut ſolitos imbreis, madidumq; fluentum.
Tum baculo, aut pedibus facilem calcabis arenam.
Parce tamen teneris fibris, cautusq; benignam
Affer opem, indulge & leuibus pueriliter annis.
Hæc inter geniumq; loci, Nymphasq; ſorores
Implora auxilio, & faueas ſimul auſpice dextra.

SERENDAS ESSE CITRIOS NATI
ua cum terra, & palis fulciendas.

Quin etiam uellens foſſo de gurgite plantam
Rurſus & infodiens, dextra fautrice uideto
Cum tenera radice ſimulq; haurire, ſimulq;
Natiuæ infodere & multum telluris, ut hærens
In patria poſſit melius conſueſcere terra.
Ipſe uides puerum materno lacte repulſum
Indignantem alio ductare è pectore mammas,
Vberibusq; aliis dulceis haurire liquores.
Altera confeſtim ſubeat te cura, ualenti
Siſtere eam uallo, ſociisq; adiungere truncis,
Ne uenti excutiant teneram, ne uerbere torto
Auferat inducto Boreas immanis hiatu,
Et ſublime uolet rapidis iactanda procellis.

FERRO COERCENDAM eſſe luxuriem.

Ergo & ubi in ramos frondens ſeſe extulit, actis
Sub terram ſparſim radicibus, iniice ferrum,
Cæde manu, ne in luxuriem fundatur inanem.
Nam ueniet quocunq; uoces. Sed frigora uita,

Néue alte inflictum cera contingere uulnus
Sit pudor, urat ne calor, aut ne frigora lædant.

DE PROPAGINIBVS procurandis.

Atq; hinc quo cultu citrii, quáue arte, uel uſu
Proueniant, paucis (nam nec ſunt multa) docebo.
Partem etenim inſitio, partem ſibi ſemina, partem
Vendicat in generis ſobolem producta propago.
Ergo ubi ſubductum felici è matre flagellum
Videris, hoc gladio medium feri, & iniice ſaxum,
Qua uulnus patet, & plagæ ſic conſule hianti.
Inde terebrato per aperta foramina fundo
Fictile coniicias, pulla & mox obrue terra,
Nec ſit parca manus ſtillanti infundere gutto.
Radicem lento ducet de cortice ramus,
Subiicietq; nouas geminato ex ubere uires.
Ergo ubi in Italiam quater aduentauerit ales
Daulias, i, reſcinde manu, atq; excide ſecuri
Frondentem ramum, & terræ committe ſubactæ
Optatam prolem, fibris, & fronde uigentem,
Ornet ut excultos & flore, & frugibus agros.
Quin etiam cum ſe felici matris in umbra
Eduxit ſoboles, ferro diffinde, & adactum
Infigas lapidem, ducto mox infode ſulco,
Creſcet in immenſum multa radice uirago.

DE SEMINIO FACIENDO, & colendo.

Si tibi ſeminium curæ, primum elige terram
Sole ſub aprico, nulli quæ obnoxia uento.
Hanc ualidis raſtris, & duro uerbere marræ

Diſcute, & in tenuem redigas ſtudioſus arenam.
Hinc ſemen legito. lectum grauiore notatu
Aequatis ſpatiis ſerito, dextráq; fideli
Infodito. infoſſum ſolito de more rigato,
Et ſtudioſa manus diuellat gramina circùm.
Non mora, iam toto tollent ſeſe agmina campo,
Et paribus ſpatiis, æquato & Marte ferentur.
Hinc breuibus uallis ſub ſignum figito, & herbas
Ipſe manu legito, lectas ſub ſole cremato.
Sæpius & duris agitato bidentibus, alte
Frondentem ſyluam, zephyroſq;, aurasq; cientem.
Nec uero non illa tibi ſit maxima cura,
Et pubi, teneræ, & poſtq̃ ſeſe extulit arbos,
Sordenteis ſoleas, ſimul & præſegmina tetra
Illuuiem immundam, craſſiſq; liquoribus hauſtam
Ingerere, humorem ut lentum radicibus imis
Inſtillent imbri, atq; ictis fluuialibus undis.
Præcipue fœtus grauidos, nitidamq; iuuentam
Præſtabunt infoſſa canum tibi ſqualida tabo
Corpora, dum pingues gaudent uligine fibræ,
Luxuriantq; hyeme in media, atq; arentibus aruis.
Nec dubita aggeſtum cinerem, ſqualentiáq; oſſa
Merſa ſolo infodere, aut hominũ excremẽta, ſuumúe
Inferre, aut lætis ſparſim radicibus urnam
Fundere, & humani maleolentia flumina lotii,
Nocte tamen, ne te petulans uicinia damnet
Nidore offenſa, & grauiter ſpirantibus auris.

EVAGATIO QVAEDAM poetica.

Iam tempus legere, & cultis diſponere in hortis.
Et tondere

Et tondere manu, & riuos agitare ſonanteis,
Colligere & plenis redolentia citria ramis
Aeſtiuum ad ſolem, & uento crepitantibus umbris.
Colligis ipſe manu. Coniux in parte laborum
Dulcis adeſt. capit expenſis de fune caniſtris,
Et mirata, ſinum pomis grauioribus implet.
Et memini (aſtabat Coniux). floresq; legentem
Idalium in rorem, & Veneris molliſſima dona
Amplexata uirum molli deſedit in herba,
Et mecum dulces egit per carmina ludos,
Quae nunc Elyſios ò fortunata receſſus
Laeta colis ſine me, ſine me per opaca uagaris
Culta roſeta legens, & ſerta recentia nectis.
Immemor ah, nimiumq; tui ſtudioſa, quietos
Vmbrarum ſaltus, & grata ſilentia captas.
Sparge puer uiolas. Manes ſaluete beati.
Vxor adeſt, Ariadna meis oneranda lacertis,
O felix obitu, quae non uiolenta Brigantum
Perpeſſa imperia, quae non miſerabile nati
Funus, & orbati ſenis immedicabile uulnus
Vidiſti, & patrios foedata ſede penates.
Sed ſolamen ades, coniux amplectere, neu me
Lude diu, amplexare uirum, ac ſolare querentem,
Et mecum ſolitos citriorum collige flores.

FRVCTVS CITRIORVM ALIOS dulces eſſe, alios acrimonioſos.

Eſt uero & duplex citrii genus, & quod amores
Iucundos referat, dulcis & Adonidis ignes.

Sic placitum Veneri. Dulce hoc, quodq; acre, dolores
Et triſteis luctus, & lamentabile funus
Sorte refert, ſuus ut lacrimis ne deſit amaror.
Rara ſed Auſonio, Lamiæq; in littore fœtus
Dat dulceis, ſuccosq; frequens meditatur acerbos.
Contra ſolis ad ortum, atq; in Gangetide terra
Sponte ſua dulcem uictum, ac redolentia ramis
Mella liquat. fluit eq; indis liquor Atthicus hortis.
Nuper enim Heſperio oceano calletia pubes
Digreſſa, ignotosq; locos, & inhoſpita ſulcans
Aequora, non ſolitos tractus, noua littora obiuit,
Et procul arentis Libyæ penetrauit arenas
Audax, nec notas, pontus quas circuit urbes.
Hinc auſtro approperans, cœloq; intenta cadenti,
Syderaq; aduerſo ſeruans labentia mundo,
Incidit obſcurum gelidi Aegocerotis in orbem
Attonita, & rerum nouitate, umbrisq; locorum,
Inde pedem referens Praſſi conuertit ad oras,
Barbaricumq; fretum exuperans, Rhaptiq; procellas,
Tandem gemmiferos Indi defertur ad amnes,
Littoraq; è citriis ſemper fragrantia ſyluis,
E quibus Hyblæosq; fauos, & Hymetia fœtu
Mella dari, dulcemq; refert è cortice rorem
Sponte quidem, at ſuccos longe indignanter amaros
Vſqueadeo, cœliq; ſitus, ſolaq; abdita terræ,
Et ſoles uariant ipſi, poſitusq; locorum.
Ergo alibi natura ſuo ſe robore firmans
Indiga nil opis eſt noſtræ, uictrixq; ſuperbit.
Aſt alibi curasq; hominum, atq; inuenta requirit,
Obſequiturq; arti, & legum ſeſe arctat habenis.

Nanq; hæc ſponte ſua, quædam ſe in luminis oras
Educunt, matriſq; ſuæ tolluntur in umbra.
Illa hominum expectant operas, manuumq; laborē,
Naturæ tacitum munus. nam prorſus ad artem
Inſitio eſt referenda humanæ & mentis acumen,
De qua poſt in parte ſua, ſuo & in ordine dicam.

QVO MODO CITRIA *Fiant Craſſiora.*

Sin curæ tibi ſit, grandeis educere fœtus,
Et patulas implere manus, age, decute ramis
Creſcentem prolem, è multis ut pauca ſuperſint
Poma, ſed & maiora, loco & magis auſpice nata
Vberiore etenim ſucco lætabitur hæres
Fraterni lactis, uacua & dominator in aula.

QVO MODO CITRIA TOTO AN*no inſideant in Arbore ſua.*

Né ue autem toto fructus tibi deſit in anno,
Carpe manu partem, & plenis bacchare caniſtris.
Quæ reliqua eſt, grauidis ſinito gaudere uolemis,
Conſeſtim, qua parte dolet uiduata, recentem ſe
Induit in florem, atq; implet ſpe diuite ramos.
Sic etenim alterno diteſcet ſylua metallo.

DE RATIONE DECORIS *Hortenſis.*

Nunc quæ ſit formæ ratio, & quæ cura, docendum.
Vndiq; quo decor ipſe ſibi, & noua gratia conſtet,

N ec fruſtra ueteres Veneris referentur amores.
N on aliâs cultu maiore inceſſit Adonis
V enatum, non Niliacus ſpectatior unquam
I n ſyluas, non ante Venus maiore paratu
O rnarat, quàm luce quidem qua foſſus ab apro
C oncidit, & nigras tabo madeſecit arenas.
C ingebat crinem myrrhæ de palmite ramus,
A d frontem roſeus diffulgebat hyacinthus,
S uccincta & nitidum uelabat purpura pectus,
C ollaq; fulgentes uariabant candida baccæ
S parſim pupureis, & cœruleis immiſtis,
C ingulaq; auratis radiabant aſpera bullis,
E latis humeris pendebat Aheneus enſis,
A d capulum uiridis fulgebat in orbe ſmaragdus,
I nterſtincta auro uagina, argentea cuſpis,
C rura Cleoneæ ueſtibant leuia pelles,
D iſtinctiq; auro Tritones, & aurea cymba,
Q ua quondam Paphias Venus ipſa enauit ad arces,
H orrebant manibus duro uenabula cornu,
E t paribus nodis, paribusq; nitentia gemmis.
T alibus ornatum in ſyluas Dea mittit opacas,
O ſculaq; in roſeis linquit ſignata labellis;
A rboreos igitur cultus Dea poſcit, & ipſis
O rnatu, atq; auro longe ſplendeſcere in hortis.
Q uocirca cum primum ætas feret, ipſe benigna
S iſte manu plantam, rectoq; in ſtipite firma.
S iquid & incultum ferro preme. ferrea cera
V ulnera perlinito, frigus ne permeet artus,
I n conum creſcat facito, ramosq; fluenteis,
S edulus attondeto, & legem frondibus indito.

Vſq; ſuus puero ne deſit lacteus humor.
Tu tenui calicem ſuſpende in palmite filo,
Imple & aqua, tenuemq; in aquã mox iniice uittam,
Quæ labro emineat pendens, quæ ſtillet, & uſq;
Languentem rorem, leui qui cortice labens
Ducat limoſam gutta fluitante lacunam.
At poſtquam ſeſe ſummas ſubduxit in auras,
Et felix trunco, & ramis frondentibus arbos,
Liberior tibi ſit, durata & frigore, & æſtu.
Non omnis tamen aut labor eſt, aut cura neganda.
Nec tu parce oculis, dextræ ſi parcis, nec te
Aut ſobolem mirari, aut ramos ſorte grauatos,
Aut pigeat mediis laudare in ſolibus umbras,
Aut genio indulgentem agitare choros, & iniquo
Sole ſub, appoſitisq; toris, menſaq; beata
Ludere, fumoſum puero fundente falernum.
Interea florum nimbus cadit, & fragrantem
Ad prædam coniux, ad prædam nata, generq;
Surgit læta toris, & flore exultat honeſto,
Quem lectum liquat, ac thalamos inodorat, amorũq;
Ipſa uiri memor, & ueſtes intingit, & ora.
Ergo & frondentem bruma mirabere, & æſtu
Florentem, auratis utroq; & tempore malis
Fulgentem, cole ſub niuibus, ſub ſydere Cancri,
Nocturnis neu parce operis, neu parce diurnis.
Quoq; modo id facias exempla antiqua monebunt.
Riuus aquæ fluat, aut fontes roratilis urnæ
Muniat elatus paries, Daphneia laurus
Multa tegat ſuper, & grato tueatur amictu
Arceat & fulmen. Quoties & cura uocarit,

S parge fimum, calcis tumulos age, né ue niualeis
S iſtere per ramos patitor, ſed diſcute nimbos,
I ngenteisq́; cita fumos, & conſere pugnam
F latibus hybernis, culmoq́;. & crate ſaligna,

POST RIGIDAS TEMPESTATES NON ESSE AMPUTANDAS.

Sed memini cum nullæ artes, non arma, doliq́;
V im cœli aduerſam ferrent. periere comantes
S yluæ, obriguere gelu nemora omnia, late
I rrumpit mors. Intereunt decora alta ſororum
H eſperidum. ſæuit Scythicis aquilonibus aer,
C oncreta & ſolitos ſiſtunt caua flumina curſus.
Q uod quando (auertat Venus ipſa) rigentibus euris
C ontigerit, neu tu gladio, neu cæde ſecuri
A renteis hortos, ſed calce, ſed imbre madenti
A ffer opem. hoc ſæpe ipſe hyeme, hoc & uere tepenti,
D eceptum nec te fallet labor. Ecce repente
P ullulat ab radice, aut ſummo ſtipite, lætus
E ffundit gemmas, turgenti & germine frondet.

DE DISPOSITIONE CITRIORVM.

S i te delectat ſpecies quadrata phalangis,
I n quadram diſpone. Acies ſi forte latina,
P orrige & in longum. Sin & per florida rura
S parſa manus, decor ipſe auriq́;. & gloria frondis
E adem. nitet in mediis ſtirps aurea lucis,
Q ualis mane nouo cum ſe fulgentibus aſtris

Extulit Oceani formoſus Lucifer unda,
Quocunq; inſpectat, quoquò ſua uerterit ora,
Nil illo radiat fulgentius, omnia cedunt
Aſtra ſimul, toto exultat Venus aurea cœlo.
Et quoniam aſſuetudo mali, ueterumq́; laborum
Naturam exuperat tolerando, & acerba ferendo,
Idcirco uideas ſylueſtri ſæpe receſſu
Non ulla raſtrorum opera, manuum'ue labore
Et fructus parere, & ſolidis frondeſcere campis
Heſperiam Citrium, inculto & dominarier aruo.
Hinc alii poſtquam è ſulco ſeſe extulit actis
Sub terram late radicibus, & ſtetit artus
Fixa ſolo, minus indulgent, operamq́; remittunt,
A teneris quo conſueſcant niuibusq́; ſitiq́;.
Nec uero cultusq́; ſoli, aut uis falcis ahenæ,
Aut tantum iuuet undanti de tramite riuus,
Quantum auſter, libycoq́; ruens de littore flatus
Autumno noceant. Perit hic labor omnis, & ille
Ah fructus decor, ac frondis ſqualeſcit, ut arbor
Areſcat uiduata, ut ramo & fronde peruſta
Mœreat, heu liquidis nil proficientibus undis.
Ergo altas ſepeis prætende, & brachia iunge
Denſorum nemorum, & clypeis ramalibus obſta
Aduerſæ lauri, aut quercorum umbrante cohorte.

DE OPERE TOPIARIO,

Quòd ſi nec ſtudium frugis, nec cura mouebit.
Hortenſis lucri, nemoris ſed ſola uoluptas
Quæritur, & uariis umbracula nota figuris,

Deſideat nimis, ut quantum radice profunda
Hæſerat, hoc paulo iaceat plus, eq́; lacuna
Hauriat ut ſolitos imbreis, madidumq́; fluentum.
Tum baculo, aut pedibus facilem calcabis arenam.
Parce tamen teneris fibris, cautusq́; benignam
Affer opem, indulge & leuibus pueriliter annis.
Hæc inter geniumq́; loci, Nymphasq́; ſorores
Implora auxilio, & faueas ſimul auſpice dextra.

SERENDAS ESSE CITRIOS NATIua cum terra, & palis fulciendas.

Quin etiam uellens foſſo de gurgite plantam
Rurſus & infodiens, dextra fautrice uideto
Cum tenera radice ſimulq́; haurire ſimulq́;
Natiuæ infodere & multum telluris, ut hærens
In patria poſſit melius conſueſcere terra.
Ipſe uides puerum materno lacte repulſum
Indignantem alio ductare è pectore mammas,
Vberibusq́; aliis dulceis haurire liquores.
Altera conſeſtim ſubeat te cura, ualenti
Siſtere eam uallo, ſociisq́; adiungere truncis,
Ne uenti excutiant teneram, ne uerbere torto
Auferat inducto Boreas immanis hiatu,
Et ſublime uolet rapidis iactanda procellis.

FERRO COERCENDAM eſſe luxuriem.

Ergo & ubi in ramos frondens ſeſe extulit, actis
Sub terram ſparſim radicibus, iniice ferrum,
Cæde manu, ne in luxuriem fundatur inanem.
Nam ueniet quocunq; uoces. Sed frigora uitæ,

Néue alte inflictum cera contingere uulnus
Sit pudor, urat ne calor, aut ne frigora lædant.

DE PROPAGINIBVS procurandis.

Atq; hinc quo cultu citrii, quáue arte, uel uſu
Proueniant, paucis (nam nec ſunt multa) docebo.
Partem etenim inſitio, partem ſibi ſemina, partem
Vendicat in generis ſobolem producta propago.
Ergo ubi ſubductum felici è matre flagellum
Videris, hoc gladio medium feri, & iniice ſaxum,
Qua uulnus patet, & plagæ ſic conſule hianti.
Inde terebrato per aperta foramina fundo
Fictile coniicias, pulla & mox obrue terra,
Nec ſit parca manus ſtillanti infundere gutto.
Radicem lento ducet de cortice ramus,
Subiicietq; nouas geminato ex ubere uires.
Ergo ubi in Italiam quater aduentauerit ales,
Daulias, i, reſcinde manu, atq; excide ſecuri
Frondentem ramum, & terræ committe ſubactæ
Optatam prolem, fibris, & fronde uigentem,
Ornet ut exultos & flore, & frugibus agros.
Quin etiam cum ſe felici matris in umbra
Eduxit ſoboles, ferro diffinde, & adactum
Inſigas lapidem, ducto mox infode ſulco,
Creſcet in immenſum multa radice uirago.

DE SEMINIO FACIENDO, & colendo.

Si tibi ſeminium curæ, primum elige terram
Sole ſub aprico, nulli quæ obnoxia uento.
Hanc ualidis raſtris, & duro uerbere marræ

D iſcute, & in tenuem redigas ſtudioſus arenam.
H inc ſemen legito. lectum grauiore notatu
A equatis ſpatiis ſerito, dextraq; fideli
I nfodito. infoſſum ſolito de more rigato,
E t ſtudioſa manus diuellat gramina circùm.
N on mora, iam toto tollent ſeſe agmina campo,
E t paribus ſpatiis, æquato & Marte ferentur.
H inc breuibus uallis ſub ſignum figito, & herbas
I pſe manu legito, lectas ſub ſole cremato.
S æpius & duris agitato bidentibus, alte
F rondentem ſyluam, zephyrosq;, aurasq; cientem.
Nec uero non illa tibi ſit maxima cura,
E t pubi, teneræ, & poſtq̃ ſeſe extulit arbos,
S ordenteis ſoleas, ſimul & præſegmina tetra
I lluuiem immundam, craſſisq; liquoribus hauſtam
I ngerere, humorem ut lentum radicibus imis
I nſtillent imbri, atq; ictis fluuialibus undis.
Præcipue fœtus grauidos, nitidamq; iuuentam
P ræſtabunt infoſſa canum tibi ſqualida tabo
C orpora, dum pingues gaudent uligine fibræ,
L uxuriantq; hyeme in media, atq; arentibus aruis.
N ec dubita aggeſtum cinerem, ſqualentiaq; oſſa
M erſa ſolo infodere, aut hominũ excremẽta, ſuum' uẽ
I nferre, aut lætis ſparſim radicibus, urnam
F undere, & humani maleolentia flumina lotii,
N octe tamen, ne te petulans uicinia damnet
N idore offenſa, & grauiter ſpirantibus auris.

EVAGATIO QVAEDAM poetica.

Iam tempus legere, & cultis diſponere in hortis.

Et tondere

Et tendere manu, & riuos agitare ſonanteis,
Colligere & plenis redolentia citria ramis
Aeſtiuum ad ſolem, & uento crepitantibus umbris.
Colligis ipſe manu. Coniux in parte laborum
Dulcis adeſt. capit expenſis de fune caniſtris,
Et mirata, ſinum pomis grauioribus implet.
Et memini (aſtabat Coniux). floresq; legentem
Idalium in rorem, & Veneris molliſſima dona
Amplexata uirum molli deſedit in herba,
Et mecum dulces egit per carmina ludos,
Quæ nunc Elyſios ò fortunata receſſus
Læta colis ſine me, ſine me per opaca uagaris
Culta roſeta legens, & ſerta recentia nectis.
Immemor ah, nimiumq; tui ſtudioſa, quietos
Vmbrarum ſaltus, & grata ſilentia captas.
Sparge puer uiolas. Manes ſaluete beati.
Vxor adeſt, Ariadna meis oneranda lacertis,
O felix obitu, quæ non uiolenta Brigantum
Perpeſſa imperia, quæ non miſerabile nati
Funus, & orbati ſenis immedicabile uulnus
Vidiſti, & patrios fœdata ſede penates.
Sed ſolamen ades, coniux amplectere, neu me
Lude diu, amplexare uirum, ac ſolare querentem,
Et mecum ſolitos citriorum collige flores.

FRVCTVS CITRIORVM ALIOS *dulces eſſe, alios acrimonioſos.*

Eſt uero & duplex citrii genus, & quod amores
Iucundos referat, dulcis & Adonidis ignes.

Sic placitum Veneri. Dulce hoc. quodq; acre, dolores
Et triſteis luctus, & lamentabile funus
Sorte refert, ſuus ut lacrimis ne deſit amaror.
Arda ſed Auſonio, Lamiæq; in littore fœtus
Dat dulceis, ſuccosq; frequens meditatur acerbos.
Contra ſolis ad ortum, atq; in Gangetide terra
Sponte ſua dulcem uictum, ac redolentia ramis
Mella liquat. fluit eq; indis liquor Atthicus hortis.
Nuper enim Heſperio oceano calletia pubes
Digreſſa, ignotosq; locos, & inhoſpita ſulcans
Aequora, non ſolitos tractus, noua littora obiuit,
Et procul arentis Libyæ penetrauit arenas
Audax, nec notas, pontus quas circuit urbes.
Hinc auſtro approperans, cœloq; intenta cadenti,
Syderaq; aduerſo ſeruans labentia mundo,
Incidit obſcurum gelidi Aegocerotis in orbem
Attonita, & rerum nouitate, umbrisq; locorum,
Inde pedem referens Praſſi conuertit ad oras,
Barbaricumq; fretum exuperans, Rhaptiq; procellas,
Tandem gemmiferos Indi defertur ad amnes,
Littoraq; è citriis ſemper fragrantia ſyluis,
E quibus Hyblæosq; fauos, & Hymetia fœtu
Mella dari, dulcemq; refert è cortice rorem
Sponte quidem, at ſuccos longe indignanter amaros
Vſque adeo, cœliq; ſitus, ſolaq; abdita terræ,
Et ſoles uariant ipſi, poſitusq; locorum.
Ergo alibi natura ſuo ſe robore firmans
Indiga nil opis eſt noſtræ, uictrixq; ſuperbit.
Aſt alibi curasq; hominum, atq; inuenta requirit,
Obſequiturq; arti, & legum ſeſe arctat habenis.

N anq; hæc ſponte ſua, quædam ſe in luminis oras
E ducunt, matriſq; ſuæ tolluntur in umbra.
I lla hominum expectant operas, manuumq; laborē.
N aturæ tacitum munus. nam prorſus ad artem
I nſitio eſt referenda humanæ & mentis acumen,
D e qua poſt in parte ſua, ſuo & in ordine dicam.

QVO MODO CITRIA Fiant Craſſiora.

Sin curæ tibi ſit, grandeis educere fœtus,
E t patulas implere manus, age, decute ramis
C reſcentem prolem, è multis ut pauca ſuperſint
P oma, ſed & maiora, loco & magis auſpice nata
V beriore etenim ſucco lætabitur hæres
F raterni lactis, uacua & dominator in aula.

QVO MODO CITRIA TOTO ANno inſideant in Arbore ſua.

Né ue autem toto fructus tibi deſit in anno,
C arpe manu partem, & plenis bacchare caniſtris.
Q uæ reliqua eſt, grauidis ſinito gaudere uolemis,
C onfeſtim, qua parte dolet uiduata, recentem ſe
I nduit in florem, atq; implet ſpe diuite ramos.
S ic etenim alterno diteſcet ſylua metallo.

DE RATIONE DECORIS Hortenſis.

Nunc quæ ſit formæ ratio, & quæ cura, docendum.
Vndiq; quo decor ipſe ſibi, & noua gratia conſtet,

Nec fruſtra ueteres Veneris referentur amores.
Non aliàs cultu maiore inceſſit Adonis
Venatum, non Niliacas ſpectatior unquam
In ſyluas, non ante Venus maiore paratu
Ornarat, quàm luce quidem qua foſſus ab apro
Concidit, & nigras tabo madefecit arenas.
Cingebat crinem myrrhæ de palmite ramus,
Ad frontem roſeus diffulgebat hyacinthus,
Succincta & nitidum uelabat purpura pectus,
Collaq; fulgentes uariabant candida baccæ
Sparſim pupureis, & cœruleis immiſtis,
Cingulaq; auratis radiabant aſpera bullis,
E latis humeris pendebat Aheneus enſis,
Ad capulum uiridis fulgebat in orbe ſmaragdus,
Interſtincta auro uagina, argentea cuſpis,
Crura Cleoneæ ueſtibant leuia pelles,
Diſtinctiq; auro Tritones, & aurea cymba,
Qua quondam Paphias Venus ipſa enauit ad arces,
Horrebant manibus duro uenabula cornu,
Et paribus nodis, paribusq; nitentia gemmis.
Talibus ornatum in ſyluas Dea mittit opacas,
Oſculaq; in roſeis linquit ſignata labellis,
Arboreos igitur cultus Dea poſcit, & ipſis
Ornatu, atq; auro longe ſplendeſcere in hortis.
Quocirca cum primum ætas feret, ipſe benigna
Siſte manu plantam, rectoq; in ſtipite firma.
Si quid & incultum ferro preme. ferrea cera
Vulnera perlinito, frigus ne permeet artus,
In conum creſcat facito, ramosq; fluenteis,
Sedulus attondeto, & legem frondibus indito=

V ſq; ſuus pueſo ne deſit lacteus humor.
T u tenui calicem ſuſpende in palmite filo,
I mple & aqua, tenuemq; in aquã mox iniice uittam,
Q uæ labro emineat pendens, quæ ſtillet, & uſq;
L anguentem rorem, leui qui cortice labens
D ucat limoſam gutta fluitante lacunam.
A t poſtquam ſeſe ſummas ſubduxit in auras,
E t fęlix trunco, & ramis frondentibus arbos,
L iberior tibi ſit, durata & frigore, & æſtu.
N on omnis tamen aut labor eſt, aut cura neganda.
N ec tu parce oculis, dextræ ſi parcis, nec te
A ut ſobolem mirari, aut ramos ſorte grauatos,
A ut pigeat mediis laudare in ſolibus umbras,
A ut genio indulgentem agitare choros, & iniquo
S ole ſub, appoſitisq; toris, menſáq; beata
L udere, fumoſum puero fundente falernum.
I nterea florum nimbus cadit, & fragrantem
A d prædam coniux, ad prædam nata, generq;
S urgit læta toris, & flore exultat honeſto,
Q uem lectum liquat, ac thalamos inodorat, amorũq;
I pſa uiri memor, & ueſtes intingit, & ora.
E rgo & frondentem bruma mirabere, & æſtu
F lorentem, auratis utroq; & tempore malis
F ulgentem, cole ſub niuibus, ſub ſydere Cancri,
N octurnis neu parce operis, neu parce diurnis.
Q uoq; modo id facias exempla antiqua monebunt.
R iuus aquæ fluat, aut fontes roratilis urnæ
M uniat elatus paries, Daphneia laurus
M ulta tegat ſuper, & grato tueatur amictu
A rceat & fulmen. Quoties & cura uocarit,

Sparge fimum, calcis tumulos age, ne ue niualeis
Siſtere per ramos patitor, ſed diſcute nimbos,
Ingenteisq; cita fumos, & conſere pugnam
Flatibus hybernis, culmoq;. & crate ſaligna,

POST RIGIDAS TEMPESTATES *non eſſe amputandas.*

Sed memini cum nullæ artes, non arma, doliq;
Vim cœli aduerſam ferrent. periere comantes
Syluæ, obriguere gelu nemora omnia, late
Irrumpit mors. Intereunt decora alta ſororum
Heſperidum. ſæuit Scythicis aquilonibus aer,
Concretæ & ſolitos ſiſtunt caua flumina curſus.
Quod quando (auertat Venus ipſa) rigentibus euris
Contigerit, neu tu gladio, neu cæde ſecuri
Arenteis hortos, ſed calce, ſed imbre madenti
Affer opem. hoc ſæpe ipſe hyeme, hoc & uere tepenti,
Deceptum nec te fallet labor. Ecce repente
Pullulat ab radice, aut ſummo ſtipite, lætus
Effundit gemmas, turgenti & germine frondet.

DE DISPOSITIONE CITRIORVM.

Si te delectat ſpecies quadrata phalangis,
In quadram diſpone. Acies ſi forte latina,
Porrige & in longum. Sin & per florida rura
Sparſa manus, decor ipſe auriq;. & gloria frondis
Eadem. nitet in mediis ſtirps aurea lucis,
Qualis mane nouo cum ſe fulgentibus aſtris

Extulit Oceani formoſus Lucifer unda,
Quocunq; inſpectat, quoquò ſua uerterit ora,
Nil illo radiat fulgentius, omnia cædunt
Aſtra ſimul, toto exultat Venus aurea cœlo.
Et quoniam aſſuetudo mali, ueterumq; laborum
Naturam exuperat tolerando, & acerba ferendo,
Idcirco uideas ſyluestri ſæpe receſſu
Non ulla raſtrorum opera, manuum'ue labore
Et fructus parere, & ſolidis frondeſcere campis
Heſperiam Citrium, inculto & dominarier aruo.
Hinc alii poſtquam è ſulco ſeſe extulit actis
Sub terram lati radicibus, & ſtetit artus
Fixa ſolo, minus indulgent, operamq; remittunt,
A teneris quo conſueſcant niuibusq;, ſitiq;.
Nec uero cultusq; ſoli, aut uis falcis ahenæ,
Aut tantum iuuet undanti de tramite riuus,
Quantum auſter, libycoq; ruens de littore flatus
Autumno noceant. Perit hic labor omnis, & ille
Ah fructus decor, ac frondis ſqualeſcit, ut arbor
Areſcat uiduata, ut ramo & fronde peruſta
Mœreat, heu liquidis nil proficientibus undis.
Ergo altas ſepeis prætende, & brachia iunge
Denſorum nemorum, & clypeis ramalibus obſta
Aduerſæ lauri, aut quercorum umbrante cohorte.

DE OPERE TOPIARIO,

Quòd ſi nec ſtudium frugis, nec cura mouebit.
Hortenſis lucri, nemoris ſed ſola uoluptas
Quæritur, & uariis umbracula nota figuris,

Ante locum capias, quem fons, aut flumina propter
Lapſa fluant, unde & riuus ducatur aquarum,
Aut puteus propius ſcateat, ne forte per æſtum
Langueſcat moriens, mox & rigor aſper adurat,
Et labor, & ſyluæ pereant incepta ſuperbæ.
Parietibus mox obde, futuras ante procellas
Auertens. poſt hinc quadras age. dirige foſſas,
Et diſpone locos, & uallis agmina cinge.
Infode hinc teneram prolem, & ſere tramite certo,
Et tunc uinclis obſtringe, obeunda ut munera diſcant
A pueris, ſed quiſq; ſuo ſpatioq; locoq;.
Inde ubi & aſſiduo cultuq; operaq; magiſtri
Porrigit & ramos, & frondeis explicat arbos,
Ad munus lege quanq; ſuum, & diſpone figuras,
Gratum opus, informemq; gregem ad ſpecioſa uocato.
Hæc altam in turrim, aut in propugnacula ſurgat,
Hæc arcum intendatq;, & ſpicula trudat. At illa
Muniat & uallo foſſas, & mœnia cingat,
Illa tuba armatos ciat, & uocet agmen ad arma.
Altera tormento lapides iaculetur Aheno,
Diſcuſſet caſtella, & ruptis agmina muris
Immittat, factaq; acies (immane) ruina
Irrumpat, portis & congrediatur apertis,
Diruat & captam irrumpens exercitus urbem.
Ars igitur, tempusq; & uis innata perenni
Cura hominum, nemora in lanas uertere, ut in hortis
E foliis, ramisq;, & diuerſis contextis
Iam uideas fulgere nouis aulæa figuris.

ARBORES CITRIOS DIVTIVS VIVERE.

Nec uero ſpatium uitæ breue, ſeu breue tempus
Eſt Citrio. æternum genus, immortalis origo,
Et ſpecies æterna quidem. Stirps Citria longum
Ipſa manet, ſæcla exuperans, & iungere ſæclis
Sæcla parans, trunco extincto mox ſurgit & alter,
Inde alter, uictrixq́; diu ſua robora ſeruat.
Sic placitum Veneri, & parcæ ſtatuere fauentes,
Quæ rerum ſeriem, & fatorum arcana miniſtrant.
Nanq; ferunt rurſumq́; colos, & ſtamina retro
Cœpiſſe, & uerſos rurſum in contraria fuſos
Voluere fatorum dominas, quo lucis in auras
Extinctum reuocent uitæq́; ad munera Adonim,
Et Veneris dulces iterum inſtaurentur amores.
Non paſſa eſt dea dũ uerſum in noua corpora mõſtrat,
Dum foliis ſimul & pomis longum optat honorem.
Illæ igitur properare manu, atq; euoluere penſa,
Tenuia pollicibus formabant ducta ſupinis,
Atq; eadem impreſſis purgabant morſa labellis.
Diſcolor at poſitis uariatur lana caniſtris,
Cœrulaq́; uiridisq́;, alboq́; inſignis, & aureo.
Cœrula dum digitis interquent fila, uirensq́;
Subtegmen neitur, ſtipesq́; ſe ſubiicit, alti
In latum pandunt rami, & noua prouenit arbos,
Ac ſenſim patulis adoleſcit frondibus umbra.
Inde canunt. Creſce æternum uictura, perenne
Seruatura decus foliorum, & diuitis umbræ,
Ornatura domos procerum, atq; palatia regum,
Materiamq́; datura ſacris poſt uatibus arbor.
Atq; hinc candentis deducunt uellera lanæ,
Diuinumq́; labris ſtillant fragrantibus imbrem.

S tamina quo intincta, & fuſi ſimul omne uolumen
I n flores uertuntur, opacaq; ſylua niteſcit
C andore, & uiridi miſcent ſe ebora indica gemmæ.
A emulaq; Aſſyrios ſpirant pomaria odores.
I pſæ autem tenerum ſolantur uoce laborem.
F undite odoratos flores, nemora inclyta luxu
P erpetuo, & ramis ſemper florentibus horti,
S emper odore nouo, ſemperq; uirentibus umbris
A eternum Veneris monimentum inſigne & amorũ.
Mox & ſe poſitis educunt fila quaſillis
A urea fila, cauumq; rotant implexa ſub orbem.
I llicet Heſperiis illa intumuere uolemis,
P omaq; penſilibus micuerunt aurea ramis,
I nſolitum radiat folia inter opaca orichalcum.
T um parcæ auſpicio cecinerunt omnia læto.
E t fructu felix, & flore, & fronde recenti
V iue arbor, ſupera & ſæclis labentia ſæcla,
H ortorumq; honor, & nemorũ, ac geniale domorum
D elicium, tua uel reges umbracula captent,
I pſaq; continuis iuuenum celebrere choreis,
T e conuiuia, te thalami, nuptæq; frequentent,
S emper ament, quicunq; tua uerſantur in umbra.
A ſſiduum referant frondes uer, æmulus aurum
F œtus, & argento niteat flos concolor albo.
S ic placitum. Sic fata neunt. Amathuntidi ſic ſtat.
Ergo agite ò teneræ colitis quæ flumina Nymphæ
F undana, & Lamios riuis trepidantibus hortis
P hormiades Nymphæ, quæ roſcida culta Sueſſæ.
Q uæq; & Amalpheos ſaltus, fulgentiaq; auro
S irenum rura, & fuluis ſata ſaxa metallis.

Hoc agite, ô roſeæ mecum ſua ſcrita puellæ
Ferte deæ, uarioq; halent altaria flore,
Spiret & è nitidis genialis Amaracus aris.
Magna Iouis proles, eadem pulcherrima mater
Aeneadum, tibi non meritos largimur honores
Idalii Regina, tuos nos pangimus hortos,
Et tibi Arangææ creſcunt ad flumina ſyluæ
Mœriadum, & littus fœlix, Berenicidaq; arua.
Tu ſtirpem dea, tu citrios defende comanteis,
Arce æſtum, compeſce niues, & frigora pelle.
Siſte & ab Arctoo perflant qui cardine uenti,
Perpetuum niuſæa decus frondeſcat ut arbos.
Hæc ego uos autem placidiſſima numina nymphæ
Oſcilla è ſummis ſuſpendite mollia ramis,
Formoſumq; ſonent & ripæ, & littora Adonin.
Pars choreas agitate, deumq; ad feſta uocate.
Pulcher ades, fœlixq; ades ad tua munera Adoni,
Et cape, Partheniæ nectunt quæ texta puellæ,
Texta auro radiata, & flore nitentia uerno,
Quæ referant ueteres formoſæ Amathuſidis ignes.
Nos canimus, fauet en facilis cantantibus Echò,
Et diuina procul reſponſant antra ſororum.

IOANNIS IOVIANI PONTANI,

De hortis heſperidum ad Illuſtriſſ. Principem Franciſcum Gonſagam Mantuæ Marchionem. Liber ſecundus.

IAmq́; alios uocor ad cultus, aliū=
q́; laborem
Hortorum. neq; enim ſimplex ge-
nus, unâ ue ſtirpis
Heſperiæ ſoboles, ratio aut tan-
tum una colendi.
A crumen genus omne nouo ſub
nomine, plureis
D iditur iu parteis, uno quæ corticæ fœtus
D ant alios tamen, atq; alio ſe ſtipite tollunt.
P ars exacta quidem prima eſt. Nunc ò mihi natæ
P leiones aſtate, atq; aſpirate canenti.
V eſter honos agitur, ueſtro ſub numine creſcit
H oc opus, & ueſtris mea tempora cingite ſertis,
V os quoq; adeſte ſimul, facilesq́; eſtote puellæ
H ortorum memores. T uq́; ò mihi culta Patulci
P rima adſis, primosq́; mihi dea collige flores,
I mpleat & ſocios tecum Antiniana quaſillos,
S ic tibi perpetuum ſpiret roſa, floreat urna,
S cilicet urna, tui qua conditur umbra Maronis,
A mbroſiæ fundat riuos, det nectaris amnes,
Mincius & niueos ſemper tibi paſcat olores,
E t lætam ſuos iteret tibi Mantua cantus,
Mantua diues auis, diues Gonſagide prole,

Ac noua lucrinæ ſtupeant ad carmina cautes.
Siſtat & ipſa ſuos mirata Neapolis amnes.
Tu quoq; partem hanc Phauruſii ne diſpice ruris
Franciſce, armorum & ſtudiis quandoq; remiſſis,
Neu tibi diſpliceant ſyluæ Stachiritides, aut te
Non capiant fuluis radiantia poma corymbis.
Mars belli decus, ipſe deus, belliq; repertor
Et Venerem, atq; hortos amat, atq; hortenſia dona,
Exemplumq; dei ſequere armipotentis & artes,
Nanq; tibi Aethiopũ è campis, Garamatide ab ora
Poma fero, poma excubiis uigilata draconum,
Herculeæ meritum clauæ, noua munera gentis
Romulidum, ætheriis famam quæ ſuſtulit aſtris.
Ecce autem, num ne hæc cœlo delapſa liquenti
Stella nitet? num forte nouum ſeſe exerit aſtrum?
Et felix aſtrum, & noſtris aura addita cœptis?
En uirides Citro ſyluæ? en Limonia rura
Prætendunt frondes? en quæ panduntur & umbræ?
Quiq; durum luci? nemora & generoſa metallum
Irradiant? quibus ipſa nitent ramalia gemmis?
An coniux Ariadna uiri memor, & memor horti
Seſe offert? ò hortenſis miſerata labores
Vxor ades. Cape raſtra ſimul, cape ſarcula, & ipſis
Innitens incumbe bidentibus, & frondoſas
Falce premas Citros, ſimul & rorantibus urnis
Funde amnes, ſpument plenis ſtagna ipſa lacunis.
Ac tandem iuuet optatos decerpere flores,
Et fructus legere, atq; æſtus uitare ſub umbra
Ducentem ſocias nympharum ad plectra choreas,
Vos mecum Vrania Aonium inſtaurate laborem,

Ac mecum auricomas Citrorum pangite ſyluas.

DE CITRO, ET EIVS CVLTV.

Heſperidum in ſyluis, Niaſxi & margine fontis
Nec fructu, nec odore Citro, nec munere mali
Præſtat adhuc arbor, tantum ſibi ſumpſit honoris,
Si ſit & ipſa arbor. nam ſtipite debilis imo
Nec cono inſurgit, nec in aera tendit apertum,
Viribus at defecta ſuis, aliena moratur
Præſidia, & uallis adiuta potentibus, alte
Explicat & ramos, & ſeſe extendit in artus.
Inſignis fronde, & fragrantis imagine pomi.
Tanta etenim cœli mole, ac uertigine preſſus
Atlas, dumq; humeris timet, & proſpectat olympo,
Innixus Citro, & femur, & ueſtigia firmat,
Inconcuſſa tenens firmatis terga lacertis;
Suffecitq; oneri, & mundum ceruice refulxit.
Hinc manet accuruata, & palmite flexilis arbos,
Teſtaturq; ſenis cedentia membra labori,
At diuem meritis & fructu, & fronde ſuperbit,
Indignata umbras nemorũ, cauaq; antra ferarum.
Ergo illam quernis in poſtibus, inq; dolato
Robore conſtitue, & multo cum uimine uinci,
Immiſſisq; haſtis, traiecta conſere canna
Apricum ad ſolem, auertens boreamq;, niuemq;.
Effunde & laticum ſcatebras. Ne abſiſte nouare
Tellurem, radice procul, neu neglige campo
Ingluuiem cohibere manu, ſeu carmine dicto

Pellere limitibus, Magicáq; auertere cantu,
Ter quod anus ſuccincta irato immurmuret ore,
Inuocet & manes, lethææ & numina ripæ.
Prima igitur florum tibi cura ſuperſit, & omne
Impende huc ſtudium. nam ſi te gloria rerum
Delectet, iuuet Heſperii & præſtantia ruris,
Nec mora, dum grauidos oneret uindemia ramos,
Grandiáq; infixis mirere & mala columnis,
Vt timeas pendentem alta de mole ruinam;
Vt mediis perſæpe decembribus, inq; furenti
Solis anhelantis rabie ſit cernere gentem
In florem ruere, & fructus properare recenteis.
Annua quanq̃ & bima, ſimulq; & menſtrua pubes
Pendeat uberibus, fraternáq; brachia late
Diffundat. domus alta nouis lætatur alumnis.
Vſque adeo furit in Venerem generoſa propago,
Natorumq; & amor trahit, & cura illa nepotum.
Ergo age creſcentem prolem à borealibus auris,
Et culmis tueare, iniecto & mergite farris,
Aut grauido centone, aut uimineo contextu,
Frigora ne perimant, pereat labor irritus anni.
Nec pigeat ſcenam frondentem æſtate ſuperne
Iniicere, & ramis prohibere tenacibus æſtus,
Feruenteis æſtus, rapidi & fera uulnera Cancri.
Quanquam ſole ſuo, gaudetq; calentibus aruis.
Et patriam Aethiopem meminit, Mauryſiáq; arua.
Sterne & humi, calidumq; fimum, lapideſq; recoctos,
Dum cœlum riget. Aſt utroq; in tempore largos
Funde imbreis, inuerge urnas, & flumina ſicca.
Vere autem cum priſcus honos hortis redit, & cum

Garrula limoſas ſedes molitur irundo,
Ac tenui ſolitum fruſtratur uoce laborem,
Falce premes citri ſyluas, annoſa recidens
Brachia, non tamen iſta tibi ſit, ut annua cura.
Tum fragmenta lege, & ramos ſecerne ualenteis,
Obliquosq; infige ſolo, tamen ut capite extent,
Stipitis aut truncum, gladioq;, & falce dolatum
Infode, & in tenui nudatum contege ſulco
Continuo ingentem uicino ex amne paludem
Elice, diluuioq; comas immerge ſalubri.
Haud multum fluet. Emerget uaſtiſſima ſylua,
Solaq; præcultis regnabit Citrus in hortis,
Pendebunt grauidis tabulata aurata racemis,
Quæ mox lecta tibi natalibus annua feſtis
Ornentur menſis, circumq; domeſtica pubes
Libet & ante focum melle illita, & undiq; turba
Clamet io bonus annus edat. Tu flatibus euri
Ne noceant, memor ante ueni, ſiue obiice firmo
Præruptorum operum, longi ue crepidine ſaxi,
Aut aduerſa procul depulſet uerbera laurus.
Aut circum ramoſa abigens teſtudine cinge.
Atq; auſtro metuere una, atq; uredine ſalſa
Defenſor nemorum, generoſiq; incola ruris,
Si te cura mouet, tantorum & fama laborum.
Sin forte in uarias iuuet & te ducere formas
Naſcentem citrum, mutato & corpore mala.
Tu faciem è ligno, argillæ aut de ceſpite ductam
Subiice, & infantem tenerum nutricis amato
Conde ſinu, paulatim artus formabit, & inde
Ducet inumbratos ſignato in cortice uultus.

Occultas

O cculta's natura hominum miretur ut artes
S pectatum ueniant non nota ut poma Napææ,
V t pomona ſuo lætata aſſurgat honori,
E xultansq; nouis plaudat Zephyritis alumnis.
E ſt nemus extremis Calabrum inuiolabile terris
D iis ſacrum patriis, multa & pietate uerendum
A rborei diues fœtus, uolucrumq; rapinis
O pportuna domus, tuta & ſpelæa ferarum.
H oc nemore ex ipſo, lucisq; horrentibus olim
A duectam memini ſtirpem, quæ Citron ab omni
P arte & odore quidem foliisq; & flore referret,
S ed fructu uariata, & longe aliena figura
V ix orbem retinens, protento at corpore longos
S eſe agit in ductus, uaria & trahit agmina cauda.
Q uid moneam, ne te capiat tam indigna cupido
H ortenſis monſtri cælatam implere tabellam?
A h procul infamemq; notam, atq; auerte pudendum
D edecus. En formoſus adeſt chorus. Ecce puellæ
I am cupiunt legere Idalios & iungere flores,
N e prohibe Idalias carpendo à flore choreas
I nfami portento, aut ſæua ab imagine terræ.
N eu pudor inficiat, ne'ue ora tenerrima pallor
D eformet, ſuppreſſa tegant ne lumina palmæ.
A eternum tibi ſic nitcat uer, aurea ſemper
M ala adſint. ſpiret Syrios procul hortus odores,
N ullo & Acidalii deſint tibi tempore rores.
T u uero prolem ut teneram tueare, benignis
I ndulgens ſtudiis, maioraq; corpora formes,
F ige trabes, tabulata ſimul diſpone, & in altis
I nfantes inſterne cubilibus, & frondoſo

Siſte toro ducent placidam per amica quietem
Ocia ut ignauos ſopor, & cibus impleat artus.
Si curæ tibi ſit lecta è frondentibus hortis
Seruare, ut uiridem teneant annoſa uigorem,
Hoc age. Carpe manu in tenebris in nocte maligna
Frondentem ramum, frondenti & palmite mala
Palmite cum ualido frondem retinentia, ramumq́;
Et tibi nulla ſuas oſtendat Luna tenebras,
Luna ſoporiferis ſub terras abdita bigis,
Mox illa in latebris unco ſuſpende tenaci,
Et blandire manu, & uentorum auerte procellas,
Aut paleis ſtratæ, & ſtipulis arentibus, inde
Seruabunt nitidam propria cum fronde ſenectam.

QVO DIFFERAT CITRIVS A CITRO.

Hoc uero differt Citrio Citrus. Illa ſuperbos
Seſe agit in ramos, procero & ſtipite ſurgit,
Ternitte at hæc fragili lentoq́; cacumine terras
Prona petit, fixiſq́; cadens incumbit in haſtis.
Huic maior folijs odor eſt, & fœtibus, illi
Floribus, æterna ſylua ueſtitur uterq́;
Stipes, & æternam ducit ſub fronde iuuentam.
Flos illi albeſcens, medioq́; interlitus auro,
Hunc inſperſa notat poſtremo purpura limbo.
Ergo ab odoratis maturo tempore ramis
Aurea poma legunt, pleniſq́; relata caniſtris
Suffigunt laribus, diuûmq́; altaria donant
Primitiis, ſertiſq́; deos halantibus ornant.

Sepoſitas etiam ueſtes, lucenſia texta
A tineis tutantur, odore medentur & ipſo,
Arcent & Tyrios terra à rubigine comptus.
Munere quin etiam mali frondentis, ab alto
Oceano (nam priſca quidem ſic credidit ætas)
Pleias Alcyone Neptunnum ad littora traxit
Multa querens, fragilemq́; fidem, thalamosq́; negatos,
Et ſibi præpoſitos Stachiræ Phauruſidos ignes.
Clamabat, dextraq́; & ſerta, & poma tenebat
Infelix coniux. Ac nunc miſeranda, papillas
Nudabat, roſeoq́; ſinu inuitabat amantem,
Nunc exerta genu, primasq́; illapſa per undas
Candida reiectis oſtentat crura cothurnis.
Nunc effuſa comas, ſcopuloq́; inſignis ab alto
Crudelem uocat, ac uires ſuperante dolore
Labitur exanimis, ſiccaq́; inſternitur alga.
Senſit fragrantem extremo de littore ramum
Neptunnus, captusq́; aurati munere mali
Et ſerto inſigni, lacrimis quoq; uictus amantis
Currit in amplexum, cupidisq́; extollit in ulnis.
Illa uiri ut gremio incepuit, calidusq́; per oſſa
Ignis it, amplexu & tenero fouet ora mariti,
Ornauit ſerto caput, atq; Cloneide fronde,
Impleuitq́; ſinum pomis felicibus, auraq́;=
Extinctos reuocat prærepti coniugis ignes.

DE LIMONIBVS, ET EARVM *Cultu.*

Tertia iam ſuperat Limonis cura colendæ,
Et rarus labor, & cœpti meta ultima noſtri.

A dſitis nymphæ Cyrenides. ò mihi nymphæ
M aſitholæ aſpiratæ. ò quæ Paliurides umbra
G audetis, iuuat & fluuios habitare receſſus,
E t Citri iuuet umbra, iuuent Limonides auræ,
H eſperidum & ueteres cantu renouemus honores.
I n manibus nemus auricomum, Chariteiaq́; arua,
V eſtrum opus ò Charites, ueſtro nam munere quodã
I tala Limonem nouerunt littora, nam uos
E t cauſam meminiſtis, eam & memorare poteſtis,
N ec ueſtris meritis, æternæ aut parcite famæ.
F onte Niaſeio ſeſe Venus aurea quondam
L auerat, & peſſos comebat nuda capillos,
P urpureo Charites pingebant ora colore,
A mbroſio & niueas afflabant rore papillas.
E cce puer paſſis uolitans ſuper aera pennis
L ætus adeſt. Matrem amplexus, noua gaudia portat.
T e Sireneis felix hymenæus in oris
E xpectat, thalamosq́; parat Magnetis Amalphis.
I propera. Italicos illic molire triumphos
M ater. Ament & ſaxa. Atq; hæc effatus hiulco
O re ſimul genitricis & ora, & labra momordit.
S urriſit dea, & allectis Tritonibus, altum
I re parat. Dum colla Venus, dum pingit & ora
A d thalamos uentura, & Amor, dum territat arcu
S emideos maris, & ponto minitatur, & undis.
I nterea Charites Limonia dona pararunt,
Q uæ ferrent nuptæ. triplex genus. Altera fœtu
E xiguo, atq; acrem guſtu referentia ſenſum,
A ltera quæ fructu maiore, & rorida ſucco
V beriore, ſed oblongo tamen utraq; ductu.

Tertia, quæ grandi fulgent onerata uolemo,
Ac Citrii referant ſinuoſa ab imagine formam,
Sed ſucco ingrato, quemq; ora offenſa recuſent,
Hic tamen admotusq; foco, ſenſimq; recoctus
Inſtillante anima, ac tenuem conuerſus in amnem
Ora puellarum maculis lauit, & candorem
Inducit, nitidis per colla argentea guttis.
Ergo ubi concinuit feſtis hymenæus, & ipſa
Feſſa eſt aſſiduis ludens Cytherea choreis,
Munere felici charites Nereida Amalphin
Donarunt. fuit & teneris ſua gratia uerbis.
Hinc rarum acceſſit decus hortis, & noua ſyluis
Gloria, gemmiferis fontes nituere ſub umbris,
Candidaq; auratis fulſerunt littora ramis,
Hinc & ſtirpis honos, hinc & Chariteis Amalphis
Munere Limonum, & nemorum redolentibus auris,
Ornauit thalamos, felixq; hymenæus & aras
Pinxit flore nouo, ſparſitq; Atlantide fronde,
Et paſſim ſtratis lætata eſt alga metallis,
Quod uero aut uiridem trahit à radice colorem
Frondibus, ac fructu, aut acuit ſenſumq; palatumq;
Hinc nomen dubia certum ſub origine manſit.
Eſt idem cunctis cultusq;, & cura, & iniquum
Cœlum indignantur, frigusq;, æſtumq; grauantur
Maſitholæ Limones. At humida flumina poſcunt
Auxilio, & denſas laurorum in prœlia turmas.
Sed minor illa quidem cultu maiore tuenda.
Nanq; tegenda hyemi tecto, ac ſtipanda maniplis,
Et circum tabulata fimo iungenda tenaci.
Ne cœli rigor, aut Boreas immanior urat.

Namneq; ſic thalamis clauſis aſſueta puella
Ota ſinu genitricis, & oſtro induta nitenti,
Aut timet obſtrictas gelidis aquilonibus auras,
Frigoris aut rabiem ſub iniqui ſydus Aquarii.
Idcirco ſolem ſpectet. poſt terga uirenti
Seu lauro, ſeu rore maris cingenda, nec unquam
Sola hyemi credenda tibi Chariteia Limon,
Et florem ſemper, pariturâq; ſemper honorem
Auratis fœtus, ramo & placitura comanti,
Qualem prærupti ſub uertice montis, adeſo
Littore, ſeceſſu in molli, ſub rupe cauata
Et Baccho felix, felix Amathuſide myrto,
Frondenti & lauro Neptunnia Mergilline
Læta colit, non æſtus eam, non frigora tentant,
Non riui crepitantis opem, non fictilis urnæ
Exoptat ſitiens, larga quam Theſpias unda,
Actiâq; Aoniis irrorent dolia lymphis.
Ah fatum crudele hominum, & ſors inuida uotis,
Ignotos nunc per populos, per Gallica regna
Horrentem ad Rheni ripam, atq; ad norica ſaxa
Exulat, oceaniq; uada ad ſqualentia tabo
Naui fragũ, extremos queritur Syncerus ad Anglos.
Interea ſitiunt Citri, ac Limonide in umbra
Torpet humus. decor ille horti fragrantis, & aurea
Pleiadum intereunt mala, ac ſine honore relictum
Littus, & errantem dominum lacrimantur arenæ.
At nympha è ſcopulis, ſummiq; cacumine ſaxi
Incuſatq; deos, cœlumq;, & ſydera damnat,
Et ſaxa, & miſeræ reſponſant antra puellæ.

DE INSITIONE.

Iam reliqua inſitio eſt, hominúmq; induſtria. Nūc tu
Huc aduerte animum, & ueterum cape dicta uirorū,
Citrigenum ſpecies, cum ſint & germine, & ipſo
Cortice tam ſimiles, cognato & ſemine iunctæ,
Hoſpitia hinc ſociis iungunt communia tectis
Affines ramos, & dant, capiúntq; uiciſſim,
Et mutant proprios alterno fœdere fructus,
Non unæ hinc ſpecies, ſed miſto ſemine plures
Sciditur in partes nemus, & ſua nomina miſcet.
Accipit & Citrium Limon, Limonáq; Citrus
Heſpitio, & ſociis ineunt conuiuia menſis.
Accipit & thalamo Citrium Citrus, & ſua tractant
Iura ſimul, iunctísq; toris accumbit uterq;.
Hinc ſpecies miſtis creſcit uariata figuris,
Ergo nunc ramos libro demitte ſub udo
Artificis dextra, fixo nunc iniice ligno,
Atq; alte impacto cuneo inſere, alteriusq;
Cortice cum iunge, & cera mox illine adacta,
Vlmeáq; obſeptis conſtringe & uincula plagis,
Arceto & pluuiam coniecti ceſpitis herba.
Nunc & creſcentem uicino è margine uirgam
Admoue, & inciſo leui ſub uulnere libro
Sic fige, ut lento deſint ne cingula nodo.
Aut & eam tranſmitte forato ad uiſcera trunco
Mirantem latebrásq; cauas, & operta uiarum,
Qualis & Heleis longe delata ſub antris
Miratur maris occultos Aréthuſa meatus,
Et cœlum ſuſpirat, amicæ & littora terræ,

Quæq; Syracuſiis ſpirant de fontibus auræ.
Ne ue excide illam. Sinito de matre propinqua
Hauriat ut ſuccos ſolitos, ſolita ubera lactet,
Donec eam grandem natu, longeq; ualentem,
Atq; nouercales ſtringentem eniſius ulnas
Videris, & proprio meditantem uiuere ſucco,
Tunc abrumpe manu, materna & ſtirpe reuelle.
Creſcet, & immenſum ducet late aucta cacumen.
Interea læto ſurgit dum ſurculus auctu,
Sæpe riga, ſæpe eductas de ſtipite gemmas
Euelle, & duris inuerte ligonibus arua,
Et matri blandire, ſua dum prole repulſa
Cogitur indignans alienos paſcere fœtus.
Quin & ſurgentem ſobolem defende ſub umbra
Frondentis rami, dum Sol furit, & furit æſtas
Victa ſiti. Idem ipſe in glacie tege, tecta ſuperne
Insternens craſſa è ſtipula, cannáue paluſtri,
Vrat ne teneros rabies Aquilonia thyrſos.
Cum primis ualida nitatur ſurculus haſta
A uento tutus, longeq; urgente procella,
Et nunc ſcalpello tenui, nunc molliter ungui
Detondens, prima luxum compeſce iuuenta.
Vtendum parce ferro. Sed nec tamen ipſa
Luxuries toleranda Parens nam crimine in ipſo
Haud natos miſeratur. At acri percitus ira
Increpat & dictis, & pœna crimen acerbat.
Atq; equidem memini, tantum ſe induſtria prompſit,
Qui diuerſa quidem parua ſed ſemina in urna
Condat, & educens collo breuiore ſtolones
Subducatq;, arctetq; manu, ac ſub uincula cogat

Creſcenteis. hi tandem uno ſe ſtipite miſcent,
Atq; uno obducunt ſe cortice. ne ue flagella
Di labi ſinito. neu ſumma cacumina uentus
Diuellat, cera linito, aut diducat adulta,
Vnguine dum proprio corpus iunguntur in unum,
Atq; operit lentum ſub eodem codice gluten.
Poſtquam alta ſteterit radice infoſſa & opimum
Raptarit ſtirpes ſuccum, mirabere poma
Plenáq;, grataq́;, non uno tamen una ſapore,
Sunt qui diuerſos ramos, ſed cortice raſo
Coniungant, ſtringantq́; ſimul, quo glutine miſto
Increſcant æque, ac fixo mox ſtipite iunctos
Infigant pariter. Tum uulnus rite coronent,
Et fallax opus admota tueantur ab arte,
Quo ramo ex uno, atq; uno de palmite fructus
Non uni ueniant, ſit honosq́;, & gloria ruri,
Gaudeat inſolito natura adiuta fauore.
Sed nec defuerint, ſciſſo qui codice, adacto
Dilatent uulnus cuneo, mox uulnere crudo
Includant gemmas alienæ ſtirpis alumnas.
Mox tenui obſtringant uitta. non ſit mora, longos
Emittunt ramos, & ſylua littus obumbrant,
Exciſo & ueteri cono ſua brachia fundunt,
Ac dorſo alterius (mirum) noua pullulat arbos.
Quin etiam alterius nudato cortice plantam
Vidimus alterius frondente cacumine ramos
Erigere, ingentem è tunica & ſuboleſcere ſyluam,
Et ſtirpem infamem nemora in generoſa nouari.
Ergo caſtanea è molli, è præſtante ſagitta
Laudatæ genitricis, adulto & germine uirgam

Exuito, exuuias gemmisq́; oculis nitentes
Seligito. his ſterili ſpoliatum cortice truncum
Degenerem induito, uincloq́; urgente ligato,
Quo ſeſe & pluuia, & Solis tueatur ab æſtu.
Nec te blanda manus ſinito fruſtretur inertem,
Aut ludat tunica uitioſum arente flagellum
Iam uideas docili è planta pubeſcere prolem
Frugiferam. Tunc carpe manu, tunc erue ferro
Quod ſuperat matre è ſterili, & blandire nouellis.
Mira fides, nitidis palmes ſe tollet alumnis.

LAVDES INDVSTRIAE HVMANAE.

Scilicet ut Ioue nata fides, tellure relicta
Deteſtata hominum mores ſeceſſit olympo,
Illicet emerſit fraus, admonituq́; deorum
Deſtitit aſſuetas tellus producere fruges
Sponte ſua, nullis hominum ante obnoxia curis.
Cui labor, impatiensq́; ocii languentis egeſtas,
Auxilio occurrere, & fato induſtria maior.
Hæc Indo aduexit merces, pelagoq́; negatum
Strauit iter, ſecuitq́; cauis liquida æquora uelis,
Hæc armenta boum domitans ſummiſit aratro,
Inuertitq́; ſolum, cultis dominetur ut aruis.
Præſcripſitq́; ouibus, carpſitq́; è uellere lanam,
Nudaq́; textilibus uelauit corpora pannis,
Conſtruxitq́; domos, frigus queis arcet & æſtus,
Quæq́; olim ſterilis fuit arbor, & horrida cultu,
Hanc ferro domuit, uertitq́; ad munera frugum,
Inſitio ut plantas fœcundet, & imperet hortis,

Degenerent ne poma, genusq́; in ſæcla propagent.
Non igitur tantum pratis armenta, nec herbæ
Imbribus, aut apium debent examina rori,
Quantum de rebus merita eſt induſtria noſtris,
Cuius ope ingenium ſeſe extulit, & caput aſtris
Admouit, maria, ac terras ſibi ſubdidit, ut nil
Liquerit intentatum, ut ſummo è uertice olympi
Traxerit attonitas Citrii ad ſpectacula Muſas.

DE CITRIORVM SAPORE *duplici, acri, ac dulci.*

Quãdo autẽ eſt Citrio duplex ſapor. Acer ab ipſa
Natura ductus. Dulcis'ne ex arte magiſtra
Venerit, in dubio eſt. Nam tempora longa, frequensq́;
Protulit inſitio genus & decus. Ars quoq; multa,
Vſus & experiens reperit ſimul, hæc quoq; ut ipſa
Mala, colore aurum, ſed mella ſapore referrent.
Nec uero non, & ueteres uoluere coloni
Punica de fibris quondam creſcentia amaris
In dulcem mutata ſaporem, lotia poſtquam
Senſerunt hominum ardenti concocta calore,
Quæ poſtquam diffuſa manu, multumq́;, diuq́;
Igne ſuo acremq́; attactu domuere ſaporem,
Concoctum & uirus calido infregere liquore,
Tranſit in lenem ſenſum purgatus amaror.
An'ne hoc ipſo etiam mutata & Citria Baccho
Sylueſtrem poſuere animum? & fregere rigorem?
Quo non ars penetrat? Palmes cædatur, & ipſe
Craſſior, in palmumq́; cauetur, & undiq; labris

In gyrum ductis, nec pollice craſſius. Illuc
Infer mella liquata, & grandi contege ſaxo,
Quod ſolem auertat. Poſtquam arida ſuxerit arbor
Incluſum humorem, & ſitiens noua pocula gliſcit,
Mella cauo immerſans flauentibus imbue riuis
Rurſus, & euacuam Thymbræo nectare cellam
Diſtende, ac latices humano è corpore fuſos
Mollibus irrora radicibus. Interea ne
Neglige frondoſas toto de ſtipite gemmas
Vellere. Meſopius ni qua liquor implet, & ipſa
Labra trahunt dulcem mulſi de fonte liquorem.
Illas tu gemmas, illaq; & germina ſerua,
Et blandire manu, & uentorum auerte procellas,
Arce hyemes, funde hyblæos & largiter amnes.
Non deerit tanto felix fortuna labori,
Creſcet & immenſum ſata melle Cleartias arbor,
Ornabitq; hortos, ac tanto munere læta
Diuinas natura hominum mirabitur artes,
Quanquam aduerſa uiris, & fortibus inuida cœptis.
Sunt qui lecta manu, ſolerti & ſemina cura
Contingunt mulſa ſiculo aut madefacta liquore.
Poſtquam autem traxere ipſum ad præcordia rorē,
Sedaruntq; ſitim medicato nectare, terræ
Infodiunt, & culta rigant. Ea deniq; fructu
Iam referunt, tenerū quē quondam hauſere ſaporem,
Quemq; & arundineo duxere è palmite ſuccum,
Quādo & inexpertū nihil ars ſinit, hoc quoq; et hor=
Accedat, uel dictu etiam mirabile, de quo (tis
Quamuis longe audax, quanquam ſibi conſcius uſus
Addubitet. Ramum fœcunda è matre reuulſum

Decutiens capito. cæſum mox undiq; librum
Aequatis ferro ſpatiis, dextráq; uolentem
Exuito. Inde pari confoſſum uulnere dorſum
Stipitis alterius nudato, & ueſte recenti
Induito, ut coeant extremis partibus oræ
Veſtis, & è lento molleſcant uulnera limbo.
Vlmea dehinc teneris indatur cingula plagis,
Vinculáq; ingentis committant uulneris ora,
Veſtiat & frondens truncum toga, pellat ut imbres,
Arceat ut ſoles, & ſæuæ uredinis iram.
Dii facinus mirandum hærenti è cortice cortex
Ipſe nouus, uictum medius rapit, atq; ſupernis
Inſtillat ramis, quæq; in ſua pabula traxit
Exuriens alimenta, ſuo ut de fonte refuſa
Ipſe ſuis infundat alumnis. ipſe & amicum
Irroret lac, ut ſenſim in ſua nomina uertat
Ramosq;, frondesq;, & eodem ſemina foetu,
Ante quater nidum in tignis quàm figat irundo,
Et quater extincti renouet quàm funera nati.
Tantum ars ipſa ualet, tantumq; induſtria pollet.

DE VTILITATE HORVM POMORVM.

Omnibus his uſus ſuus eſt. Seu forte uoluptas
Quæratur, ſeu certa ſalus, ſtudiumq; medendi
Præcipue pueris. Semen lege. Coniice lectum
In cyatho, & latices ad ſummum infunde liquenteis,
Sub Ioue quos tacitæ contingant frigora noctis,
Mane autem puero inſtilla, bibet are uenenum
Lumbricis. Stomacho, mirum, medicabitur ægro.

Quin & arundineis mala ipſa liquoribus, ante
Arte quidem medicata coquunt, ac lenibus inde
Intingunt ſuccis, & uaſe madentia ſeruant
Auxilium latura, & opem languentibus ægris,
Regaleisq; epulas uario affectura ſapore.
Quid, quòd & in calidis fornacibus igne tepenti
Sæpe liquant lectos flores, & in horrea condunt
Vitrea, odoratos latices, ſuffimina nota.
Sæpe & fictilibus in lancibus imbre recenti
Dimenſis ſpatiis, macerato cortice, melle
Contingunt, ſiculó ue premunt concocta liquore,
Atq; hos, atq; alios conuertunt Citria in uſus.
Cætera te antiqui doceant exculta Salerni
Pectora, queis arteis medicas monſtrauit Apollo,
Queis rerum notæ cauſæ, quorum inclyta in agris
Sylua nitet, fulgentq; auro radiantia culta,
Ac nemora Heſperiis uinci indignantur ab hortis.
Hoc ſat erit nymphæ Sebethides. ò mihi ſiqua
E uobis ſiqua, Nymphæ Sebethides, udam
Bendaci de fonte ferat Permeſida laurum,
Qua manes ſpargam magni ſenis, eq; ſepulchro
Eliciam fœlicem umbram, ac uenerabile numen,
Quo nemora Italiæ ſenſerunt Pana canentem.
Et miratæ ſuos requierunt flumina curſus.
Quo lætæ in campis ſegetes, quo munera bacchi,
Ditarunt colles, nec non cœleſtia dona
Stiparunt liquidas diuino nectare cellas.
Salue ò & gregibus decus, & decus addite ſyluis,
Quo ductante italæ fremuere in bella cohortes,
Martiaq; horrifico ſonuerunt cornua cantu,

Audiit & Triuiæ longe lacus, audiit & Nar,
Ac trepidæ matres preſſere ad pectora natos.
Salue iterum & nato felix & Mantua uate,
Felix & populis, & tanto principe felix,
Quo Gonſaga domus ſpoliis exultat opimis
Gallorum, cum excuſſa metu tremit itala tellus,
Summittitq́; humiles alpina ad geſa ſecures,
Te duce diſcuſſere iugum Franciſce ſuperbum
Inſubrium attonitæ gentes, quiq́; ora Timaui
Amne lauunt populi, quos & rigat Adua diues
Gurgitibus, longe & cultis Mela inclytus aruis.
Per te à ſeruitio caput eximit accola Parmæ,
Et quas ſaxoſi uexat ripa aſpera Rheni
Sollicitas urbes, quas & de montibus actis
Turbat Senus aquis, campo inferiore uagatus.
Et tibi nimbiferum inclinat caput Appenninus
Communi pro libertate, & fortibus auſis,
Teq́; & arundineo incinctus ueneratur amictu
Eridanus, late irriguis plaudentibus undis.
Pro decore Italiæ, & Belgis belli arte repreſſis.
Macte animo Franciſce, & macte ingentibus orſis,
Aſſurgit cui felici Campania tractu,
Aſſurgit latis uenerata & Daunia campis,
Quæq́; nitet pigro tellus madefacta Galeſo,
Quodq́; mare Italiam ſupra, quodq́; alluit infra.
Ecce autem inſignis cantu, atq; inſignior armis,
Bellorum & laude, & multis ſpectata triumphis
Parthenópe tibi læta canit, quod te auſpice, regno
Reddita ſit, quodq́; è ſolio uenerabilis aureo
Imperitet populis, ſublato & Marte triumphet.

Non tamen Heſperidumq; hortos, Berenicia rura
Idcirco aut libycos tu dedignabere ſaltus,
Quos olim exciſorq; Hydræ, domitorq; Leonis
Alcides adiit, quibus & ſplendeſcere iuſſit
Phormiadumq; & agros, & littora iuncta Veſeuo,
Quos & Sirenes ſcopulos, quæ ſaxa frequentant,
Aequaniq; ferunt colles, Meteiaq; arua
Quosq; ſecat Sileris frondoſo margine campos,
Aenarie quos noſtra colit, colit aſpera & Anſur,
Atq; Sueſſa uago Liris quam temperat alueo.
Nec mihi Naiades, in tanti parte laboris
Abnuerint uiridem ſalicis de fronde coronam,
Nec mihi culta, ſuos neget Antiniana receſſus,
Quis ſuperat uites Hermi, atq; roſaria Peſti,
Quæq; & Idumæas mittunt palmaria baccas.

FINIS.

I. I. PONTANI LEPIDINA, CVIVS POMPAE SEPTEM.

COLLOCVTORES MACRON, ET LEPIDINA.

M. ET grauida es Lepidina, & onus graue lãguida defers?
Obbam lactis, & hæc fumãti farta caniſtro,
Hac agedum uiridi paulum requieſce ſub umbra,
Declinat Sol dum rapidus, deſæuit & æſtus.
L. En lactis tibi ſinum, atq; hæc ſimul oſcula trado.
Vmbra mihi hæc ueteres (mẽor es) iã ſuſcitat ignis
O coniux mihi chare Macron, redde altera Macrõ
M. Hic mihi tu teneras nudaſti prima papillas,
Hic Lepidina mihi ſuſpiria prima dediſti.
Tunc macron Lepidina tibi, Lepidina Macroni,
L. Has inter frondeis, uirgultaq; nota latebas,
Cum tibi prima roſam, primus mihi fraga tuliſti.
M. Hic Macron Lepidina, meus, me prima uocaſti,
Et primus, mea, te alternans Lepidina uocaui.
L. Viximus ex illo gemini ſine lite columbi.
Nox ſocios uidit, ſocios lux, oſcula iunge
Mutua, ſic gemini ſeruant in amore columbi.
M. Illa uxor memini nunc oſcula (prima fuere)
Noſtra tuis, tua labra meis hæſere, diuq;
Spiritus alterno huc, illuc ſe miſcuit ore.
Tunc orcus ſi nos una rapuiſſet, amantum

V na futura anima, una etiam ſimul umbra futura.
L. Q uod felix, fauſtumq́; omen ſit, reiice coniux
H irſutũ hũc thalamis, thalami ſint omnia fauſta.
P arthenópe thalamo nanq; eſt digniſſima fauſto.
M. H irſuti, horripiliq́; abſint. age candida an ipſo
V iſa uiro uirgo eſt? Heroe & coniuge digna?
L. O Macron. mea cura Macron, Illi alba liguſtra
C oncedant, collata illi ſint nigra coloſtra.
D elioli ad fontem ſola, ac ſine teſte lauabat.
V idi ego, uidit Anas. uiſo candore puellæ,
Q ui niger ante fuit, nunc eſt nitidiſſimus ales,
E t mihi tum ſubitus creuit per pectora candor,
I pſe uides, niueas cerne has ſine labe papillas.
M. Q uin hæc candenteis lux ò mea paſcua tauros,
Q uod nec ſueta ferũt, noſtræ ſunt mũera nymphæ
I pſe tuas mea lux teneo foueoq́; papillas.
N eç liquido cedunt argento aut pondere plumbo:
F ige oculos in me coniux mea, qui mihi lucent;
E t lychnũ, & quod nec nigricãte Cicẽdula nocte.
P arthonópe an'ne aliis, an' ne his dea fulget ocel-
L. Magnetẽ gerit illa oculis, ſtellãq́; ſupremã. (lis.
V enerit ad littus, trahit ad ſua limina piſces.
I uerit in ſyluas trahit ad ſpectacula ceruos.
I llicet indomiti ſurgunt ad prœlia tauri.
V erterit illa oculos, in quẽ iuuenem' ue, ſenem' ue,
I lle perit, miſeris hæc creſcit amantibus error.
M. Me miſerũ, ne oculos in me quoq; uertat, & ipſe
A uellar procul his, procul ab Lepidina lacertis.
L. N e coniux, ne chare time. nam ſedula mater
H oc docuit, ter te ut leui pro limine poſtis

Amplectar, ter rapta tibi ſimul oſcula iungam.
Et dicam, meus es, tenerum quoq; Eringion ore
Ferre dedit, dedit atq; ederæ cum fronde racemum
Ferre ſinu, & geminis te noctu onerare lacertis,
Ne ulimis mea lux dominam ſpectaris ocellis,
Præſertim ſi blanda pedem nudarit, ibi illa
Retia tendit, & inſidias parat, & fouet ignem,
Quæ mihi frater Acon, ſoror, et ſoror altera dixit.
M. *Hæc eadem mihi Naretas, & amicus Omaſon.*
Quin maiora ferunt, ſiccat dum nympha capillum
Ad ſpeculam, & niueæ ludunt ſine ueſte papillæ,
Vidit, & ô dixit Saliceni filius, alis
Vtar, & ad celſam pennis ferar ipſe feneſtram.
Annuit, & placidis riſit dea dulcis ocellis.
Ille uolat, celſam pennis petit inde feneſtram.
Dic mea, dic formoſa, canit dũ nympha per æſtum,
Audieris'ne deam? L. Ad ſepem tum forte latebã,
Cum canere inciperet, atrox hic dente pilaſter
Latrat, ibi ipſa fuga ſeptem, inſidiasq; reliqui.
Inuidia (ſic Nicla refert) Philomela receſſit.
At circum attonitæ ſtupuere ad carmina nymphæ.
Ipſa quidem canit. at uenti poſuere ſilentes,
Strataq; pacati requierunt murmura ponti,
Exoptat meſſemq; ſator, frugemq; colonus,
Ver ales, charum uirgo deſponſa maritum.
Vitis in arboribus, ederæ pro rupibus altis,
Coniugis in cupidis gaudet noua nupta lacertis.
Irriguum ſitiunt fontem ſata, pabula rorem.
Nupta ſitit ſocii luſus, & gaudia lecti.
Hæc dea. ſurgamus, meus, hoc age, perſonat hymen,

Pōpa uenit, celebriſq; uocant Hymenæon ad ædes,

POMPA PRIMA MARES, AC FOEminæ è rure proficiſcentes alternis concinūt.

F. S Perne tuas ſalices, & myrto tempora cinge.
Deſere ſepta puer. nāq; urbs tua gaudia ſeruat.
M. P one tuos faſtus, facileis atq; indue mores.
Parthenōpe, & quid amor, quid ſint cōnubia cura.
F. D iſce puer thalamo luſus & coniuge dignos.
L uſus amat thalamos, et amāt ſua ludicra lectū.
M. P arce Puella uiro nimium pugnare uolenti.
L is thalamis aliena, & habent ſua fœdera lecti.
F. E ſt nigris noua nupta oculis, eſt nigra capillis.
S pirat Acidalios & toto corpore flores.
M. E t roſeo Iuuenis ore eſt, roſeiſq; labellis,
S tillat Acidalium roſeo & de pectore rorem.
F. I ntactum florem, maturaq; Poma legenti
S eruat in occultis Virgo iam nubilis hortis.
M. P oma manu matura leget, florem'q; recentem
Rore nouo Iuuenis, tenera mulcebit & aura.
F. R iuulus è tenui manat toſo, exit in amnem
P aulatim, & ripis creſcens decurrit apertis.
M. E x oculi leuiore ictu fons ſtillat amoris.
P aulatim'q; amnes lacrimarū, & flumina uoluit.
F. F omite de paruo tenuis primum exilit ignis,
M ox auctus uerſat latis incendia ſyluis.
M. I gneſcit tenui afflatu fax lenis amorum,
H inc incenſa furit uenis, & pectora torret.

POMPA SECVNDA NEREIDVM.

COLLOCVTORES Macron,et Lepidina.

L. è Iaagedũ coniux,quæ nã ꝓcul æquore Pompæ?
Haud capiũt uirides ſinuãtia littora Nymphas
N ereidum chorus omnis adeſt,en cœrula prima ē
P auſilipe implexis edera frondente capillis,
P auſilipe mihi nota,uides,procul innuit,hæc me
S æpe manu ſua ad antra,ſuos deduxit in hortos,
D onauitq; Apiò,& odorifero Serpillo.
E t dixit tibi mite Pyrum,tibi præcoqua ſeruo
P auſilipe nigro ſub candida guttura næuo.
M. Q uàm molli incedit paſſu,& ſeſe exerit ore
Q uæ ſequitur,præcincta ſinũ et pede cãdida nudo
A n fortaſſe tibi coniux nitidiſſima nota eſt?
L. V t ſeſe ad choreas Macron mihi chare reſoluit
V t lepida eſt,Veneres ut toto ſpirat ab ore.
A n peto eſt oculo?memini narrare ſolebat.
C rambane mater,ea ne eſt?ea.Mergilline
I nuideant tibi uel digitos Prochyte,Capriteq;
N erine ò formoſa,ò Nereis Heroine.
O ſi ſim Iuuenis,tecum ut coniungere dextram,
V t tecum hanc libeat choreas flexiſſe per actam.
O nymphe formoſa,ò candida Neptunnine.
D um ſiccas ſimul ad ſolem,pectisq; capillum,
T unc ego tunc niueæ pennas imitata Columbæ
S im uolucris,tibi quæ ceraſi cum tempore primo
M aturos fœtus,& fraga rubentia roſtro
P roiiciam in gremium,primos ut ruris honores
P er me prima legas,noſtro & ſis munere prima.
M. I lla illa,haud aliam uidi geſtare puellam

Aptius, aut pharetram, aut intēdere fortius arcū.
Atq; aliò hos arcus, aliò tua ſpicula tende.
Me meus ignis habet, et hēnt mea pectora uulnus.
L. Me miſerā, meus eſt, alios pete Nympha iuuenes.
Mi Macron tege me, collo & tua brachia necte.
Ne ſæui Sarniti Dea, & tua tela retracta.
M. Te teneo, auertit telum Dea, fixit & Aulum.
Ah miſer, ut madidis uultum demiſit ocellis.
L. O Macron memini, mater me docta monebat
Sarnitim fuge nata, trucem Sarnitida uita.
Fert intinctum oculis, arcu fert ſæua uenenum.
Non parcit pueris, ſæuitq; inimica puellis.
Hinc uideas Satyros paſſim, hinc lāguere napæas
Deperit hanc Alcon, octogenarius Alcon.
Inſanit Morphe, nonagenaria Morphe.
Deſeruit ſyluas, qui nunc colit æquora, Faunus.
Ecce uenit Reſina auiæ iunctiſſima noſtræ,
Triſtior illa quidem patris de clade Veſeui.
Nam teneo, ſic lenis anus referebat, amaſſe
Hanc nunq̄, ſpreuiſſe procos, ac littore ſolo
Mœrentem caſus, exuſtaq; regna Parentis,
Tritonis cupidam uix effugiſſe rapinam.
Ter ſeſe Dea ſurripuit, tria feruidus heros
Oſcula compreſſis liquit ſignata labellis.
Nunc quoq; liuor adeſt, at ſunt ſine labe, papillæ,
Queis ſuperat nymphas, uideas ſi forte lauantem.
Non tibi candidiora poli ſint lactea texta.
Non tibi ſit planta cryſtallus purior alba.
Ex illo infidum littus, fontemq; relinquens
Rura colit, dumiſq; ſuas ſtudioſa capellas

Paſcit,& erranteis ſeruat cum matribus hedos
Quadruplici inſignes hirſuta ad tempora cornu.
O Macron Macron mihi me, tibi te noua nymphe,
Quæ uenit, eripiat, cingit quæ ad tempora myrtos.
Ipſe uides. Illi ridet mare, ridet, & aer.
Cingit quæ ad collum cultæ florentis honorem.
Illi concedant Dryades, Nereides illi.
O longis prælata comis, & lumine peto
Hercli ſuperciliis nigris candente papilla,
Es memor, & meminiſſe decet mea nubilis Hercli,
Quos mihi corrallos, quæ mella liquata dediſti,
Diues corrallis, & mellis munere diues,
Sis memor, & niueum tibi me donaſſe coloſtrum,
Delitiasq; roſæ primæ, & uacinia prima.
M. Riſit & argutos in te Dea flexit ocellos.
L. Fallor, an aduentat Caprei maris heroine?
Præceditq; chorus Tritonum, & littora clangunt.
Non capiunt undante ſalo caua littora puppes.
Hæc ipſa eſt coniux, Caprei maris Heroine.
Circũſtãt Aequana hinc, illinc innuba amalphis.
Et fidæ comites, & littoris altera cura.
Illam ego dũ Capreas peterẽ cum matre, ſedentem
Ad ſcopulum uidi, famulæ properare legentes
Oſtrea, & euulſas lapidoſo è margine conchas
Accepit Dea me gremio, & donauit echinis.
Obſtupui, ingentemq; humero, Ingentẽq; lacertis,
Atq; utero, & toto retinentem corpore formam.
Horrebant ſed crura nigris & pectora ſetis,
Purior Aequana cum ſit nihil, aut ſit Amalphi,
Vtraq; odoriferum ſpirent & pectore anethum.

Littora ſed crepuere, canitq; ſilentia Triton.

POMPA TERTIA, TRITON CANIT DO
na offerens. Macron & Lepidina colloquũtur.

T. O Decus Italidum, longe pulcherrima Virgo
Sirenũ genus egregiũ, & diis æqua ꝓpago,
En tua cœruleæ centum ad connubia Nymphæ
Dona ferunt, auro grauida & gangetide baccæ.
En tibi odoratos Pancheæ mercis honores
Oceanoq; aduecta ferunt electra Britanno.
Ferte agite, & plenis hæc dona reponite menſis,
En tibi mille ferunt niueæ ſua ſerta Puellæ
Serta auro intertexta, & ramiferis corallis.
En totidem eois baccata monilia gemmis.
Vos agédũ cultæ capite hæc noua dona miniſtræ.
En famuli tibi Tritones ſimul ære canoro
Seruitiũ, & uolucreis ꝓpter caua littora currus
Promittunt, iter & placido per cœrula curſu
Tercentum iuuenes, tercentum numina Ponti,
Et tercentenis dant hæc tibi pocula gemmis
Fulua auro, uariata Smaragdo, & iaſpide tecta.
Vos hæc ô niueæ thalamis ſeruate puellæ.
En capreí Regina Maris, cui mille miniſtræ
Telebois Dea, dat fuluis radiantia bullis
Cingula Cynipheo ex auro, et Garamãtide ab ora,
Priſcũ opus, artificisq; manus diis nota Faburni.
Hæc olim Aenariæ Nereus pater, illa Sorori,
Donat habere, ſui monimẽtum, & pignus amoris,
Dum migrat ſociæ confinia ad antra Mineruæ.
Eſt illis adamante, nouo & uariata Pyropo

Fibula, concordis thalami felicia uincla.
Hac coniux ubi nuda ſuo cum coniuge uincta eſt,
Accubuitq; toro, celeri diſcordia paſſu
Diffugit, & thalamos ſubit hinc concordia notos.
Hac age Nympha tuum, ſimul & te cinge maritum.
Nunc ô nunc ſocii celebres agitate choreas
Coerulei Tritones, & omnia fauſta uocate.
Hymen ô hymenæe hymen, ades ô hymenæe.
T. Dicimus ô hymenæe hymen ades ô hymenæe.
Felix ô hymenæe hymen, felix hymenæe.
L. Deſiit ille quidem Iuuenis malus, ô mihi Macrô,
O Macron mihi quem incuſſit malus ille timorem.
Herculis ad fontem mater ſecura lauabat
Gauſapium, ipſa udos ſiccabam ſola capillos.
Surripuit mihi Supparium, mox innuit, & ſe
Oſtentat formoſus, ibi per littora præceps
Eripio me me, ſequitur malus, hic mihi dexter
Calceus in ſumma miſeræ defluxit arena.
Quid non pollicitus ferus hic? ne nunc quoq; tecum
Iam uideor ſecura mihi, ne reſpice coniux,
Quàm uereor ſumma ne nos deſpectet ab alga.
Littore cedamus, manet illinc altera Pompa.
Ipſe uides, ſociæ properant è rure Napææ,

POMPA QVARTA, MACRON & Lepidina colloquuntur de Nymphis Vrbanis, & ſuburbanis.

L. Ecce ſuburbanis longe prælata Puellis,
Ecce uenit pingui multum ſaturata ſagina
Butine ſociis mecum conſueta choreis,

Butine diues hedis, ſed ditior agnis,
Et cui ſunt primæ farcimina pinguia curæ,
Vt rubicunda nitet, pleniſq; intenta caniſtris,
Nobilis & libis, & cognita buccellatis
Vlmia, & intortis tantum laudata torallis.
Quæ mihi culta placet minus at de polline uultum
Nõ nihil alba placet, tamẽ eſt ferus ardor amãtum.
Theodocie ſoror hanc feſtis nam ſæpe diebus
Ad choreas uocat, hic dulcem meditatur auenam.
Tum canit, ut taciti ſtupeant ad paſcua Tauri,
Ad fontem duc Niſa boues, dum retia tendo.
Quid, cum ſola canit frondoſæ ad culmina uillæ?
Huc ades ò Amarylli, uocant amarillyda ſyluæ.
Hãc Macrõ mihi chare (tulit ſors) aſpice nymphẽ,
Ad cliuum Piſtaſis adeſt, en intuba purgat,
Raſilibuſq; onerat calathis, & ſtringit anethum.
Non cliuus, non fons, non longi hæc littoris acta
Vidit ea pictos melius contexere qualos.
Nũc quoq; fama refert, liquidũ quod in aere rorẽ
Cogere Apes, & mella cauis infundere cellis,
Pingit, & è uario reddit ſua munera iunco.
Forma illi damno eſt, nulli connubia amantes,
Nulli etiam thalamos nymphæ petiere iugaleis,
Quòd timeant cupidæ ſimul aſpirare rapinæ
Hinc Faunos, illinc Leſtrygonas, & Cyclopas
Correptos facie, & candentis honore papillæ,
Et næuo nigrante, nigroq; ad tempora cirro,
Coniuraſſe, tori iura & uiolare mariti.
M. *Heu ſqualet formoſa domi, metus urget amanteis.*
Capparion ubi nunc? ubi Sedigitus Manubrion,

Auſi etiam mediis uxorem auellere clauſtris,
Neptunni? centum hic Tritones, at ille ſuperbum
Excutit aurigam curru, & lacerum abiicit undis,
Cappàrion Petroonte, Aeronte ſatus Manubrion.
Illriſſi heroes, & digni ruris alumni,
Et quercu nutriti, & caſtaneis hirſutis,
Arbuta queis, miliumq; liquens abdomē & unctū
Miſcebant feſtis. conuiuia lauta diebus.
L. Piſtaſis ſiqua eſt, digna eſt heroe marito,
Cultorem tamen & uitis ſuſpirat, & horti,
Et cui ſit cucumis. ſit & uncæ cucurbita curæ.
Eſt quoq; ſpes agiles ſciat ut tornare catinos.
At non Hermitis, nec Olympiás, aut Conicle
Hæc ſibi coniugia, aut hos exoptant hymenæos.
Conicle conſueta plagas, & retia ferre,
Venatorem amat, & uenantis amore tenetur.
Aucupiis capta eſt, hinc aucupis uritur igni.
Hermitis, nec amica colo, ſed & apta choreis.
Hæ caſus mihi ſæpe ſuos, & uulnera nudant,
Quòd felix hymenæo, & quòd te coniuge felix.
Notus Olympiadis non eſt amor, & timet, & uult,
Aſt prohibet pudor, & duræ reuerentia matris,
Ipſa tamē concurrere equū, & reſonare ſub armis
Gaudet, & è celſa immoritur ſpectare feneſtra,
Pingit acu tamen, ut credas mugire Iuuencum,
In cœno grunnire ſuem, crepitare cicadas,
Vt modo cum geminos filo diſcreuit amores,
Hunc certare auibus riſu mitem, & tamen alis
Sæuire, & tacitum ſtillare in corda uenenum,
Illicet inſolitum uolucres ſentire calorem,

Illum arcu, facibusq; trucem mãſueſcere in herba,
Sed furtim celeres oculis iactare fauillas,
Illicet incenſos errare per auia tauros.
Eſt inter natas fœcundæ prima Labullæ
Nomine Formellis, non hac felicius hortos
Vlla colit, nulli concedit munere fuſi,
Seu ducat linum, ſeu mollis uellera lanæ,
Serica ſeu digitis promittat fila magiſtris,
Aurea ſeu niuea texatur bractea dextra.
Felix ſorte ſua, nymphaq; beatior omni.
Illi ſecretis fons eſt nitidiſſimus hortis
Pomonis donum, matris tutela Labullæ
Matris hamadryadis, & amauit hãc quoq; Pomõ
Pomon auus Fragolæ, atauus cerealis Acerræ,
Vitiſeræq; abauus non certæ prolæ Caſullæ.
Centum habet hic neptes, centũq; è ſtirpe nepotes
Formellis, ſed chara illi, non aduena fontem,
Nauita non ſitit, auido quin captus amore
Deſerat & patriam, & feſſos ætate parentes.
Virginis hæc nũc fida comes, thalamoq; miniſtrat,
Et forma intoleranda, & pictis alta cothurnis,
Quos illi ſuit ex auro minioſus Aluntas.
Blanda tamẽ, facilisq; & amata ad munera comis.
Mille adſunt huic deliciæ, & bona cõmoda ruris.
Vna mihi inuidiæ eſt cornix, cui noctua Bauli
Ceſſerit, atq; oculis Sabuloni graculus albis.
Hæc & aue formoſa, & hera ò mihi chara ſalutat,
Obſeruansq; fores, quis ait nunc hoſtia pulſat?
M. Cædam ego turturibus nigris, noſtræq; columbæ,
Sitq; ſemel uidiſſe deam. Le. uel ceſſeris Alno

Ad quam defeſſi centum illi ex ære trientes
Seruantur, nunc illa domi parat anxia lactis
Candentem florem, miſto & cum melle farinam.
Mox ſubigit ſuccincta ſinum, nudata lacertos
Præſtringit uiolas albas, & lilia cana.
Parthenope tum culta manus miratur, ibi illa
Lacteolas, & thyrſiculos, & oluſcula ſignat,
Inde latet forma nimiumq; & dote ſuperba.
Verũ age, & hoc coniux (fas eſt) requieſce ſub arcu.
Nam defeſſa traho uix genua, & inepta ciniſtri
Sarcina me grauat, & cliuo ſudauimus ambo,
Nuper & hic cecinisse ferunt Meliſeon, & ægras
Solantem curas, nec mitia fata gementem
Phoſphoridos natæ en hic è turribus altis
Fiſtula dependet, ſæui monimenta doloris,
Signaq; certa manent, numeriq; per ora ferũtur.
Phoſphori nata qs heu, qs te mihi Phoſphori ade=
O mecũ ò ſalices, mecũ ò lugete Myricæ. (mit?
M. Quĩ age põe, & onus, et mẽbra labore relaxa (fers
Nã grauida es, Lepidina, et onus graue lãguida de
Hac quoq; Põpa uenit, uia nec capit ipſa Napæas.
Hic licet, & ſpectare unà, & requieſſe ſub umbra.

POMPA QVINTA, COLLOQVVNTVR
Macron & Lepidina. Planuris ſuperuenit, quæ
Pompã heroũ ad nuptias cõuenientiũ deſcribit.

M. u Vidula eſt, q̃ prima uenit, ſed & una roſetũ
Fert Peſti, fert & uiolas hæc una Veſeui,
Fuſcaq;, roſcidaq;, & uenoſis lactea mammis.

L. O coniux prima hæc, Prima hæc ne deſpice, q̃tumi
Et calamis ualet, & cantu, uerum una uideri
Non formoſa cupit, luxum aſpernata, Procosq́;,
Aſparago gaudet, fungisq́; operoſa legendis.
Quos & heræ, quos & matri dimittat in urbem.
O mihi chara ſoror (potes & ſoror ipſa uocari)
Dic age, qui comites, quos & ducunt hymenæos
Planuri ò generoſa ſoror Leucogidis albæ.
Pl. Deſcẽdũt ſoror & nemora, & caua flumina currũt
Ad thalamos, mille antra deos uomuere, et ab altis
Montibus indigenæ Fauni, proteruntq́;, ruuntq́;
Ad portas, iter ingenteis non explicat oras,
Quos Acheruſiacæ fauces, noua numina mittunt,
Stagnaq́; Baulorum, quos hoſtia pinguis auerni
E miſere adytis, lacus & fluitantis Araxi,
Mira illis ſunt ora ſoror, radiantia fronti
Lumina. ſulfureis fumus de naribus efflat.
Tempora per ſerpunt rami, mentoq́; rigeſcunt
Hircoſæ ſetæ, tum guttura, colla q́; circum
Squalẽt, ſulfureæ totoq́; in pectore cruſtæ. (nox
Cætera membra nigror mirus occupat, & ſitus, &
L. Me miſerã, hi ne etiã? ꝑcul ah ꝑcul. Pl. ò mea ſiſte
Ad cryptam ferratus adeſt, Aeronius, adſunt
Tercentum rapidi umbrones, totidemq́; moloſſi.
Ipſi abigent, tecti colla, & longa ilia ferro.
Ore latrãt, ſæuũ ualeant qui inhibere Typhoea.
Mouerat Aenaria ferus hic, & monte reuulſo
Raptabatq́; iter, & littus pede celſus obibat.
Intrabatq́; antrum, ecce Acron, ecce aſpera ꝑles
Lancuſi Pelicon, & Marſicus Armillatus

Deturbant antro, & femori caua uulnera figunt.
Ille per extremas præceps uix effugit undas.
L. Et feſſa es mea Planuri, & liquidiſſimus amnis
It ſubter, ſitienti & aquas, et pocula Promam,
Proximaq; Vranie ſcorteū, & ſua poma parauit,
Quæ mihi chara ſoror, forma prior, et prior ānis,
Quodq; uides, ſumma procul innuit alta feneſtra.
Pl. Aſſideo Lepidina, et poma, et pocula ſumam.
Nox tibi, et heroas referam, ſummosq; Oriarchas,
Quos mirere ſoror ſimul, et uereare ſuperbos.
Primus agit pompam Gaurus cum coniuge Cāpe,
Ingentemq; manu Pinum fert, pendet ab alta
Hinc Leporū grex, inde anatum, poſt ordine longo
Et Damæ, capreæq;, et Aper Leboride ſylua,
Et perdix nemore è Clanii, et uulturnius Anſer,
Ardeaq;, Fuliceq;, et grus lucrinide ab alga.
Ipſe ebulo pinxitq; genas, et pectora gypſo.
At Campe aſparago crines redimita uirago
Frondentē à radice alnū fert ſtrenua, ubi omnis
Pendet, & autumnus, matura et fructibus æſtas.
Pomaq;, præcoquaq;, et auro certantia mala.
Et uiridi cum fronde Pyra, atq; Cydonia cana.
Per medios uolitant ramos, merulæq;, ululæq;.
Pippilat et paſſer, et dulce canit Philomele,
Vrſulon inſequitur frontem inſignitus echino
Ipſe humeris, pedibusq; ingens, et cornibus īgēs.
Cornibus ingenteis nutanti pondere ciſtas
Caſtanea è molli, ſorbisq; uirentibus, idem
Fert humero crumerā nucis, et mulctralia lactis,
Fert lateri geminas immani uentre lagenas

Sorbino è bimo, atq; ex anniculo Viridiſco,
Et dextra hinnuleos querula cũ matre gemellos.
A leua coniux felici prole Marana
Læta canit, ſociæ plaudunt ad carmina Nymphæ.
Ipſa fauos, ac mella ſimul, maceruniq; Lupinũ,
Plurimaq; in nitidis fert oua recentia qualis.
Hæc illa eſt felix, & coniuge digna Marana,
Docta & acu, docta & lino, doctiſſima lana.
Dos illi, ingentes tercentum ad ſydera quercus;
Tercentumq; nuces, quarum tria iugera campi
Brachia protendunt, mille & cum uitibus Alni,
Tercentumq; ſuũ armẽtũ, & nemus undiq; cinctũ
Arbuteisq; comis, & nucliferis Pinetis,
Et quæ ſe multa circuntegit Eſculus umbra.
Hunc poſt incedit lentis Miſenius heros
Paſſibus, ipſe ſenex, Iuuenum ſed uiribus uſus.
Vectibus hi ſublatum alte per brachia cetum
Attollunt, caudaq; iter, & ueſtigia uerrit
Immanis fera, & informi riget horrida dorſo,
Tum quaſſat caput, & minitanti tergore nutat.
Faucibus at tenebras ſimul et uomere, & ſimul ipſa
Viſa lues, pelagusq; haurire, atq; hiſcere cœlum.
Occurrunt, trepidoq; ſinu ſua pignora cælant
Attonitæ matres, pauor hinc, hinc Plauſus euntũ.
Ipſa uiam ſibi qua greſſum fert, bellua pandit,
At tubicen uocat urgentem ad ſpectacula turbam.
Cantantis lõge ingeminãt nemora ardua murmur,
Paſtores tellure ſati, gensq; eruta ſulcis,
Monſtra cauete Maris, ſcopuloſo & tergore cetum.
Vulnerat, & cauda inſidians, & deuorat ore.

V os Iuuenes celerate iter, & uim afferte lacertis.
H æc tubicen, turba ingenti clamore ſalutat
S ebethon, noue nuptæ nuces para, & indue ueſtē,
Q uam tibi Acerranæ muſco flauentes Napææ
N euerunt, quam pinxit acu Pomelia, ut imo
F ronderent Limbo patulis Saturneia ramis,
S ibilet ut tenui de fronde locuſta ſuſurro:
I ndue & intextum buxo frondente galerum.
I n medio telas operoſa obſeruat Aragne,
D iſponitq; manu, uolitantem & captat Aſilum.
I lle fugam parat, aſt tenui interceptus amictu,
I mplicitatq; pedes, & paſſis inſtrepit alis.
L ydaq; de tacito prodit cum turgida nido.
H unc iuxta coniux prochyteia incedit & ore,
E t geſtu ſpectanda, & pictæ tegmine pallæ
N exilibus cochleis limbus ſonat, horrida echinis
Z ona riget, uiridiq; ſinus frondeſcit in alga,
I n manicis querulæ ludunt per flumina ranæ,
C um ſubito extremas interſtrepit anſer ad uluas,
T um linquunt mediis conuitia rauca ſub undis
A ttonitæ, inde cauos referunt ad carmina rictus,
R aucaq; limoſæ meditantur murmura ripæ.
A uribus hinc oriens radiat Sol, ſplendet at illinc
L una pruinoſis incedens candida bigis.
I pſa manu ſpeculum dextra fert, cuius in orbe
C um ſeſe gemino incluſit latonia cornu,
N octe quidē inſidias Satyrorū, arteisq; procaces
D etegit, & cautis aperit noua furta Napæis.
I llæ iter occulto rapiunt per deuia paſſu.
L uce autem cum Sol ſpeculo diffulſit, ibi omnis

Cernere erit curas, & facta infida uirorum,
Quiq; paret thalamo fraudem, litemq; maritus.
Hoc fertur dominæ rarum, ac memorabile donũ,
Quo ſecura ſui tueatur fœdera lecti,
Claudicat hinc heros Capimontius, & de ſummo
Colle ruunt miſti Iuuenes, miſtæq; puellæ.
Omnis amat chorus, & iuncti glomerãtur amãtes
Is lento incedit paſſu, baculoq; tuetur
Infirmum femur, & choreis dat ſigna mouendis,
Aſſuetus choreæ, ludiſq; aſſuetus amantum.
Has inter mihi nota Marillia cantat, ad alnum
Cogite oues, amat alnus, amãt dominiq;, gregeſq;.
Reſpõſant, amat alnus, amant dominiq;, gregeſq;.
Sparguntur paſſim è calathis uiolæq;, roſæq;.
Et caua Mænalios ſuſpirat tibia uerſus.
Præcedit grauidis bis ſeptem onerata caniſtris
Pompa puellarum. pendent mantilia circùm
Alba quidem, croceis ſed flaueſcentia uillis,
Cuiq; ſuus comes hæret amãs, cui corniger agnus
Ex humeris graue pendet onus, ſua fiſtula cuiq;,
Plaudit, & arguta de ualle canentibus Echò,
Sparge tuas Sebethe nuces, en colligit uxor.
Parthenõpe tua poma ſinu (uir ſeliget) effer.
At iuuenũ manus uſa humeris, et pectore hanelãs
Ingenteis taurorum armos, ingentia aprorum
Corpora ſubuectat, duplici pendentia conto,
Bis ſeptem capita hirta albis nutantia ſannis.
Ingeminant plauſus, & uox ſonat, exue nupta,
Exue gauſapinas, & nudo corpore ramum
Excipe, puniceo præfert quem cortice coniux.

Exue gauſapinas coniux, ramoq; uolenti
Sterne aciem, clauſis uxoriſq; ingrue portis,
Comminus arma ciens, telumq; in ſanguine tinge.
Feſcennina crepant latis conuiuio campis.
At lino felix, felixq; Anſatia fuſo
Oſtentat rarum decus, ac uariabile textum
Coſtalionis opus, telæq; inſigne decorum.
Hinc, illinc fluit amnis, opacaq; ripa uireſcit
Margine cincta ſuo, ruptiſq; immurmurat undis.
Apparet certo tenuis ſed ſemita calle,
Qua nigrum Formicæ agmen trahit ordine lõgo.
Feſtinant aliæ, ut plenos populentur aceruos.
Illa redit rapto grauida, atq; ẽ pondere feſſa,
Inuitat ſociam in prædam, ac ſeſe ore ſalutant.
Pars condit terræ, atq; hyemi male credit iniquæ.
Emicat agmen agens ſegetiq; infertur abactæ,
Ut nunc iam uideas, nunc iam uidiſſe putaris,
In medio poſitis clauduntur ouilia ſeptis.
Balat ouis uacuam ad mulctram, & ſe calce tuetur,
Upilio at geminis ſudans premit ubera palmis.
Effluit hinc, illinc tepidus liquor, adiuuat uxor,
Blanditurq; uiro, mulgetq; incincta capellam,
Et caua fumanti ſpumant mulctralia lacte.
Filia parua focum buccæ excitat. eſſurit intus
Lactea uis, florem inde legunt trepidantis ahent.
Poſt ubi concreuit liquor, ac deferbuit humor,
Tunc parco ſale contingunt, onerantq; caniſtris,
Decoctuſq; nouo lenteſcit caſeus orbe.
Circunſtat pecus ignauum, fucuſq;, culexq;,
Quos fumo puer, aut ramo frondente coercet

Sedulus, ipſa ſuo uariatur tela colore.
Egregium dominæ quodā, ac memorabile munus.
Non arbor frondoſa cauis ſic uallibus, hortis
Sic mediis protenta cucurbita, non adeo grex
Altilium, dum ſcalpit humi, ſequiturq; parentem,
Oblectant oculos, & corda liquentia mulcent.
Tale decus telæ, talem præſcribit honorem.
Hos ego chara ſoror uidi, nouiq; Oriarchas.
Murronem fama eſt cum coniuge Tifatea
Aduentare etiam, et centum properare quadrigis,
Ilice frondentem caput, & colla ilice cinctum.
Hunc centum ciceris grummos, totidemq; faſeli
Conuectare, fabæq; ingenteis uoluere aceruos,
Horreaq; annoſæ Cereris, tum præla trecenta,
Et uini fontem, atq; lacus Lenæidos undæ
Curribus effluere, ſtagnare liquoribus arua
Baccheis, ipſum ex alta fluitare Caſerta
Euchion, in laticemq; lyæum abiiſſe Caſoram.
Vxorem uero aſſuetam Marcinida ſoli,
Et lini cultricem, olerumq; & cannapis, illam
Et properare iter, & rhedas agitare uolanteis.
Nequa ſit thalamis per ſe mora, ne mea, ne tu
Crede aliam, ſeu uere fabis, æſtate faſelo
Fortius inſudare, atq; inuigilare colentem.
Ipſa & acu inſutas ueſtes iunco, atq; geniſta
Dat dominæ, ipſe & crateras nouū opus Faberôte
Legit heræ, & triplicem palmæ de fronde coronā,
Fictiliumq; operum decus immortale mitellam,
Intinctamq; croco, & frondenti bacchare cinctam,
Et mihi iuncta fide, & cæparum Puluica cura,

Hoc & idem mea Panicoclis ſtudioſa lupini
Aduentare refert ſocia cum gente Veſeuum
Oblitum cladisq; ſuæ, ueterumq; malorum,
Finitimosq; héroas, & alta ex arce Cicalæ
Hircoſum Capreonem hirco, nymphaq; creatum
Succinctum rapis, & amictum tempora porro.
Curribus hunc corbes, atq; horrea auellanarum
Deuehere, ipſum uda referentem carmen auena.
Rura meã te Amarylli tenẽt, ego uector ĩ urbẽ,
Dum redeo ſimul & Peponos cole, & allia uelle.
Ex urbe ò Amarylli tibi noua munera perto,
Fuſosq;, flauamq; colum, pictosq; cothurnos.
Alternant ſocii, atq; iterant noua carmina ualles.
Nos dominæ ſiliquas, & corna rubentia felix
Oſcula Sebethus feret, & feret oſcula uirgo.
Nos ferimus dulcem Peponũ, & Melimela beatis,
Hi Peponũ, & Melimela legent, thalamoq;, toroq;.
Ipſe autem monte è ſummo ſua dona Veſeuus
Deuectat triuium ad uetus, Artuſiq; macellum,
Inuectusq; aſino ſpargit ſua munera plebi
Delicias ruris, poſt & digitalia, & aptos
Verticulos fuſo, & tinnuleas uolſellas.
Plebs plaudit, varioq; aſinum clamore ſalutant,
Braſiculisq;, apioq; ferum, nucibusq; coronant.
Mox uecti grauibusq; rotant uinalia contis
Plena horno, plena & bimo nitrata quadrimo.
Illa ruunt, ipſe ex aſino ſua munera laudat.
Laudantem plauſu ſequitur ueſuina iuuentus,
Diſſultantq; cauæ, fauet & de uallibus Echó.
L. Qua facie mea Planuri, quo eſt ore Veſeuus?

Pl.P orticia hoc mihi fida comes narrare ſolebat,
C armeli ſimul ad fontem dum rapa lauamus,
V entre quidem modico, at medio de pectore globū
P rotendit, quanta eſt Bauiæ cretatilis olla,
Q ua miſcet ſuibus pultes, farcitq; catinum,
Q uodq; pudet, nullas res hic habet, & caret illis.
P ro quibus intumuit cucumis niger, inde Napææ
H unc rident, rident & Oreades, ille ſuperbum
N utat, & inflexo quaſſat nigra tempora cornu,
Q uod longe horreſcit ſetis hinc inde reflexis.
A t caluum caput, & nullo ueſtitur amictu.
S tant mento ſentes, horrentq; ad pectora dumi,
A h uereor ſoror, & dicam tamen, huius ab ore
C uruantur geminæ ſannæ, quarum altera pontum
T etra petit, fluctusq; ferox, & littora uerrit,
A ltera Saraſtris fauces, ſaxa horrida Sarni.
A c tantum nō, Le. Ah ſoror, ah mea deſine, et iſtos
E narrare Oriarchas, en uenit aurea Pompa.
E n cultæ Dryades, cōptæ quoq; Oreades adſunt,
E t choreas agitare pares, & dicere uerſus.

POMPA SEXTA, DRIADES atq; Oreades alternis concinunt, Macron & Lepidina colloquuntur.

D. T Vrturibus ſua certa fides, certusq; columbis
Eſt amor, at uariat nō mutuus ardor aman- (tum
O. T urturibus ſi certa fides, certusq; columbis
E ſt amor, & thalami ſunt uincula certa mariti.
D. F ert filicem deſertus ager, male cultus & hortus.

Non filicem bene aratus ager, non cultior hortus.
D. Non rixam cultus thalamus, non culcitra litem.
Fert pacem thalamus cultus, fert culcitra ſomnum.
D. Somne io, Pax dulcis io, cantate puellæ.
O. Oſcula io, amplexus & io celebrate ſorores.
L. Has conjux mea Planuris ſat nouit, at illam
Noſſe nequit mea fida comes, mihi chara Patulcis
Culta comam, ſuccincta ſinus, & candida pectus,
Quæq; etiam roſeo uer ipſum ſpirat ab ore.
M. Talis eras, cum te primum Lepidina ſub ulmo
Cantantem uidi, croceis ſic ipſa cothurnis
Saltabas, ſic ora roſas, ſic colla liguſtrum
Florebant, memini numeros, & uerba canentis,
Vrit me Macronis amor Neſide creati.
L. Ipſe refers, Patula cantat meus ignis ab ulmo,
Vlmus amor Macronis, amor Macronis ab ulmo.
Alter erat croceus, alter tibi calceus albus.
Cingebat crines frondoſo è ſubere ramus,
Et primo tonſore tibi noua barba nitebat.
M. Ipſa canis, querulæ rumpunt tua uerba cicadæ,
Et diſti, nec amant, & ſunt ſine amore cicadæ.
L. Ipſe arcu querulas ſtringis de fronde cicadas,
Et diſti, querulæ rumpant nunc uerba cicadæ.
Vt ſeſe ad choreas Macron mouet apta Patulcis,
Et niueis ſuris, nigriſq; Patulcis ocellis.
M. Sic memini niueas nudaſti tum mihi plantas,
Ad fontem cum feſſa lauas, ego condor in ulua.
L. Ipſa canit formoſa Patulcis, amatq; Patulcis.
Me miſeram, ut triſtes ſurgunt ad tempora rugæ.
PA. Parthenope Sebethō amat, Platamonis Halantū.

Vtraq; nympha ſuũ tenet, & fouet utraq; amantẽ.
Sola Patulcis amans, ſola eſt ſine amante Patulcis.
Illum Niſa tenet deſerti ad littoris algam,
Nigra genu, croceisq; genis, & lumine glauco.
Alba genu, roſeisq; genis, & lumine nigro.
Oreq; puniceo mœret deſerta patulcis,
Expectatq; deæ non ſeram uindicis iram,
Et uenit ad choreas, nec iam deſperat amantem.
Niſa meum tandem reddes mihi Niſa niuanum.
M. Vt languet formoſa, & amari digna puella,
Et ſua furta mihi narrauit ſæpe niuanus.
Niſa illum ſtudiis auium ad ſua littora traxit.
Tu modo fac uiridem Ligurim de coniuge panſæ
(Deperit hanc iuuenis) nũc hoc age perfice cõiux
Coniuge de panſæ dono ferat ipſa patulcis.
Non mora, q̃n retrahat celerẽ in ſua uota niuanũ.
Ipſa patulcin adi, cura eſt mihi adire niuanum.
L. O coniux ò Macron, ego hoc pro munere iam ſcis,
Scis tibi quid referam, referet ſua dona patulcis.
M. Ecce uenit formoſa, uenit decus Heroinôn.
Et myrto diues, ſerpillisq; inclyta uirgo.
Clara thymo, longeq; etiam clariſſima melle
Antiniana, ruunt huius fama undiq; amantes,
Et bona pars ſine dote petunt connubia nymphæ.
Ipſa ſeni blandita, ſenem cupit, huius ab ore
Et choreas agit, & carmen meditata per hortos
Læta canit, ſtupet ad ſepem mirata iuuentus.
Hinc ſola incedit, paſſuq; elata ſuperbo,
Inuitatq; ſenem & ſuſpiria ridet amantum.
Nec noſti Lepidina Deam? Le. Quin ò mea cura

(Non dum notus eras) ſenſi ſub rupe canentem.
Prima illi uox Eurydice, meáq; optima coniux
Eurydice mihi ſolus amor, tum uerba notaui.
Nunc numeros memini, q̃d amor iam deniq; ſenſi,
Quid ſit amor, q̃d hymen, quid ſint cõnubia noſco.
M. Eſt illi ſepoſtum opus artificis Melidoxi
Fiſtula, ſunt numeri intacti cantoris Hymellæ.
Deſpicit hinc & oloris auenã, & carmina cygni.
Tũ ſeptẽ nitidæ ſunt præſto ad munera nymphæ,
Seduláq; Vranie ſcenam, atq; umbracula tendit.
Illam non aliàs ederæ cinxeræ uirentes
Aptius, aut roſeis inſedit fiſtula labris.
Quin nũeros meditata canit noua carmina uirgo.

POMPA SEPTIMA, ANTINIANA hymenæũ celebrans feliciter ominatur, Iuuenum, ac puellarũ chorus recinit, Macron, ac Lepidina colloquũtur.

An. Dicite io iuuenes, & io geminate puellæ.
Heſperus adueniet fauſto cũ ſydere, nymphæ
Qui reſeret thalamos, qui uincula nectat amantũ.
Dicite io iuuenes, & io geminate puellæ.
Ch. Dicimus o hymeneæ, io hymen Hymenæe.
An. Heſperus adueniet, ſocii qui fœdera lecti,
Qui ſtatuat leges, qui deducat Hymeneum.
Dicite io iuuenes, & io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ò hymenæe, iò hymen hymenæe.
An. Heſperus adueniet chari deſponſor amoris,
Qui teneros luſus, & mutua gaudia monſtret.

Dicite io iuuenes, & io geminate puellæ.
Ch. *Dicimus ô hymenæe io hymen Hymenæe,*
An. *Interea adueniet dum ueſperus aureus, & dum*
Flameolum, & roſeos hymē parat ipſe cothurnos,
Omina dicamus thalamo, geniumq; citemus.
Gauſapinas uirides, noua nupta, nouasq; maritus
Induite, & uiridem capiti geminate coronam.
Sint uobis anni uirides, uiridisq; iuuentus,
Et uirides horti ſint & uiridantia rura.
Dicite io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
Ch. *Euge io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.*
An. *Naſcetur proles heroo ſanguine digna,*
Altera quæ tauros domet, & ſciat ordine plantas
Diſſerere, & lentam in quincuncem ponere uitem,
Felix & pratis, & felix ubere terræ.
Dicite io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
Ch. *Euge io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.*
An. *Altera, quæ telas cum pectine ducat eburno,*
Diſcernatq; & acu ſyluas, & flumina ducat,
Et fuſo, dociliq; manu ingenioſa propago.
Dicite io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
Ch. *Euge io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.*
An. *Naſcentur heroes, & heroum inclyta pubes,*
Acclidibusq;, ſparoq;, uerutisq; apta iuuentus.
Qui monſtra oceani, qui ſaxicolas Tritones,
Auertant terræ ſirenum & littora ſeruent.
Dicite io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
Ch. *Euge io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.*
An. *Naſcetur qui Mopſo, & Faunigenis Melibœis*
Dent iura, & gregibus ſaltus, & paſcua mōſtrent

Ipſi paſtorum Reges, pecorumq; magiſtri.
Dicite io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
Ch. Euge io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
An. Naſcetur qui longinquis procul aduena terris
Hæc adeat Paſtor pauper loca, cuius ab ore
Arida uicini reſonent & ſaxa Veſeui.
Ipſæ quem Pinus, ipſa hæc arbuſta uocabunt.
Ille alta ſub rupe canet frondator ad auras,
Paſtoris muſam Damonis, & Alpheſibœi.
Illi concedant hinc Tityrus, inde Menalcas,
Alter oueis, alter diſtentas lacte capellas,
Et miratæ ſuos requieſcent flumina curſus,
Damonis Muſam dum cantat & Alpheſibœi.
Dicite io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
Ch. Euge io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
An. Naſceturq; alius longo poſt tempore Paſtor
Aduena & ipſe quidem, proprii ſed conſitor horti.
Auſit & hic tenerum calamo triuiſſe labellum.
Hunc & Damœtas, & amabit lyctius Aegon.
Alter oueis niueas dono dabit, alter et Hedos,
Hic paſcet niueos herboſa ad flumina Cygnos.
Miſceat ipſa ſuos paſcenti Amaryllis olores.
Hic et populea uacuus cantabit in umbra.
Vranie intactam cantanti iunget auenam,
Et cantum argutæ referent ad ſydera ualles.
Dicite io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
Ch. Euge io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
An. Succedentq; alii Damones, et Alpheſibœi,
Quiq; etiam tenui Muſam meditentur auena
Paſtores edera inſignes, et arundine clari.

O mihi tum ut choreas agitare, & dicere uerſus
Compoſitiq; ſenis mutæ applauſiſſe fauillæ,
Viuuet, & notam tumulo inſtaurare querelam.
Ipſe ſenex tacita poſitus lætabitur urna.
Dicite io, ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
Ch. Euge io ſic fila neunt, ſic ſtamina uoluunt.
An. Dicite iò, Hymenæè iò Hymen Hymenæe.
Ch. Dicimus ò Hymenæe iò, Hymen Hymenæe.
Io Hymen Hymenæé Hymen, Hymen Hymenæe.
Felix ò Hymenæé Hymen felix Hymenæe.
L. O Macrō nympha hæc lepido ut ſermone locuta eſt.
Illi mel labris, fauus illi ſtillat ab ore.
M. O coniux, nympha hæc longe eſt ditiſſima melle.
Centū habet hæc Apiū tabulata, examina centum.
L. Nunc agédū, ad thalamos ꝓpat nāq; undiq; pōpa,
Quæ Macron domino, dominæ Lepidina loqmur,
Conueniat, nanq; illa & forma, & dote ſuperbit.
Dos illi centumq; boues, totidemq; iuuenci.
Tercentum ſimæ cirné à matre capellæ.
Cornigeriq; hedi totidem, queis fronte ſub hirta
Albeſcunt maculæ, ſunt cætera corpora fului.
Cuſtodes gemini Arctoa de gente Lacones.
Mille Theatinis errant quæ montibus agnæ.
Præterea decus illud inenarrabile textum
Frondentis Zonæ ceraſi de cortice nexæ,
Aurato & iunco, & purpureis uiburnis,
E cuius medio pandens auis altilis alas,
Et ſcalpit terras, & pullos euocat ore.
Illi triticea tingunt ſua roſtra farina.
Mox fouet adductis ſaturos ſua mater in alis.

Ergo quid domino, dominæ quid uterq; loquamur,
Dic Macron, ſua uerba ſuo ſint munere digna.
M. Qui tuus eſt & ubiq; comes, lepor adſit & ipſe
Cum primis Lepidina tibi, & Venus illa loquēti.
L. Rura lepos meus is coniux colit, effugit urbem.
Forſitan & dominæ riſum mouiſſe iuuabit.
M. Suauia ſint quæcunq; feres, Lepidina memento.
L. Quinetiam geminata illi ſimul oſcula tradam.
M. Sic dices, cape nympha bonū, qui me urit, amorē,
Obbam lactis, & hæc fumanti farta caniſtro.
Tercentumq; illæ cirnea matre capellæ,
Mille Theatinis errant quæ montibus agnæ,
Bis grauidæ fiant anno, bis & ubera tendant.
Sic dicam, ſume hos culto de margine fructus,
Qui tibi notus amor noſtri matriſq;, patriſq;.
Cornigeriq; illi geminos de coniuge fœtus
Suſcipiant fronte albenteis, & tergore fuluos.
Ipſe mareis uideas uno de uentre gemellos,
Sis Macrō illi, illa ſuo Lepidina Macroni.
Hæc nos, & properemus, & heſtia celſa petamus.

FINIS.

I. I. PONTANI MELISEVS, A QVO VXORIS MORS DEPLORATVR.

COLLOCVTORES CICERISCVS, ET FABVRNVS PASTORES.

Ci. Hic cecinit Meliſeus, et hæc quoq; ſigna doloris
Seruat adhuc Corylus, uidi tua funera coniux.
Non ô nō perii, cæſaq; in cortice ſignat (Ariadna relinq̄s.
Populus. Ah moriēs morientē
F. Prô facinus, tantum ne tibi Meliſce dolorum?
Cui modo conualleſq; cauæ, ſaltuſq; querenti
Reddebant, mihi te, quis te mihi Phoſpori ademit?
O mecum ô ſalices, mecum ô lugete Myricæ.
C. Vox illi, gemituſq; ſonant Ariadnan, & antra
Reſponſant Ariadnan, ibi miſerabilis, eheu
Te ſequor ô coniux, alta & de rupe ſonantem
Deturbat, quæ chara ſeni pendebat ab ore
Fiſtula, dumq; cadit fluitans ſua reddit arundo,
Et numeros, & uerba refert uocalis arundo,
F. Te ſequor ô Ariadna, morare Ariadna ſequentē.
Ergo ſenta iacet, ſpinoſiſq; obſita dumis
Illa quidem & nymphis, & muſis cognita auena?
Nec Corydon, nec Thyrſis eā, nec legit Amyntas?
C. Quin legit, dum ſpirat adhuc ſub rupe, Patulcis,
Et dixit tibi Daphni, tibi noua munera ſeruo.
Cantabiſq; ſenem ad tumulum, condeſq; ſepulchro,
Inde leuem calamum labris admouit, & alto

Corde dedit gemitum, cantusq́; effudit amaros.
Seuerat ipſa ſuo ſegetem cum coniuge, & una
Purgarat ualida ſegetem cum coniuge marra.
Ipſa ſuo ſegetem cum coniuge falce ſecarat,
Et grauidos torta culmos religarat auena,
Contuderatq́; ſuo meſſem cum coniuge, & auræ
Iactarat fragilem ſocio cum coniuge ariſtam.
Interea ſocio demulſerat aera cantu.
Mox ſimul æſtiua requierat feſſa ſub umbra,
Carpebatq́; leues charo cum coniuge ſomnos.
Ah dolor, abreptamq́; toro, auulſamq́; lacertis
Coniugis, hanc rapuit uolucri Proſerpina curru,
Clauſit & æterno torpentia lumina ſomno.
Lugeat hanc deſertus ager, deſertus & hortus,
Et deſerta ſeges, deſertæ & compita uillæ.
In primis luge labor, heu labor irrite luge,
Et marræ, & ſegetes, fraudataq́; premia ruris,
Et uanam ſine fruge operā, manuumq́;, boumq́;.
En ſqualent prata, & ſua ſunt ſine honore ſalicta,
Extinctamq́; Ariadnan agri, Ariadnan & ipſæ
Cum gemitu referunt ſyluæ, uallesq́; queruntur.
Extinctamq́; Ariadnam iterant clamantia ſaxa,
Et colles iterant Ariadnam, Ariadnan & amnes,
Cōueniant ululæ ad queſtus, geminētq́; querelā,
Infelixq́; Ariadnan auis gemat ore ſub imo.
Ipſe etiam querulæ iungant ſuſpiria frondes.
Duxerat ipſa leui fuſo ſubtegmen, & ipſa
Tenuia ſub celeri uerſarat pollice fila.
Ipſa ſua ſtudioſa manu glomerarat in orbem,
Atq; hinc uimineis onerarat lecta caniſtris,

Dum tenui inſertas orditur pectine telas,
Vnde uiro, unde & natis ſua texta pararet,
Vnde ſibi cultumq; ſinum, & mantilia cana,
Quis olus, intactamq; roſam deferret in urbem,
Atq; aræ ſolitos uerno ſub tempore flores.
Ah dolor, ah lacrimæ, uerrentem licia, & oras
Stringentem telæ, radiosq;, & fila trahentem
Occupat atra manu, truncatq; rigentia penſa
Immitis Lacheſis, crinemq; è uertice uellit
Purpureũ, & furua circũ caput horret in umbra.
Quo radii? quo penſa? quis ò q̃s flaminis uſus?
Quo telæ ſtudium infelix? quo pecten, & orſa?
O dolor, ò lamenta, gemat miſerabilis eheu
Conſuetus dominæ turtur, conſueta columba.
Illa colum ducebat, ibi ueſtigia circùm
Ludebant geminæ uolucres, ludentibus ipſa
Et cicer, & tenerum ſpargebat blanda cuminum,
Mulcebatq; manu, gemat heu miſerabilis eheu
De trabe mœſta ſua nidumq; relinquat irundo.
Dum telam ſtringebat, & acre ſonantia lina
Et cantu lenibat opus, tum flebilis ales
Iungebat ſocias lacrimoſo carmine uoces,
Miſcebatq; modos, gemat heu miſerabilis eheu
Heu gemat infelix Liguris, cui grata petenti
Purgabatq; nucem, contuſaq; cruſta liquabat
Mellis arundinei, uitreum & de fonte liquorem.
Ad gemitum coeant lacrimoſi compita ruris.
Paſtores Ariadnã, Ariadnã armenta querantur,
Extinctamq; Ariadnan opacis Buccula ſyluis
Cum gemitu teſtetur, & antra Ariadnan, & ipſi

Ingeminent

I ngeminent montes Ariadnā, Ariadnam & umbræ.
C laudite oues ſtabulis, ſtabulis cohibete capellas
F ormoſæ ruris natæ, innuptæq; puellæ.
D um matres Ariadnā iterant, uos auia planctu
I mplentes, legite intactos, & iungite flores
E t Solis luctum, & pueri lacrimantis amorem.
T exite & abſciſſos ueneris de fronte capillos.
P oſt ubi iō Ariadnan iō Ariadnan, & ipſum
I mpleſtis clamore nemus, hunc addite honorem
A d tumulum, pia uerba, acrem teſtantia luctum.
P ro fuſoq;, coloq;, & uimineis calathiſcis
H os flores, atq; hæc tibi ſerta Ariadna paramus
A d laurum, tumulo tibi quæ iam creſcit, & oſſa
A mplectens denſa tumulum mox conteget umbra.
P ro lino, telaq;, & pro ſubtegmine, & orſis
H as lacrimas Ariadna, atq; hæc tibi dona uouemus.
E n lactis florem ad tumulum, & redolentia mella,
P lacamusq; pios manis, & condimus umbram.
A eternum & ualeas Ariadna, æterna ualeto.
Nebat acu tunicam nato, induſiumq; puellis,
F undebatq; manu latices, dum pingit ab urna
S pargentem Sebethon aquas, dum labitur amnis,
P er ſalices ſtrepit & ripis frondentibus aura,
M urmurat & tenui decurrens lympha ſuſurro,
I pſa ſua lucem dextra inſignibat, & auras
S pargebat flammis, radiisq; micantibus atras
P ellebat tenebras, primo ut ſol ſplendet eoo
F ulgidus, & tremulis intermicat ardor in undis.
A h dolor, ah gemitus, fleat ò fleat excita ſyluis
E ſculus, & duræ ueniant ad funera quercus.

F ormat acu dũ quercum, & mollibus eſculus umbris
D um ſurgit uiridans, procul ah procul ingruit acta
T empeſtas erebo, uellit quæ funditus altam
E t quercum, & fractis diſcinditur eſculus umbris,
E t tunicam, & tantos ſecum rapit auſter honores.
I nde repens lucem nox occupat, occidit & Sol,
E t radii, ipſa nouis Ariadna offuſa tenebris
C aligat nocte, obſcura & circundatur umbra.
C rudeles Radii, quo lux, quo purpureus ſol?
C rudelisq; dies, Mecum ò mecum ite puellæ
A d luctum, mecum ite deæ, mecum ite ſorores
N aiades, quibus illa choros iungebat, & unà
N udabat liquidis argentea membra ſub undis.
H uc ſociæ Dryades ſimul & celerate Napææ
V mbrarum memores, choreæq; in montibus actæ
E t queſtus geminate, & amarum intendite luctum.
S ol obiit, tenebræ exortæ, non pabula rorem,
N on imbrem ſitiant ſegetes, non culta liquorem.
I n lacrimas abeant rores, imberq;, liquorq;,
V nde fluant queruli lacrimoſo margine riui,
M urmuraq; ipſa ſonent Ariadnam, Ariadnã & ipſi
S uſpirent curſus, udæq; querantur arenæ.
L ux periit, tenebræ offuſæ, iam robora frondes
E xcutiant, foliisq; leues ſpolientur & alni.
I pſa comas laurus, triſtesq; auellite myrti
D um frondes, foliisq; comæ miſcentur, & auris
H uc, illuc agitantur, & excitus inſtrepit aer,
I pſe aer, ipſæ frondes, folia ipſa, comæq;
D um uolitant, ſtrepit & miſeris conqueſtibus aura,
T riſte fleant Ariadnam, impulſaq; ſaxa reſultent

Flebilibus numeris Ariadnam, Ariadnā, ut ipſe
Ipſe ſenex renouet luctus, & prodeat antro.
Ci. *Finierat, lacrimisq; genas, atq; ora Patulcis*
Laureat, hic miſeræ comites & pectora duris
Planxerunt palmis, & ſaxa ſonantia longo
Impleruut clamore, & fœmineis lamentis.
Tum ſenior gemitum ingētem dedit, & ſcidit albā
Caniciem, ſimul hos effudit pectore queſtus,
Areſcat mihi ros, & Apes ſua mella negarint.
Non ò non mihi chara fauos quæ deliquet uxor.
Terpeſcant flores, pomum mihi deneget arbos.
Non ò non mihi poma manu quæ ſeligat uxor.
Squaleſcat ſeges, & meſſem mihi culta negarint.
Non ò non cererem mihi quæ mea uentilet uxor.
Areſcant horti, frugem mihi deneget hortus.
Non olus ò mihi quæ, non quæ, mea tondeat uxor.
Torpeſcat focus, atq; ignes focus ipſe negarit.
Non ò non mihi farra foco quæ torreat uxor.
Diſpereant fontes, & aquas mihi deneget amnis.
Non ò non latices mihi quæ mea miſceat uxor.
Triſte ruat cœlo excidium pecudi, atq; capellæ,
Non fœtum dent armenta, aut mulctralia ſuccum.
Non ò non mihi lac quæ chara coegerit uxor.
Infelix cœlo exitium ruat, ut neq; ſanam
Vellera dent nullæ ueniant ad licia telæ.
Non ò non mihi texta manu quæ neuerit uxor.
Dira lues cœlo ruat, & ruat altus olympus
Stragem arboribus, terræq; ruinam
Det ſuper, & mediis tellus internatet undis.
Non uxor mihi chara domi quæ ſarcula curet,

Non falcem quæ acuat meſſi, lignisq́; ſecurim.
Non ſocia gratorum operum, conſorsq́; laborum.
Non heu quæ defecta ſenis locet oſſa cubili.
Cantanti non quæ numeros, & uerba miniſtret.
Pulſantem non quæ digitis iuuet, & iuuet ore,
Non oculos quæ claudat amans, donecq́; capillis
Extinctum, et lacrimis decoret miſeranda ſepultũ,
Quæ memor æternumq́; uale, uale ad hoſtia dicat.
Ci. Hæc Meliſeus, & antro ſeſe condit opaco.
Ex illo latet, & cura tabeſcit, & annis.
Forſan & ipſa Faburne dies ſolabitur ægrum,
Miteſcetq́; malum, nec tanta ſilentia fruſtra.
Nuper ad extremã, foribus quæ proxima, myrtum
Non expreſſa quidem, tamen eſt uox reddita, lauri
Eſte mei memores, fontemq́; inducite lauris
Naiades mihi cultæ, & Solem arcete hyacinthis.
Fa. Nuper & ad ueteres Cithrios, dum tondet anethũ
Vxor, & ipſe ſimul mentam, atq; ſiſimbria purgo,
Suſpirantem illum, & querula cum uoce ferentem,
Innitenti accipimus, Longum ô defleta, quid umbra
Nec mihi nocte uenis, nec amica occurris imago?
Huc aures Ciceriſce, uides quid coruus ab ipſo
Impluuio, conſuetus heri ploratibus Ales,
Quid Coruus ſecum incrocitet, meditetur & ore?
Et manes me me fugiunt, & uita grauatur.
Cur ô cur noſtri non uos quoq; pœnitet auræ?
Ci. Quin aureis ueterẽ ad poſtẽ, qua ianua hiulca ẽ,
Admoueo? ipſe ſub hac coryleta Faburne maneto.
Fa. An potius, qua lotos, & alticomæ Cypariſſi
Triſte gemunt, ſcriptoq́; dolent in cortice Cedri?

Parcite apes, niſi triſte, nihil de rore legetis.
Inficere mei rores, & Pabula queſtus.
Ah dolor, ah deſiderium, non antra, nec horti,
Non imæ ualles, non ſyluæ, aut flumina ſeruant,
Non monimenta ſenis. quin hic quoq; ſigna dolorũ
Tofus habet memor, et lacrimas, quas ebibit ante,
Nunc quoq; gutta refert, referunt & ſaxa dolorẽ.
Ci. Ille quidem flet adhuc, ſed multa Faburne leuari
Poſſe monent, numeriq; monent, & uerba querẽtis,
Quæq; ipſe in uulmo ſpeculans, & uoce notaui,
Dum uacuam in foribus diſcreto uimine texit
Fiſcellam, & uario ſolantem ſe Orphéa cantu
Coniuge cum ſocia pingit, memoremq; querelam
Quẽcunq; ad iuncũ ingeminãs, miſeratur amantẽ.
Mox ſubit, ò mea q̃ſnã? heu q̃s mea uulnera curet?
En audi. Mihi cur? cur ò mihi triſte minatur
Iris ab exortu? mœrent ſata, luget & ortus.
Tandẽ ò tandẽ Aqlo nubes diſperget, et Auſtros.
Qui nam ò qui deſiderium, & mea uulnera ſedet?
Orpheáq; Eurydicẽq; ſequentem intexite iunci,
Dum fiſcella leui circunfrondeſcit acantho.
Sæuit hyems dira, & pecori ferus ingruit aer,
Atq; Apibus, tandem ò tandem miteſcet & aer,
Et zephyri uer diffundent, quæ nã aura, q̃s ægrũ
Solatur ueris tepor, aut noua mulcet irundo?
Orpheáq; Eurydicẽq; ſequentem intexite iunci,
Dum fiſcella leui circunfrondeſcit Acantho.
Areſcunt cœli uitio, atq; uredine Prata,
Et ſyluis cecidere comæ, tandem ò tandem imbres
Reſtituentq; comas ſyluis, & gramina pratis.

Qui nam ô reſtinguitq; ignes, & uulnera ſanat?
Orpheaq; Eurydicenq; ſequentem intexite iunci,
Dum fiſcella leui circunfrondeſcit acantho.
Hæc ſenior ſuetam interea nec ſpernit auenam,
Et paterā exornat nymphis, & mulctra Vacunæ.
Fa. Non omnes Ciceriſce, aut hæc quæ flumina cernis,
Decreſcunt, non uſta calore, augentur ab imbri.
Poſt cœli tempeſtates, Pelagiq; procellam
Componunt ſeſe fluctus, & nubila cedunt.
Triſtitiæ quoq; meta ſua eſt. Meliſeus ab antro
Prodibit tandem ſegetis memor, & memor horti,
Diluet & raſtris curas, & falce dolorem.
Ci. Quin potius, quoniam uer appetit, & ſua curæ eſt
Inſitio, falcemq; illi, cuneoſq; paramus?
Corticæ quoq; etiam lenteſcat uulnus, & udo,
Quæ ſuper ipſe linens imponat glutina libro.

FINIS.

SYNCERIVS, ET ZEPHYREVS PASTORES Queru͂tur apud ſepulchrum Mæonis, mox à dolore in uoluptatem conuerſi, amatoria, ac paſtoralia quædam canu͂t, ſub ipſius autem Mæonis perſona Pauli Artaldi medici mors deploratur.

Sy. Ipſe uides, quo tot Zephyree inuenta, ſepulchrum
Cu͂cta tulit, ſuperat uix ah, uix eſt ſuper umbra.
Ze. Syncæri no͂ umbra diu, no͂ fama, nec ipſa,
Extabu͂t monime͂ta, rogo uix pauca ſuperſunt.
Mox eadem nox obſcura caligine condet.
Quæ tumulo circum increſcunt uirgulta, uel alto
Ignea uis excuſſa polo, aut manus ĩproba ꝑdet,
Oſſaq; nuda ſolo ſparſa, atq; ignota iacebunt,
Ne poſt oſſa quidem, nec fabula Mæonis ulla.
Sy. Hæc igitur Zephyree dies? hæc ſumma laboru͂ eſt?
Quin potius, quoniam nulli ſunt Mæoni ſenſus,
Mæona nec lacrimæ'ue iuuant, aut carme͂, edamus.
Ara uale, cineres magni paſtoris auento.
Nos Mæon, nos te æternum ſaluere iubemus.
Ze. Diſcedens ego terra tibi, quæ Mæona ſeruas,
Et deſiderium, & lacrimas, meaq; oſcula linquo.
Te zephyri foueant molles, te lenior aura.
Mæonis & de qua frondeſcet Amaracus urna,
Vſq; fluat liquor ille tibi, quo uulnera & ipſe
Sanabat, quo Naiadum comebat & ora,

Fundebatq; Deûm Ambroſiã per rura, per hortos,
Aeris & medica purgabat ab arte uenenum,
Quo fuit & ſyluis olim tam notus, & urbi,
Et fama ſuperauit Ocrim, iugaq; alta Mateſi.
Ipſe uale æternum Mæon, mihi maxime Mæon.
Sy. Nunc agédum tenues calami, mea dulcis arundo,
Dii cœlo, terris umbræ, nos lenibus auris
Cantantesq; fruamur, & ocia læta ſequamur.
Cura olerum, ſtudiũq; herbarum, artesq; medẽdi
Viuentem iuuere, expreſſi & Mæona ſucci.
Me compreſſa iuuant labris labra, Phylli uenito.
Ipſe inter frondes, coryletaq; denſa latebo.
Ze. Oſcula me ſuppreſſa iuuant, mea Lychni maneto,
Qua Platani ſtrepit ũbra, ſonat leue murmur aq̃i.
Sy. Non me tam leuat aura Canis ſitientis in æſtu,
Spirat Acilla ſuo quàm quod de pectore anethũ.
Ze. Me riſus fouet aura Philœnidis, aura cachinni,
Sordeat ut Philomela, apiumq; ad ſepta ſuſurri.
Sy. Vidi ego picta manu, ſelectaq; fraga legentem.
Innuit & mihi, ſerta Deus dũ ſtringit in umbra.
Hic ibi tum fœmur hirſutum, ſetoſaq; menta
Obſtupui, atq; oculos fruticoſo in margine fixi.
Ze. Vidit me dum poma lego, arriſitq; legenti,
Et dixit mihi Nais, amant & poma Napææ.
His ego tum impleuiq; ſinum, obſtupuiq; papillas,
Pectora dum limis oculis, & colla pererro.
Sy. Suaue, per æſtatẽ ad fontem ſtat ubi unda, canorũ
Agmen, & argutas ranarum audire querelas,
Vellera tum criſpantem, & cornua lata mouentem
Cirronem ſpectare, ſalit dum terga Macillæ,

Mox Rufā, mox Albigenā, mox Thyrſan, & Hypſā
A c iuxta reſidere, cui tua gaudia narres.
Ze. Suaue per hybernum frigus, dum nox ſilet, ipſum
A d fœnile Boum murmur, cum ruminat omnis
G rex ſimul, & paſtæ ſuſpirant pignora matres
A udire, & ſaturi diſtenta ſub ubera fœtus
D um ludunt, petit hic ſocium, fugit ille petentem,
A tq; unà recubare, cui tua pectora iungas.
Sy. Hic Aries uilloſus, & hirtis cornibus, auræ
Q uadrifida, cui tergemini lato inguine teſtes
H orreſcunt, hic ipſe Aries gregis omnis, & omnis
V irq;, paterq; gregis, Patrem hunc fœtura fatetur
A dmiſſura uirum, ſpes eſt gregis omnis in uno.
Ze. Miraris taurum hunc, patrē hūc Lucania, & unū
I actat, habetq; uirum. armēti laus oīs in uno eſt.
D ucit ab Herculeo genus, & cognomina Tauro.
H unc Dryades mirantur, amatq;, & deperit illa,
Q uæ facie tauros, oculis capit aurea ceruos.
Sy. Sit modus ò Zephyree. inſtat nox, ita capellæ,
I te & oues, age coge Lacon, age coge Lycarba.
L atratu & reuoca, ceſſit qui à matre, iuuencum.
Ze. Syncæri hoc age, lecta ſinu dum meſpila condo,
I n thyrſum dum ſorba ſuis cum frondibus apto.
H is gaudet tua Sila, probat mea Rufula ſorbum.
Sy. Eia eia Saturiſca, domum ad præſepia nota.
Q uid ſegnes? eia ite, eia, nox aduenit, eia
I te domum, inſidiis nox opportuna luporum eſt.

FINIS.

ACON.

ACON ADVLESCENS NAPEN A SE Amatā Nymphis præfert Naiadibus. Illæ ueneno ex oculis emiſſo, Napen conficiunt. Vertunnus eā in Napiū conuertit. Introducuntur itaq; Petaſillus & Saliuncus paſtores fabellam hanc referentes, deinde quoq; ruſticanas quaſdam Meliſei cantiones decantantes.

PETASILLVS, ET SALIVNCVS COLLOCVTORES.

Pe. CEdite Naiades Nymphæ. iam cedite, uincit
Pulchra Nape, petisq; oculis, nigroq; capillo.
Verberat his puer acer Acō, atq; increpat ore.
Illæ oculis, conceptum atro ſub corde uenenum
Inſpirant. quo uicta Nape tabeſcit, ut altis
Tabeſcunt ſub ſole niues in montibus, & iam
Ponit humi languentē aiam, morsq; occupat artus.
Hic ter Acon ſcidit ora, comamq; à uertice uellit,
Et clamore nemus compleuit, queſtibus auras.
Clamantem Vertunnus opaco è limite ſenſit.
Accurrit pueri memor, & miſeratus amantem,
Iniecta tellure Napen tegit. Illa repente
In Bulbum conuerſa, ſolo radicibus hæſit.
Veſtit eam foliis Deus, & frondeſcere iuſſit.
Hinc olus, hinc herboſa Nape turgeſcit in agris,
Hæc nobis quondam pueris Meliſeus ad ignem

Narrabat, cum rapa ſenex, poſcamq; probaret,
Contuſamq; fabam ſparſa condiret amurca,
Miſceretq; apio rutam, coriandron aceto.
Sa. Non puduit cantorem igitur reſonantis auenæ,
Cui tot oues, pecoris tantum, mulctralia tanta,
Pellitum paſtorem olitorum accumbere menſis,
Vlpicaq; & ueteres ruptare ad prandia cepas.
Pe. Illum cepa recens, uiridisq; cucurbita, captum
Ducebat, menthæq; ſapor, ſuccusq; ſiſimbrii,
Munere quo uiridi recubans in ceſpite, mecum
Hæc cecinit, ueteres faſſus per carmen amores.
Huc ades ò mihi chara, uocãt te Adriana liguſtra,
Te myrti, ſalicesq; uocant. age chara uenito.
Ipſe tibi tenerum legi, ſeruoq; faſelum,
Ipſe cicer, tibi ſe poſitis roſa floret in hortis.
En tibi cœruleus cucumis ſuper hamite creſcit,
Cœruleus cucumis deuectus Arangide terra,
Hic ubi nigrides ranæ certare Elephantis
Præſidio culicum haud dubitant, & irudinis atræ
Te manet hic cucumis, propera, mecumq; recumbe.
Quin & campano de uellere textus, & umbro
Supparus, & uiridi circum uariatus ibiſco
Te uocat, hanc fuit Alcidámas, diſtinxit & Alcon,
Hic & acu Moroo ſimilis, quem mater Acilla
Inſtituitq; colo, atq; apibus formauit alendis.
Supparus is tibi ſepoſitus blanditur, & inſtat,
Huc ades. En tibi grex Ariadna occurrit eunti,
Dum properas lætæ plaudunt de fronde cicadæ.
Hæc cecinit Meliſcus, humiq; hortenſia dona
Euellens, menthaſtrum atrox, & ſectile porrum,

Suſtulit ipſe humeris, faſcem & redolentis anethi,
Mox ſeſe in monteis, & paſcua nota recepit
Ad ueteres lauros, fumoſaq; tigna Veſeui.
Illinc & mihi fiſcellas, & cymbia lactis
Mittit amicitiæ memor, & triuialis auenæ.
Idem paſtorum cultor, pariterq; olitorum.
Poſt dulceis quandoq; epulas iuuat eſſe lupinum.
Eſſe mulas, aſprina iuuant, poſt lene falernum.
Et mea me quoties petit ore Biturrica, quantum
Ruta iuuat, q̄ labra iuuant redolentia porrum.
Scilicet ille satur ſcrutis, & lactibus agni,
Ac ſale continctis hedorum clunibus, atrum
Laudat olus, acreis ruptat de gutture bulbos.
Sa. Et noſtri Petaſille greges ſenſere canentem
In ſyluis Meliſeon, adeſaq; ſaxa ſonorem
Dum referunt, tacitæ cantum ſtupuere Napææ,
Et, mirum, feſſæ uocem tenuere cicadæ,
Proſtrataq; ſolo iacuere ad carmina uaccæ,
Oblitæ cytiſum pecudes, ſatureia capellæ.
Incipit hinc. Ariadna pyro mihi gratior ipſo,
Quod ſuperat uel odore roſas, uel fraga colore,
Dum pectus foueoq; manu, tractoq; papillas,
Non me mulctra iuuant, non lactis plena recocti
Fiſcina, non hedus dum ludit ad ubera matris,
Bucula non, cupido dum blanda admugit amāti,
Deſierat. plauſere boues, plauſere iuuenci
Mugitu. Socio reſponſant antra fauore,
Conuallesq; cauæ reſono nemora auia cantu.
Mox iterū. Dulce in pratis dū gramina tondent,
Cernere capreolos, uariato tergore, pictis

Diſtinctos maculis. Mater uocat uſq; pauentes,
Sectantur trepidi ueſtigia matris anhelæ.
Ludunt & ſaturi circum ubera nota gemelli.
Suaue per æſtatem liquidam mulcentibus auris,
Dum tectæ ramis uolucres connubia miſcent,
Pandentemq; alas, caudamq; ad terga rotantem
Pauonem ſpectare. Vocat Iunonius ales
Conſortem thalami, ſpeculoſa uolumina uerſat,
Cauda micat, mediis fulgent ſua ſydera pennis.
Venit amans, cupidis miſcent ſimul oſcula roſtris.
Iungit amor geminos, geminataq; gaudia gliſcunt.
Inter utroſq; ſuos Venus ipſa accendit olores.
At mea cum liquidos Ariadna recedit ad amnes,
Albentemq; pedem, nudatq; ad flumina ſuras,
Genuaq; ſub uitrea candent argentea Lympha,
Et fungis Alni candentius, & niue corni,
Populus & niueos quos iactat in aera flores,
Tunc mihi corda liquant uel mella Sicanidos hyblæ,
Mella fauis Heliconis, & anteferenda Libyſcis,
Et ſucco ſiculæ, ſtillant quem cortice cannæ.
Finierat. Simæ rupere ſilentia capræ,
Ruperunt & oues, ſimul & cum matribus agni.
Balatum referunt colles, Gauriq; receſſus,
Et Cumæ uacuæ, & cryptæ graueolentis Auerni,
Antraq; Muſconis, & opaca ſepulchra Tuennæ.
Hæc ait, & latis humeris quæ buccina pendet,
Inflat eam labris turgentibus. Illa frementi
Inuoluit cœlum gemitu. Quo concita ſyluis
Erumpit clamore ſuum gens horrida ſetis,
Horrida grunitu, & tundentibus aera ſannis.
Ipſe manu glandem ſpergens ciccat ore, crepatq;

Ora per & dentes rictu glans hauſta uoraci,
Lambentes catuli circunſtant ubera matrum.
Mox abit ad fagos. Sequitur ſimul undiq; pubes
Armentalis, agris regnat Meliſeus in ipſis
Nodoſo incumbens baculo, et ſtans īperat. Adſtant
Vmbronum generoſa cohors, turmaq; laconum,
Latratuq; lupos arcent, & limine fures.
Hæc memini Peticille, iuuat meminiſſe, uel urnā
Candentis lactis pretium ferat, ô mihi ſiquis
Hunc iterum det uidiſſe, atq; audiſſe canentem,
Det calamos modulare, leuemq; inflare cicutam.
Pe. O mihi ſiquis eum ſiſtat Vulſonis in antro
Rurſus & ad Mopſi ſalices, aut rura Salenti,
Ille ſibi uitulum pretium ferat, eligat agnum
Cornipetam, cui lana pedes deſcendit ad imos,
Rurſus & ipſe ſuos recinat Meliſeus amores,
Aut cum Delioli pratis, Minionis ad alnum
Hæc dolet, & ſocias ranæ iunxere querelas.
Ad corylos Ariadna canit, ſubtegmina ducens,
Dum canit aſſuetas miſcet Philomela querelas.
Coniugis abſentes hæc dum ſuſpirat amores,
Ingeminat memorem nati philomela dolorem,
Dumq; uiri barbam meminit, ſetoſaq; menta,
Hic philomela grauem ſuſtollit in aera queſtum.
Dumq; torum queritur, fraudataq; gaudia lecti
Mœſta ſilet philomela, facitq; ſilentia luctus,
Suſpirantq; redolentq; ſimul. Quo carmine captæ
Formicæ, tacitum dant læta per agmina plauſum.
Ad fluuios me torret amor, fax urit ad amnes,
O mecum ueteres ranæ renouate querelas.
Dum tibi promitto noctem, meaq; oſcula cōiux,

Delicias'q; paro gregis,& noua munera porto,
D um lauor ad fontem,ſudataq; pectora tergo,
E t filicem necto crines,ac tempora circum,
E cce lupum ad caulas,agnumq; ex ubere matris
E ripit,& tacitus latebroſa per auia tendit.
I pſe ſequor,noctem in nimbis per inhoſpita duco,
E t mea te coniux exclamans,pectora plango.
O mecum ueterem ranæ reuocate dolorem.
Dum tibi de uiridi fiſcellam uimine texo,
V irgaq; cœruleo miſcetur candida iunco,
F lauaq; ſupremum circundat linea textum,
E t limbum croceo ſubtexunt flore corymbi,
E cce per impluuium demiſſo fune, pedumq;,
E t picturatum buxi de fronde galerum,
F iſcellamq; decus texturæ,& ruris honorem,
S urripiunt fures.ah monſtra pudenda Brigantum.
E xcutior ſomno trepidus latrante Cynandro.
D um crudo perone mihi pes ſternitur alter,
I ngruit atra cohors murmur.Subroditur alter
P ero,nec à morſu pollex defenditur ægro,
E xclamo,lacrimansq; genas,& pectora tundo,
O mecum queſtus ranæ geminate recenteis.
Dum fœtus geminos uaccæ candentis,adulti
S pem gregis,ad fluuios,& prata uirentia duco.
D um mihi promitto ſoboles,ad aratra iuuencos,
A d mulctram uitulas,ad dolia dona Lyæi,
D umq; ſero cytiſum uaccis,arbuſtaq; pango,
A tq; ſerens canto ad ſulcos,uinetaq; pangens
A d foueas,ipſi mecum experiuntur & agni.
L udunt ad ſentes infirmis cornibus hedi.
A h dolor,ah lacrimæ,ſonuere tonitrua cœlo,

Diſcurrēre faces.ignitaq; tela coruſcant,
De cœlo tacti fœtus, armenta, gregesq;,
Et tactæ uites, auulſa & ſilua ſerenti
Attonitu. Vix ipſe ſuper turbatus, & amens
Stragem inter pecorū, frugumq; relinquor, & atris
Ambuſtus flammis iaceo. Vix colle propinquo
Lapſa pales tutatur, humi tollitq; iacentem.
O mecum ſolitas ranæ inſtaurate querelas,
Et luctum geminate, nouoſq; intendite queſtus,
Concidit hic. Ipſi ſimul ingemuere iuuenci,
Ingemuere & oues, cumq; ipſis matribus agni,
Ingemuere capræ, ipſis & cum matribus hedi.
Demiſere comas quercus. liquere palumbes
Et quercus, frondemq; nuces poſuere, columbi
Deſeruere nuces, Ramos fregere myricæ,
Deſeruere & aues nidum, & cum prole myricas,
Deſeruitq; & apis flores, roremq; cicadæ,
Et ranæ mutis fecere ſilentia buccis.
Hæc Saliuncus, & hæc referebat arundine clarus,
Et calamis Petaſillus, uterq; inſignis auena,
Interea aſparagoſq; legunt, fungumq; recentem,
Boletoſq; ſequuntur, & altercantur utrinq;
Conditura ſuo quæ ſit miſcenda ſapore.
Tecta & uterq; ſubit, nigro ſqualentia fumo
Hirſuti Labeonis. hic & miſcere falernum
Aſparago docuit, docuit piper. hic boletis
Incoctumq; pyrum, mentæ ſylueſtris aceruum,
Alliaq; adiicere, & contritum ſerpillum,
Poſtremo querulis oleum ſtillare patellis.

FINIS.

Index eorum quæ in his Pontani heroicis continẽtur.

In primo Vraniæ Libro.

De Luna. car.3.

De prognoſticis Lunæ. car.4.

De Mercurio. car.4.

De Venere. car.6.

De Sole. car.7.

De annorum uarietate. car.7.

De Solis prognoſticis. car.8.

Cur Apollo dicatur Pythonem occidiſſe. car.9.

Cur Apollo,& Diana Latonæ filii. car.9.

Cur dicantur Delo Geniti. car.10.

Cur paſtores,Ianus.Phœbus.Apollo. car.10.

Cur Sol,Liber.Hercules.Oſyris.Lycius. car.10.

De Mercurio,& Argo. car.11.

De Adonide,& Venere. car.11.

De Hebone deo. car.12.

De Marte. car.12.

De Ioue. car.13.

Iouem Habitũ pro deo,pro æthere pro aere. car.14.

Vnde nata ſuperſtitio. car.15.

De Saturno. car.15.

Lunam ex ſe non lucere. car.17.

Lunam ſemper mediam lucere. car.17.

Cur Lunæ propriũ lumen nõ ſit tributum. car.17.

De Lunæ maculis. car.17.

Cur Stellæ ſcintillent,planetæ uero minime. car.18.

De motu ignem excitari. car.18.

Quibus è principiis conſtent Stellæ. car.18.

Pon. &

Deorum concilium. car.18.
Generatio rerum. car.20.
De Homine. car.23.
Ignis inuentio. car.23.

In ſecundo Vraniæ libro.

De motu cœli. car.24.
De Zodiaco. car.24.
De Ariete. car.25.
De Tauro. car.28.
De Geminis. car.31.
De Cancro. car.33.
De Leone. car.36.
De Virgine. car.37.
De Libra. car.40.
De ſcorpio. car.43.
De ſagittario. car.44.

In tertio Vraniæ libro.

De Capricorno. car.48.
De Aquario. car.50.
De Piſcibus. car.53.
De Nodo. car.56.
De Naui. car.57.
De Orione. car.57.
De Auriga. car.58.
De Hedis. car.58.
De Hyadibus. car.59.
De Capra. car.60.
Situm ſtellarum. car.60.
De pleiadibus. car.60.
De Vngula Tauri. car.62.
De Lepore. car.62.
De iugulis. car.63.
De Procyone. car.64.
De Canicula. car.65.
De Cratere. car.66.
De corona. car.66.
De Spica. car.67.
de Sagitta. car.67.
de Hedo. car.67.
de Ara. car.68.
de Centauro. car.69.
de Arcturo. car.69.
de ſerpentario. car.70.
de delphino. car.70.
de Lyra. car.70.

In quarto Vraniæ libro.

De Cepheo. car.72.
de Aquila. car.73.
de Caſiope. car.74.
de Andromede. car.75.
de perſeo. car.78.
de Pegaſo. car.78.
de Engonaſi. car.78.
de Priſtice. car.79.
de cola piſce. car.80.
de Arcto. car.82.
de Angue. car.82.
Alternari ſatalui. car.83.

Stellarum fixarum uires maximas eſſe. car.83.
De Stellis regis Leonis, Aquarii, Scorpii, Tauri. c.83
De Stellis claris, ac limpidis. Arietis. Scorpii. Sagitta-
rii, Capricorni. Piſcium. car.85.
De Aenea. car.86.
De motu coeli. car.87.
De ſignorum qualitatibus. car.87.
De inæqualitate dierum ac noctium. car.88.
De ſignis mobilibus, fixis, & communibus. car.88.
De ſignis tardis, & uelocibus. car.88.
Quæ ſigna, quos uentos excitent. car.88.
Qui planetæ diurni ſint, & qui nocturni. car.89.
Cur alii albi, alii nigri ſint homines. car.89.
De oris uarietate. car.90.
De uarietate morum. car.90.
Quæ ſigna, quales ſenſus excitent. car.90.
Qui planetæ quibus ſignorum dominentur triãgulis.
car.91.

In quinto Vraniæ Libro.

De terris arieti ac Marti ſubiectis. car.94.
De terris Leoni, & Soli ſubiectis. car.96.
De terris Sagittario, & Ioui ſubiectis. car.99.
De terris tauro, & Veneri ſubiectis. car.99.
De terris Virgini & Mercurio ſubiectis. car.101.
De terris Capricorno & Saturno ſubiectis. car.101.
De terris Geminis Mercurio libræ, ac Veneri ſubie-
ctis. car.101.
De terris Aquario, & Saturno ſubiectis. car.102.
De terris Scorpio & Marti ſubiectis. car.102.

De terris Ioui ſubiectis, ac piſcibus. car.102.
De terris Cancro, & Lunæ ſubiectis. car.103.
De furiis & dolore Herculis rapto Hyla. car.103.
De Hercule & Hyla. car.104.
Excuſatio. car.106.
Deploratio Luciæ filiæ. car.106.
de ſeipſo poſt obitum. car.108.

In Meteororum Libro.

Omnia conſtare è quatuor elementis, ipſaq; elementa inuicem conuerti. car.111.
Solem & Lunam maxime imperare elemẽtis. car.111.
De maris ſalſedine. car.112.
De Solis effectibus in terra. car.113.
Duas à Sole educi in aerem exhalationes, humidam uidelicet & ſiccam. car.113.
De pluuia. car.113.
De Niue. car.113.
De pruina, & rore & manna. car.114.
De grandine, car.115.
Obſeruandas eſſe regiones terræ, & ſitum planetarum. car.116.
Guttas maiores æſtate fieri. car.116.
Aerẽ receptaculũ eſſe exhalationũ oĩum. car.116.
Quæ in aere generẽtur ex aſpiratiõe ignea. car.116.
Ignem ante, q̃ ſonus audiatur, uideri. car.117.
Fulminis diuerſam uim eſſe. car.118.
De Stellis cadentibus, & ignitis trabibus. car.119.
Treis eſſe aeris regiones. car.120.
De lampadibus, & aliis ignitis figuris. car.120.

De coloribus nubium. car.121.
Vnde Fulminum uarietas, ac uis. car.121.
De uentis. car.122.
Ventos quoſdam prouinciales eſſe. car.123.
Cur uenti obliqui ferantur. car.123.
De turbine. car.124.
De procella. car.125.
Circa uentorum obſeruationem, anni quoq; tempora obſeruanda eſſe. car.125.
De auris. car.125.
De uento, qui oritur ꝓpe Aeternũ fluuiũ. car.126.
De uento peculiari illyrico. car.126.
De Terræmotu. car.126.
De Mephite Anſancti in hirpinis. car.129.
De Iride. car.129.
Cur Iris ſit Arcuata. car.130.
De Cometis. car.131.
De uia lactea. car.133.
De fontibus & fluminibus. car.134.
Magna flumina è montibus defluere. car.134.
Terram eſſe cauernoſam. car.134.
De fonte cornu. car.135.
Fabuloſe de fontibus. car.135.
Aquas naturaliter eſſe ſine colore, & ſapore. car.135.
De fontis calidis. car.136.
De amaris fontibus. car.136.
De riuo Venafrano. car.136.
de fonte Ammonis. car.136.
de fluuio Trigellia in lucania. car.137.
Vetuſtate tẽporũ mutari fontes, ac maria. car.137.

Situm terræ mutari, & terras ipſas renouari. car.138.

In primo libro de hortis Heſperidum.

Qualis ſit arbor citrius, & unde oriunda. car.140.
de conuerſione adonidis in citrium. car.140.
de apportatione citrii in Italiam. car.140.
Quæ loca ſint apta ſerendis citriis. car.141.
Quæ loca ſint euitāda & qbus utendū remediis. c.141.
Fabula de citriorum reparatione, nouaq; apportatiōe in Italiam, è Media regione. car.142.
Quod tempus aptum ſit ſerendis citriis. car.142.
Quaſdā regiōes nō alere citrios ꝑpter frigus. car.142.
de altitudine ſcrobium. car.143.
Serendas eſſe citrios natiua cum terra, & palis ful=ciendas. car.143.
Ferro coercendam eſſe luxuriem. car.143.
de propagnibus procurandis. car.144.
de ſeminio faciendo, & colendo. car.144.
Euagatio quædam poetica. car.144.
Fructus citriorum alios dulces eſſe, alios acrimo=nioſos. car.145.
Quomodo citria fiant craſſiora. car.145.
Quō citria toto anno inſideant in arbore ſua. car.146.
De ratione decoris hortenſis. car.146.
Poſt rigidas tempeſtates nō eſſe amputādas. car.147.
de diſpoſitione citriorum. car.147.
de opere topiario. car.148.
Arbores citrios diutius uiuere. car.148.

In ſecundo libro de hortis heſperidum.

de citro, & eius cultu. car.151.
Quo differat citrius à citro. car.153.
de limonibus, & earum cultu. car.154.
de inſitione. car.156.
Laudes induſtriæ humanæ. car.157.
de citriorum ſapore duplici, acri, ac dulci. car.159.
de utilitate horum pomorum. car.159.

In Lepidina.

Pompa prima. car.162.
Pompa ſecunda nereidum. car.162.
Pompa tertia. car.164.
Põpa q̃rta de Nymphis urbanis, & ſuburbanis. c.165.
Pompa quinta. car.167.
Pompa ſexta. car.171.
Pompa ſeptima. car.173.
Meliſeus, a quo uxoris mors deploratur. car.175
Mæon. car.179.
Aœn. car.180.

FINIS.

Florentiæ ex officina Philippi de Giunta Florentini
Sumptib. ſuis Anno. M.D. XIIII. Men.
Iunio. Leone. X. Pont. Max. Chri
ſtianam Rempubli.
moderante.

REGISTRVM

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y
z & Quaterniones oẽs præter & qui eſt duernio.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE